

EGİTİME BAKIŞ

2024

İZLEME VE DEĞERLENDİRME RAPORU

EĞİTİME BAKIŞ 2024

İZLEME ve DEĞERLENDİRME RAPORU

Eğitim-Bir-Sen Yayınları: 132

Eğitim-Bir-Sen Adına Sahibi

Ali YALÇIN / Genel Başkan

Genel Yayın Yönetmeni

Muammer Karaman / Genel Başkan Yardımcısı

Proje Yöneticisi

Ali Deniz / Genel Başkan Yardımcısı

Yayın Kurulu

Ali Yalçın
Talat Yavuz
Mesut Öner
Abdulaziz Aydın
Muammer Karaman
Ramazan Çakırcı
Ali Deniz

tasarım. selim aytekin

baskı. semih ofset

baskı adedi. 5.000

baskı tarihi. 1. Baskı. Mart 2025

ISBN. 978-625-7955-58-4

Eğitim-Bir-Sen Genel Merkezi

Zübeyde Hanım Mahallesi Sebze Bahçeleri Caddesi No: 86 Kat: 14-15-16 Altındağ/ANKARA

Tel: (0312) 231 23 06 - Faks: (0312) 230 65 28

www.ebs.org.tr - e-posta: ebs@ebs.org.tr

Atıf için:

Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2025). *Eğitime Bakış 2024: İzleme ve değerlendirme raporu*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

EĞİTİME BAKIŞ 2024

İZLEME ve DEĞERLENDİRME RAPORU

Serkan Yurdakul
Sümeyye Ayyüce Şahin Demir

TAKDİM

Eğitim, bir toplumun temelini oluşturmada önemli bir araç, bireylerin yarının dünyasında güçlü bir şekilde yer bulmalarını sağlayacak anahtardır. Bu, yalnızca bireylerin değil, toplumların da en temel gelişim aracı, en güçlü kalkınma gücüdür. Eğitimde kaliteyi artırmak, sadece bugünümüzü değil, geleceğimizi de şekillendirmektedir.

Geleceği şekillendiren nesillerin yetiştirilmesinde, eğitim sistemlerinin kalitesinin belirleyici rolü yadsınamaz. Kaliteli ve fırsat eşitliği sağlayan eğitim sistemleri, her sosyal ve ekonomik arka plandan gelen öğrenciler için birer fırsat kapıları aralar. Bu eğitim sistemleri, yoksulluğu sona erdirmenin, fırsat eşitliği sağlamanın ve bireylerin potansiyellerine ulaşmalarının en güçlü araçlarıdır. Ancak, bu potansiyeli tam anlamıyla açığa çıkarabilmek için sürekli iyileştirmeler, yenilikçi politikalar ve sağlam temellere dayalı bir yaklaşım gerekmektedir.

Dünyada eğitim sistemleri, her geçen yıl daha fazla uluslararası karşılaştırma yaparak kendi gelişimlerini izlemeye ve değerlendirmeye başlamaktadır. Ülkeler, okullaşmada verimliliği artırmayı, eğitimde eşitliği sağlamayı ve ekonomik beklentileri iyileştirmeyi hedeflerken, kaynakları etkin bir şekilde kullanabilmek adına stratejik eğitim politikaları geliştirmektedir. Bizler de bu sürece Türkiye'nin eğitim sistemini dâhil etmek, uluslararası düzeyde daha güçlü bir eğitim vizyonu oluşturmak için büyük bir kararlılıkla bu rapor serisini her sene yayımlamaya devam ediyoruz.

Bu anlayışla, Türkiye'nin en büyük sivil toplum kuruluğu olarak biz, dokuzuncusunu yayımladığımız *Eğitime Bakış 2024: İzleme ve Değerlendirme Raporu*'nu, eğitim sisteminin ulaştığı nokta ve daha da ileriye götürülmesi gereken alanları keşfetmek için kararlı bir adım olarak sunuyoruz. *Eğitime Bakış 2024: İzleme ve Değerlendirme Raporu*'muz, sadece mevcut durumu değerlendirmekle kalmayıp, aynı zamanda geleceğe dair yol haritası çizmek için bir çağrıdır. Eğitimin gücüne inanarak, öğretmenlerin ve öğrencilerin karşılaştığı zorluklara dair somut çözüm önerileri sunmayı, eğitim politikalarının daha katılımcı, daha şeffaf ve daha etkili bir şekilde şekillendirilmesini sağlamayı amaçlıyoruz. Bu rapor, eğitimin kalitesinin artırılması adına büyük bir fırsattır. Hem yerel hem de küresel düzeyde, eğitim alanında atılacak adımların belirleyicisi olacaktır.

Eğitimde değişim, toplumsal değişimi tetikler. Bireylerin daha güçlü bir şekilde geleceğe hazırlanmalarını sağlar. Eğitim-Bir-Sen olarak, bu sorumluluğu taşımanın bilinciyle, eğitimdeki gelişmeleri sürekli izlemeye, tespit edilen sorunlara çözüm önerileri sunmaya ve eğitimde mükemmeliyeti hedeflemeye devam edeceğiz. Bu raporun, eğitim sistemimiz için bir dönüm noktası olacağına, daha iyi bir geleceğe giden yolun haritasını çizeceğine olan inancımız tamdır.

Bu vesileyle, raporun hazırlanmasında ve yayımlanmasında emek veren, akademik hassasiyetleriyle içeriği zenginleştiren, sivil toplumun katkı yapma sorumluluğunu kararlılıkla yüklenen EBSAM ekibimize teşekkür ediyorum.

Ali Yalçın

Eğitim-Bir-Sen ve Memur-Sen
Genel Başkanı

ÖNSÖZ

Eğitim, bir toplumun kalkınması için en önemli araçlardan biridir. Hem bireylerin potansiyelini açığa çıkarmak hem de toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel sermayesini güçlendirmek, eğitimle mümkündür. Eğitim, toplumsal eşitsizliklerin giderilmesi, sosyal adaletin sağlanması ve sürdürülebilir kalkınmanın teminatı olarak da büyük bir rol oynamaktadır. Ancak, eğitimin bu güçlü etkisini gerçekleştirebilmesi için sadece nicel büyüme değil, aynı zamanda nitelikli bir eğitim anlayışının hayata geçirilmesi gereklidir. Eğitim sistemleri, toplumsal ihtiyaçlar ve değişen küresel koşullar doğrultusunda sürekli olarak gözden geçirilmeli, geliştirilmeli ve dönüştürülmelidir. Bu, hem bireylerin hem de toplumların gelişimine hizmet edecek politikaların oluşturulması için kritik bir adımdır. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak, kaliteli eğitim olanaklarını herkese sunmak ve eğitim sistemini daha verimli kılmak, günümüzün en önemli hedeflerinden biridir.

Eğitim-Bir-Sen olarak, 2016'dan beri her yıl hazırladığımız Eğitime Bakış raporları, eğitim sistemini izlemek, mevcut durumu objektif bir şekilde değerlendirmek ve elde edilen veriler ışığında çözüm önerileri sunmak adına büyük bir öneme sahiptir. Bu raporlar, sadece eğitim politikalarının şekillendirilmesine katkı sağlamakla kalmaz, aynı zamanda eğitimdeki gelişmeleri ve zorlukları daha iyi anlayabilmemize de olanak tanır. Bu nedenle, raporlarımıza her yıl titizlikle yaklaşarak, eğitim sisteminin genel bir analizini sunmayı amaçlıyoruz. *Eğitime Bakış 2024: İzleme ve Değerlendirme Raporu*, eğitim alanındaki en güncel verileri yansıtarak, eğitim sisteminin güçlü ve zayıf yönlerini daha iyi anlamamıza katkıda bulunacaktır.

Bu yıl dokuzuncusunu yayınladığımız *Eğitime Bakış 2024: İzleme ve Değerlendirme Raporu*'nda, önceki yıllarda edindiğimiz tecrübeleri ve elde ettiğimiz verileri daha derinlemesine inceleyerek eğitim sistemimizin her yönünü kapsamlı bir şekilde ele aldık. Raporun içeriğinde yer alan eğitime erişim ve katılım, eğitimin çıktıları, öğretmenler ve okul yöneticileri, eğitim-öğretim ortamları ve finansman başlıklarında önceki yıllara göre bazı yeni göstergelere ve değişen eğitim dinamiklerine de yer verdik. Özellikle eğitimdeki eşitsizliklerin giderilmesine yönelik adımlar, eğitim politikalarının etkinliği ve öğretmenlerin mesleki gelişimleri üzerine daha fazla odaklandık. Bu raporla, eğitim sistemimizin tüm yönlerini daha net bir şekilde gözler önüne seriyor, iyileştirme alanları hakkında önemli bulgular sunuyoruz.

Veri toplama sürecinde, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve OECD başta olmak üzere birçok ulusal ve uluslararası kuruluşun açık verilerinden faydalandık. Bu veriler, eğitim sistemimizin yerel ve uluslararası düzeyde nasıl konumlandığını anlamamıza imkân tanımaktadır. Bu veriler ışığında, raporun eğitim politikalarına dair önemli tavsiyeler geliştireceğini umuyoruz.

Bu raporla ilgili olarak temel sendikal hedefimiz, eğitimle ilgili ulaşılabilen tüm verileri sistematik bir şekilde analize tabi tutmak, uygulamaları makro düzeyde izlemek, eğitime ve ülkeye katma değer sağlamak ve eğitimdeki başarıları takdir ederken olası tehlikelere, zayıflıklara ve tehditlere dikkat çekmektir. Bu bağlamda, yapıcı ve olumlu düşünmeyi ön plana çıkaran bir tutumun ürünü olarak hazırladığımız raporun, eğitimdeki sorunların çözümüne yönelik politikaların geliştirilmesinde önemli bir veri kaynağı olarak kabul edilmesini umut ediyoruz. Raporun, veri temelli analizlerle eğitim sistemine yönelik alınması gereken politika kararlarına ışık tutarak önemli katkılar sağlamasını umuyor ve bu raporu hazırlayan EBSAM ekibimize teşekkürlerimi sunuyorum.

Ali Deniz

Genel Başkan Yardımcısı

İçindekiler

Takdim	5
Önsöz	7
Şekil, Tablo ve Harita Listesi	11
Kısaltmalar Listesi	15
Giriş	17
Yönetici Özeti	21

BÖLÜM A EĞİTİME ERİŞİM VE KATILIM 30

Gösterge A1	Kademelerde kaç öğrenci vardır?	32
Gösterge A2	Yaş gruplarına göre okullaşma oranları nasıldır?	35
Gösterge A3	Ortaöğretimde farklı okullarda kaç öğrenci vardır?	41
Gösterge A4	Özel öğretim kurumlarında ne kadar öğrenci öğrenim görmektedir?	45
Gösterge A5	Açıköğretim ortaokulu ve lisesinde öğrenci sayısı ne kadardır?	48
Gösterge A6	Kaynaştırma, özel sınıf ve BİLSEM'lerdeki öğrenci sayısı kaçtır?	51
Bölüm A	Sonuç ve Öneriler	55
Bölüm A	Kaynaklar	56

BÖLÜM B EĞİTİMİN ÇIKTILARI 58

Gösterge B1	Nüfusun eğitim düzeyi nasıldır?	60
Gösterge B2	Türkiye'nin TIMSS 2023 performansı nasıldır?	64
Gösterge B3	Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS)'nda ortalama başarı durumu nasıldır?	68
Gösterge B4	Yükseköğretime geçiş oranları ve yükseköğretim kontenjanları nasıldır?	70
Gösterge B5	Eğitimin işgücü piyasasındaki rolü nasıldır?	75
Bölüm B	Sonuç ve Öneriler	80
Bölüm B	Kaynaklar	81

BÖLÜM C ÖĞRETMENLER ve OKUL YÖNETİCİLERİ 82

Gösterge C1	Öğretmenlerin profili nasıldır?	84
Gösterge C2	Öğretmen arz ve talebi ne durumdadır?	93
Gösterge C3	Öğretmen ve okul yöneticileri maaşları nasıldır?	98
Gösterge C4	Öğretmenlerin öğretim ve yasal çalışma süreleri nasıldır?	102
Bölüm C	Sonuç ve Öneriler	105
Bölüm C	Kaynaklar	106

BÖLÜM D EĞİTİM-ÖĞRETİM ORTAMLARI 108

Gösterge	D1	Okul, şube ve derslik sayısı kaçtır?	110
Gösterge	D2	Okul, sınıf ve şube başına kaç öğrenci düşmektedir?	113
Gösterge	D3	Öğretmen başına kaç öğrenci düşmektedir?	121
Gösterge	D4	Taşımali eğitimde öğrenci sayısı kaçtır?	129
Bölüm	D	Sonuç ve Öneriler	132
Bölüm	D	Kaynaklar	133

BÖLÜM E FİNANSMAN 134

Gösterge	E1	Eğitime ayrılan bütçenin GSYH'ye oranı kaçtır?	136
Gösterge	E2	Öğrenci başına ne kadar harcama yapılmaktadır?	140
Gösterge	E3	Ekonomik sınıflandırmaya göre MEB bütçe dağılımı nasıldır?	143
Bölüm	E	Sonuç ve Öneriler	146
Bölüm	E	Kaynaklar	147

Şekil, Tablo ve Harita Listesi

Şekil	A.1.1	Kademelere göre toplam öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	32
Şekil	A.1.2	Kademelere göre öğrencilerin cinsiyet oranlarında yaşanan değişim (2014-2023)	33
Şekil	A.1.3	Okul türüne göre ortaöğretimde yeni kayıt öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	33
Şekil	A.1.4	Okul türüne göre ortaöğretimde yeni kayıt yaptıran öğrencilerin cinsiyet oranlarında yaşanan değişim (2014-2023)	34
Şekil	A.2.1	Yaş gruplarına ve cinsiyete göre net okullaşma oranları (%) (2023/24)	35
Şekil	A.2.2	OECD ülkelerinde 4-5 yaş grubunda net okullaşma oranları (%) (2022)	36
Şekil	A.2.3	İllere ve cinsiyete göre 5 yaş için net okullaşma oranları (%) (2023/24)	38
Şekil	A.2.4	İllere ve cinsiyete göre 14-17 yaş grubunda net okullaşma oranları (%) (2023/24)	39
Şekil	A.2.5	OECD ülkelerinde 15-19 yaş grubunda net okullaşma oranları (%) (2022)	40
Şekil	A.3.1	Okul türüne göre ortaöğretimde toplam öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	41
Şekil	A.3.2	Cinsiyete göre fen liselerindeki öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	42
Şekil	A.3.3	Cinsiyete göre sosyal bilimler liselerindeki öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	42
Şekil	A.3.4	Cinsiyete göre imam hatip ortaokullarındaki öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	43
Şekil	A.3.5	Cinsiyete göre imam hatip liselerindeki öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	44
Şekil	A.4.1	Kademelere göre özel öğretim kurumlarındaki öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	45
Şekil	A.4.2	Kademelere göre özel öğretim kurumlarındaki öğrencilerin toplam öğrenci sayısı içindeki payında yaşanan değişim (%) (2019-2023)	46
Tablo	A.4.3	OECD ülkelerinde kademelere göre özel öğretim kurumlarındaki öğrenci oranları (%) (2022)	47
Şekil	A.5.1	Açıköğretim ortaokulu ve açıköğretim lisesi öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	48
Şekil	A.5.2	Ortaöğretimde öğretim türüne göre öğrencilerin oransal dağılımında yaşanan değişim (2014-2023)	49
Tablo	A.5.3	Cinsiyete ve eğitim kademesine göre açıköğretimde öğrenci sayıları (2023/24)	49
Şekil	A.5.4	Okul türlerine göre açıköğretim lisesi öğrencilerinin oransal (%) dağılımında yaşanan değişim (2014-2023)	50
Tablo	A.6.1	Yıllara ve cinsiyete göre okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretimde özel eğitim alan öğrenci sayıları (2019-2023)	51
Şekil	A.6.2	İlköğretimde özel eğitim alan öğrenciler içerisinde kaynaştırma eğitimi alan öğrenci sayısı ve oranında (%) yaşanan değişim (2014-2023)	52
Şekil	A.6.3	Ortaöğretimde özel eğitim alan öğrenciler içerisinde kaynaştırma eğitimi alan öğrenci sayısında ve oranında (%) yaşanan değişim (2014-2023)	52
Şekil	A.6.4	İlköğretimde özel eğitim alan öğrenciler içerisinde özel eğitim sınıflarındaki öğrenci sayılarında ve oranında (%) yaşanan değişim (2014-2023)	53
Şekil	A.6.5	BİLSEM ve kurum başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	54
Şekil	A.6.6	BİLSEM öğrenci sayılarında ve cinsiyet oranında yaşanan değişim (2014-2023)	54

Şekil	B.1.1	Cinsiyete göre 18-21 yaş grubunda en az lise mezunu olanların oranında (%) yaşanan değişim (2014-2023)	60
Şekil	B.1.2	Bölgelere ve cinsiyete göre 18-21 yaş grubunda en az lise mezunu olanların oranında (%) yaşanan değişim (2013 ve 2023)	61
Şekil	B.1.3	Okul türüne ve cinsiyete göre ortaöğretimden mezun öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2013, 2018 ve 2023)	62
Şekil	B.1.4	OECD ülkelerinde program türüne göre ortaöğretimden mezun olanlar arasında kızların payı (%) (2022)	63
Tablo	B.2.1	Ülkelere göre matematik ve fen puanı ortalamaları (TIMSS 2023)	64
Şekil	B.2.2	Yıllara göre 4 ve 8. sınıfların TIMSS matematik ve fen puanı ortalamalarında yaşanan değişim (1999-2023)	65
Şekil	B.2.3	Cinsiyete göre 4. sınıfların TIMSS matematik ve fen puanı ortalamalarında yaşanan değişim (2011-2023)	66
Şekil	B.2.4	Cinsiyete göre 8. sınıfların TIMSS matematik ve fen puanı ortalamalarında yaşanan değişim (1999-2023)	66
Şekil	B.2.5	Yeterlik düzeyine göre TIMSS 2023 matematik ve fen alanlarında öğrencilerin oransal dağılımı (%)	67
Tablo	B.3.1	Test türlerine göre TYT'de soru sayıları ve cevaplayan adayların ortalama netleri (2020-2024)	68
Tablo	B.3.2	Test türlerine göre AYT'de soru sayıları ve cevaplayan adayların ortalama netleri (2020-2024)	69
Şekil	B.4.1	Üniversite giriş sınavına başvuranların lise mezuniyetlerine ve daha önce yerleşme durumlarına göre oransal dağılımında yaşanan değişim (%) (2015-2024)	70
Şekil	B.4.2	Üniversite giriş sınavına başvuranların lise mezuniyetlerine ve daha önce yerleşme durumlarına göre sayısal dağılımında yaşanan değişim (2020-2024)	71
Şekil	B.4.3	Lise mezuniyetlerine ve daha önce yerleşme durumlarına göre üniversite giriş sınavına başvuranlar arasında bir yükseköğretim programına yerleşenlerin oranlarında yaşanan değişim (%) (2019 ve 2024)	72
Şekil	B.4.4	Farklı türde yükseköğretim programlarına yerleşen öğrencilerin üniversite giriş sınavına başvuran aday sayısına oranında yaşanan değişim (%) (2014, 2019 ve 2024)	72
Şekil	B.4.5	Ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuran ve sonrasında bir yükseköğretim programına yerleşen öğrencilerin oranında yaşanan değişim (%) (2014, 2019 ve 2024)	72
Şekil	B.4.6	ÖSYS'e başvuran ve yerleşen aday sayılarında yaşanan değişim (2015-2024)	73
Şekil	B.4.7	Lise türüne göre üniversite giriş sınavına lise son sınıfta başvuranların içinde bir yükseköğretim programına yerleşenlerin oranı (%) (2024)	74
Şekil	B.5.1	Okul türüne göre 15+ yaş grubunda lise mezunlarının istihdam ve işsizlik oranlarında yaşanan değişim (%) (2019-2023)	75
Tablo	B.5.2	OECD ülkelerinde eğitim düzeyine göre 25-64 yaş arası istihdam ve işsizlik oranları (%) (2023)	76
Şekil	B.5.3	15+ yaş grubunda genel lise mezunu olanların cinsiyete göre istihdam ve işsizlik oranlarında yaşanan değişim (%) (2019-2023)	77
Şekil	B.5.4	15+ yaş grubunda lise dengi meslek okul mezunu olanların cinsiyete göre istihdam ve işsizlik oranlarında yaşanan değişim (%) (2019-2023)	78
Şekil	B.5.5	Bölgelere ve eğitim düzeyine göre istihdam ve işsizlik oranları (%) (2023)	78
Şekil	B.5.6	OECD ülkelerinde 18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençlerin oranında yaşanan değişim (%) (2016 ve 2023)	79
Şekil	C.1.1	Kademelere göre öğretmen sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	84
Şekil	C.1.2	Kamu ve özel ilköğretim ve ortaöğretim okullarındaki öğretmen sayıları (2019-2023)	85
Şekil	C.1.3	Kadın öğretmenlerin oranında (%) yaşanan değişim (2014-2023)	85

Şekil	C.1.4	Kamu ve özel öğretim okullarında kademelere göre kadın öğretmen oranları (%) (2023/24)	86
Şekil	C.1.5	Kamu okullarında kademe ve cinsiyete göre sözleşmeli öğretmen sayıları (2023/24)	86
Şekil	C.1.6	Bölgelere göre kadın öğretmen oranları (%) (2023/24)	87
Şekil	C.1.7	İllere göre kadın öğretmen oranları (%) (2023/24)	88
Tablo	C.1.8	OECD ülkelerinde kademelere göre kadın öğretmen oranları (%) (2022)	89
Tablo	C.1.9	OECD ülkelerinde kademelere göre 50 yaş ve üzeri öğretmenlerin oranı (%) (2022)	91
Tablo	C.1.10	OECD ülkelerinde kademelere göre 30 yaş altındaki öğretmenlerin oranı (%) (2022)	92
Şekil	C.2.1	Kamu okullarına ataması yapılan öğretmen sayılarında yaşanan değişim (2015-2024)	93
Tablo	C.2.2	Sözleşmeli olarak ataması yapılan öğretmenlerin alanlara göre dağılımı (2024)	94
Şekil	C.2.3	Eğitim fakültelerine yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı ve kadın öğrenci oranında yaşanan değişim (2014-2023)	95
Şekil	C.2.4	Eğitim fakültelerinden mezun olanların sayısı ve mezun kadın oranında yaşanan değişim (2014-2023)	95
Şekil	C.2.5	KPSS eğitim bilimleri testine giren aday sayısında yaşanan değişim (2015-2024)	96
Tablo	C.2.6	Ataması yapılan öğretmenlerin KPSS eğitim bilimleri testine giren aday sayısına oranında yaşanan değişim (2005-2024)	97
Tablo	C.3.1	Satın alma gücü paritesi dikkate alındığında OECD ülkelerinde kademelere göre öğretmenlerin kariyer düzeylerindeki yıllık maaşları (2022)	99
Tablo	C.3.2	Satın alma gücü paritesi dikkate alındığında OECD ülkelerinde okul yöneticilerinin kademelere ve kariyer düzeylerine göre yıllık maaşları (2022)	101
Tablo	C.4.1	OECD ülkelerinde kademelere göre kamudaki öğretmenlerin öğretim süreleri (2023)	103
Tablo	C.4.2	OECD ülkelerinde kademelere göre kamudaki öğretmenlerin toplam yasal çalışma süreleri (saat) (2023)	104
Tablo	D.1.1	Kademelere göre okul/kurum sayıları (2019-2023)	110
Tablo	D.1.2	Kamuda bazı okul türlerine göre okul sayıları (2019-2023)	111
Tablo	D.1.3	Kademelere göre derslik ve şube sayıları (2019-2023)	111
Tablo	D.1.4	Ortaöğretimde okul türüne göre derslik ve şube sayıları (2019-2023)	112
Tablo	D.1.5	Kamuda yeni yapılan derslik sayıları (2019-2023)	112
Şekil	D.2.1	İlköğretim ve ortaöğretimde şube ve derslik başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2019-2023)	113
Şekil	D.2.2	Özel öğretimde ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde şube başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	114
Şekil	D.2.3	İlkokul ve ortaokulda şube başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	114
Şekil	D.2.4	Ortaöğretimde okul türüne göre şube başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	115
Şekil	D.2.5	İlköğretim ve ortaöğretimde okul türüne göre okul başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2019-2023)	115
Şekil	D.2.6	İlkokul ve ortaokullarda bölgelere göre şube başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)	116
Şekil	D.2.7	Ortaöğretimde okul türüne ve bölgelere göre şube başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)	116
Şekil	D.2.8	İlkokul ve ortaokullarda bölgelere göre okul başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)	117

Şekil	D.2.9	Ortaöğretimde okul türüne ve bölgelere göre okul başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)	117
Şekil	D.2.10	İlkokul ve ortaokulda illere göre şube başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)	118
Şekil	D.2.11	Ortaöğretimde okul türüne ve illere göre şube başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)	119
Şekil	D.2.12	OECD ülkelerinde ilkokul ve ortaokullardaki ortalama sınıf mevcudu (2022)	120
Şekil	D.3.1	Kademelere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısında yaşanan değişim (2014-2023)	121
Şekil	D.3.2	İlkokul ve ortaokulda öğretmen başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	122
Şekil	D.3.3	Ortaöğretimde okul türüne göre öğretmen başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	122
Şekil	D.3.4	İlkokul ve ortaokulda bölgelere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)	123
Şekil	D.3.5	Ortaöğretimde okul türüne ve bölgelere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)	123
Şekil	D.3.6	İlkokul ve ortaokulda illere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)	125
Şekil	D.3.7	Ortaöğretimde okul türüne ve illere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)	126
Şekil	D.3.8	OECD ülkelerinde ilkokul ve ortaokul kademelerinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (2022)	127
Şekil	D.3.9	OECD ülkelerinde genel ortaöğretim ve mesleki ve teknik ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (2022)	128
Şekil	D.4.1	Kademelere göre taşınmalı eğitim kapsamında taşınan öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)	129
Harita	D.4.2	İlkokulda taşınmalı eğitim kapsamında taşınan öğrenci oranlarının (%) illere göre dağılımı (2023/24)	130
Harita	D.4.3	Ortaokulda taşınmalı eğitim kapsamında taşınan öğrenci oranlarının (%) illere göre dağılımı (2023/24)	130
Harita	D.4.4	Ortaöğretimde taşınmalı eğitim kapsamında taşınan öğrenci oranlarının (%) illere göre dağılımı (2023/24)	131
Şekil	E.1.1	Nominal MEB harcamalarının (milyar ₺) gerçekleşen GSYH ve merkezi yönetim bütçesine oranında (%) yaşanan değişim (2015-2024)	136
Şekil	E.1.2	OECD ülkelerinde eğitim kurumlarına yapılan toplam harcamaların GSYH'ye oranı (%) (2021)	137
Tablo	E.1.3	OECD ülkelerinde kademelere göre eğitime yapılan harcamaların GSYH'ye oranı (%) (2021)	138
Şekil	E.1.4	OECD ülkelerinde toplam devlet harcamaları içinde eğitime (ilkokuldan yükseköğretime kadar) yapılan toplam devlet harcamalarının oranı (%) (2021)	139
Şekil	E.1.5	OECD ülkelerinde toplam devlet harcamaları içinde eğitime (okul öncesi ve yükseköğretim hariç) yapılan toplam devlet harcamalarının oranı (%) (2021)	139
Şekil	E.2.1	Öğrenci başına yapılan harcamada (₺) yaşanan değişim (2014-2023)	140
Şekil	E.2.2	OECD ülkelerinde öğrenci başına yapılan toplam harcama (\$) (2021)	141
Tablo	E.2.3	OECD ülkelerinde kademelere göre öğrenci başına yapılan toplam harcama (\$) (2021)	142
Şekil	E.3.1	MEB bütçesinde cari ve sermaye (yatırım) giderlerinin dağılımında yaşanan değişim (%) (2015-2024)	143
Şekil	E.3.2	Merkezi bütçe yatırımlarından MEB yatırımlarına ayrılan payda yaşanan değişim (%) (2015-2024)	144
Şekil	E.3.3	OECD ülkelerinde eğitim harcamaları içinde cari ve sermaye giderlerinin oranları (%) (2021)	144
Tablo	E.3.4	OECD ülkelerinde program türüne göre ortaöğretim kurumlarında cari harcamaların dağılımı (%) (2021)	145

Kısaltmalar Listesi

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AYT	Alan Yeterlilik Testi
BİLSEM	Bilim ve Sanat Merkezi
DKAB	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
GSYH	Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla
KPSS	Kamu Personeli Seçme Sınavı
LGS	Liselere Geçiş Sistemi
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
NEET	Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar <i>Not in Education, Employment, or Training</i>
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü <i>Organization for Economic Co-operation and Development</i>
ÖSYM	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
ÖSYS	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Sistemi
TEOG	Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sistemi
TIMSS	Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması <i>Trends in International Mathematics and Science Study</i>
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TYT	Temel Yeterlilik Testi
YDT	Yabancı Dil Testi
YKS	Yükseköğretim Kurumları Sınavı
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

GİRİŞ

Öğrenciler için ortaokuldan ortaöğretime geçiş; genel eğitim ile mesleki eğitim arasında seçim yapmayı içerir. Seçim sürecini ve sınav sonuçlarını etkileyen akademik performans ve öğretmen önerileri gibi faktörler ülkeden ülkeye değişir. Ortaöğretime geçiş, birçok öğrencinin gelecekteki kariyerlerini etkileyecek çalışma alanları hakkında kararlar alması gereken bir süreçtir. Ortaöğretim, öğrenci çıktıları ve katılımında farklılıkların ortaya çıktığı zamandır. Bazı öğrenciler ortaöğretim diploması almadan eğitimlerini bırakır veya tamamlayamazlar ve bu yüzden ortaöğretimde okullaşma oranları çoğu ülkede %100'ün çok altındadır (OECD, 2024).

Eğitim finansmanı, daha nitelikli eğitime erişimi eşit şartlarda sağlamada önemli bir rol oynar. Dahası eğitimde eşitliği sağlarken niteliği korumanın zorluklarını anlamak için harcama dinamiklerini analiz etmek çok önemlidir. Öğrencileri modern toplumlarda yaşam ve işe hazırlamak için gereken kaynakların optimum seviyesini değerlendirmek zor olsa da, öğrenci başına eğitim kurumlarına yapılan harcamaların uluslararası karşılaştırmaları yararlı referans noktaları sağlayabilir (OECD, 2024).

Ülkeler ekonomik büyümeyi desteklemek, üretkenliği artırmak, kişisel ve sosyal gelişime katkıda bulunmak ve sosyal eşitsizliği azaltmak için eğitime yatırım yaparlar. Bu kapsamda eğitimde güncel politika ve uygulamaların periyodik olarak izlenmesi ve değerlendirilmesinin yanı sıra eğitim sisteminin mevcut durumunun ayrıntılı ve sistematik olarak izlenmesinin ve analiz edilmesinin, eğitim sisteminde geliştirilmesi gereken alanların tespit edilmesinin ve veri temelli politika önerilerinin geliştirilmesinin önemi her geçen yıl daha da değerli hale gelmektedir.

Bu amaçla bu yıl dokuzuncusunun hazırlandığı *Eğitime Bakış* raporu; Türkiye eğitim sisteminin, çeşitli göstergelerle ayrıntılı bir şekilde veriye dayalı olarak izleme ve değerlendirmesinin yanında uluslararası karşılaştırmaları da dikkate alarak yapmaktadır. Bu rapor, politika geliştirici ve uygulayıcıların, ilgili kurum ve kuruluşların, araştırmacıların, basın mensuplarının ve genel okuyucuların, mevcut sistemin göstergelerini kapsamlı bir şekilde incelemelerine ve olası müdahale alanlarını görmelerine yardımcı olacaktır.

Amaç ve Kapsam

Eğitime Bakış rapor serisinin temel amacı, Türkiye eğitim sistemini, somut ve ölçülebilir verilerden hareketle oluşturulan göstergeler çerçevesinde izleme ve değerlendirmesini yapmaktır. *Eğitime Bakış 2024: İzleme ve Değerlendirme Raporu* beş ana bölümden oluşmaktadır: Eğitime erişim ve katılım, eğitimin çıktıları, öğretmenler ve okul yöneticileri, eğitim-öğretim ortamları, finansman. Her ana bölümde farklı göstergelere yer verilmiş olup bu yılki raporda toplamda 22 gösterge bulunmaktadır. Her bir göstergedeki soruya yanıt aramak için mevcut ulusal ve uluslararası veriler kullanılarak tablo, şekil veya haritalara yer verilmiştir. Bu rapordaki veriler,

genellikle 2023-2024 öğretim yılını içermekte olup, öğretim yılının başındaki veya öğretim yılının ortasındaki verileri kapsamaktadır.

Her yıl yayımlanan *Eğitime Bakış* raporlarında ele alınan göstergelere ilişkin verilerin tarih aralıkları ve gösterim biçimi, tablo-şekil-harita dönüştürmeleri olarak sürekli değişmektedir. Bunun temel amacı verinin kırılmaları, bir önceki yıla göre değişimleri ile 2, 5 veya 10 yıllık periyotlardaki değişim aşamalarını daha ayrıntılı olarak incelemek ve analiz etmektir. Raporlarda bazı göstergeler verinin elde edilmesine ve yapısına göre çıkarılmakta ve/veya bazı göstergeler ilk elde edilen veriden itibaren eklenmektedir.

Yöntem

Bu raporda nicel araştırma yöntemlerinden olan betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Rapor zaman içinde meydana gelen değişimleri de ele alması nedeniyle hem kesitsel hem de boyamsal niteliktedir. Veri analizinde tablolama tekniklerinin yanı sıra şekil ve haritalar da kullanılmıştır. Buna ilaveten tüm tablo ve şekillerde bir standart oluşturmak amacıyla öğretim yılının başlangıç yılı referans olarak alınmıştır. Örneğin, 2023-2024 öğretim yılına ait veriler, şekil, tablo ve haritalarda 2022 olarak gösterilmiştir. Mezuniyete ilişkin verilerde ise öğretim yılının son yılı referans olarak alınmış olup 2023 yılı, 2022-2023 öğretim yılı sonunda mezun olma durumunu göstermektedir. Bütçeye ilişkin tablo ve şekillerde ise ilgili yıllar baz alınmıştır. Bu raporda bazı göstergeler 1 veya 2 yılı/eğitim-öğretim yılını, bazı göstergeler 5 veya 10 yılı/eğitim-öğretim yılını içerecek şekilde, bazı göstergeler ise ilk veriden itibaren ele alınmış ve analiz edilmiştir. Bazı göstergelerde ise beşer yıllık (2013, 2018 ve 2023) periyotlar halinde iki veya üç tarih olacak şekilde ele alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)'den elde edilen verilerde kullanılan terimler ve kavramlar, raporun ilgili göstergelerinde olduğu gibi kullanılmıştır. Bununla birlikte, OECD ve TÜİK tarafından kullanılan kavramların özellikle işgücü verilerinde farklılaştığı görülmektedir. OECD verilerinde *Secondary Education General Programmes ve Vocational Programmes* gibi kavramlar kullanılırken, bu kavramlar TÜİK verilerinde Genel Lise ve Lise Dengi Mesleki Okul kavramları ile karşılanmıştır. Raporda ise verilerin elde edildiği kurumun tercih ettiği kavramlar kullanılmaya çalışılmıştır. Ayrıca, bilindiği üzere imam hatip ortaokulları ile Anadolu imam hatip liseleri MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü bünyesinde hizmet vermektedir. MEB'in yayımladığı istatistiklerde bu okullardaki öğrenci sayıları genel tablolarda mesleki ve teknik ortaöğretimden ayrı bir veri olarak yer almakta iken, okullaşma oranları, yeni kayıt ve mezun sayıları, okul, şube, derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları gibi birçok göstergede ise mesleki ve teknik ortaöğretim içerisinde gösterilmekte ve Türkiye'nin uluslararası göstergelerinde de bu şekilde sunulmaktadır. Buna ilaveten Hazine ve Maliye Bakanlığı ile TÜİK'te de bu okul türlerine ilişkin veriler mesleki ve teknik ortaöğretim verileri içerisinde gösterilmektedir. Bu raporda da Anadolu imam hatip liselerine yönelik veriler mesleki ve teknik ortaöğretim türü içinde gösterilmiş aynı zamanda da bu okul türlerine ilişkin veriler ayrı olarak da verilmeye çalışılmıştır.

Temel Veri Kaynakları

Eğitime Bakış raporlarında kullanılan ve g¼ncellenen veriler ulusal ve uluslararası çeşitli veri kaynaklarından elde edilmiştir. Raporda öncelikli olarak *Eğitime Bakış 2023* raporunda da yer alan bazı göstergelerin verileri, en son veriler doğrultusunda g¼ncellenmiř ve gösterim t¼r¼ne ve referans yıllarına g¼re de revize edilmiştir. Verilerin g¼ncellenmesi sırasında MEB (2024) tarafından yıllık olarak yayımlanan *Milli Eğitim İstatistikleri*, Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)'nin web sitesinde yer alan sınavlara ilişkin sayısal bilgiler ve Hazine ve Maliye Bakanlığının web sitesinden elde edilen resmi verilerden yararlanılmıştır. Ayrıca, TÜİK veri tabanı kullanılarak, iřg¼c¼ istatistikleri, yaş grupları ve eğitim düzeyine g¼re istatistikler elde edilmiştir. Buna ilave-ten Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'nun web sitesinde yer alan Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi (2024)'nden de yükseköğretim verileri elde edilmiştir. Uluslararası karşılaştırmalar için OECD (2024)'nin her yıl hazırladığı *Bir Bakışta Eğitim* ve OECD veri tabanı kullanılmıştır.

Kaynaklar

- MEB. (2024). *Milli eğitim istatistikleri: Örg¼n eğitim 2023–2024*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- OECD. (2023). *Education at a glance 2023: OECD indicators*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/e13bef63-en>
- OECD. (2024). *Education at a glance 2024: OECD indicators*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/c00cad36-en>
- YÖK. (2024). *Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi*. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Yurdakul, S., & şahin-Demir, S. A. (2024). *Eğitime bakış 2023: İzleme ve değerlendirme raporu*. Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

YÖNETİCİ ÖZETİ

BÖLÜM A: EĞİTİME ERİŞİM VE KATILIM

Teorik olarak ortaöğretim kademesine denk düşen 14-17 yaş grubunda net okullaşma oranı toplamda %91,3 olup erkeklerde %90,7, kızlar da ise %91,8 olarak gerçekleşmiştir. Tüm yaş gruplarında kızların net okullaşma oranları erkeklerin net okullaşma oranlarından az da olsa fazladır. Ortaöğretim kademesinin zorunlu eğitim kapsamında olmasına rağmen 14-17 yaş grubundaki çocukların %8,7'sinin eğitimin dışında olduğu görülmektedir.

2023/24 eğitim-öğretim yılında 4-5 yaş grubunda net okullaşma oranı erkeklerde %64,9, kızlarda %65,2 olmak üzere toplamda %65,1; 5 yaş grubunda net okullaşma oranı erkeklerde %86,2, kızlarda %86,3 olup toplamda da %86,2 olarak gerçekleşmiştir.

2023/24 eğitim-öğretim yılında bir önceki yıla göre öğrenci sayısı 1 milyon 194 bin 414 azalarak 18 milyon 710 bin 265'e düşmüştür. Bu düşüş detaylı incelendiğinde, ilköğretim kademesi hariç diğer tüm kademelerde yaşanmıştır. Özel öğretim kurumlarındaki toplam öğrenci sayısı 1 milyon 631 bin 192, toplam öğrenci sayısı içindeki payı ise %8 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin ilköğretim, ortaokul ve ortaöğretim kademesinde özel öğretim kurumlarındaki öğrenci oranları sırasıyla %5,7, %6,5 ve %8,6 olup OECD ülkeleri ortalamaları olan ve sırasıyla %15,1, %18,1 ve %22,9'nin altındadır.

Açıköğretimdeki toplam öğrenci sayısı 2014 yılında 1 milyon 785 bin 577 iken 2022/23 eğitim-öğretim yılında en yüksek seviyeye ulaşmış ve 2 milyon 346 bin 654 olarak gerçekleşmiştir. 2023/24 eğitim-öğretim yılında ise açıköğretimdeki toplam öğrenci sayısı bir önceki yıla göre 1 milyon 117 bin azalışla 1 milyon 229 bin 802'ye gerilemiştir. Açıköğretim lisesi öğrencilerinin ortaöğretim içindeki payı son on yılın en düşük seviyesine gerilemiş ve %18,6 olarak gerçekleşmiştir.

2019 yılında özel eğitim alan öğrenci sayısı okul öncesinde 4 bin 873, ilköğretimde 339 bin 419, ortaöğretimde 81 bin 482 ve toplamda 425 bin 774 iken 2023/24 eğitim-öğretim yılında özel eğitim alan öğrenci sayısı okul öncesinde 10 bin 668, ilköğretimde 440 bin 931, ortaöğretimde 108 bin 126 ve toplamda ise 559 bin 725 olarak gerçekleşmiştir. Özel eğitim alan kız öğrencilerin sayısı önemli düzeyde erkeklerden daha az olup bu kızların payı %37'dir. Burada ortaöğretime göre ilköğretim kademesinde özel eğitim alan öğrencilerin sayısının çok fazla olması dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu, ilköğretimde özel eğitim alan çocukların önemli bir kısmının ortaöğretime devam etmediğini göstermektedir.

2014 yılı sonunda 72 olan BİLSEM sayısı yıllar itibarıyla sürekli artış eğilimi göstermiş ve 2023 yılı sonu itibarıyla 392'ye ulaşmıştır. 2014 yılında kurum başına düşen öğrenci sayısı 201 iken 2023 yılı sonu itibarıyla 262 olarak gerçekleşmiştir. BİLSEM kurum sayısı 2022 yılına kadar sürekli artmış 2023 yılında ise sabit kalmıştır. BİLSEM sayısının 2022 ve 2023 yıllarında 2020 yılına göre iki katına ulaşmasına rağmen kurum başına düşen öğrenci yoğunluğu azalsa da yeterli düzeyde azalma olmamıştır. Hatta 2023 yılında bir önceki yıla göre kurum sayısı neredeyse sabit kalmasına karşın kurum başına düşen öğrenci sayısı artmıştır.

BÖLÜM B: EĞİTİMİN ÇIKTILARI

18-21 yaş grubunda en az lise mezunu olanların oranı her yıl sürekli artış eğilimi göstermiştir. 2014 yılında 18-21 yaş grubunda en az lise mezunu olanların oranı %54,7 iken bu oran 2023 yılına gelindiğinde %76,9 olarak gerçekleşmiştir. Son on yılın verileri incelendiğinde 18-21 yaş grubunda en az lise mezunu olma oranında kadınların erkeklere göre daha yüksek düzeyde artış göstermiş olduğu görülmektedir.

TIMSS sonuçlarına göre, Türkiye 4. sınıf düzeyinde matematik ve fen testi puan ortalaması ile 8.sınıf düzeyi fen ve matematik testi puan ortalaması, tüm ülkelerin oluşturduğu ortalamaların üstündedir. Türkiye 4. sınıf matematik puanında 58 ülke arasından 8., fen puanında 4., 8. sınıf matematik puanında 42 ülke arasından 13. ve fen puanında ise 7. sırada yer almaktadır. Buna ilaveten TIMSS puanları ele alındığında 2019 yılı TIMSS puanlarına göre Türkiye'nin her sınıf düzeyinde ve her iki alanda da puanlarını önemli ölçüde artırdığı görülmektedir.

Son yıllarda AYT ve YDT ortalama netlerine bakıldığında, YDT netlerinin daha yüksek gerçekleştiği görülmektedir. Son beş yıllık periyotta AYT test türünde fizik, kimya, biyoloji ve matematik testlerinde lise son sınıfta okuyan adayların ortalaması tüm adayların ortalamalarından daha fazla iken DKAB (Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) /ek felsefe grubu, tarih 1-2, coğrafya 1-2, felsefe grubu ve Türk dili edebiyatı test türlerinde tüm adayların ortalaması lise son sınıfta okuyanların ortalamalarından fazladır. 2024 yılı verilerine bakıldığında ise DKAB, kimya, fizik, coğrafya 2 ve Türk dili ve edebiyatı, matematik ve İngilizce test türlerinde tüm adayların ortalama netlerinde bir önceki yıla göre düşüş gerçekleşmiştir.

Üniversite giriş sınavına başvuranların dağılımı incelendiğinde; lise son sınıf düzeyinde üniversite giriş sınavına başvuranların oranı 2015-2018 yılları arasında %40-42 arasında değişse de bu oran 2023 yılına gelindiğinde ciddi bir düşüşle %25'e gerilemiş, ardından 2024 yılında ise %35,6 olarak gerçekleşmiştir. Liseden mezun daha önce yerleşmemiş olanların oranı %39, daha önce yerleşmiş olanlar oranı %15,3, bir yükseköğretim kurumunu bitirmiş olanların oranı ise %10,1 olarak gerçekleşmiştir.

2024 yılında lise son sınıf düzeyinde üniversite giriş sınavına başvuranların %31,6'sı, liseden mezun daha önce yerleşmemiş olup üniversite giriş sınavına başvuranların %33,5'i, daha önce yerleşmiş olup üniversite giriş sınavına başvuranların %27,8'i ve bir yükseköğretim kurumunu bitirmiş olup üniversite giriş sınavına başvuranların %30,2'si bir yükseköğretim programına yerleşmiştir.

Okul türüne göre 15 ve üzeri yaş grubunda lise mezunlarının istihdam oranlarına bakıldığında bu oran 2019 yılında genel lise mezunlarında %45,5 lise dengi mesleki okul mezunlarında ise %55,2 şeklinde gerçekleşirken 2023 yılında genel lise mezunlarında %49,4'e, lise dengi mesleki okul mezunlarında ise %60,7'ye yükselmiştir. İşsizlik oranlarına bakıldığında 2019 yılında genel lise mezunlarında bu oran %16,1, lise dengi mesleki okul mezunlarında %15,3 iken 2023 yılına gelindiğinde bu oranlar genel lise mezunlarında %12,1; lise dengi mesleki okul mezunlarında ise %10,1 olarak gerçekleşmiştir. Lise dengi mesleki okul mezunlarının istihdam oranları genel lise mezunlarına göre daha yüksek iken işsizlik oranları ise daha düşüktür.

18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda olanların (NEET) oranı OECD ülkeleri ortalaması 2016 yılında %15,8 iken 2023 yılında %13,8'e gerilemiş olup 2023 yılı verilerine göre NEET oranı Türkiye (%31,1), Kosta Rika (27,9) ve Kolombiya (%27,3) ülkelerinde %25'in üzerindeyken; İzlanda (%4,7), Hollanda (%4,9), Norveç (%6), Slovenya (%6,2), İsveç (%8,6), İsviçre (%8,9), Belçika (9,4) ve Almanya (9,6)'da ise NEET oranı %10'un altındadır. Türkiye 18-24 yaş arası %31,1 NEET oranıyla hem OECD ülkeleri ortalamasından oldukça yüksekte hem de OECD ülkeleri arasında ilk sırada yer almaktadır.

BÖLÜM C: ÖĞRETMENLER VE OKUL YÖNETİCİLERİ

2014 ile 2023 yılları arasında okul öncesi öğretmen sayısı 68 bin 37'den 121 bin 986'ya, ilköğretim kademesinde 554 bin 894'ten 648 bin 920'ye, ortaöğretim kademesinde ise 296 bin 461'den 397 bin 990'a yükselmiştir. Toplam öğretmen sayısına bakıldığında da 2014 yılında 919 bin 393 iken 2023/24 eğitim-öğretim yılında toplam öğretmen sayısı 1 milyon 168 bin 896 olmuştur. Dolayısıyla 2023/24 eğitim-öğretim yılında bir önceki eğitim-öğretim yılına göre okul öncesi kademesinde yaklaşık 3 bin 850, ortaöğretim kademesinde 3 bin 450 ve ilköğretim kademesinde ise 7 bin 250 olmak üzere toplamda 14 bin 500 öğretmen artışı yaşanmıştır. 2023/24 eğitim-öğretim yılında özel öğretim kurumlarındaki öğretmen sayıları okul öncesi kademesinde 28 bin 53, ilköğretim kademesinde 80 bin 663, ortaöğretim kademesinde 66 bin 783, toplamda ise 175 bin 499 olarak gerçekleşmiştir.

Son on yılda toplam öğretmenlerin içinde kadın öğretmenlerin oranı sürekli artış eğilimi göstermiş olup bu oran %7 puan artmıştır. 2014 yılında kadın öğretmenlerin oranı %54,3 iken 2023/24 eğitim-öğretim yılında %61,3'e yükselmiştir. Eğitim fakültelerine giren kız öğrenci oranları (%65,8) ile mezun olan kadınların oranı (%66,2) ve KPSS Eğitim Bilimleri Testine başvuran kadınların oranı (%72) incelendiğinde önümüzdeki yıllarda da kadın öğretmen oranının artarak devam etmesi muhtemel görünmektedir.

Türkiye'de okul öncesi hariç tüm eğitim kademelerinde kadın öğretmen oranı OECD ülkeleri ortalamalarının oldukça altındadır. Buna ilave olarak Türkiye'de tüm eğitim kademelerinde kadın öğretmenlerin sayısı erkeklerden fazladır. Ülkelerin büyük bir çoğunluğunda genel eğilim, kadınların öğretmenlik mesleğinde daha fazla yer aldığı görülmektedir. Bu da meslekte cinsiyet eşitsizliğinin varlığını artırarak ilerlediğini göstermektedir.

50 yaş ve üzeri öğretmen oranının kademelere göre OECD ülkeleri ortalamaları okul öncesinde %30, ilkokulda %34, ortaokulda %36, ortaöğretim genel programlarda %39 ve mesleki programlarda %43 iken, Türkiye'nin 50 yaş ve üzeri öğretmen oranları sırasıyla bu kademelerde %3, %21, %8, %18 ve %20 olup OECD ülkeleri arasında en düşük oranlara sahip ülkelerin başında gelmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde OECD ülkelerinin büyük bir çoğunluğunda, 50 ve üzerinde yaşa sahip öğretmenlerin oranının fazla olduğu, diğer bir ifadeyle yaşlı bir öğretmen nüfusuna sahip oldukları, buna karşın Türkiye'nin OECD ülkelerine nazaran daha genç bir öğretmen nüfusuna sahip olduğu görülmektedir.

30 yaş altındaki öğretmen oranının kademelere göre OECD ülkeleri ortalamaları okul öncesinde %18, ilkokulda %12, ortaokulda %11, ortaöğretim genel programlarda %8 ve mesleki programlarda %7 iken, Türkiye'nin 30 yaş altındaki öğretmen oranları sırasıyla bu kademelerde %28, %15,

%17, %14 ve %9 olup OECD ülkeleri ortalamalarından yüksektir. Genel olarak değerlendirildiğinde Türkiye, 30 yaş altındaki öğretmen oranıyla OECD ülkeleri arasında üst sıralarda yer almaktadır.

2015 ve 2016 yıllarında 50 bin civarında öğretmen ataması yapılırken, 2017, 2022 ve 2024 yıllarında 20 bin civarında öğretmen ataması yapılmıştır. 2018 ve 2023 yıllarında 45 bin, 2019 ve 2020 yıllarında 40 bin, 2021 yılında da 35 bin öğretmen ataması yapılmıştır. Son on yıllık süreçte en az öğretmen ataması 2017, 2022 ve 2024 yıllarında yapılmış olup son yıllarda öğretme atama sayılarının düştüğü görülmektedir.

2023 yılında eğitim bilimleri testine giren aday sayısı bugüne kadarki en yüksek sayı iken 2024 yılında başvuran aday sayısı 526 bin 947 olarak gerçekleşmiş ve geçen yılki giren aday sayısını geçerek bugüne kadar ki en yüksek sayıya ulaşmıştır. Dolayısıyla kamuda öğretmen olmak isteyen ve bu amaçla eğitim bilimleri testine başvuran öğretmen aday sayısı 2024 yılında 500 bini aşarak 526 bin 947 olarak gerçekleşmiştir.

2005 yılında ataması yapılan öğretmenlerin KPSS eğitim bilimleri testine giren aday sayısına oranı %12 iken bu oran 2016 yılında %15,3, 2011 yılında %17,3, 2012 yılında ise en yüksek seviyeye çıkarak %20,1 olarak gerçekleşmiştir. Sonrasında ise yıllar itibarıyla bu oran azalma eğilimine girmiştir. 2024 yılında ataması yapılan öğretmenlerin KPSS eğitim bilimleri testine giren aday sayısına oranı %3,8 olarak gerçekleşmiş dolayısıyla bu yılda hem KPSS eğitim bilimleri testine giren aday sayısının çok fazla olması hem de ataması yapılan öğretmenlerin sayısının az olması bugüne kadarki en düşük orana ulaşılmasına neden olmuştur.

OECD ülkeleri arasında tüm kademelerdeki öğretmenlerin başlangıç ve 15 yıl deneyim sonrası maaş seviyeleri önemli düzeyde farklılaşmaktadır. Buna ilave olarak OECD ülkeleri ortalaması bakımından öğretmenlerin 15 yıl deneyim sonrası maaşı, başlangıç maaşından okul öncesi kademesinde %31, ilkokul ve ortaokul kademesinde %35 ve ortaöğretim genel programlar düzeyinde ise %36 daha fazla olup Türkiye’de bu oranlar tüm kademelerde %3’tür. Dolayısıyla Türkiye’de tüm kademelerdeki öğretmenlerin başlangıçta aldıkları maaş satın alma gücü paritesine göre OECD ülkeleri ortalamalarının üstünde iken 15 yıl deneyim sonrası aldıkları maaşlar ise OECD ülkeleri ortalamalarının altındadır.

OECD ülkeleri ortalaması bakımından okul yöneticilerinin en yüksek kariyer maaşı, en düşük kariyer maaşından ilkokul kademesinde %65, ortaokul kademesi ve ortaöğretim genel programlar düzeyinde ise %66 daha fazla olup Türkiye’de bu oranlar tüm kademelerde %24’tür. Türkiye’de tüm kademelerdeki yöneticilerin en düşük kariyer maaşı satın alma gücü paritesine göre OECD ülkeleri ortalamalarıyla hemen hemen aynı düzeydeyken en yüksek kariyer sonrası aldıkları maaş ise OECD ülkeleri ortalamalarının oldukça altındadır.

Türkiye’nin tüm kademelerdeki öğretmenlerinin yıllık toplam yasal çalışma süreleri aynı ve bin 584 saat olup OECD ülkeleri ortalamaları ise okul öncesi düzeyinde bin 578 saat, ilkokul düzeyinde bin 560 saat, ortaokul düzeyinde bin 572 saat, ortaöğretim genel programlar düzeyinde bin 584 saat ve ortaöğretim mesleki programlar düzeyinde bin 587 saattir. Türkiye’deki öğretmenler, ortaöğretim mesleki programlarda OECD ülkeleri ortalamalarından üç saat daha az, diğer tüm kademelerde OECD ülkeleri ortalamalarından biraz daha fazla yıllık toplam yasal çalışma sürelerine sahiptir.

BÖLÜM D: EĞİTİM-ÖĞRETİM ORTAMLARI

2019 yılında toplam 68 bin 589 okul/kurum bulunurken 2023 yılına gelindiğinde bu sayı 75 bin 464'e yükselmiştir. Kademelere göre okul/kurum sayısı incelendiğinde okul öncesi kademesinde 2019 yılına göre 2020 yılında bir düşüş gerçekleşse de özellikle de 2022 yılında okul/kurum sayısı tekrar artmış ve 2023 yılında da artış devam etmiştir. Okul öncesi kademesinde 2019 yılında 5 bin 830 devlet, 5 bin 655 özel olmak üzere toplamda 11 bin 485 okul/kurum bulunurken 2023 yılında bu okul/kurum sayıları 12 bin 46 devlet ve 6 bin 820 özel olmak üzere toplamda 18 bin 866'ya yükselmiştir.

İlköğretim kademesinde 2019 yılında derslik başına 24 ve şube başına 23 öğrenci düşerken 2023 yılına gelindiğinde bu derslik ve şube başına düşen öğrenci sayıları sırasıyla 23 ve 22 şeklinde gerçekleşmiştir. Ortaöğretim kademesinde derslik ve şube başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında ise 2019 yılında 22 olan şube başına düşen öğrenci sayısı 2021 yılında 25'e yükselirken 2023 yılı da dahil olmak üzere aynı kalmış, derslik başına düşen öğrenci sayısı ise 2019 yılında 19 iken 2020 yılında 22'ye yükselmiş ve 2023 yılına kadar aynı kalmıştır.

OECD verilerine göre, ilkokulda ortalama sınıf mevcudu OECD ülkeleri ortalaması 20 iken ortaokul kademesinde 22'dir. Buna ilave olarak; ilkokul kademesinde ortalama sınıf mevcudunun en fazla olduğu ülkeler Şili (28), Japonya (27), Birleşik Krallık (27) ve İsrail (26) iken ilkokulda sınıf mevcudunun en az olduğu ülkeler Lüksemburg (15), Kosta Rika (15), Yunanistan (17) ve Letonya (17)'dir. Ortaokul kademesinde sınıf mevcudunun en fazla olduğu ülkeler Japonya (32), Kosta Rika (32), Kolombiya (30) ve Şili (30) iken en az olduğu ülkeler ise Letonya (17), Lüksemburg (18), Polonya (19), İsviçre (19), Estonya (19) ve Finlandiya (19)'dir. Türkiye'nin ise hem ilkokul kademesinde hem de ortaokul kademesinde ortalama sınıf mevcudu 24 olup OECD ülkeleri ortalamalarının biraz üzerindedir.

İlköğretim kademesinde 2014 yılında öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 18 iken 2015-2020 yılları arasında 16'ya gerilemiş, 2021 yılında 15'e düşmüş ve sonrasında 2022 ile 2023 yıllarında 16 şeklinde gerçekleşmiştir. Ortaöğretim kademesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısına bakıldığında ise 2014 yılında 14 iken 2018 ve 2019 yıllarında 11'e gerilemiş, 2023 yılına gelindiğinde ise 12 şeklinde gerçekleşmiştir. Genel ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 13, mesleki ve teknik ortaöğretimde ise 11 olarak gerçekleşmiştir.

OECD verilerine göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı OECD ülkeleri ortalaması ilkokul kademesinde 14, ortaokul kademesinde 13, genel ortaöğretimde 13, mesleki ve teknik ortaöğretimde 14 olduğu görülmektedir. Türkiye'nin ise öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ilkokul kademesinde 19, ortaokul kademesinde 14, genel ortaöğretimde 17 olup OECD ülkeleri ortalamalarının üstüneyken mesleki ve teknik ortaöğretimde 11 olup, OECD ülkeleri ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

Taşımalı eğitim kapsamında taşınan öğrenci sayısı ilkokul düzeyinde 2014 yılında 302 bin 47 iken 2023 yılında 258 bin 751'e gerilemiştir. Ortaokul düzeyinde 2014 yılında 548 bin 358 iken 2023 yılında 355 bin 929'a düşmüştür. Ortaöğretim düzeyinde taşımalı eğitim kapsamında taşınan öğrenci sayısı ise 2014'te 475 bin 594 iken 2023 yılına gelindiğinde 394 bin 534'e düşmüştür. Genel olarak değerlendirildiğinde son on yılda tüm kademelerde taşınan öğrenci sayılarının gerilediği görülmektedir.

İlkokul kademesinde taşınmalı eğitim kapsamında taşınan öğrencilerin oranının Türkiye ortalaması %4,6 olup bu oranın en fazla olduğu iller Bartın (%28,8), Hakkâri (%26,5), Ardahan (%26,1), Ordu (%19,5), iken en az olduğu iller İstanbul (%0,7) ve Ankara (%0,7)'dir. Taşınmalı eğitim kapsamında ilkokul kademesinde Türkiye ortalamasının altında 29 il bulunurken taşınan öğrenci oranı %15'in üstünde olan 10 il bulunmaktadır.

BÖLÜM E: FİNANSMAN

Yıllar itibarıyla nominal MEB harcamaları sürekli artış eğilimi göstermiş ve MEB bütçesi 2015 yılında 62,25 milyar TL olarak gerçekleşirken, 2024 yılında 1 trilyon 105,06 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Nominal MEB harcamalarının gerçekleşen GSYH içindeki oranı ise 2015 yılında %2,65 iken 2023 yılında %2,22 olarak gerçekleşmiş ve 2024 yılında da %2,69 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Nominal MEB harcamalarının gerçekleşen merkezi yönetim bütçesine oranı incelendiğinde ise 2015 yılında %12,3 iken 2016 yılında bir miktar artmış sonrasında ise 2023 yılına kadar düşüş eğilimi göstermiş ve 2023 yılında da %8,9 olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılında ise Nominal MEB harcamalarının gerçekleşen merkezi yönetim bütçesine oranı bir önceki yıla göre artış göstererek %10 olarak gerçekleşmiştir. Burada dikkat çeken husus gerçekleşen merkezi yönetim bütçesi içinde nominal MEB harcamalarının oranının son yıllarda giderek azalırken 2024 yılında artmıştır.

2021 yılında OECD ülkeleri arasında eğitim kurumlarına yapılan toplam harcamaların GSYH'ye oranı bakımından OECD ülkeleri ortalaması %4,9 olup Türkiye %4,2 ile OECD ülkeleri ortalamasının altındadır.

2021 yılında OECD ülkeleri arasında eğitime yapılan harcamaların GSYH'ye oranı okul öncesinde en yüksek İsveç (%1,2), İzlanda (%1,1), Letonya (%0,9), Norveç (%0,9), Litvanya (%0,9), Polonya (%0,9) ve İsrail (%0,9); ilkokul düzeyinde en yüksek İsrail (%2,6), İzlanda (%2,4), Norveç (%2,2), Kanada (%2,1), İsveç (%1,9) ve Birleşik Krallık (%1,9); ortaokul düzeyinde en yüksek Avustralya (%1,4), Çekya (%1,4), Almanya (%1,3), Fransa (%1,3), Slovakya (%1,1), Polonya (%1,1), Avusturya (%1,1), Litvanya (%1,1), Finlandiya (%1,1), Hollanda (%1,1), Danimarka (%1,1), İzlanda (%1,1), Yeni Zelanda (%1,1) ve Portekiz (%1,1); ortaöğretim düzeyinde ise en yüksek İsrail (%2,2), Belçika (%1,6), Norveç (%1,4), Birleşik Krallık (%1,3), Finlandiya (%1,3), Fransa (%1,2), İtalya (%1,2), Hollanda (%1,2), Kanada (%1,2) ve Güney Kore (%1,2) ülkelerdir. 2021 yılı verilerine göre Türkiye'nin kademelere göre eğitime yapılan harcamaların GSYH'ye oranlarına bakıldığında okul öncesinde %0,2, ilkokul ve ortaokul düzeyinde %0,8, ortaöğretim düzeyinde ise %1 olarak gerçekleşmiş iken OECD ülkeleri ortalamaları ise okul öncesinde %0,7, ilkokulda %1,4, ortaokulda %1 ve ortaöğretimde %1'dir.

Satın alma gücü paritesine göre Lüksemburg (27.838 \$), Norveç (18.993 \$), Avusturya (17.472 \$), Güney Kore (17.082 \$), İzlanda (16.458 \$), Belçika (15.967 \$), ABD (15.799 \$), Almanya (15.770 \$), Hollanda (15.734 \$) ve Danimarka (15.308 \$) OECD ülkeleri arasında öğrenci başına 15 bin \$'ın üzerinde harcama yapan ülkelerdir. Meksika (3.030 \$), Türkiye (4.219 \$), Şili (6.243 \$), Letonya (7.944 \$), Macaristan (8.080 \$), Litvanya (9.129 \$), Slovakya (9.792 \$), Yeni Zelanda (9.827 \$) ve Estonya (9.978 \$) ise OECD ülkeleri arasında öğrenci başına 10 bin \$'ın altında harcama yapan ülkelerdir. Satın alma gücü paritesine göre Türkiye 4 bin 219 \$ ile OECD ülkeleri ortalaması olan 11 bin 703 \$'ın oldukça altında öğrenci başına harcama yapmaktadır.

Öneriler

- 14-17 yaş grubunda okullaşma oranı düşük olan illerde ortaöğretime erişimi artırmak, özellikle de erkek çocukların aleyhine durumun olduğu illerde eğitimin dışında kalma nedenleri araştırılarak eğitime erişimlerini sağlamak için mevcut politikalar gözden geçirilmeli ve gerekli tedbirler bir an önce alınmalıdır.
- Sosyal bilimler liselerinin öğrenci sayıları son yıllarda aynı seviyelerdeyken fen liselerinin öğrenci sayıları sürekli olarak artmaktadır. Dolayısıyla bu artışla birlikte fen liselerine gelen öğrencinin ve verilen eğitimin niteliği de etkilenmektedir. Bu kapsamda bu okulların kontenjanlarının belirlenmesi veya yeni fen liselerinin açılması noktasında alınacak kararlar, eğitimde niteliği artıracak kararlar olmasına dikkat edilmeli ve bu yönde adımlar atılmalıdır.
- Açıköğretim okullarında kayıtlı öğrenci sayısı 2023/24 eğitim-öğretim yılında bir önceki yıla göre 1 milyon 117 bin azalışla 1 milyon 229 bin 802 olmuştur. Toplam açıköğretim öğrenci sayısı neredeyse yarıya düşmüştür. Bu düşüşün mezuniyetten mi veya hatalı verilerden mi kaynaklı olduğu ya da başka bir nedenden mi olduğu araştırılmaya ve açıklanmaya muhtaçtır.
- Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin ilköğretim kademesinde özellikle son üç yıldır sayılarında ciddi bir artış söz konusudur. Buna rağmen ortaöğretim kademesinde ilköğretime göre özel eğitim alan öğrencilerin sayısının çok az olması; ilköğretimde özel eğitim alan çocukların önemli bir kısmının ortaöğretime erişemediğini göstermektedir. Özel eğitim ihtiyacı olan bu çocukların ilköğretimden sonra ortaöğretime erişimine ve özelliklerine göre de mesleki eğitime yönlendirilmelerine ilişkin etkili politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.
- Özel eğitim alan kız öğrencilerin sayısı tüm kademelerde ciddi düzeyde erkeklerden daha azdır. Özel eğitim alan toplam öğrencilerin %37'sini kız öğrenciler oluşturmakta olup bu kız öğrencilerin oranı son yıllarda hiç değişmemektedir. Dolayısıyla erkek çocuklarına göre çok daha düşük oranda özel eğitime erişebilen kız çocuklarının erişimini artırmaya yönelik yeni politikalar geliştirilmelidir.
- Özel yetenekli öğrencilere hizmet veren BİLSEM'lerin sayısı 2021 ve 2022 yıllarında ciddi oranda artmış, 2023 yılı sonu itibarıyla 392 kurumla neredeyse sabit kalmıştır. Buna karşın BİLSEM'lerdeki öğrenci sayısı da ciddi düzeyde artmış ve kurum başına düşen öğrenci yoğunluğu azalsa da 2023 yılında tekrar artış göstermiştir. Öğrenci sayısının hızlı bir şekilde artması; bu kurumlara öğrenci seçim yöntemlerinin ne denli etkin olduğunun yanında sayısı hızla artan bu kurumlarda öğrenci yoğunluğu da göz önünde bulundurulduğunda verilen eğitimlerin de niteliğinin tartışılmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla BİLSEM'lerde verilen eğitimin daha nitelikli olabilmesi için bu kurumlara seçilecek öğrencilere uygulanan seçim yöntemlerinin gözden geçirilmesi hem de kurum başına düşen öğrenci yoğunluğunun azaltılması gerekmektedir.
- 2014 ile 2023 yılları arasında Türkiye'de 18-21 yaş arası en az lise mezunu olma oranı önemli bir artış göstermiştir. Bu artış dikkate değer olmakla birlikte, oranların bölgeler arasındaki dağılımının büyük farklılıklar gösterdiği gözlemlenmektedir. Ayrıca, 2014 yılından

itibaren en az lise mezunu olan kadınların oranı erkeklerden daha yüksek olup, bu fark her geçen yıl daha da artmaktadır. Ortaöğretim zorunlu eğitim kapsamında olmasına rağmen, 18-21 yaş grubunda özellikle erkeklerde lise mezunu olma oranlarının düşük kalmasının nedenlerine odaklanılmalıdır. Mezun olmayan ya da okul terk eden gençler için mevcut politikalar gözden geçirilmeli ve gerekli iyileştirmeler yapılmalıdır.

- YKS'de lise son sınıf öğrencilerinin performansları incelendiğinde, özellikle TYT'deki temel matematik ve fen bilimleri testlerinde son yıllarda ortalamaların hala oldukça düşük olduğu gözlemlenmiştir. 2022 ve 2023 Eğitime Bakış raporumuzda da belirtildiği gibi, sınava giren diğer adaylara kıyasla bilgileri daha taze olan lise son sınıf öğrencilerinin bu performanslarını artırmak için somut adımlar atılmalıdır. Bu alandaki eksiklikler belirlenmeli ve bu eksiklikleri gidermeye yönelik telafi mekanizmaları geliştirilmelidir.
- Liseden mezun olup bir yükseköğretim kurumuna yerleşemeyen adayların üniversite giriş sınavına başvuru sayıları 2020 ile 2022 yılları arasında artmış ve 2023 ile 2024 yıllarından bir miktar azalmıştır. Bunun en önemli nedeni, yükseköğretim sisteminde kronikleşen arz ve talep arasındaki dengesizliktir. Üniversite giriş sınavına başvuran ve yerleşen aday sayıları arasındaki fark her yıl giderek büyümektedir. ÖSYS'ye başvuran ve yerleşen adaylar arasındaki bu fark, 2015 yılında 1 milyon 143 bin 580 iken, 2024 yılında 2 milyon 133 bin 482'ye çıkmış ve son on yılda bu makas iki katından fazla açılmıştır. Bu durum, toplumun yükseköğrenim talebini karşılayabilmek ve arz-talep dengesizliğini düzeltmek için etkili politikaların geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla toplumun yükseköğrenim talebini karşılamaya ve var olan arz talep dengesizliği sorununu düzeltmeye yönelik politikalar geliştirilmelidir.
- 18-24 yaş aralığında ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranı OECD ülkeleri ortalaması 2023 yılında %13,8 iken Türkiye %31,1 ile en fazla orana sahip olan ülke konumundadır. Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranının bu denli yüksek olması kaygı verici bir noktadır. Bu nedenle Türkiye'nin, ne eğitimde ne istihdamda olan 18-24 yaş arası gençlere yönelik önemli politikalar geliştirmesi ve uygulamaya geçirmesi gerekmektedir.
- Son on yıllık süreçte en az öğretmen atamasının olduğu yıllar 2022 ve 2024 yılları olup son yıllarda öğretmen atama sayıları düşmüştür. Dolayısıyla mevcut öğretmen ihtiyacının karşılanmasına yönelik hesaplamaların yapılması ve bu ihtiyaç göz önünde bulundurularak öğretmen atama sayılarının artırılması gerekmektedir.
- OECD ülkeleri arasında tüm kademelerdeki öğretmenlerin kariyer düzeylerine göre yıllık maaşları oldukça farklılaşmaktadır. Türkiye'de okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim kademesindeki öğretmenlerin kariyer düzeylerine göre aldıkları yıllık maaşlar bütün düzeylerde hemen hemen aynı olup başlangıçta aldıkları maaş satın alma gücü paritesine göre OECD ülkeleri ortalamalarının üstünde iken 15 yıl deneyim sonrası aldıkları maaşlar OECD ülkeleri ortalamalarının altındadır. Aynı durum okul yöneticilerinde de söz konusudur. Türkiye'de tüm kademelerdeki yöneticilerin en düşük kariyer maaşı satın alma gücü paritesine göre OECD ülkeleri ortalamalarıyla hemen hemen aynı düzeydeyken en yüksek kariyer sonrası aldıkları maaşlar ise OECD ülkeleri ortalamalarının oldukça altındadır. Dolayısıyla öğretmen ve okul yöneticilerinin maaşlarının kariyer düzeylerine göre OECD ülkeleri ortalamalarını yaklaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

- Türkiye'de eğitim kademelerinin tamamında 2023 yılında bir önceki yıla göre derslik sayılarında geçen yıla kıyasla bir düşüş söz konusudur. Eğitim kademelerinin ve her kademeye özgü ihtiyaçların dikkate alınarak, derslik, şube ve okul gereksinimleri belirlenmeli ve bu ihtiyaçlara uygun şekilde kaynak planlaması yapılmalıdır.
- OECD verilerine bakıldığında öğretmen ve sınıf mevcudu göstergeleri üzerinden ülkelere göre yapılan analiz; Türkiye'nin halen öğretmen ve sınıf başına düşen öğrenci sayılarının -mesleki ve teknik ortaöğretim hariç- OECD ortalamalarının üzerinde olduğunu göstermektedir. İllere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayıları ve sınıf mevcudu değişkenleri incelendiğinde iller ve bölgeler arası var olan eşitsizliklerin devam ettiği görülmektedir. Bu nedenle var olan ve kronik bir problem haline gelen bölgesel eşitsizliğin azaltılması için dezavantajlı bölgelere öncelik verilerek okul ve derslik yapımı gerçekleştirilmelidir.
- Taşımali eğitim, özellikle kırsal alanlarda yaşayan ve eğitime erişimde zorluk çeken öğrenciler için büyük önem taşıyan bir uygulamadır. Ancak, taşımali eğitim uygulamasının da bazı ciddi olumsuz sonuçları bulunmaktadır. Özellikle öğrencilerin uzak okullara gitmek zorunda olmaları, erken saatlerde yola çıkmalarına ve uzun saatler boyunca yolda vakit geçirmelerine neden olmaktadır. Bu durum, öğrencilerin eğitim süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu nedenle, taşımali eğitimin en aza indirilmesi ve yalnızca çok az sayıda öğrencinin bu sistemden faydalanması için, öğrencilerin evlerine en yakın okullarda eğitim almalarını sağlayacak etkili politikaların bir an önce hayata geçirilmesi gerekmektedir.
- 2016 yılından itibaren nominal MEB harcamalarının gerçekleşen GSYH içerisindeki payı 2022 yılına, merkezi yönetim bütçesi içerisindeki payı ise 2023 yılına kadar azalmıştır. 2023 yılında gerçekleşen ve 2024 yılında gerçekleşmesi öngörülen GSYH içerisinde nominal MEB harcamalarının payı artmıştır. Buna karşın nominal MEB harcamalarının gerçekleşen merkezi yönetim bütçesi içerisindeki payı 2023 yılında düşmüş, 2024 yılında ise gerçekleşmesi öngörülen veriler üzerinden artmış görünse de gerçekleşecek merkezi yönetim bütçesinin büyümesi olası olup bu oranın düşmesi de muhtemeldir. Dolayısıyla daha nitelikli bir eğitim sistemi için gerekli olan ihtiyaçların karşılanabilmesi bakımından MEB bütçesinin artırılması gereklidir. Bu bağlamda merkezi yönetim bütçesinden MEB'e ayrılan kaynaklar daha da artırılmalıdır.
- 2021 yılı verilerine göre Türkiye'de yükseköğretim dahil eğitim kurumlarına yapılan toplam harcamaların GSYH'ye oranı (%4,2) OECD ülkeleri ortalamasının (%4,9) altındadır. OECD ülkelerinde bu oran %6,5 (Norveç) ile %3,6 (Litvanya) arasında değişim göstermektedir. Buna ilaveten Türkiye'de toplam devlet harcamaları içinde eğitime yapılan toplam harcamaların oranı; yükseköğretim dahil edildiğinde OECD ülkeleri ortalamasının üzerindeyken, yükseköğretim hariç tutulduğunda OECD ortalamasının altına düşmektedir. Dolayısıyla Türkiye, tüm kamu ve özel kuruluşlara yönelik eğitim kurumlarını destekleyecek şekilde harcamalar yapmalarını teşvik edecek mekanizmaları artırmalıdır.
- Türkiye, öğrenci başına yaptığı harcama ile OECD ülkeleri arasında Meksika'dan sonra en düşük harcama yapan ikinci ülke konumundadır. Satın Alma Gücü Paritesine göre öğrenci başına yapılan harcama Türkiye'de 4 bin 219 \$ iken OECD ülkeleri ortalaması Türkiye'nin 3 katı kadardır. Aradaki fark önemli düzeyde fazla olup Türkiye'de öğrenci başına yapılan harcamaların OECD ülkeleri ortalamasına yaklaştırılması gerekmektedir.

BÖLÜM

EĞİTİME ERİŞİM VE KATILIM

GÖSTERGE	A1	Kademelerde kaç öğrenci vardır?
GÖSTERGE	A2	Yaş gruplarına göre okullaşma oranları nasıldır?
GÖSTERGE	A3	Ortaöğretimde farklı okullarda kaç öğrenci vardır?
GÖSTERGE	A4	Özel öğretim kurumlarında ne kadar öğrenci öğrenim görmektedir?
GÖSTERGE	A5	Açıköğretim ortaokulu ve lisesinde öğrenci sayısı ne kadardır?
GÖSTERGE	A6	Kaynaştırma, özel sınıf ve BİLSEM'lerdeki öğrenci sayısı kaçtır?
BÖLÜM	A	Sonuç ve Öneriler

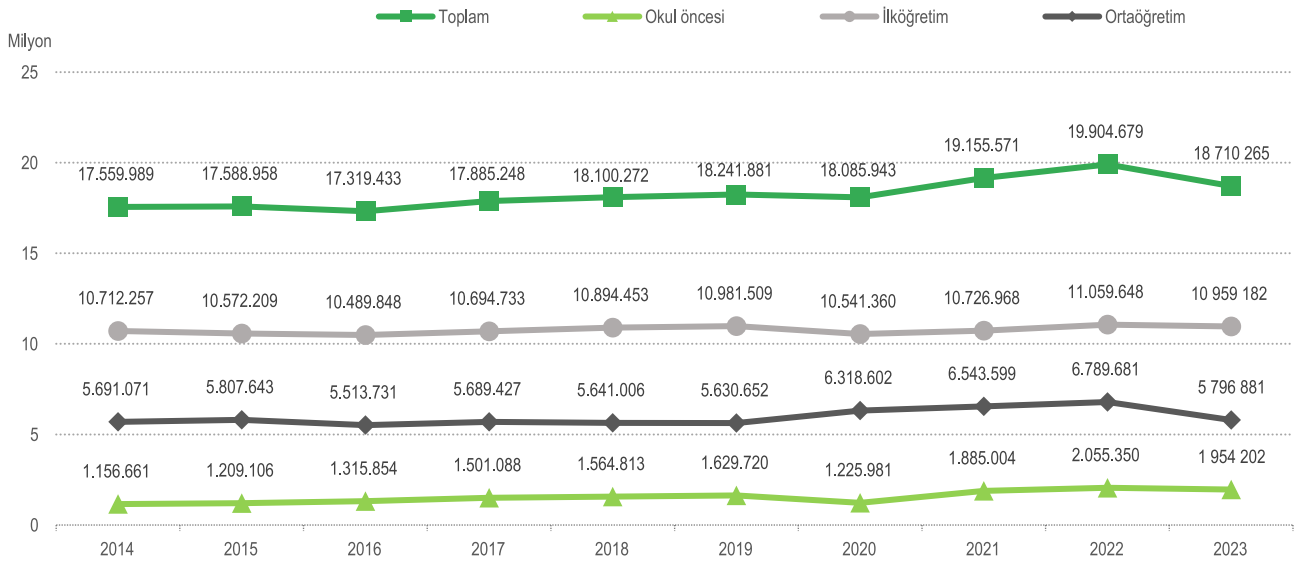
Birçok öğrenci için ortaokuldan ortaöğretime geçiş sistemleri; genel eğitim ile mesleki eğitim arasında seçim yapmayı içerir. Seçim sürecini ve sınav sonuçlarını etkileyen akademik performans ve öğretmen önerileri gibi faktörler ülkelere göre farklılık gösterir. Ortaöğretime geçiş, birçok öğrencinin gelecekteki kariyerlerini etkileyecek çalışma alanları hakkında kararlar alması gereken bir süreçtir. Ortaöğretim, öğrenci çıktıları ve katılımında farklılıkların ortaya çıktığı zamandır. Bazı öğrenciler ortaöğretim diploması almadan eğitimlerini bırakır veya tamamlayamaz. Dahası ortaöğretimde okullaşma oranları çoğu ülkede %100'ün çok altındadır. Politika yapıcılar genellikle öğrencilerin lise eğitiminde başarılı olmalarını en iyi şekilde nasıl destekleyecekleri konusunda politikalar oluşturmaya çalışırlar (OECD, 2024).

Bu bölümde eğitime erişim ve katılım oranlarında yaşanan değişim detaylı bir şekilde incelenecektir. Bu kapsamda ilk olarak zorunlu eğitim kademelerindeki öğrenci sayıları ve ortaöğretime yeni kayıt yaptıran öğrenci sayıları analiz edilecektir. Sonrasında ise yaş gruplarına göre okullaşma oranları ve ortaöğretim kademesindeki okul türlerinin öğrenci sayılarında yaşanan değişim ele alınacaktır. Özel öğretim kurumları ve açıköğretim sistemindeki değişimler ele alındıktan sonra özel eğitimde kaynaştırma, özel sınıf ile Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)'nin genel durumu kapsamlı bir şekilde analiz edilecektir.

Bu gösterge altında ilk önce 2014-2023 yılları arasında kademelere göre toplam öğrenci sayılarındaki değişim ile cinsiyet oranlarında yaşanan değişim ayrıntılı olarak

ele alınmıştır. Sonrasında ise okul türüne göre ortaöğretimde yeni kayıt öğrenci sayılarında yaşanan değişim ve cinsiyet oranlarında yaşanan değişim analiz edilmiştir.

Şekil A.1.1 Kademelere göre toplam öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

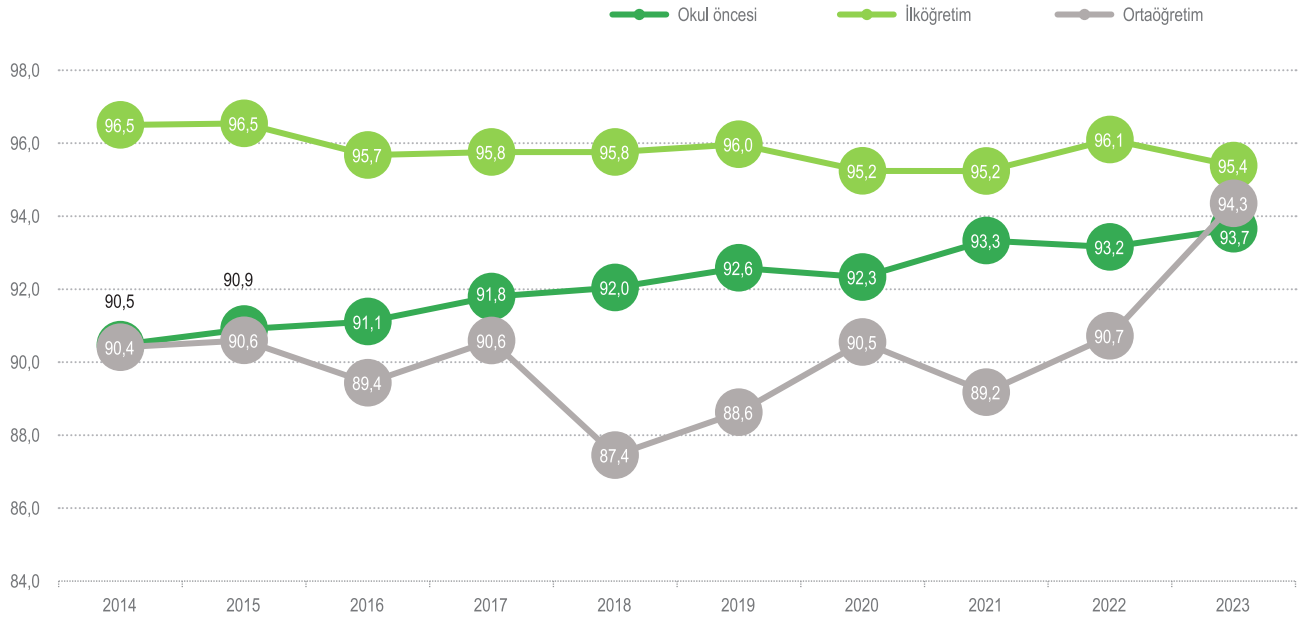

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil A.1.1'de 2014-2023 yılları arasında kademelere göre toplam öğrenci sayılarında yaşanan değişim verilmiştir. Buna göre, 2014 yılında okul öncesi kademesinden ortaöğretime kadar toplam öğrenci sayısı 17 milyon 559 bin 989 iken 2023/24 eğitim-öğretim yılında bir önceki yıla göre 1 milyon 194 bin 414 azalarak 18 milyon 710 bin 265'e düşmüştür. Bu düşüş detaylı incelendiğinde, ilkökul kademesi hariç diğer tüm kademelerde gerçekleşmiştir. Kademelere göre öğrenci sayılarına bakıldığında 2014 yılında okul öncesinde 1 milyon 156 bin 661 olan öğrenci sayısı 2023 yılında 1 milyon 954 bin 202'ye yükselmiştir. İlköğretim kademesinde 2014 yılında 10 milyon 712 bin 257 olan toplam öğrenci sayısı 2023 yılında 10 milyon 959 bin 182 olmuştur. Ortaöğretim kademesindeki toplam öğrenci sayısı ise 2014 yılında 5 milyon 691 bin 71 iken 2023/24 eğitim-öğretim yılında 5 milyon 796 bin 881'e yükselmiştir.

2014-2023 yılları arasında kademelere göre öğrencilerin cinsiyet oranlarında yaşanan değişim Şekil A.1.2'de gösterilmiştir. Cinsiyet oranı, ilgili kademedeki kız öğrenci sayısının erkek öğrenci sayısına oranının 100 ile çarpılması ile bulunmaktadır. Buna göre, 2014 yılında okul öncesi kademesinde her 100 erkek öğrenciye karşılık 91 kız öğrenci öğrenim görmekte iken, 2023 yılında bu cinsiyet oranı 94'e yükselmiştir. 2014 yılında ilköğretimde her 100 erkek öğrenciye karşılık 97 kız öğrenci, ortaöğretimde ise 100 erkek öğrenciye karşılık 90 kız öğrenci öğrenim görürken 2023/24 eğitim-öğretim yılında bu cinsiyet oranları sırasıyla ilköğretimde 95, ortaöğretimde ise 94 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil A.1.2 Kademelere göre öğrencilerin cinsiyet oranlarında yaşanan değişim (2014-2023)

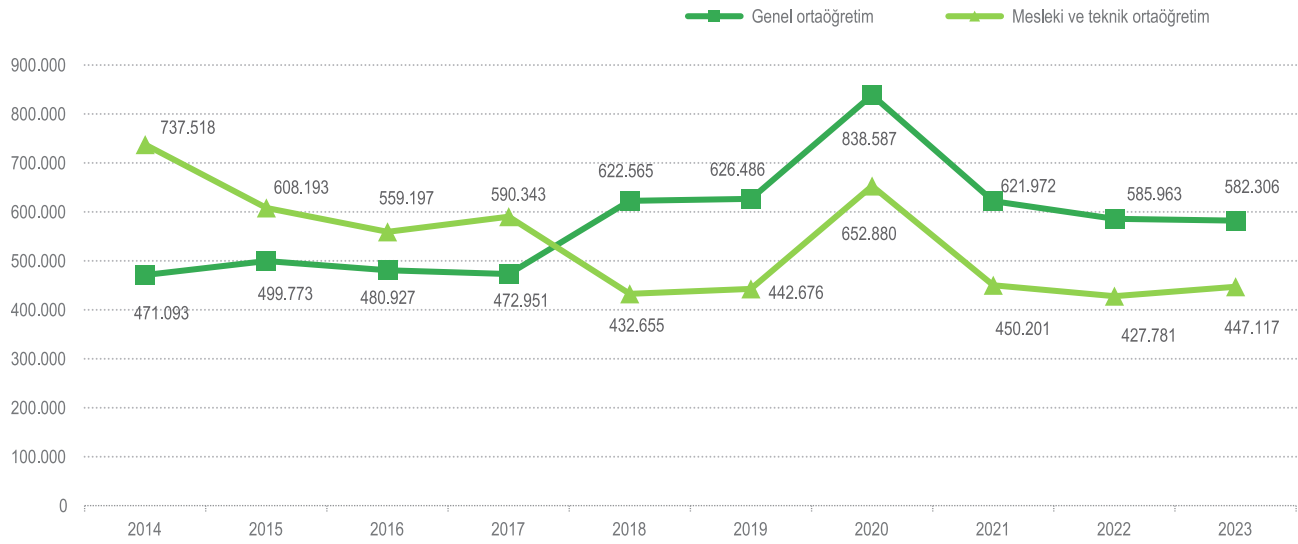

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil A.1.3'te 2014 ile 2023 yılları arasında okul türüne göre ortaöğretimde yeni kayıt öğrenci sayılarında yaşanan değişim verilmiştir. Buna göre 2014 yılında genel ortaöğretimde yeni kayıt öğrenci sayısı 471 bin 93 iken, 2017 yılına kadar durağan bir seyir izlemiş, 2017 yılın-

dan 2020 yılına kadar ise artış eğilimi göstermiş ve 838 bin 587 olmuştur. Sonrasında 2023 yılına kadar düşüş eğilimi göstermiş ve genel ortaöğretime yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı 2023/24 eğitim-öğretim yılında 582 bin 306 olarak gerçekleşmiştir. Mesleki ve teknik ortaöğ-

Şekil A.1.3 Okul türüne göre ortaöğretimde yeni kayıt öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

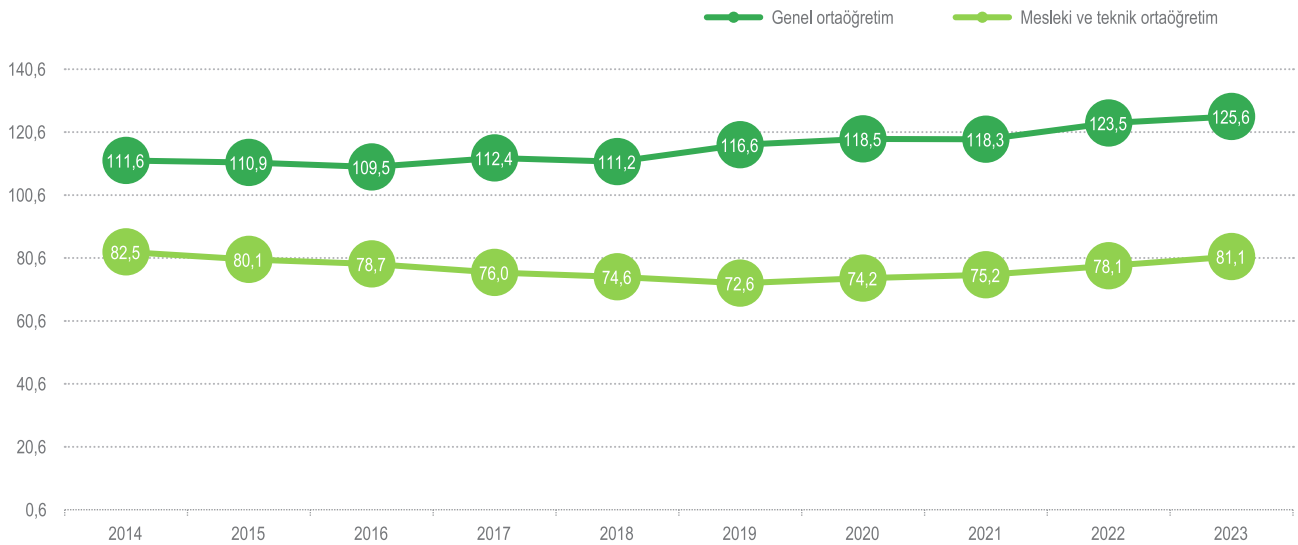
Not: İmam hatip lisesi öğrenci sayıları mesleki ve teknik ortaöğretim öğrenci sayıları içinde gösterilmiştir. Açıköğretim dâhil değildir.

retimde 2014 yılında 737 bin 518 olan yeni kayıt öğrenci sayısı 2018 yılına kadar düşüş eğilimi göstermiş ve 432 bin 655'e gerilemiş, 2019 ve 2020 yıllarında artış göstererek 2020 yılında 652 bin 880'e yükselmiştir. 2021 ve 2022 yıllarında ise düşüş eğilimi göstermiş, sonrasında 2023 yılında bir miktar artmış olup, mesleki ve teknik ortaöğretime yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı 2023/24 eğitim-öğretim yılında 447 bin 117 olarak gerçekleşmiştir. Daha önceki raporlarda da ifade edildiği gibi dikkat çeken hususlar; 2018 yılında genel ortaöğretim ile mesleki ve teknik ortaöğretime yeni kayıt yaptıran öğrenci sayılarındaki ciddi değişim ile 2020/21 eğitim-öğretim yılında hem genel ortaöğretimde hem de mesleki ve teknik ortaöğretimde yeni kayıt öğrenci sayılarındaki artıştır. 2017/18 eğitim-öğretim yılında Liselere Geçiş Sistemi (LGS)'nin getirilmesiyle birlikte merkezi sınav puanıyla girilebilen daha az sayıda kontenjana yerleştirme yapılması ve diğer öğrencilerin tamamı için Adrese Dayalı Kayıt Sistemi kapsamında evine en yakın istediği okul türüne gitme imkânı verilmişti. Bu kapsamda 2018 yılından itibaren genel ortaöğretime olan talep, yeni kayıt öğrenci sayılarına da yansımıştır. 2020/21 eğitim-öğretim yılındaki artışın temelinde ise 2012 yılında uygulamaya konulan 4+4+4 kademeli ve zorunlu eğitim sisteminde ilkokula başlama yaşının 66 aya çekilmesi ile ilkokul 1.

sınıfa yaklaşık 600 bin yeni öğrencinin fazladan kaydolması ve bu öğrencilerin 2020/21 eğitim-öğretim yılında ortaöğretime yeni kaydolmuş olması yatmaktadır. Bu öğrenciler 2024 yılında mezun olmuş ve üniversite giriş sınavına girmişlerdir.

2014 ile 2023 yılları arasında okul türüne göre ortaöğretimde yeni kayıt yaptıran öğrencilerin cinsiyet oranlarında yaşanan değişim Şekil A.1.4'te gösterilmiştir. Buna göre 2014 yılında genel ortaöğretime yeni kayıt yaptıran her 100 erkek öğrenciye karşılık 112 kız öğrenci kayıt yaptırmışken 2023/24 eğitim-öğretim yılında her 100 erkek öğrenciye karşılık 126 kız öğrenci kayıt yaptırmıştır. Mesleki ve teknik ortaöğretimde ise 2014 yılında her 100 erkek öğrenciye karşılık 83 kız öğrenci yeni kayıt yaptırmışken 2023 yılında her 100 erkek öğrenciye karşılık 81 kız öğrenci kayıt yaptırmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde genel ortaöğretime yeni kayıt yaptıran kız öğrencilerin sayısının erkeklerden fazla olduğu ve son yıllarda ise sürekli artış eğiliminde olduğu; mesleki ve teknik ortaöğretimde ise erkek öğrencilerin sayısının fazla olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kız öğrencilerin genel ortaöğretimi mesleki ve teknik ortaöğretime göre daha fazla tercih ettikleri görülmektedir.

Şekil A.1.4 Okul türüne göre ortaöğretimde yeni kayıt yaptıran öğrencilerin cinsiyet oranlarında yaşanan değişim (2014-2023)

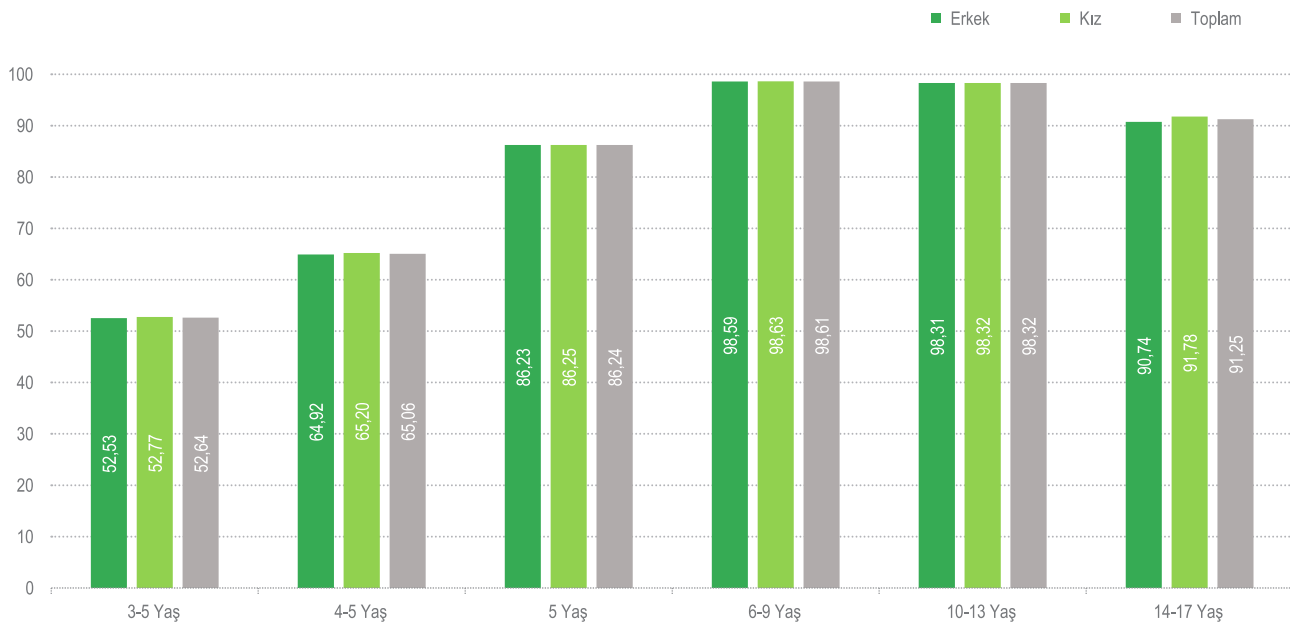

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Bu göstergede ilk önce yaş gruplarına ve cinsiyete göre net okullaşma oranları ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Sonrasında OECD ülkelerinde 4-5 yaş grubu ile 15-19 yaş grubunda net okullaşma oranları incelenmiştir. Son olarak ise illere ve cinsiyete göre hem 5 yaş hem de 14-17 yaş grubu için net okullaşma oranları analiz edilmiştir.

Yaş gruplarına göre net okullaşma oranları öğrencinin ait olduğu eğitim kademesine bakılmaksızın, ilgili yaş grubunda bulunan toplam öğrencilerin, ilgili yaş grubunda bulunan toplam nüfusa bölünmesi ile elde edilmektedir (MEB, 2024).

Şekil A.2.1 Yaş gruplarına ve cinsiyete göre net okullaşma oranları (%) (2023/24)

Kaynak: MEB (2024).

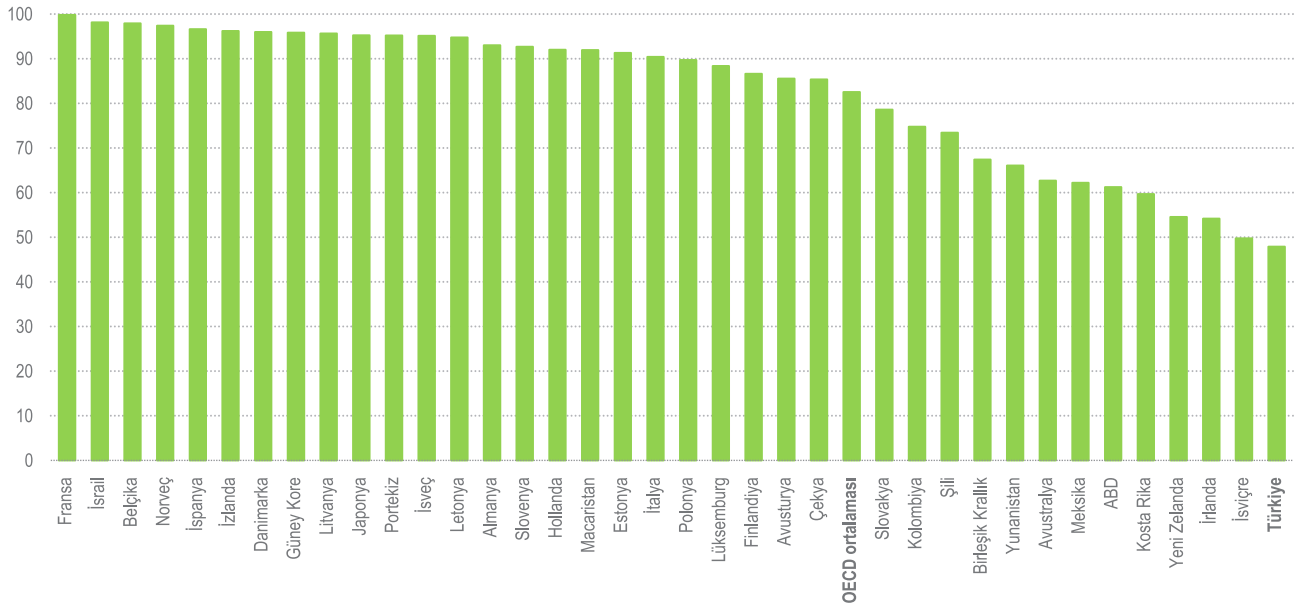
Şekil A.2.1'de 2023/24 eğitim-öğretim yılında yaş gruplarına ve cinsiyete göre net okullaşma oranları verilmiştir. Buna göre, 2023/24 eğitim-öğretim yılında 3-5 yaş grubunda net okullaşma oranı erkeklerde %52,5 ve kızlarda %52,8 olup toplamda da %52,6'dır. 4-5 yaş grubunda net okullaşma oranlarına bakıldığında erkeklerde %64,9, kızlarda %65,2 olmak üzere toplamda %65,1 olarak gerçekleşmiştir. 5 yaş grubunda erkeklerde net okullaşma oranı %86,2, kızlarda %86,3 olup toplamda da %86,2 olarak gerçekleşmiştir. Teorik olarak ilkökul kademesine denk düşen 6-9 yaş grubunda net okullaşma oranı hem erkeklerde hem de kızlarda %98,6 olup toplamda da %98,6'dır.

Teorik olarak ortaokul kademesine denk düşen 10-13 yaş grubunda net okullaşma oranı da hem erkeklerde hem de kızlarda aynı olup %98,3 olarak gerçekleşmiş olup toplamda da %98,3 olmuştur. Teorik olarak orta-öğretim kademesine denk düşen 14-17 yaş grubunda ise toplamda net okullaşma oranı %91,3 olup erkeklerde %90,7, kızlar da ise net okullaşma oranı %91,8 olarak gerçekleşmiştir. Tüm yaş gruplarında kızların net okullaşma oranları erkeklerin net okullaşma oranlarından az da olsa fazladır. Ortaöğretim kademesinin zorunlu eğitim kapsamında olmasına rağmen 14-17 yaş grubundaki çocukların %8,7'sinin eğitimin dışında olduğu görülmektedir.

Şekil A.2.2'de 2022 yılında OECD ülkelerinde 4-5 yaş grubunda net okullaşma oranları gösterilmiştir. Buna göre 2022 yılına OECD ülkeleri arasında 4-5 yaş grubunda net okullaşma oranı Fransa'da %100'dür. 4-5 yaş grubunda net okullaşma oranı İsrail (%98), Belçika (%98), Norveç (%97), İspanya (%97), İzlanda (%96), Danimarka (%96),

Güney Kore (%96), Litvanya (%96), Japonya (%96), Portekiz (%96), İsveç (%96) ve Letonya (%96)'da %95 ve üzerinde iken Türkiye (%48), İsviçre (%50), İrlanda (%54), Yeni Zelanda (%55) ve Kosta Rika (%60)'da %60 ve altındadır. 4-5 yaş grubunda net okullaşma oranı OECD ülkeleri ortalaması %83'tür.

Şekil A.2.2 OECD ülkelerinde 4-5 yaş grubunda net okullaşma oranları (%) (2022)

Kaynak: OECD Data Explorer (2024) verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

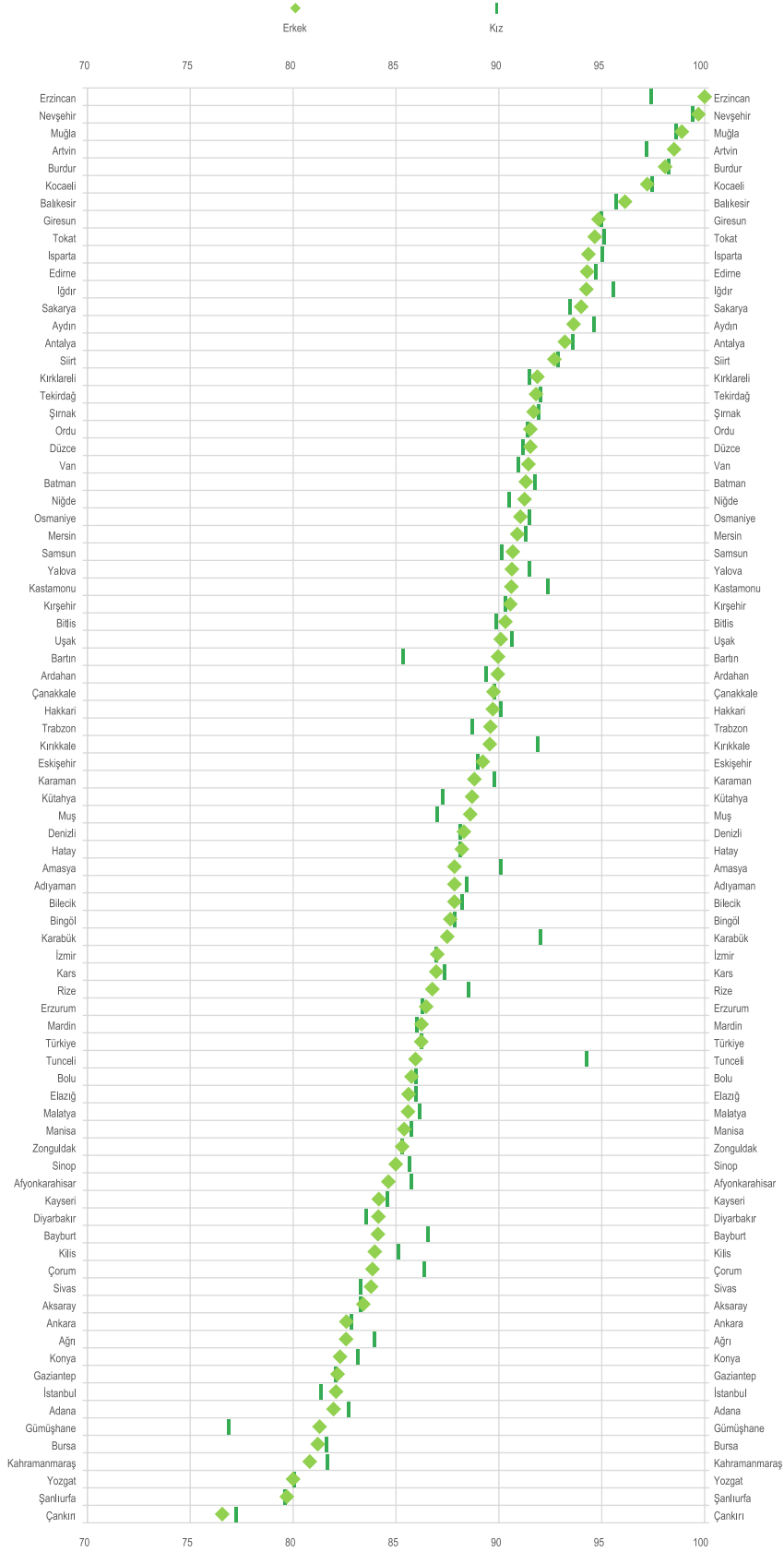
Şekil A.2.3'te 2023/2024 eğitim-öğretim yılında illere ve cinsiyete göre 5 yaş için net okullaşma oranları verilmiştir. Şekil incelendiğinde iller arasında 5 yaş için hem kız hem de erkeklerin net okullaşma oranları arasında büyük farklılaşmalar söz konusudur. Erzincan, Nevşehir, Muğla, Artvin, Burdur, Kocaeli ve Balıkesir'de 5 yaş için kız ve erkeklerin net okullaşma oranları %95'in üzerinde iken Çankırı, Şanlıurfa, Yozgat, Kahramanmaraş, Bursa ve Gümüşhane'de %76-82 arasındadır. 5 yaş için hem kızların hem de erkeklerin net okullaşma oranı Türkiye ortalamasının altında olan 25 il bulunurken, Bartın (%4,6 puan), Gümüşhane (%4,4 puan), Erzincan (%2,6 puan), Muş (%1,6 puan) ve Kütahya (%1,5 puan)'da erkekler lehine, Tunceli (%8,3 puan), Karabük (%4,5 puan), Çorum (%2,5 puan), Bayburt (%2,4 puan), Kırıkkale (%2,3 puan), ve Amasya (%2,2 puan)'da ise kızlar lehine bir durum söz konusudur.

2023/24 eğitim-öğretim yılında illere ve cinsiyete göre 14-17 yaş grubunda net okullaşma oranları Şekil A.2.4'te gösterilmiştir. Buna göre, 14-17 yaş grubunda hem iller arasında kız ve erkeklerin net okullaşma oranlarında aşırı farklılaşmalar, hem de il düzeyinde kız ve erkeklerin net okullaşma oranları arasında büyük farklılaşmalar bulunmaktadır. 14-17 yaş grubunda erkeklerin net okullaşma oranı bakımından Rize ve Bolu %100, Trabzon %97,9, Isparta %97,5, Karabük %97, Eskişehir ve Amasya %96,7, Ankara %96,4 ve Erzincan %96 ile en yüksek olan iller iken Ağrı (%72,3), Muş (%72,9), Gümüşhane (%74,1) ve Kars (%79,9)'ta %80'in altındadır. 14-17 yaş grubunda kızların net okullaşma oranının en yüksek olduğu iller ise sırasıyla Rize (%100), Karabük (%98,6), Burdur (%98,5), Isparta (%97,6), Trabzon (%97,6), Ankara (%97,3), Bartın (%97,3), Eskişehir (%97,1) ve Bolu (%97,1) iken en düşük olduğu iller ise Muş (%72,3), Gümüşhane (%74,3), Siirt (%77,2), Bitlis (%78,1), Ağrı (%79,3), Şırnak (%79,6) ve

Şanlıurfa (%80)'dir. 14-17 yaş grubunda erkeklerin net okullaşma oranının Türkiye ortalamasından düşük olan 38 il varken, kızların net okullaşma oranı Türkiye ortalamasından düşük olduğu 36 il bulunmaktadır. 14-17 yaş grubunda il düzeyinde kız ve erkeklerin net okullaşma oranları arasındaki fark Şanlıurfa (%5,5 puan), Siirt (%4,3 puan), Bitlis (%3,7 puan), Bolu (%3), Tunceli (%1,6 puan)

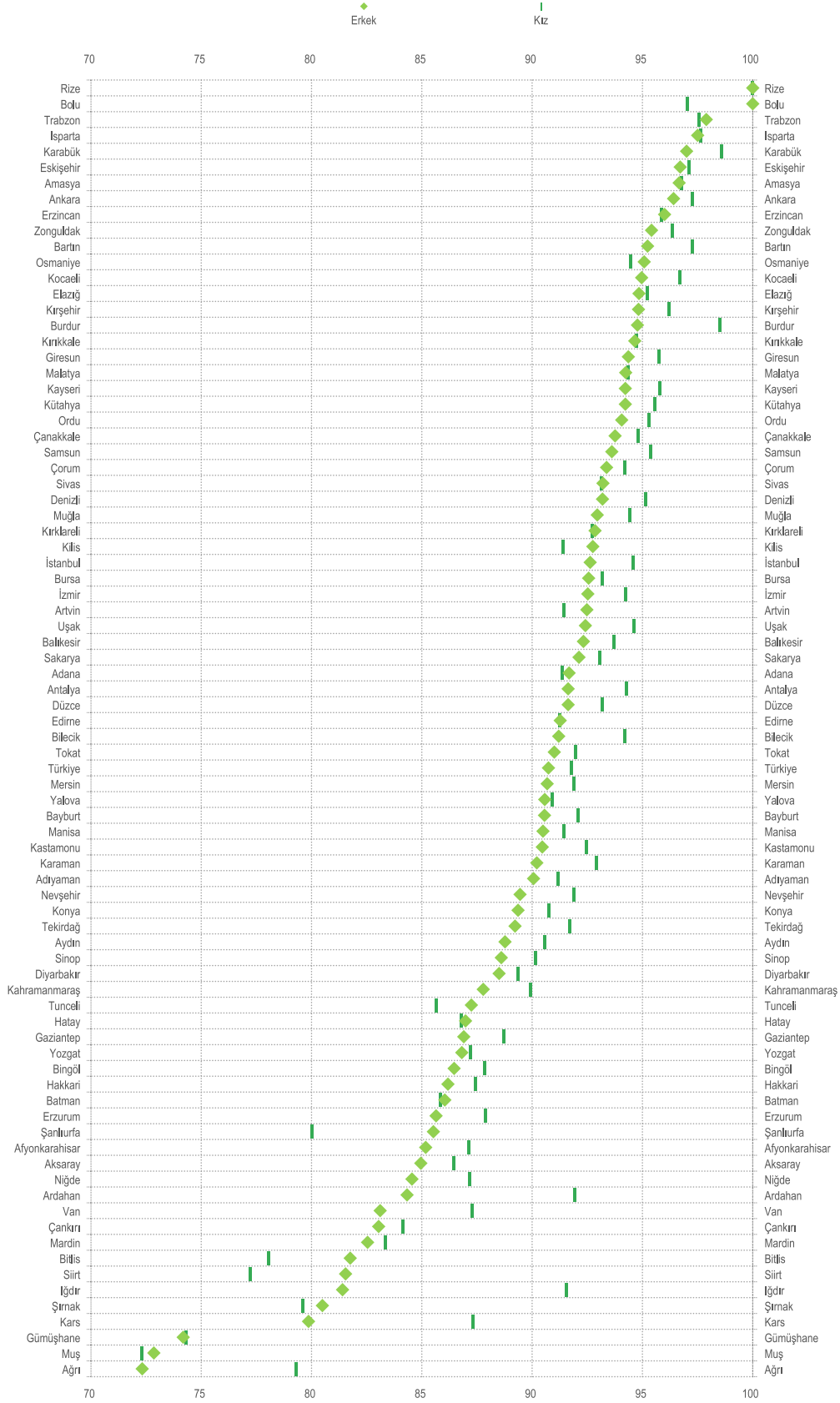
ve Kilis (%1,4 puan)'te erkekler lehine iken Iğdır (%10,1 puan), Ardahan (%7,6 puan), Kars (%7,5 puan), Ağrı (%7 puan), Van (%4,2), Burdur (%3,7) ve Bilecik (%3 puan)'te kızlar lehinedir. Teorik olarak 14-17 arası yaş grubuna denk düşen ortaöğretim kademesinin zorunlu olmasına rağmen çoğu ilde hem kızların hem de erkeklerin eğitimin dışında olduğu görülmektedir.

Şekil A.2.3 İllere ve cinsiyete göre 5 yaş için net okullaşma oranları (%) (2023/24)

Kaynak: MEB (2024).

Şekil A.2.4 İllere ve cinsiyete göre 14-17 yaş grubunda net okullaşma oranları (%) (2023/24)

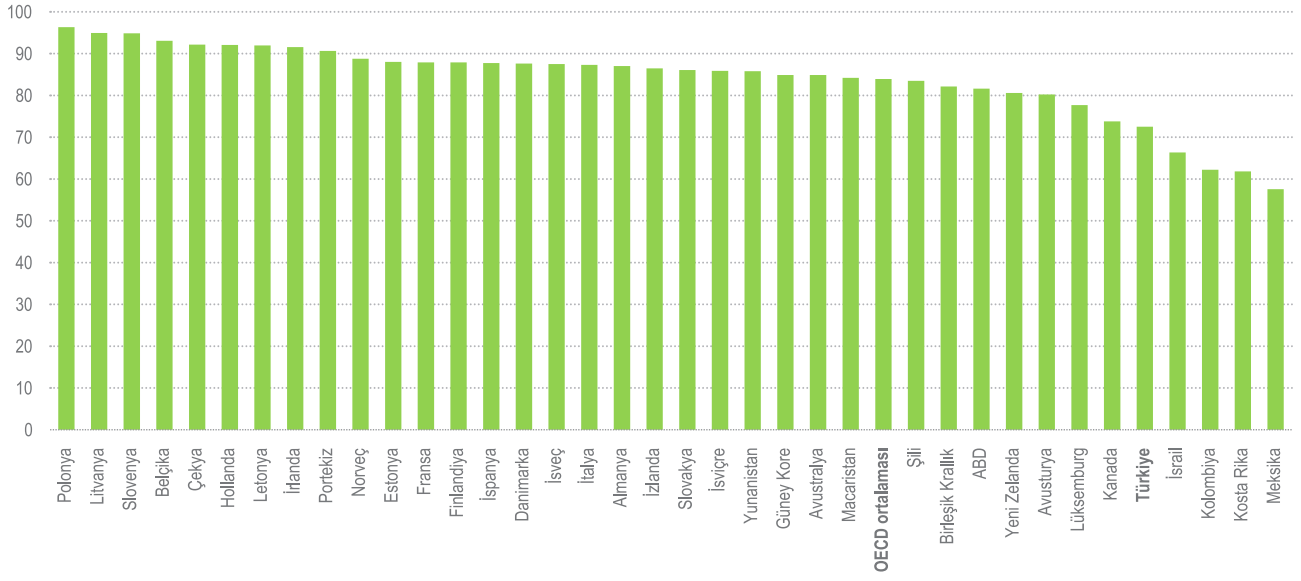

Kaynak: MEB (2024).

Şekil A.2.5'te 2022 yılında OECD ülkelerinde 15-19 yaş grubunda net okullaşma oranları gösterilmiştir. Buna göre 2022 yılında OECD ülkelerinde 15-19 yaş grubunda net okullaşma oranı Polonya'da %96, Litvanya ve Slovenya'da %95, Belçika'da %93, Çekya, Hollanda, Letonya ve İrlanda'da %92, Portekiz'de %91 ve Norveç'te %89 iken

Meksika'da %58, Kosta Rika'da %62, Kolombiya'da %62, İsrail'de %66, Türkiye'de %72 ve Kanada'da %74'tür. 15-19 yaş grubunda net okullaşma oranı OECD ülkeleri ortalaması %84 olup, Türkiye %72 oranla OECD ortalamasının %12 puan altında bulunmaktadır.

Şekil A.2.5 OECD ülkelerinde 15-19 yaş grubunda net okullaşma oranları (%) (2022)

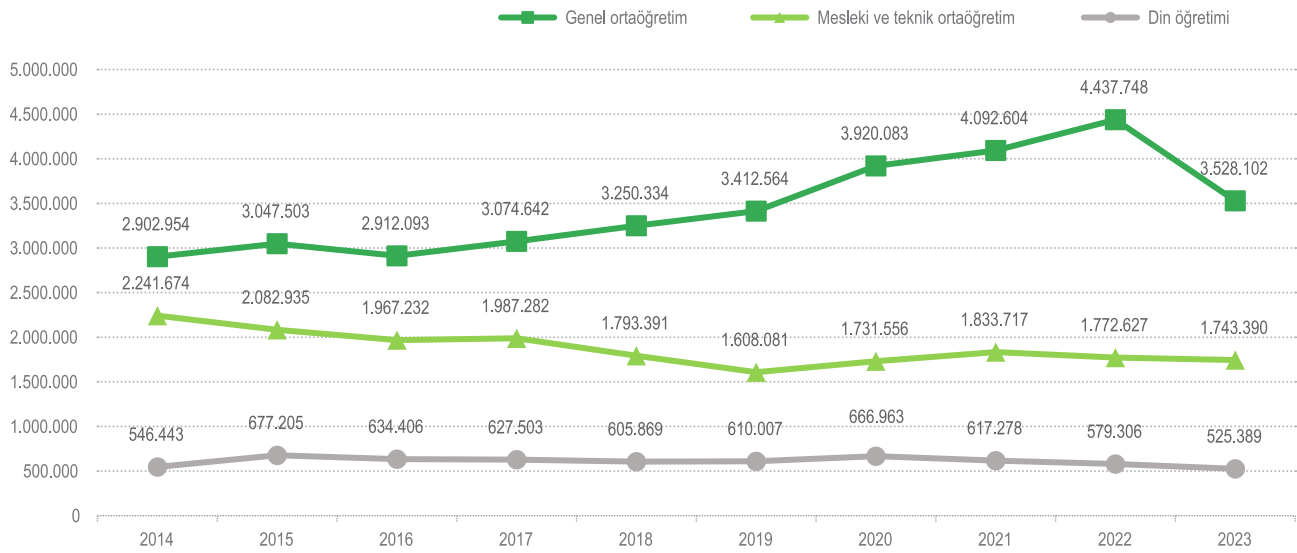

Kaynak: OECD Data Explorer (2024) verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Bu gösterge altında ilk önce okul türüne göre ortaöğretimde toplam öğrenci sayılarında yaşanan değişim ayrıntılı olarak verilmiştir. Sonrasında ise fen liseleri, sosyal

bilimler liseleri, imam hatip ortaokulları ve imam hatip liselerindeki öğrenci sayılarında yaşanan değişim cinsiyet değişkenine göre ayrıntılı analiz edilmiştir.

Şekil A.3.1 Okul türüne göre ortaöğretimde toplam öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

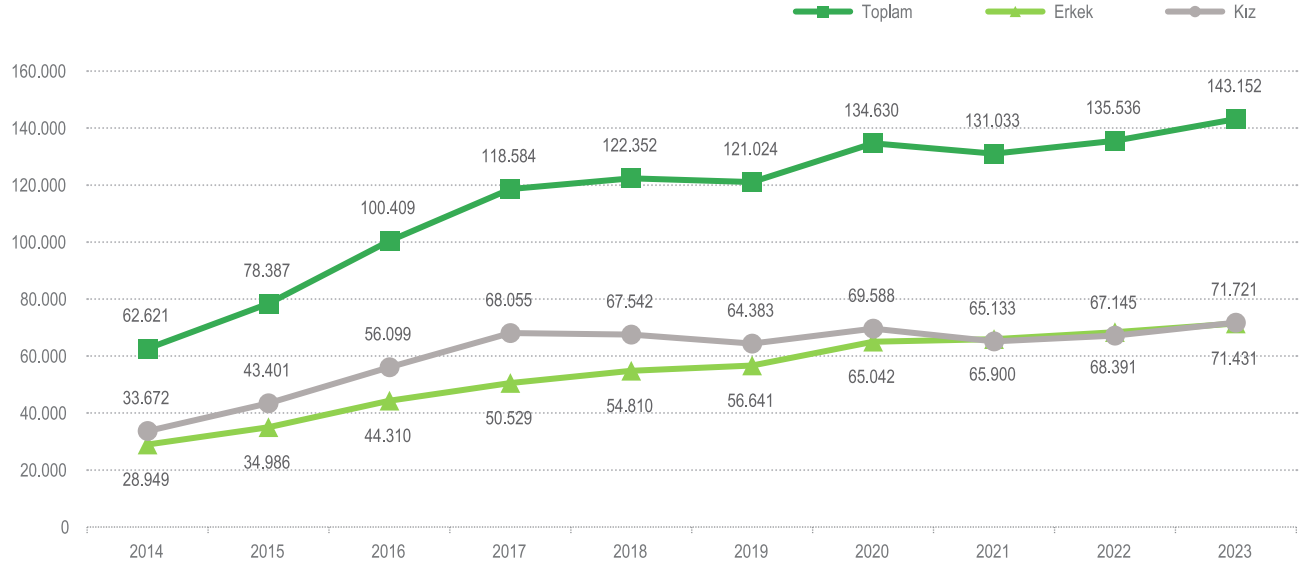

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil A.3.1'de 2014 ile 2023 yılları arasında okul türüne göre ortaöğretimde toplam öğrenci sayılarında yaşanan değişim verilmiştir. Buna göre 2014 yılında genel ortaöğretimde 2 milyon 902 bin 954 olan öğrenci sayısı 2022 yılında 4 milyon 437 bin 748'e kadar yükselmiş, 2023/24 eğitim-öğretim yılında ise önemli düzeyde bir düşüşle 3 milyon 528 bin 102 öğrenciye gerilemiştir. Mesleki ve teknik ortaöğretimde 2014 yılında 2 milyon 241 bin 674 olan öğrenci sayısı 2019 yılına kadar düşüş eğilimi göstermiştir. Sonrasında 2020 ile 2021 yıllarında artış, 2022 ve 2023 yıllarında ise düşüş göstermiş ve 1 milyon 743 bin 390 olmuştur. Din öğretiminde ise 2014 yılında 546 bin 443 olan öğrenci sayısı 2015 yılında en yüksek seviyeye yükselmiş ve 677 bin 205'e ulaşmıştır. Daha sonrasında ise düşüş eğilimine girmiş ve 2023/24 eğitim-öğretim yılında ortaöğretim din öğretiminde toplam öğrenci sayısı 525 bin 389 olarak gerçekleşmiştir.

2014 ile 2023 yılları arasında cinsiyete göre fen liselerindeki öğrenci sayılarında yaşanan değişim Şekil A.3.2'de gösterilmiştir. 2014 yılında fen liselerindeki toplam öğrenci sayısı 62 bin 621 iken 2023/24 eğitim-öğretim yılında ise 143 bin 152'ye yükselmiştir. 2014 yılından itibaren fen liselerindeki toplam kız öğrenci sayısı 2020 yılına kadar hep erkek öğrencilerin sayısından fazla iken 2021 ve 2022 yıllarında erkek öğrencilerin sayısı kız öğrenci sayısını geçmiş, 2023 yılında ise kız öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerin sayısını bir miktar geçmiştir. 2014 yılında fen liselerinde 28 bin 949 erkek, 33 bin 672 kız öğrenci varken 2023/24 eğitim-öğretim yılı itibarıyla 71 bin 431 erkek ve 71 bin 721 kız öğrenci bulunmaktadır. Son on yılda 2021 ve 2022 yılları hariç fen liselerine yerleşme bakımından kız öğrenciler erkek öğrencilere göre nispeten daha başarılı olduğu görülmektedir.

Şekil A.3.2 Cinsiyete göre fen liselerindeki öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

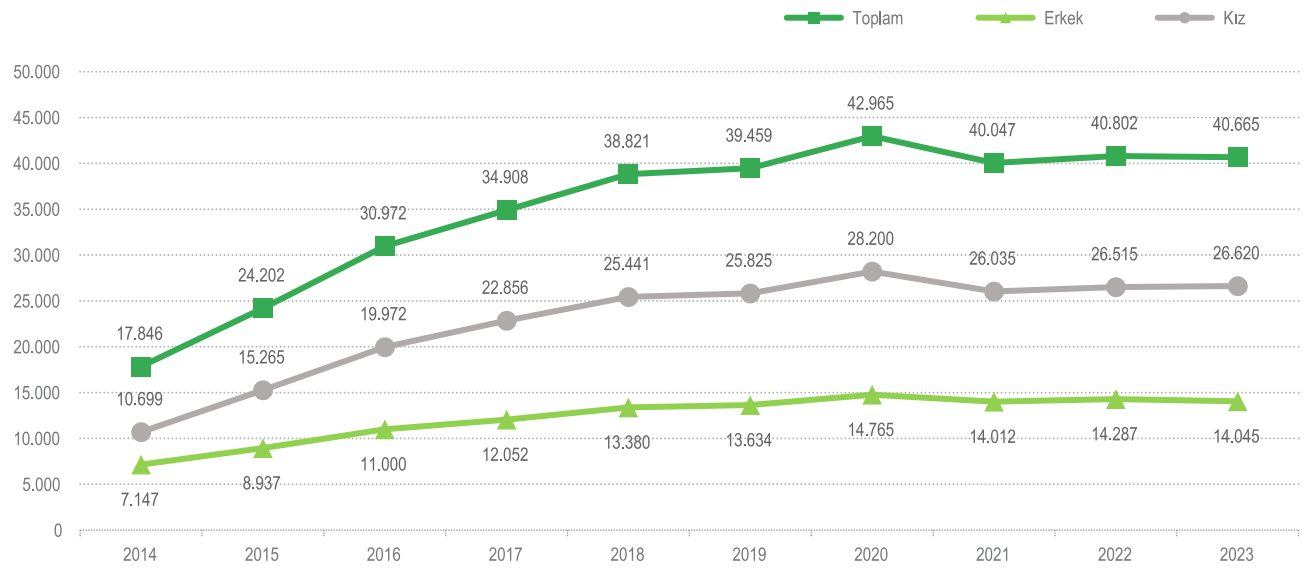

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.
Not: Özel fen liseleri hariçtir.

Şekil A.3.3'te 2014 ile 2023 yılları arasında cinsiyete göre sosyal bilimler liselerindeki öğrenci sayılarında yaşanan değişim verilmiştir. Buna göre 2014 yılında 17 bin 846 olan sosyal bilimler liselerindeki toplam öğrenci sayısı yıllar itibarıyla sürekli artış göstermiş ve 2020 yılında en

üst seviyeye ulaşarak 42 bin 965'e yükselmiştir. Sonrasında ise bir düşüş yaşanmış ve 2023 yılına kadar aynı seviyelerde kalmıştır. 2023/24 eğitim-öğretim yılında sosyal bilimler liselerindeki öğrenci sayısı 40 bin 665 olarak gerçekleşmiştir. Sosyal bilimler liselerindeki kız

Şekil A.3.3 Cinsiyete göre sosyal bilimler liselerindeki öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

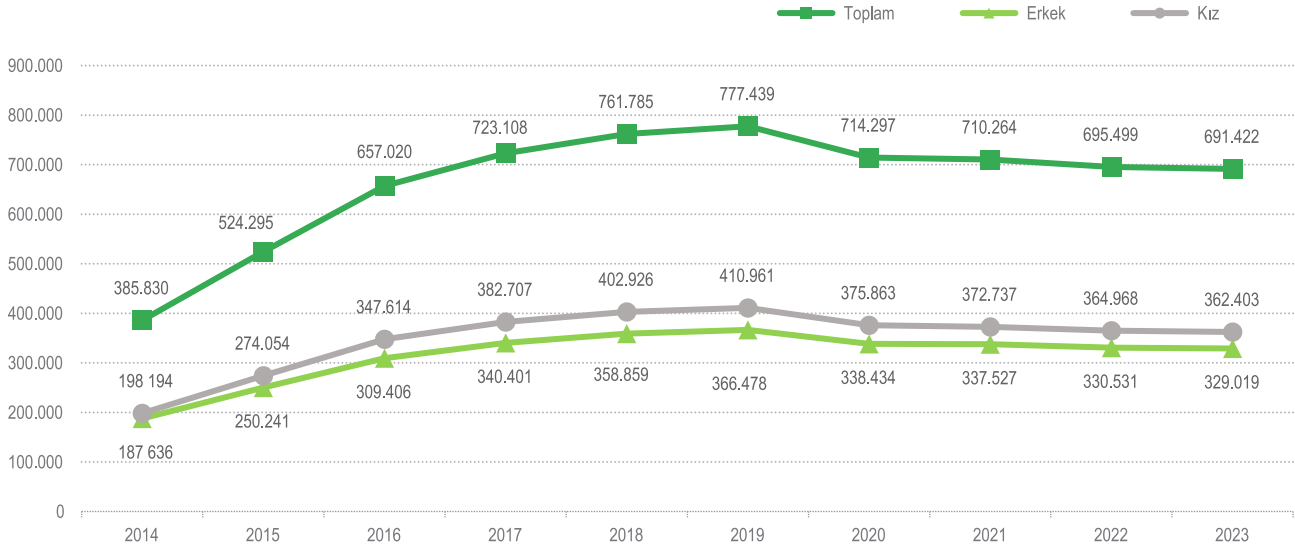

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.
Not: Özel sosyal bilimler liseleri hariçtir.

öğrenci sayısı son on yıldaki verilere göre erkek öğrencilerin sayısının üzerindedir. 2014 yılında sosyal bilimler liselerinde 7 bin 147 erkek, 10 bin 699 kız öğrenci bu-

lunurken 2023/24 eğitim-öğretim yılına gelindiğinde ise 14 bin 45 erkek ve 26 bin 620 kız öğrenci sayısına ulaşmıştır.

Şekil A.3.4 Cinsiyete göre imam hatip ortaokullarındaki öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

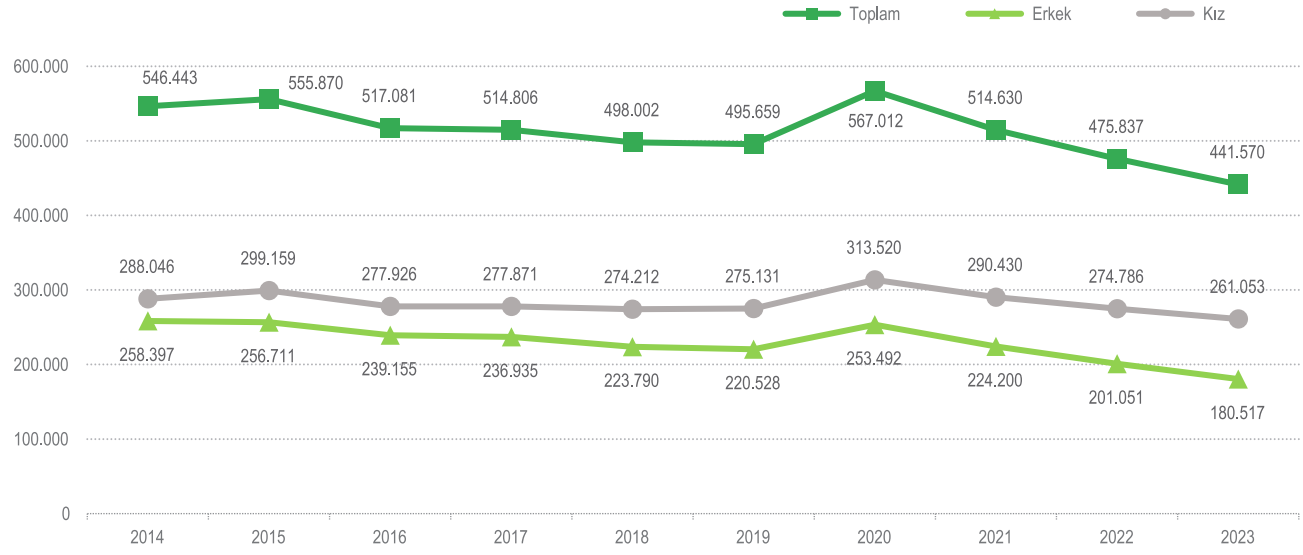
Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitim Bakanlığı 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2014 ile 2023 yılları arasında cinsiyete göre imam hatip ortaokullarındaki öğrenci sayılarında yaşanan değişim Şekil A.3.4'te gösterilmiştir. 2014 yılında imam hatip ortaokullarında 187 bin 636'sı erkek, 198 bin 194'ü kız olmak üzere toplamda 385 bin 830 öğrenci varken 2023/24 eğitim-öğretim yılında 329 bin 19 erkek ve 362 bin 403 kız olmak üzere toplamda 691 bin 422 öğrenci bulunmaktadır. 2014 yılından itibaren imam hatip ortaokullarındaki kız öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerin sayısından hep fazla olmuştur. Buna ilave olarak 2019 yılına kadar imam hatip ortaokullarındaki öğrenci sayıları sürekli artış eğiliminde olmuş, son dört yıldır ise düşüş eğilimindedir.

Şekil A.3.5'te 2014 ile 2023 yılları arasında cinsiyete göre imam hatip liselerindeki öğrenci sayılarında yaşanan de-

ğişim verilmiştir. 2014 yılında imam hatip liselerindeki toplam öğrenci sayısı 546 bin 443 iken 2015 yılında bir miktar artış göstermiş ve daha sonrasında ise 2019 yılına kadar sürekli düşüş eğilimi göstermiştir. Sonrasında ise 2020 yılında son on yılın en yüksek seviyesine ulaşmış, sonrasında 2023 yılına kadar düşüş göstermiş ve 2022/23 eğitim-öğretim yılı itibarıyla öğrenci sayısı 441 bin 570 olarak gerçekleşmiştir. Yıllar itibarıyla imam hatip liselerindeki kız öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerin sayısından hep fazla olmuş olup kız ve erkek öğrenciler arasındaki fark kızlar lehine sürekli artış eğilimindedir. 2014 yılında imam hatip liselerinde 258 bin 397 erkek, 288 bin 46 kız öğrenci öğrenim görürken 2023/24 eğitim-öğretim yılında bu öğrenci sayıları erkeklerde 180 bin 517'ye, kızlarda ise 261 bin 53'e gerilemiştir.

Şekil A.3.5 Cinsiyete göre imam hatip liselerindeki öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

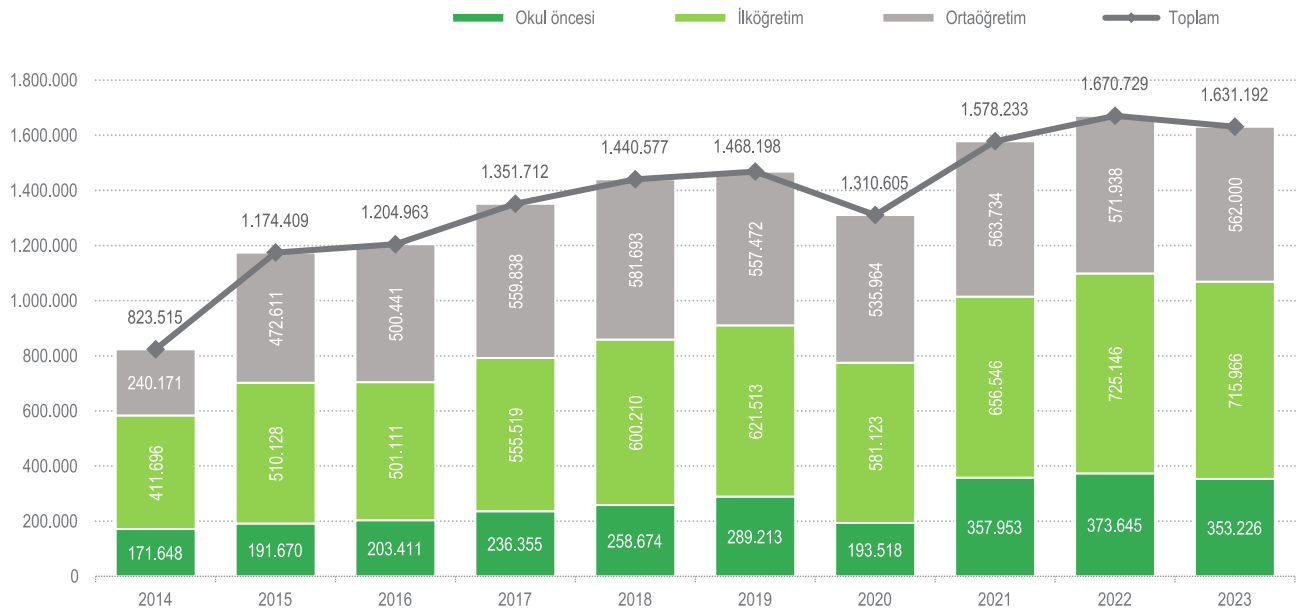
Not: Açıköğretim öğrenci sayıları dâhil değildir.

ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARINDA NE KADAR ÖĞRENCİ ÖĞRENİM GÖRMEKTEDİR?

Bu göstergede ilk önce 2014 ile 2023 yılları arasında kademelere göre özel öğretim kurumlarındaki öğrenci sayılarında yaşanan değişim incelenmiştir. Daha sonra kademelere göre özel öğretim kurumlarındaki öğrenci-

lerin toplam öğrenci sayısı içindeki payının yıllara göre değişimi ayrıntılı analiz edilmiştir. Son olarak ise OECD ülkelerinde kademelere göre özel öğretim kurumlarındaki öğrenci oranları ele alınmıştır.

Şekil A.4.1 Kademelere göre özel öğretim kurumlarındaki öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitim Bakanlığı 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil A.4.1'de 2014 ile 2023 yılları arasında kademelere göre özel öğretim kurumlarındaki öğrenci sayılarında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre 2014 yılında özel öğretim kurumlarındaki toplam öğrenci sayısı 823 bin 515 iken 2019 yılına kadar sürekli artış eğilimi göstermiş, 2020 yılında önemli bir düşüş yaşanmış, sonrasında ise 2021 ve 2022 yıllarında artış ve 2023 yılında bir miktar düşüş göstermiş ve özel öğretim kurumlarındaki toplam öğrenci sayısı 2023/24 eğitim-öğretim yılında 1 milyon 631 bin 192 olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılında özel okul öncesi kademesinde 171 bin 648 olan öğrenci sayısı 2023/24 eğitim-öğretim yılında 353 bin 226'ya yükselmiştir. Özel ilköğretim ve ortaöğretim kademelerindeki öğrenci sayılarındaki değişimi bakıldığında ise 2014/15 eğitim-öğretim yılında ilköğretim kademesinde 411 bin 696, ortaöğretim kademesinde 240 bin 171 olan

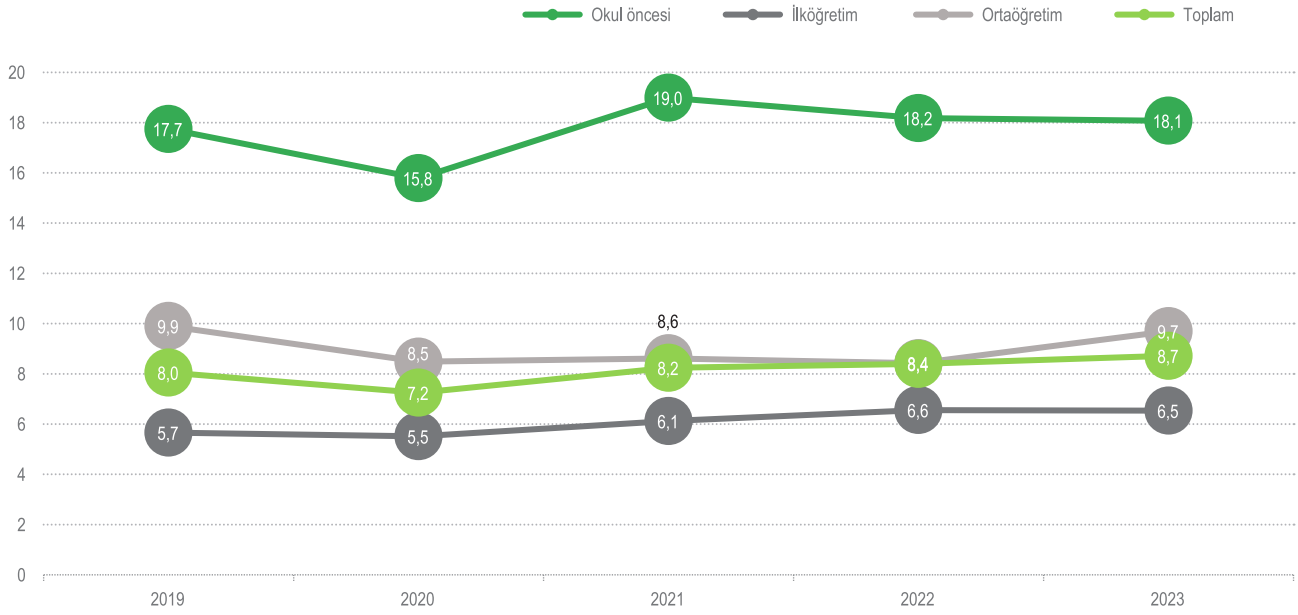
öğrenci sayıları 2023/24 eğitim-öğretim yılında sırasıyla 715 bin 966 ve 562 bin olarak gerçekleşmiştir. 2020/21 eğitim-öğretim yılında önemli düzeyde öğrenci düşüşünün temel nedeni Covid-19 pandemisinden kaynaklıdır.

2019 ile 2023 yılları arasında kademelere göre özel öğretim kurumlarındaki öğrencilerin toplam öğrenci sayısı içindeki payında yaşanan değişim Şekil A.4.2'de verilmiştir. Buna göre 2019 yılında özel öğretim kurumlarındaki öğrencilerin toplam öğrenci sayısı içindeki payı %8 iken 2023 yılında %8,7'ye yükselmiştir. Tüm kademelerde özel öğretimdeki payı en yüksek olan kademe okul öncesi olup 2019 yılında %17,7 iken 2023 yılında özel okul öncesi kademesindeki öğrencilerin toplam okul öncesi öğrencileri içindeki payı %18,1 olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında hem özel ilköğretim hem de özel ortaöğ-

retim kademesindeki öğrencilerin toplam ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri içindeki payları sırasıyla %5,7 ve

%9,9 iken 2023/24 eğitim-öğretim yılında bu paylar sırasıyla %6,5 ve %9,7'ye yükselmiştir.

Şekil A.4.2 Kademelere göre özel öğretim kurumlarındaki öğrencilerin toplam öğrenci sayısı içindeki payında yaşanan değişim (%) (2019-2023)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Not: Açıköğretim öğrenci sayıları dâhildir.

Tablo A.4.3'te 2023 yılında OECD ülkelerinde kademelere göre özel öğretim kurumlarındaki öğrenci oranları gösterilmiştir. OECD ülkelerinde hem ilkokul hem ortaokul hem de ortaöğretim kademesinde özel öğretim kurumlarındaki öğrenci oranları aşırı düzeyde farklılaşmaktadır. Burada Hollanda'da tüm kademelerde özel öğretim kurumlarının %100 olmasının nedeni, bu kurumların devlete bağlı özel öğretim ve bağımsız özel öğretim kurumları olarak statülerinin olması ve kamu kurumları statüsünde olmamalarıdır. Diğer ülkelerde ise bu üç statü de bulunmakta olup buradaki veriler özel öğretim kurumlarını dolayısıyla devlete bağlı ve bağımsız özel öğretim kurumlarının toplamı olarak alınmıştır. Buna göre OECD ülkelerinde ilkokul kademesinde özel öğretim kurumlarındaki öğrenci oranı Hollanda'dan sonra en fazla olan ülkeler sırasıyla Şili (%62,9), Belçika (%54,1), Birleşik Krallık (%36,8), İspanya (%31,9) ve Avustralya (%30,9) iken en az olan ülkeler ise İrlanda (%1), Slovenya (%1), Japonya (%1,3), Güney Kore (%1,6), Finlandiya (%1,7) ve

Yeni Zelanda (%2,2)'dir. Ortaokul kademesinde özel öğretim kurumlarındaki öğrenci oranı Hollanda'dan sonra en fazla olan ülkeler ise sırasıyla Birleşik Krallık (%72), Şili (%60), Belçika (%58,9), Avustralya (%42,4), İspanya (%32) ve Danimarka (%31,1) iken en az olan ülkeler ise Slovenya (%0,9), İzlanda (%2,4), İtalya (%4), Çekya (%4,1), Letonya (%4,2) ve Yeni Zelanda (%5,1)'dir. Ortaöğretim kademesinde özel öğretim kurumlarındaki öğrenci oranları incelendiğinde; Hollanda'dan sonra özel öğretim kurumlarındaki öğrenci oranı en fazla olan Birleşik Krallık (%80,8), Şili (%64,3), Belçika (%59,4), Avustralya (%53,8), Güney Kore (%41,2), Japonya (%35,9), İspanya (%30,5) ve Fransa (%30,5) ülkeleri iken en az olan İrlanda (%1), Danimarka (%2,4), Litvanya (%3,1), Estonya (%3,7) ve Yunanistan (%4,9) ülkeleridir. Türkiye'nin ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim kademesinde özel öğretim kurumlarındaki öğrenci oranları sırasıyla %5,7, %6,5 ve %8,6 olup OECD ülkeleri ortalamaları olan ve sırasıyla %15,1, %18,1 ve %22,9'nin altındadır.

Tablo A.4.3 OECD ülkelerinde kademelere göre özel öğretim kurumlarındaki öğrenci oranları (%) (2022)

	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim
Hollanda	100,0	100,0	100,0
Birleşik Krallık	36,8	72,0	80,8
Şili	62,9	60,0	64,3
Belçika	54,1	58,9	59,4
Avustralya	30,9	42,4	53,8
Güney Kore	1,6	16,5	41,2
Japonya	1,3	7,6	35,9
İspanya	31,9	32,0	30,5
Fransa	15,2	22,3	30,5
Macaristan	20,5	21,9	28,5
Kolombiya	19,3	18,1	27,3
Portekiz	13,0	12,3	24,9
İzlanda	3,4	2,4	23,3
OECD ortalaması	15,1	18,1	22,9
Finlandiya	1,7	5,7	22,0
Çekya	3,8	4,1	21,6
İsveç	12,1	18,6	20,2
Lüksemburg	11,1	19,7	18,8
Slovakya	8,9	9,1	18,1
Yeni Zelanda	2,2	5,1	17,3
Meksika	9,1	9,5	14,5
İsviçre	5,5	8,5	14,0
Polonya	7,5	7,0	13,6
Avusturya	6,3	10,5	12,1
İtalya	6,1	4,0	10,0
Norveç	3,9	5,8	9,4
Letonya	3,7	4,2	8,8
Almanya	5,3	10,7	8,6
Türkiye	5,7	6,5	8,6
ABD	9,1	8,5	8,4
Kanada	6,6	9,2	8,4
Kosta Rika	9,3	8,8	7,6
İsrail	24,0	17,8	7,0
Slovenya	1,0	0,9	5,9
Yunanistan	6,9	5,9	4,9
Estonya	7,4	6,0	3,7
Litvanya	5,7	5,4	3,1
Danimarka	18,3	31,1	2,4
İrlanda	1,0	-	1,0

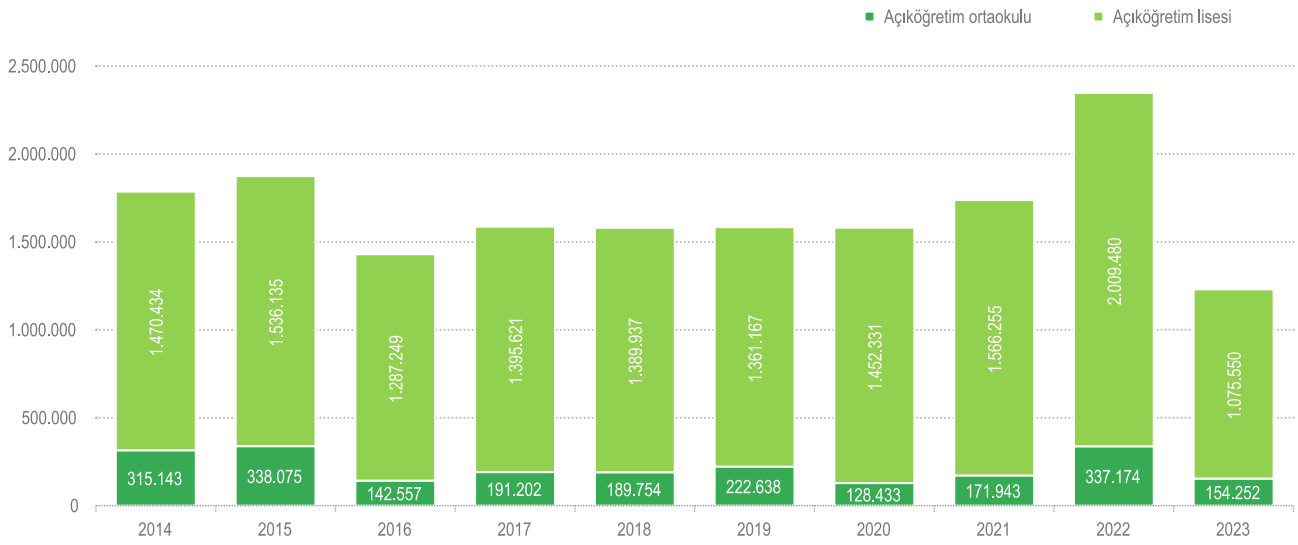
Kaynak: OECD Data Explorer (2024) verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

AÇIKÖĞRETİM ORTAOKULU ve LİSESİNDE ÖĞRENCİ SAYISI NE KADARDIR?

Bu göstergede öncelikle açıköğretim ortaokulu ve açıköğretim lisesi öğrenci sayılarında yaşanan değişim ile açıköğretim lisesi öğrencilerinin ortaöğretim öğrencileri içindeki payının yıllara göre nasıl değiştiği incelenmiştir. Daha sonrasında ise 2023/24 eğitim-öğretim

yılında açıköğretimde farklı eğitim kademelerindeki kız ve erkek öğrenci sayıları verildikten sonra açıköğretim lisesi öğrencilerinin okul türüne göre oransal dağılımında yaşanan değişim analiz edilmiştir.

Şekil A.5.1 Açıköğretim ortaokulu ve açıköğretim lisesi öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

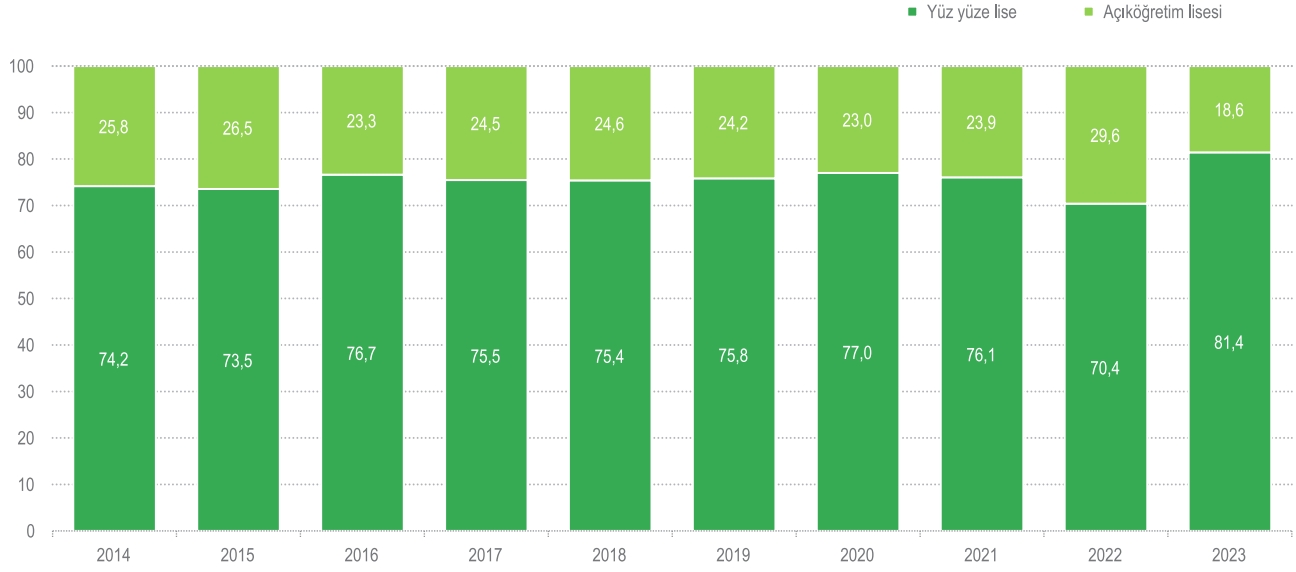

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil A.5.1'de 2014 ile 2023 yılları arasında açıköğretim ortaokulu ve açıköğretim lisesi öğrenci sayılarında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre açıköğretimdeki toplam öğrenci sayısı 2014 yılında 1 milyon 785 bin 577 iken 2015 yılında artış, 2016 yılında ciddi bir düşüş, sonrasında ise artış ve azalışlar yaşanmış, 2022/23 eğitim-öğretim yılında ise açıköğretimdeki toplam öğrenci sayısı en yüksek seviyeye ulaşmış ve 2 milyon 346 bin 654 olarak gerçekleşmiştir. 2023/24 eğitim-öğretim yılında ise açıköğretimdeki toplam öğrenci sayısı bir önceki yıla göre 1 milyon 117 bin azalarak 1 milyon 229 bin 802 olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılında açıköğretim ortaokulu öğrenci sayısı 315 bin 143, açıköğretim lisesi öğrenci sayısı ise 1 milyon 470 bin 434 iken 2023 yılına gelindiğinde açıköğretim ortaokulu öğrenci sayısı 154 bin 252'ye ve açıköğretim lisesi öğrenci sayısı da 1 milyon 75 bin 550'ye düşmüştür.

2014 ile 2023 yılları arasında ortaöğretimde öğretim türüne göre öğrencilerin oransal dağılımında yaşanan değişim Şekil A.5.2'de verilmiştir. Buna göre 2014 yılında ortaöğretimdeki öğrencilerin %25,8'ini açıköğretim lisesi öğrencileri oluştururken %74,2'sini yüz yüze öğrenim gören lise öğrencileri oluşturmaktadır. 2022 yılında açıköğretim lisesi öğrencilerinin ortaöğretimdeki payı bugüne kadarki en yüksek seviye ulaşarak %29,6'ya yükselmiş, yüz yüze öğrenim gören öğrencilerin payı da %70,4 olarak gerçekleşmiştir. 2023/24 eğitim-öğretim yılında ise açıköğretim lisesi öğrencilerinin ortaöğretim içindeki payı son on yılın en düşük seviyesine gerilemiş ve %18,6 olarak gerçekleşmiş, yüz yüze öğrenim gören öğrencilerin payı da %81,4'e yükselmiştir.

Şekil A.5.2 Ortaöğretimde öğretim türüne göre öğrencilerin oransal dağılımında yaşanan değişim (2014-2023)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2023/24 eğitim-öğretim yılında cinsiyete ve eğitim kademesine göre açıköğretimde öğrenci sayıları Tablo A.5.3'te gösterilmiştir. Buna göre 2023/24 eğitim-öğretim yılında açıköğretim ortaokulunda 154 bin 252, genel açıköğretim lisesinde 951 bin 582, mesleki açıköğretim lisesinde 44 bin 769 ve açıköğretim imam hatip lisesinde 79 bin 199 öğrenci olmak üzere açıköğretim sisteminde toplam 1 milyon 229 bin 802 öğrenci bulunmaktadır. Açıköğretim lisesi ile mesleki açıköğretim lisesinde erkek öğrencilerin sayısı kız öğrencilerin sayısından fazla iken açıköğretim ortaokulu ve açıköğretim imam hatip lisesinde ise kız öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerin sayısından fazladır. Açıköğretimde toplam 616 bin 286 erkek öğrenci bulunurken 613 bin 516 kız öğrenci bulunmaktadır.

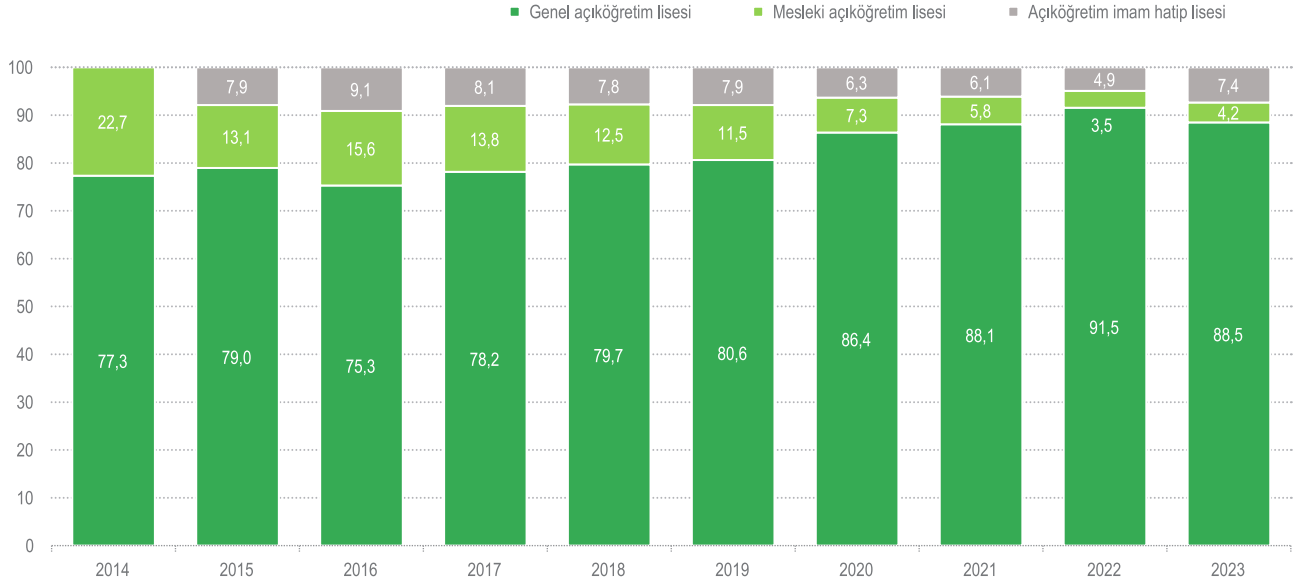
Şekil A.5.4'te 2014 ile 2023 yılları arasında okul türlerine göre açıköğretim lisesi öğrencilerinin oransal dağılımında yaşanan değişim verilmiştir. Burada dikkat çeken husus, 2023 yılı hariç yıllar itibarıyla genel açıköğretim lisesi öğrencilerinin payı artış eğilimi gösterirken mesleki açıköğretim lisesi ile açıköğretim imam hatip lisesi öğrencilerinin payı da azalma eğilimi göstermiş olmasıdır. 2023/24 eğitim-öğretim yılı itibarıyla açıköğretim lisesi öğrencileri içerisinde açıköğretim imam hatip lisesi öğrencilerinin payı %7,4, mesleki açıköğretim lisesi öğrencilerinin payı %4,2 ve genel açıköğretim lisesi öğrencilerinin payı da %88,5'tir.

Tablo A.5.3 Cinsiyete ve eğitim kademesine göre açıköğretimde öğrenci sayıları (2023/24)

Eğitim kademesi	Öğrenci sayısı		
	Erkek	Kız	Toplam
Açıköğretim ortaokulu	58.317	95.935	154.252
Açıköğretim lisesi	493.410	458.172	951.582
Mesleki açıköğretim lisesi	27.191	17.578	44.769
Açıköğretim imam hatip lisesi	37.368	41.831	79.199
Toplam	616.286	613.516	1.229.802

Kaynak: MEB (2024).

Şekil A.5.4 Okul türlerine göre açıköğretim lisesi öğrencilerinin oransal (%) dağılımında yaşanan değişim (2014-2023)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Not: Açıköğretim imam hatip lisesi öğrenci sayıları MEB istatistiklerinde 2014/15 eğitim-öğretim yılından itibaren gösterilmeye başlanmıştır.

KAYNAŞTIRMA, ÖZEL SINIF ve BİLSEM'LERDEKİ ÖĞRENCİ SAYISI KAÇTIR?

Bu göstergede ilk önce cinsiyete göre okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde özel eğitim alan öğrencilerin son beş yıldaki değişimi ele alınmıştır. Daha sonra ilköğretim ve ortaöğretimde özel eğitim alan öğrenciler içerisinde kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler ile ilköğretim özel eğitim sınıflarındaki öğrenci sayıları incelen-

miştir. Son olarak ise özel yetenekli öğrencilere hizmet veren Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM)'ne ilişkin kurum ve kurum başına düşen öğrenci sayıları ile BİLSEM'lerdeki toplam öğrenci sayıları ve cinsiyet oranında yaşanan değişim ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

Tablo A.6.1 Yıllara ve cinsiyete göre okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretimde özel eğitim alan öğrenci sayıları (2019-2023)

	Okul öncesi			İlköğretim			Ortaöğretim			Örgün özel eğitim toplam		
	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız
2019	4.873	3.120	1.753	339.419	215.831	123.588	81.482	50.946	30.536	425.774	269.897	155.877
2020	4.986	3.293	1.693	334.567	212.739	121.828	86.263	53.642	32.621	425.816	269.674	156.142
2021	8.182	5.446	2.736	366.440	233.412	133.028	98.064	60.715	37.349	472.686	299.573	173.113
2022	8.799	5.925	2.874	400.135	254.408	145.727	98.870	60.979	37.891	507.804	321.312	186.492
2023	10.668	7.315	3.353	440.931	279.290	161.641	108.126	66.168	41.958	559.725	352.773	206.952
2022	8.799	5.925	2.874	400.135	254.408	145.727	98.870	60.979	37.891	507.804	321.312	186.492

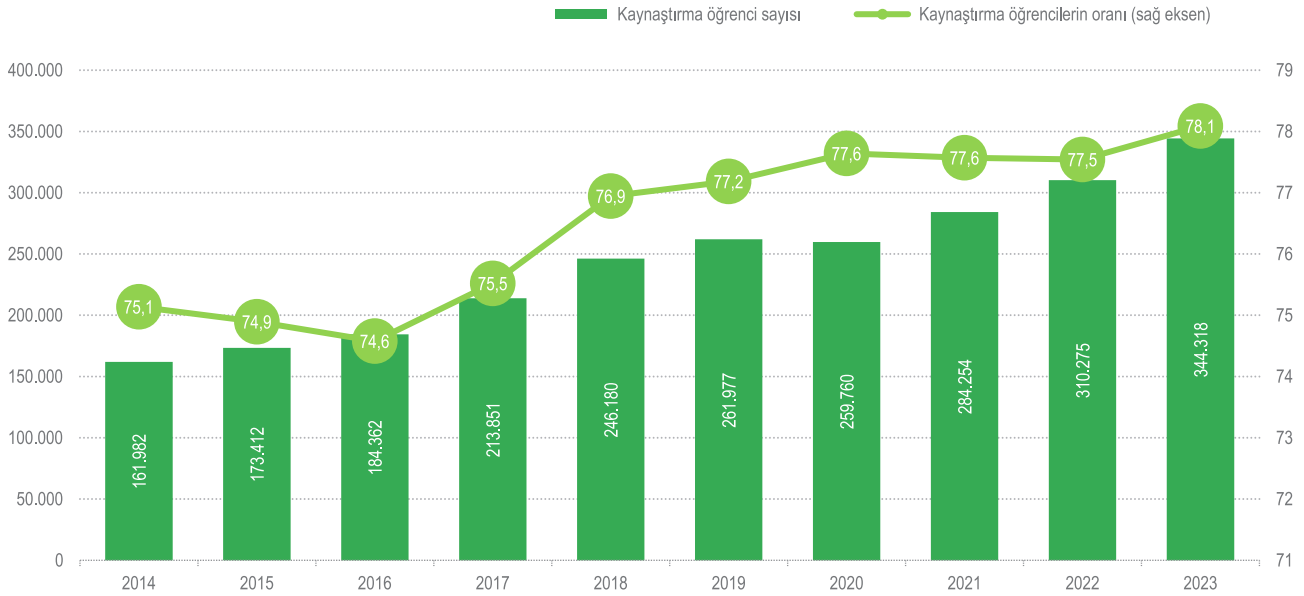
Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan tablo tarafımızca güncellenmiştir.

Tablo A.6.1'de 2019 ile 2023 yılları arasında cinsiyete göre okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretimde özel eğitim alan öğrenci sayıları gösterilmiştir. İlköğretim kademesinde 2020 yılı hariç tüm kademelerde 2019 ile 2023 yılları arasında özel eğitim alan öğrenci sayıları sürekli artış göstermiştir. İlköğretim kademesinde özellikle son üç yıldır özel eğitim alan öğrenci sayılarında ciddi bir artış söz konusudur. Buna göre 2019 yılında özel eğitim alan öğrenci sayısı okul öncesinde 4 bin 873, ilköğretimde 339 bin 419, ortaöğretimde 81 bin 482 ve toplamda 425 bin 774 iken 2023/24 eğitim-öğretim yılında özel eğitim alan öğrenci sayısı okul öncesinde 10 bin 668, ilköğretimde 440 bin 931, ortaöğretimde 108 bin 126 ve toplamda ise 559 bin 725 olarak gerçekleşmiştir. Özel eğitim alan kız öğrencilerin sayısı önemli düzeyde erkeklerden daha az olup bu kızların payı %37'dir. Burada ortaöğretime göre

ilköğretim kademesinde özel eğitim alan öğrencilerin sayısının çok fazla olması dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu, ilköğretimde özel eğitim alan çocukların önemli bir kısmının ortaöğretime devam etmediğini göstermektedir.

2014 ile 2023 yılları arasında ilköğretimde özel eğitim alan öğrenciler içerisinde kaynaştırma eğitimi alan öğrenci sayısı ve oranında yaşanan değişim Şekil A.6.2'de verilmiştir. Buna göre 2014 yılında ilköğretimde özel eğitim alan öğrencilerin içinde kaynaştırma eğitimi alan 161 bin 982 öğrenci varken 2023/24 eğitim-öğretim yılında bu öğrencilerin sayısı 344 bin 318'e yükselmiştir. Özel eğitim alan öğrenciler içinde kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin oranına bakıldığında ise 2014 yılında %75,1 iken 2023 yılında bu oran %78,1'e yükselmiştir.

Şekil A.6.2 İlköğretimde özel eğitim alan öğrenciler içerisinde kaynaştırma eğitimi alan öğrenci sayısı ve oranında (%) yaşanan değişim (2014-2023)

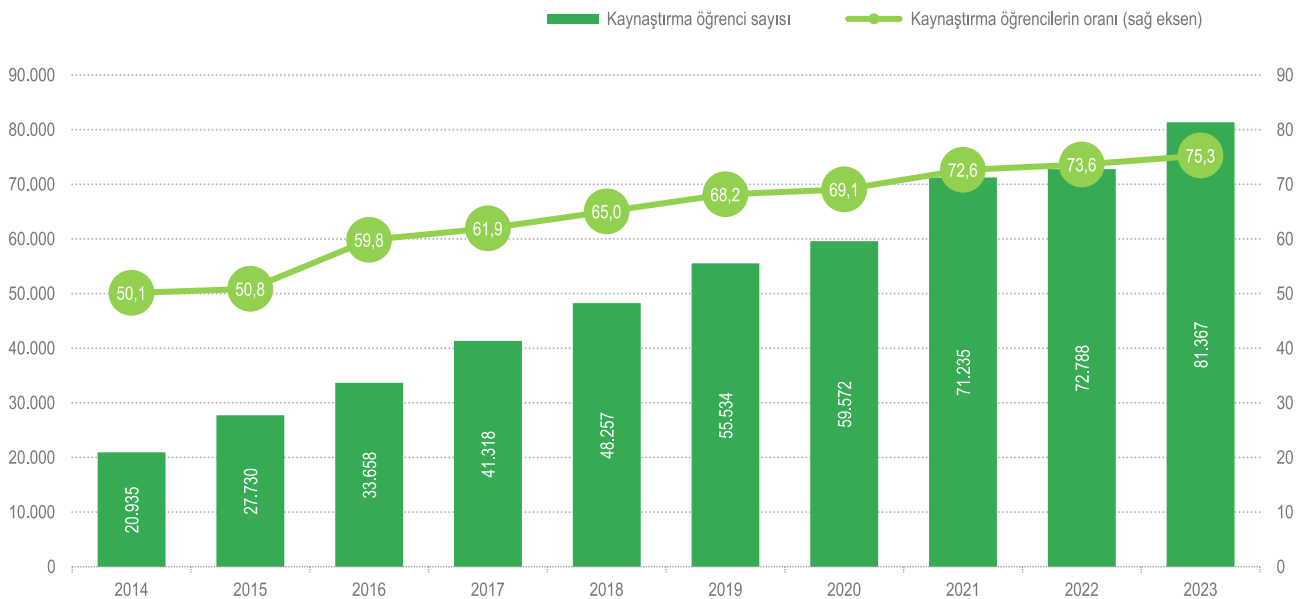

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil A.6.3'te 2014 ile 2023 yılları arasında ortaöğretimde özel eğitim alan öğrenciler içerisinde kaynaştırma eğitimi alan öğrenci sayısında ve oranında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre 2014 yılında ortaöğretimde özel eğitim alan öğrencilerin içinde kaynaştırma eğitimi alan öğrenci sayısı 20 bin 935 iken 2023 yılına gelindiğin-

de bu sayı 81 bin 367'ye yükselmiştir. 2014 yılında özel eğitim alan öğrenciler içinde kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin oranı %50,1 iken 2023/24 eğitim-öğretim yılında en yüksek seviyeye ulaşmış ve %75,3 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil A.6.3 Ortaöğretimde özel eğitim alan öğrenciler içerisinde kaynaştırma eğitimi alan öğrenci sayısında ve oranında (%) yaşanan değişim (2014-2023)

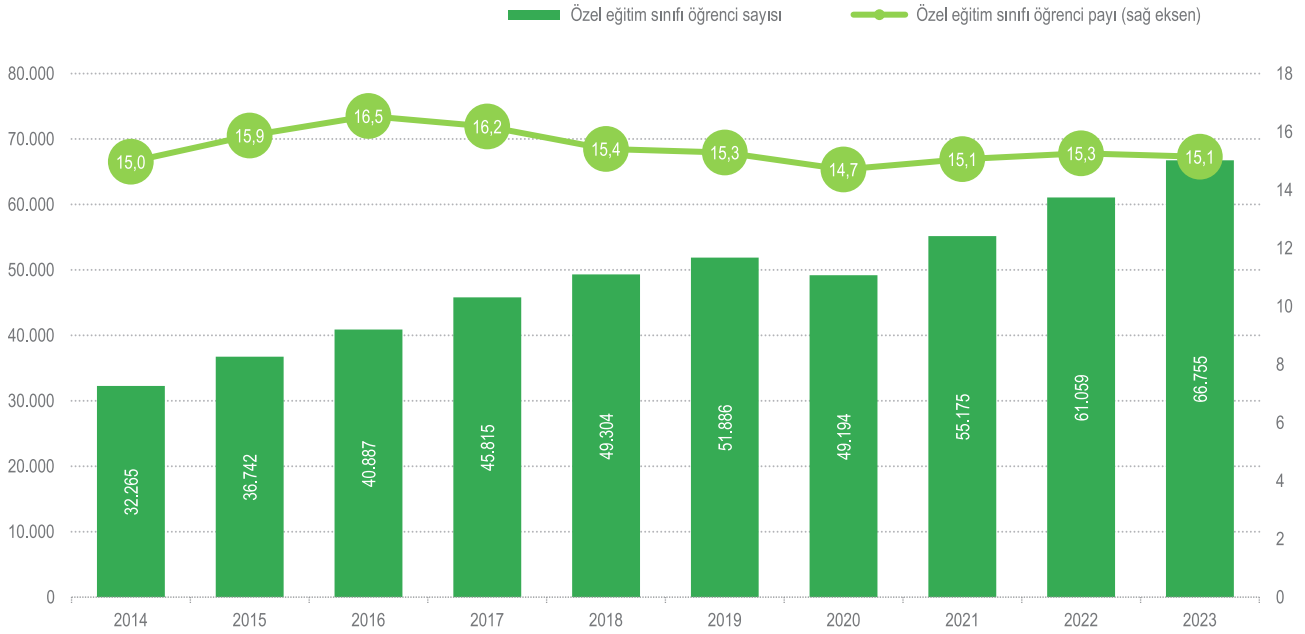

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2014 ile 2023 yılları arasında ilköğretimde özel eğitim alan öğrenciler içerisinde özel eğitim sınıflarındaki öğrenci sayı ve oranlarında yaşanan değişim Şekil A.6.4'te verilmiştir. Buna göre 2014 yılında ilköğretimde özel eğitim alan öğrencilerin içinde özel eğitim sınıfı öğrenci

sayısı 32 bin 265 iken 2023/24 eğitim-öğretim yılında bu sayı 66 bin 755'e yükselmiştir. Özel eğitim alan öğrenciler içinde özel eğitim sınıfı öğrenci oranı ise 2014 yılında %15 iken 2023 yılında bu oran %15,1 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil A.6.4 İlköğretimde özel eğitim alan öğrenciler içerisinde özel eğitim sınıflarındaki öğrenci sayılarında ve oranında (%) yaşanan değişim (2014-2023)

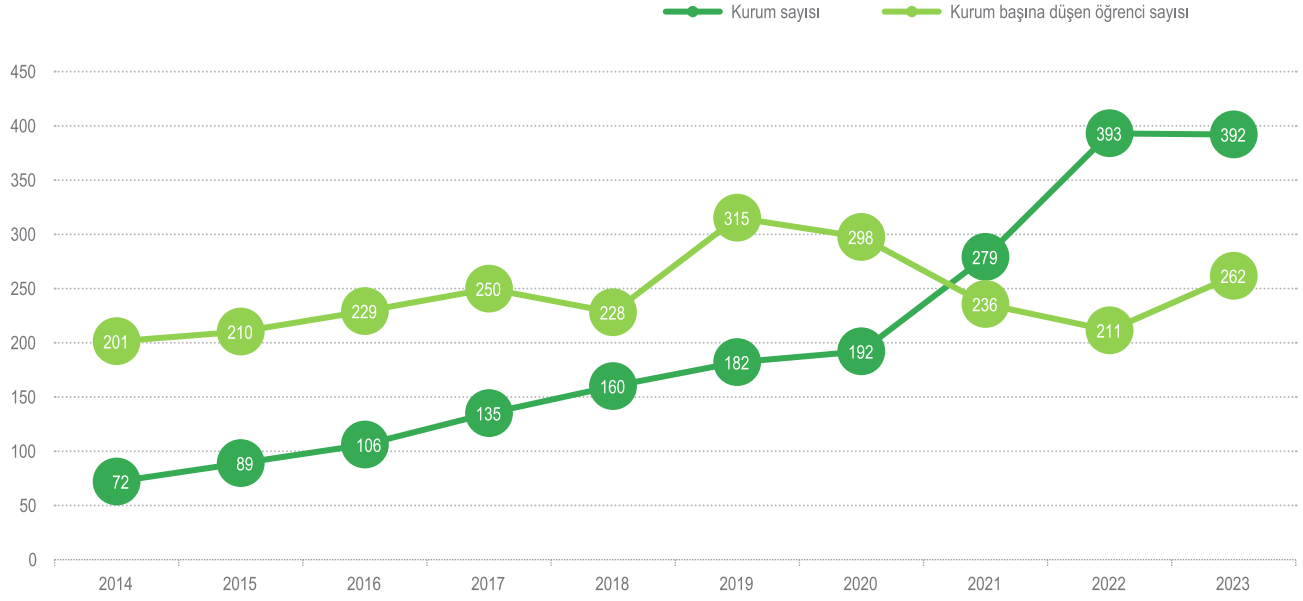

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2014 ile 2023 yılları arasında BİLSEM ve kurum başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim Şekil A.6.5'te gösterilmiştir. Buna göre 2014 yılı sonunda 72 olan BİLSEM sayısı yıllar itibarıyla sürekli artış eğilimi göstermiş ve 2023 yılı sonu itibarıyla 392'ye ulaşmıştır. 2014 yılında kurum başına düşen öğrenci sayısı 201 iken 2023 yılı sonu itibarıyla 262 olarak gerçekleşmiştir. BİLSEM kurum sayısı 2022 yılına kadar sürekli artmış 2023 yılında ise sabit kalmıştır. BİLSEM sayısının 2022 ve 2023 yıllarında 2020 yılına göre iki katına ulaşmasına rağmen kurum başına düşen öğrenci yoğunluğu azalsa da yeterli düzeyde azalma olmamıştır. Hatta 2023 yılında bir önceki yıla göre kurum sayısı neredeyse sabit kalmasına karşın kurum başına düşen öğrenci sayısı artmıştır.

Şekil A.6.6'da 2014 ile 2023 yılları arasında BİLSEM öğrenci sayılarında ve cinsiyet oranında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre 2014 yılı sonunda BİLSEM'lerdeki öğrenci sayısı 14 bin 493 iken 2023 yılı sonunda bu sayı 102 bin 580'e yükselmiştir. BİLSEM'lerdeki öğrencilerin cinsiyet oranı incelendiğinde ise 2013 yılı sonunda BİLSEM'lerde 100 erkek öğrenciye karşılık 88 kız öğrenci eğitim almış iken bu oran 2018 yılında en yüksek cinsiyet oranına ulaşmış ve 113 olarak gerçekleşmiştir. Sonrasında düşüş ve artışlarla 2023 yılı sonu itibarıyla her 100 erkeğe karşılık 101 kız öğrenci BİLSEM'lerde eğitim almış durumdadır.

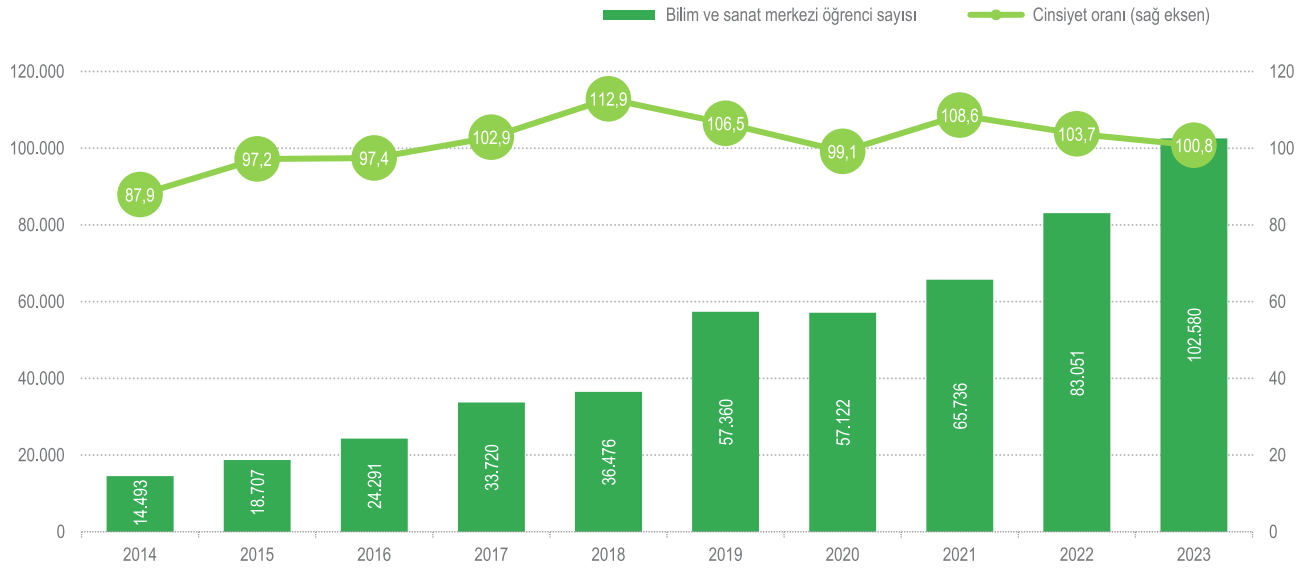
Şekil A.6.5 BİLSEM ve kurum başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Not: Yaygın eğitim kursiyer sayıları, eğitim-öğretim yılı sonu verilerini içermektedir. Bu şekildeki yıllara ilişkin veriler eğitim-öğretim yılındaki veriyi değil, o yılın sonundaki veriyi ifade etmektedir.

Şekil A.6.6 BİLSEM öğrenci sayılarında ve cinsiyet oranında yaşanan değişim (2014-2023)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Not: Yaygın eğitim kursiyer sayıları, eğitim-öğretim yılı sonu verilerini içermektedir. Bu şekildeki yıllara ilişkin veriler eğitim-öğretim yılındaki veriyi değil, o yılın sonundaki veriyi ifade etmektedir.

- Sosyal bilimler liselerinin öğrenci sayıları son yıllarda aynı seviyelerdeyken fen liselerinin öğrenci sayıları sürekli olarak artmaktadır. 2023/24 eğitim-öğretim yılı itibarıyla sosyal bilimler liselerinde 40 bin 665 öğrenci bulunurken fen liselerindeki öğrenci sayısı 143 bin 152'ye yükselmiştir. Dolayısıyla bu artışla birlikte fen liselerine gelen öğrencilerin ve verilen eğitimin niteliği de etkilenmektedir. Bu kapsamda bu okulların kontenjanlarının belirlenmesi veya yeni fen liselerinin açılması noktasında alınacak kararlar, eğitimde niteliği öncelikle ve bu yönde adımlar atılmalıdır.
- Açıköğretim okullarında kayıtlı öğrenci sayısı 2023/24 eğitim-öğretim yılında bir önceki yıla göre 1 milyon 117 bin azalarak 1 milyon 229 bin 802 olmuştur. Toplam açıköğretim öğrenci sayısı yaklaşık yarıya düşmüştür. Bu düşüşün nedenleri -mezuniyet oranı, hatalı veri ya da başka nedenler- araştırılmaya ve açıklanmaya muhtaçtır.
- Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin ilköğretim kademesinde özellikle son üç yıldır sayılarında ciddi bir artış söz konusudur. Buna rağmen ortaöğretim kademesinde ilköğretime göre özel eğitim alan öğrencilerin sayısının çok az olması; ilköğretimde özel eğitim alan çocukların önemli bir kısmının ortaöğretime erişemediğini göstermektedir. Özel eğitim ihtiyacı olan bu çocukların ilköğretimden sonra ortaöğretime erişimine ve özelliklerine göre de mesleki eğitime yönlendirilmelerine ilişkin etkili politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.
- Özel eğitim alan kız öğrencilerin sayısı tüm kademelerde ciddi düzeyde erkek öğrencilerden daha azdır. Özel eğitim alan toplam öğrencilerin %37'sini kız öğrenciler oluşturmakta olup bu kız öğrencilerin oranı son yıllarda değişmemektedir. Dolayısıyla erkek çocuklarına göre çok daha düşük oranda özel eğitime erişebilen kız çocuklarının erişimini artırmaya yönelik yeni politikalar geliştirilmelidir.
- Özel yetenekli öğrencilere hizmet veren BİLSEM'lerin sayısı 2021 ve 2022 yıllarında ciddi oranda artmış, 2023 yılı sonu itibarıyla 392 kurumla neredeyse sabit kalmıştır. Buna karşın BİLSEM'lerdeki öğrenci sayısı da ciddi düzeyde artmış ve kurum başına düşen öğrenci yoğunluğu azalsa da 2023 yılında tekrar artış göstermiştir. Öğrenci sayısının hızlı bir şekilde artması ve kurum başına düşen öğrenci yoğunluğu da göz önünde bulundurulduğunda; öğrenci seçim yöntemlerinin yanında verilen eğitimlerin de niteliğinin tartışılmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla BİLSEM'lerde verilen eğitimin daha nitelikli olabilmesi için bu kurumlara seçilecek öğrencilere uygulanan seçim yöntemlerinin gözden geçirilmesi hem de kurum başına düşen öğrenci yoğunluğunun azaltılması gerekmektedir.

- Data-Explorer.OECD. (2024). *OECD data explorer*. <https://data-explorer.oecd.org/>
- MEB. (2024). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2023–2024*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- OECD. (2024). *Education at a glance 2024: OECD indicators*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/c00cad36-en>
- Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2024). *Eğitime bakış 2023: İzleme ve değerlendirme raporu*. Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

BÖLÜM

EĞİTİMİN ÇIKTILARI

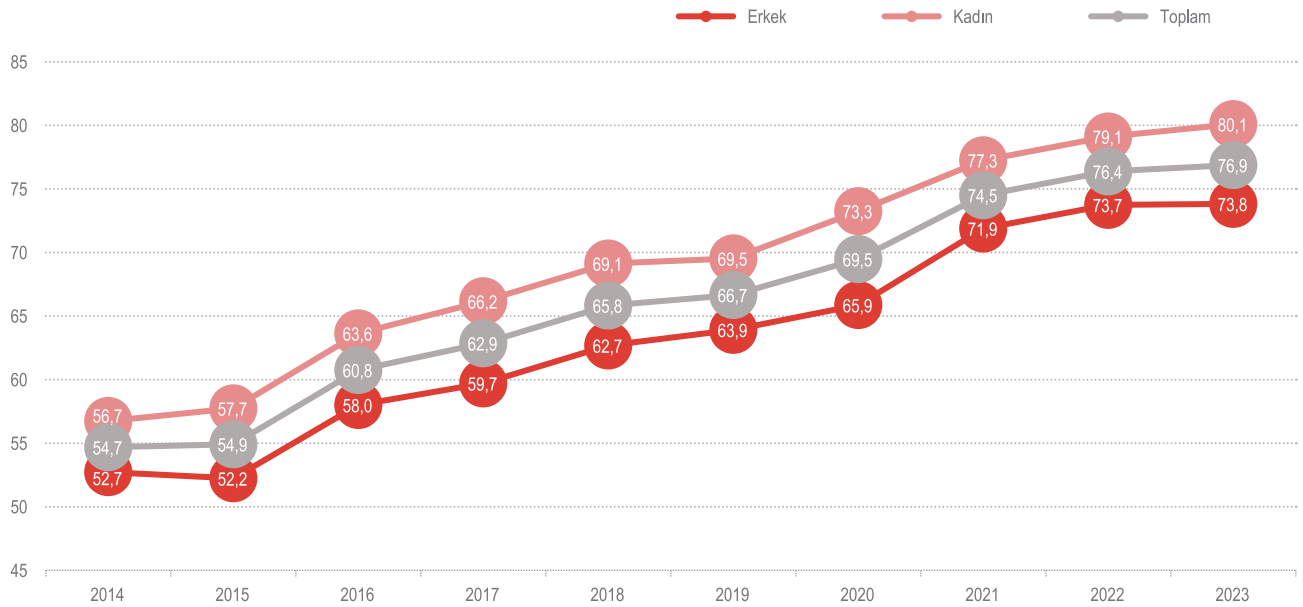
GÖSTERGE	B1	Nüfusun eğitim düzeyi nasıldır?
GÖSTERGE	B2	Türkiye'nin TIMSS 2023 performansı nasıldır?
GÖSTERGE	B3	Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS)'nda ortalama başarı durumu nasıldır?
GÖSTERGE	B4	Yükseköğretime geçiş oranları ve yükseköğretim kontenjanları nasıldır?
GÖSTERGE	B5	Eğitimin işgücü piyasasındaki rolü nasıldır?
BÖLÜM	B	Sonuç ve Öneriler

Eğitim düzeyi ile işgücü piyasalarına katılım arasında önemli bir ilişki mevcuttur (OECD, 2023). Bu bağlamda, eğitim süresi, mezun olunan eğitim seviyesi ve eğitimin kalitesi, ülkeler için kritik öneme sahiptir. Bu bölümde öncelikle ulusal veriler ışığında ortaöğretimden mezuniyet oranları değerlendirilecektir. Daha sonra Türkiye'nin TIMSS 2023 performansına ilişkin veriler değerlendirilecektir. Ardından, yükseköğretime geçiş sınavlarındaki başarı düzeyi ele alınacak ve yükseköğretime geçiş oranları ile arz ve talep arasındaki ilişki incelenecektir. Son olarak, OECD verilerine dayanarak karşılaştırmalı ülke analizleri yapılacak ve istihdam ile işsizlik oranları ayrıntılı bir şekilde incelenecektir.

Bu gösterge kapsamında, 18-21 yaş arası ulusal verilerle bölgelere ve cinsiyete göre en az lise mezunu olan bireylerin oranları analiz edilmiştir. Ayrıca, belirli yıllara göre okul türü ve cinsiyet bazında ortaöğretimden mezun olanların sayısındaki değişimler incelenmiştir. Son

olarak ise OECD ülkeleri ve Türkiye’de, program türüne göre ortaöğretimden mezun olan kız öğrencilerin oranı uluslararası veriler ışığında güncel verilerle karşılaştırılmalı olarak ele alınmıştır.

Şekil B.1.1 Cinsiyete göre 18-21 yaş grubunda en az lise mezunu olanların oranında (%) yaşanan değişim (2014-2023)

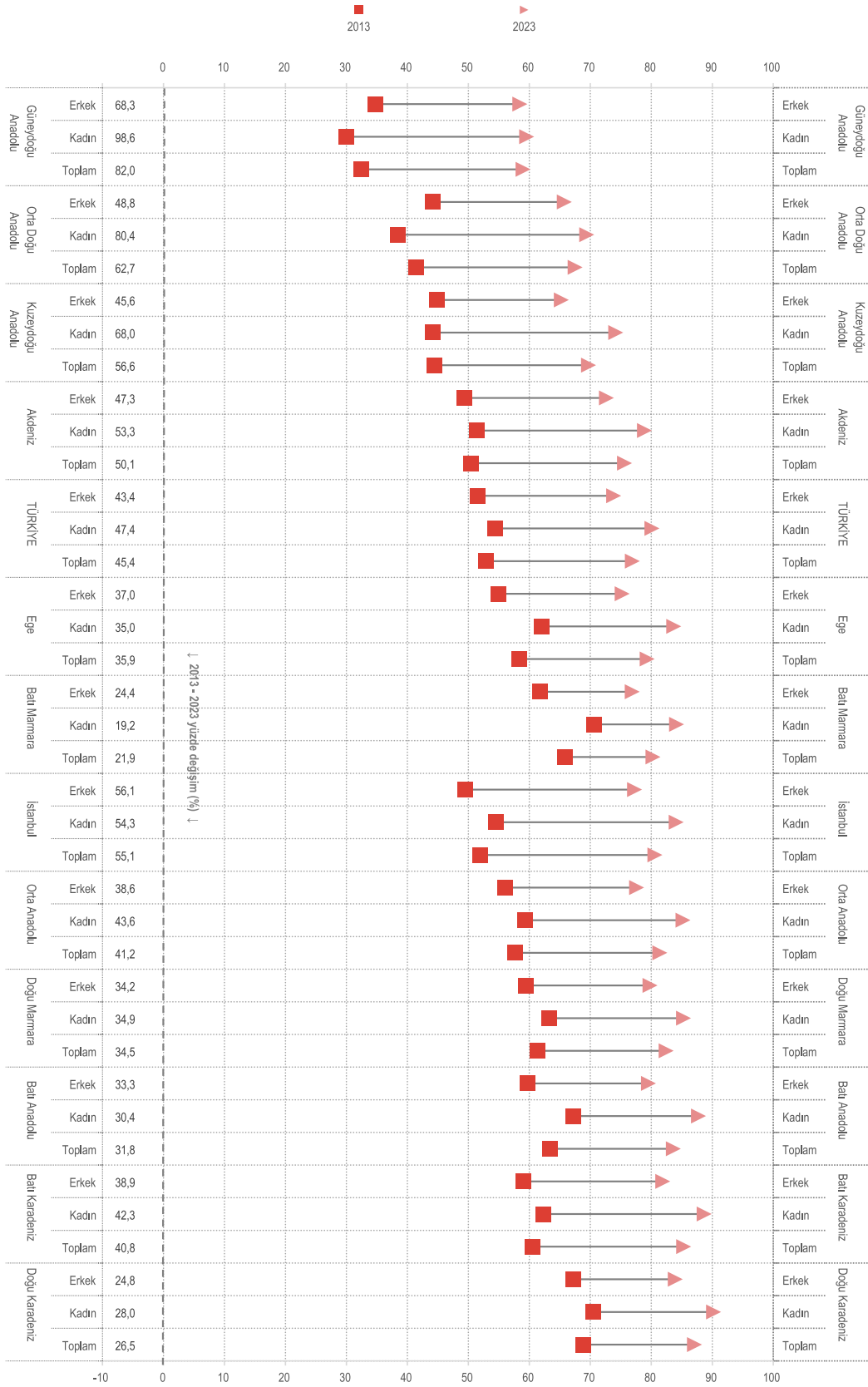
Kaynak: TÜİK Ulusal Eğitim İstatistikleri ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi veri tabanları kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2014-2023 yılları arasında cinsiyete göre 18-21 yaş grubunda en az lise mezunu olanların oranında yaşanan değişim Şekil B.1.1’de verilmiştir. Buna göre 18-21 yaş grubunda en az lise mezunu olanların oranının toplam durumuna bakıldığında her yıl sürekli artış eğilimi göstermiş olduğu görülmektedir. 2014 yılında 18-21 yaş grubunda en az lise mezunu olanların oranı erkeklerde %52,7 iken 2023 yılına gelindiğinde %73,8’e yükselmiştir. Kadınlarda 18-21 yaş grubunda en az lise mezun olanların oranına bakıldığında 2014 yılında %56,7 iken 2023 yılına gelindiğinde %80,1’e yükselmiştir. Toplamda 18-21

yaş grubunda en az lise mezunu olma oranına bakıldığında ise 2014 yılında %54,7 iken bu oran 2023 yılına gelindiğinde %76,9 olarak gerçekleşmiştir. Son on yılın verileri incelendiğinde 18-21 yaş grubunda en az lise mezunu olma oranında kadınların erkeklere göre daha yüksek düzeyde artış göstermiş olduğu görülmektedir. Bir diğer husus ise ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasından itibaren en az lise mezunu olma oranında ciddi bir artışın olmasıdır. 2023 verilerine bakıldığında 2014 yılı verilerine göre yaklaşık olarak %50 artışın olduğu söylenebilir.

Şekil B.1.2

Bölgelere ve cinsiyete göre 18-21 yaş grubunda en az lise mezunu olanların oranında (%) yaşanan değişim (2013 ve 2023)

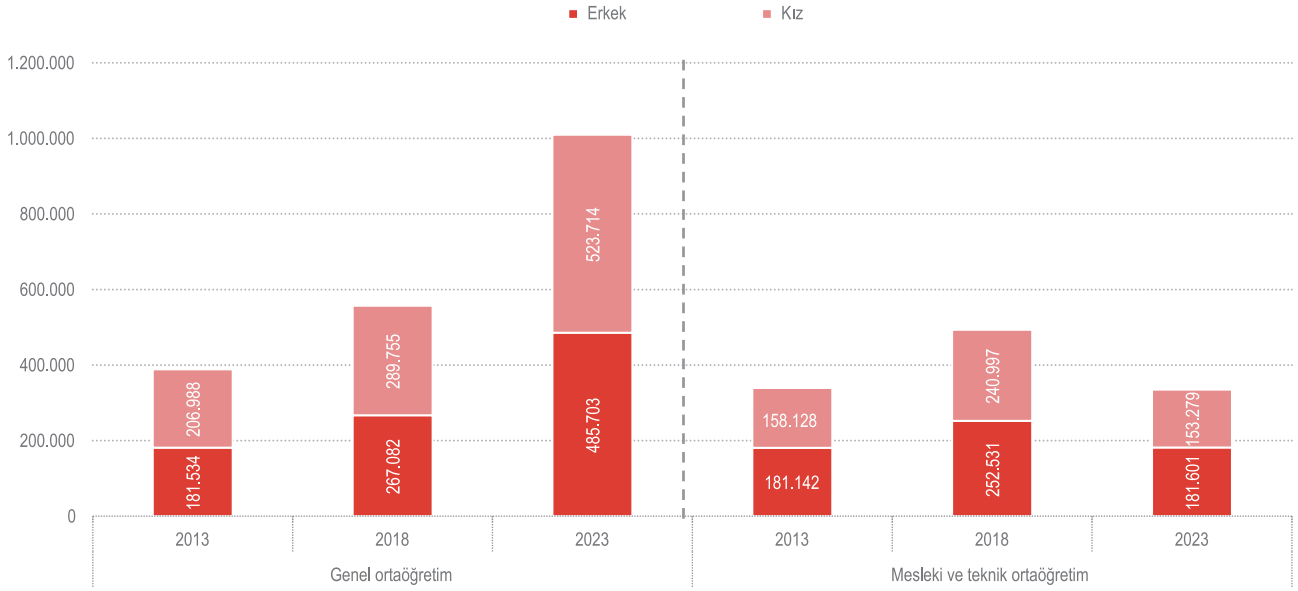

Kaynak: TÜİK Ulusal Eğitim İstatistikleri ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi veri tabanları kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil B.1.2'de 2013 ve 2023 yılı verilerine göre bölgelere ve cinsiyete göre 18-21 yaş grubunda en az lise mezunu olanların oranında yaşanan değişim verilmiştir. Şekle göre 2013 ve 2023 yılları arasında bütün bölgelerde 18-21 yaş grubunda en az lise mezunu olanların oranlarında artış gerçekleşmiştir. Buna ilaveten bölgeler arası farklılaşmanın ise oldukça yüksek olduğu görülmektedir. En az lise mezunu olma oranlarında en yüksek ve en düşük oranın %59 ile %87,1 arasında değiştiği görülmektedir. 2023 yılı için 18-21 yaş arası en az liseden mezun olma oranları Güneydoğu Anadolu (%59), Ortadoğu Anadolu (%67,5) ve Kuzeydoğu Anadolu (%69,7) bölgelerinin-

de %59 ile %70 arasında iken, Doğu Karadeniz (%87,1), Batı Karadeniz (%85,3), Batı Anadolu (%83,6), Doğu Marmara (%81,4), Orta Anadolu (%80,6) ve İstanbul (%80,3) bölgelerinde ise bu oran %80 ve %86 arasındadır. Son on yılda 18-21 yaş grubunda en az lise mezunu olanların oranı bakımından en fazla değişim gösteren %82 artışla Güneydoğu Anadolu, %62,7 ile Ortadoğu Anadolu bölgeleridir. Bir önceki yıla göre (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2023), 18-21 yaş arası en az lise mezunu olma oranını %80'in üzerine çıkaran bölge sayısı 7 olup 2023 yılında da bu sayı sabit kalmıştır.

Şekil B.1.3 Okul türüne ve cinsiyete göre ortaöğretimden mezun öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2013, 2018 ve 2023)

Kaynak: Muhtelif yıllarda MEB tarafından yayınlanan istatistikler kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil B.1.3'te 2013, 2018 ve 2023 yılları için okul türüne ve cinsiyete göre ortaöğretimden mezun öğrenci sayılarında yaşanan değişim verilmiştir. Şekle göre genel ortaöğretimde yıllar itibarıyla sürekli bir artışın olduğu görülmektedir. 2013 yılında 181 bin 534 erkek, 206 bin 988 kız, 2018 yılında 267 bin 82 erkek, 289 bin 755 kız, 2023 yılında 485 bin 703 erkek 523 bin 714 kız mezun olmuştur. Mesleki ve teknik ortaöğretime bakıldığında 2013 yılında 181 bin 142 erkek, 158 bin 128 kız, 2018 yılında 252 bin 531 erkek, 240 bin 997 kız, 2023 yılında ise 181 bin 601 erkek ve 153 bin 279 kız mezun olmuştur. 2023 yılı mesleki ve teknik ortaöğretim verileri incelendiğinde hem erkek öğrencilerde hem de kız öğrencilerde

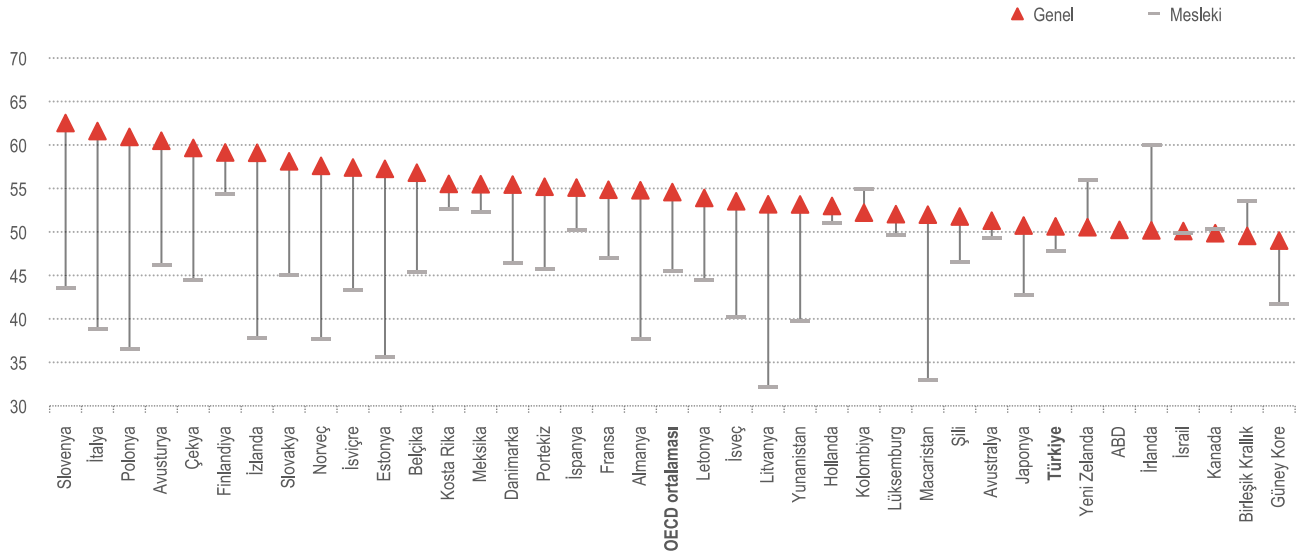
bir önceki yıla göre mezun sayılarında önemli bir düşüş yaşanmıştır (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2024). 2023 yılı itibarıyla ortaöğretimden 1 milyon 344 bin 297 kişi mezun olmuştur.

Şekil B.1.4'te 2022 yılı için OECD ülkelerinde program türüne göre ortaöğretimden mezun olanlar arasında kızların payı gösterilmiştir. Genel ve mesleki programlardan mezun olanların cinsiyet dengesine bakıldığında ülkeler arasında ciddi bir farklılığın olduğu görülmektedir. Buna göre Güney Kore hariç hemen hemen tüm ülkelerde kızlar, genel programlardan mezun olanların en az yarısını oluştururken; Slovenya (%63), İtalya (%62),

Polonya (%61), Avusturya (%60) ve Çekya (%60)'da genel programlardan mezun olan kızların payı %60 ve üzerindedir. OECD ülkelerinde mesleki programlardan mezun olan kızların payı ise İrlanda (%60), Yeni Zelanda (%56), Kolombiya (%55), Finlandiya (%54), Birleşik Krallık (%54), Kosta Rika (%53), Meksika (%52) ve Hollanda (%51)'da

%50'nin üzerindedir. OECD ülkeleri ortalamasına göre ortaöğretimde genel programlardan mezun olanların %55'ini, mesleki programlardan mezun olanların ise %46'sını kızlar oluştururken Türkiye'de bu oranlar sırasıyla %51 ve %47'dir.

Şekil B.1.4 OECD ülkelerinde program türüne göre ortaöğretimden mezun olanlar arasında kızların payı (%) (2022)

Kaynak: OECD (2024).

Bu gösterge altında Türkiye'nin Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (Trends in International Mathematics and Science Study, TIMSS) 2023 performansına dair detaylı tablo ve şekillerle birlikte 4. ve 8. sınıf düzeyindeki güncel matematik ve fen puanları di-

ğer ülkelerin skorlarıyla birlikte detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ayrıca matematik ve fen testlerinden alınan puanların yıllara ve cinsiyete göre değişimi ve yeterli düzeylerine göre öğrenci oranlarının nasıl farklılaştığı da ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Tablo B.2.1 Ülkelere göre matematik ve fen puanı ortalamaları (TIMSS 2023)

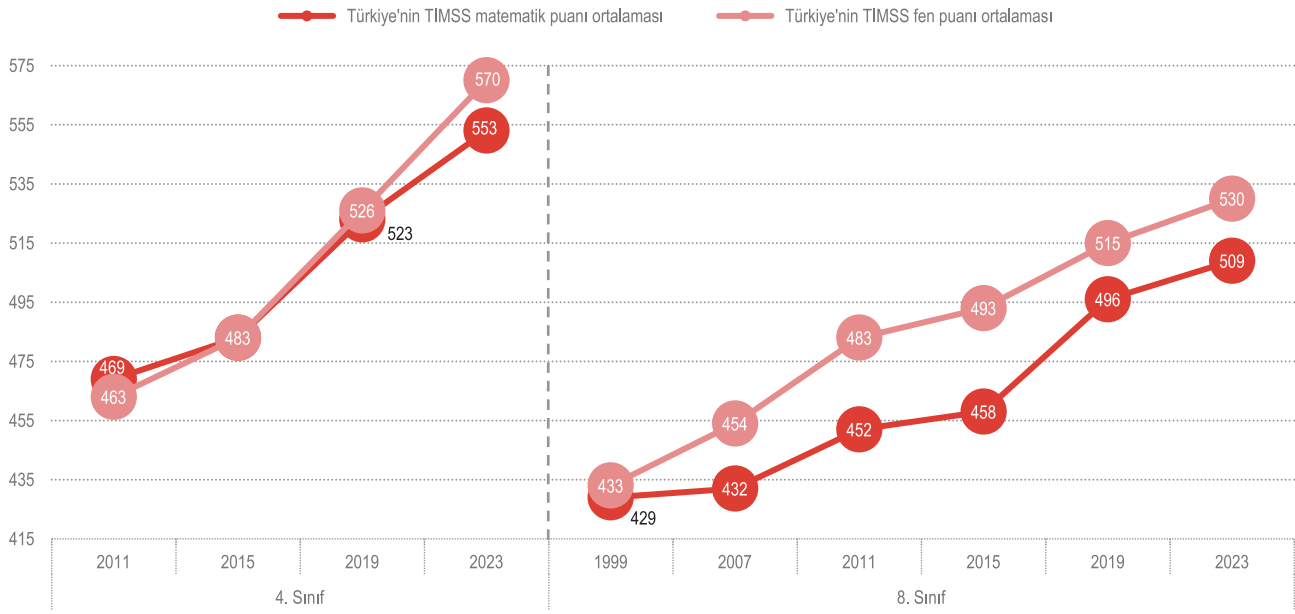
4. sınıf					8. sınıf						
Sıralama	Ülke	Matematik puanı ortalaması	Sıralama	Ülke	Fen puanı ortalaması	Sıralama	Ülke	Matematik puanı ortalaması	Sıralama	Ülke	Fen puanı ortalaması
1	Singapur	615	1	Singapur	607	1	Singapur	605	1	Singapur	606
2	Tayvan	607	2	Güney Kore	583	2	Tayvan	602	2	Tayvan	572
3	Güney Kore	594	3	Tayvan	573	3	Güney Kore	596	3	Japonya	557
4	Hong Kong	594	4	Türkiye	570	4	Japonya	595	4	Güney Kore	545
5	Japonya	591	5	İngiltere	556	5	Hong Kong	575	5	İngiltere	531
6	Makao	582	6	Japonya	555	6	İngiltere	525	6	Finlandiya	531
7	Litvanya	561	7	Polonya	550	7	İrlanda	522	7	Türkiye	530
8	Türkiye	553	8	Avustralya	550	8	Çekya	518	8	Hong Kong	528
9	İngiltere	552	9	Hong Kong	545	9	İsveç	517	9	Çekya	527
10	Polonya	546	10	Finlandiya	542	10	Litvanya	514	10	İrlanda	525
11	İrlanda	546	11	Litvanya	537	11	Avusturya	512	11	Macaristan	522
12	Romanya	542	12	Makao	536	12	Avustralya	509	12	İsveç	521
13	Hollanda	537	13	İsveç	533	13	Türkiye	509	13	Avustralya	520
14	Letonya	534	14	ABD	532	14	Macaristan	506	14	Litvanya	519
15	Norveç	531	15	İrlanda	532	15	Finlandiya	504	15	ABD	513
16	Çekya	530	16	Norveç	530	16	Norveç	501	16	Avusturya	512
17	İsveç	530	17	Bulgaristan	530	17	İtalya	501	17	Portekiz	506
18	Bulgaristan	530	18	Romanya	526	18	Malta	499	18	Malta	501
19	Finlandiya	529	19	Çekya	526	19	Romanya	496	19	İtalya	501
20	Avustralya	525	20	Slovenya	526	20	Güney Kıbrıs	494	20	Norveç	488
21	Almanya	524	21	Letonya	526	21	BAE	489	21	BAE	486
22	Danimarka	524	22	Macaristan	524	22	ABD	488	22	Fransa	486
23	Sırbistan	523	23	Danimarka	522	23	İsrail	487	23	Katar	481
24	Belçika (Flamanca)	521	24	Kanada	521	24	Fransa	479	24	İsrail	481
25	Macaristan	520	25	Slovakya	521		Tüm ülkeler	478		Tüm ülkeler	478
26	Portekiz	517	26	Yeni Zelanda	517	25	Azerbaycan	479	25	Romanya	466
27	ABD	517	27	Hollanda	517	26	Portekiz	475	26	Güney Kıbrıs	464
28	Güney Kıbrıs	516	28	Almanya	515	27	Gürcistan	467	27	Umman	456
29	Slovakya	515	29	Portekiz	511	28	Kazakistan	454	28	Şili	455
30	Slovenya	514	30	İtalya	511	29	Katar	451	29	Bahreyn	452
31	İtalya	513	31	Sırbistan	510	30	Bahreyn	426	30	Gürcistan	448
32	Ermenistan	513	32	İspanya	504	31	İran	423	31	Kazakistan	443
33	Arnavutluk	512	33	BAE	495	32	Özbekistan	421	32	Malezya	426
34	Kanada	504		Tüm ülkeler	494	33	Şili	416	33	Brezilya	420
	Tüm ülkeler	503	34	Arnavutluk	491	34	Umman	411	34	Kuveyt	420
35	İspanya	498	35	Belçika (Flamanca)	488	35	Malezya	411	35	Suudi Arabistan	419
36	BAE	498	36	Fransa	488	36	Kuveyt	399	36	İran	419
37	Gürcistan	498	37	Güney Kıbrıs	487	37	Suudi Arabistan	397	37	Ürdün	413
38	Azerbaycan	494	38	Belçika (Fransızca)	481	38	Güney Afrika	397	38	Azerbaycan	411
39	Yeni Zelanda	490	39	Şili	479	39	Ürdün	388	39	Özbekistan	396
40	Belçika (Fransızca)	489	40	Bahreyn	475	40	Filistin	382	40	Filistin	393
41	Kazakistan	487	41	Katar	472	41	Brezilya	378	41	Güney Afrika	362
42	Fransa	484	42	Kazakistan	467	42	Fas	378	42	Fas	327
43	Karadağ	477	43	Gürcistan	465						
44	Kuzey Makedonya	474	44	Karadağ	461						
45	Katar	464	45	Ermenistan	457						
46	Bahreyn	462	46	Bosna Hersek	448						
47	Kosova	451	47	Kuzey Makedonya	439						
48	Bosna Hersek	447	48	Umman	433						
49	Şili	444	49	İran	432						
50	Özbekistan	443	50	Suudi Arabistan	428						
51	Ürdün	427	51	Brezilya	425						
52	Umman	421	52	Azerbaycan	422						
53	İran	420	53	Ürdün	418						
54	Suudi Arabistan	420	54	Özbekistan	412						
55	Brezilya	400	55	Kosovo	403						
56	Fas	393	56	Fas	390						
57	Kuveyt	382	57	Kuveyt	373						
58	Güney Afrika	362	58	Güney Afrika	308						

Kaynak: IEA TIMSS 2023 verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

TIMSS 2023'te ülkelere göre matematik ve fen puanı ortalamaları Tablo B.2.1'de verilmiştir. TIMSS sonuçlarına göre, Türkiye 4. sınıf düzeyinde matematik ve fen testi puan ortalaması ile 8. sınıf düzeyi fen ve matematik testi puan ortalaması, tüm ülkelerin oluşturduğu ortalamaların üstündedir. Türkiye 4. sınıf matematik puanında 58 ülke arasından 8., fen puanında 4., 8. sınıf matematik puanında 42 ülke arasından 13. ve fen puanında ise 7.

sırada yer almaktadır. Singapur hem 4. sınıf hem de 8. sınıf düzeyinde matematik ve fen testi puanlarında birinci sırada yer alırken ardından Hong Kong, Güney Kore, Japonya Tayvan gibi ülkeler gelmektedir. Buna ilaveten TIMSS puanları ele alındığında 2019 yılı TIMSS puanlarına göre Türkiye'nin her sınıf düzeyinde ve her iki alanda da puanlarını önemli ölçüde artırdığı görülmektedir (Yurdakul ve ark., Yıldırım ve Şahin, 2021).

Şekil B.2.2 Yıllara göre 4 ve 8. sınıfların TIMSS matematik ve fen puanı ortalamalarında yaşanan değişim (1999-2023)

Kaynak: IEA TIMSS verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

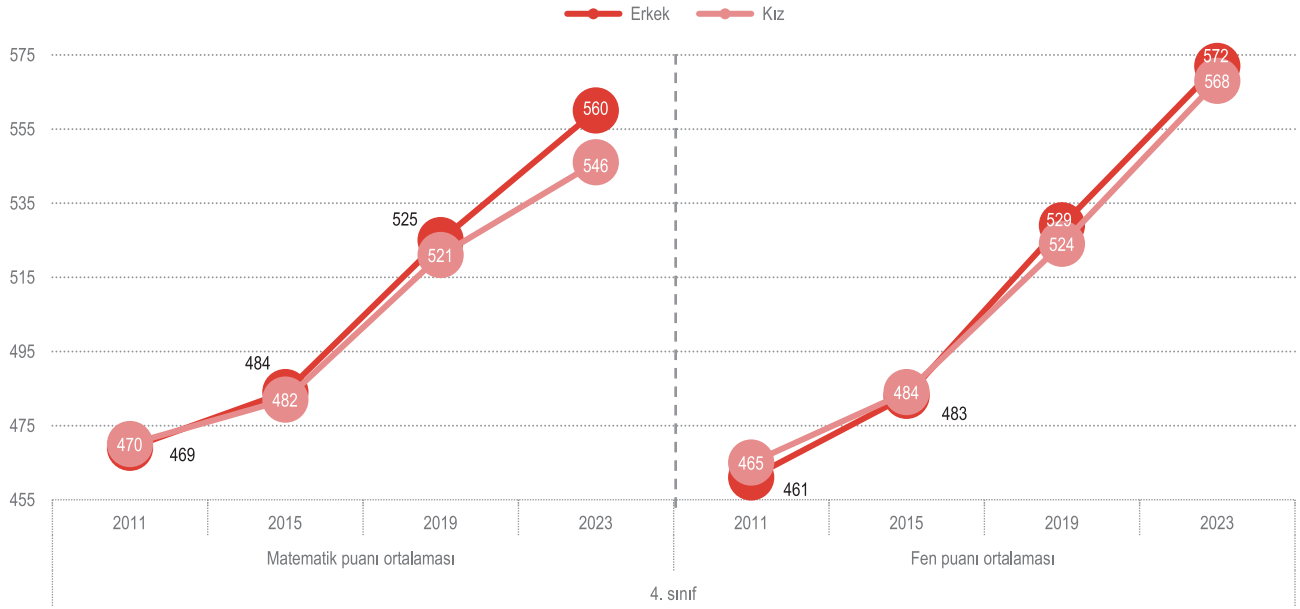
1999 ve 2023 yılları arasındaki 4 ve 8. sınıfların TIMSS matematik ve fen puanı ortalamalarında yaşanan değişim Şekil B.2.2'de verilmiştir. 4. sınıf düzeyinde Türkiye TIMSS'e ilk defa 2011 yılında katılmıştır. Türkiye'nin 2011 yılında TIMSS matematik puanı ortalaması 469, fen puanı ortalaması 463 iken 2015 yılında matematik ve fen puanı ortalaması 483'e yükselmiş, 2023 yılında ise matematik puanı ortalaması 553, fen puanı ortalaması ise 570 olarak gerçekleşmiştir. 8. sınıf düzeyinde ise 1999 ile 2023 yılı arasında 429 olan matematik puanı ortalaması 80 puanlık bir artışla 509'a, 433 olan fen puanı ortalaması ise 97 puanlık bir artışla 530'a yükselmiştir. Genel olarak ifade etmek gerekirse TIMSS sonuçlarına göre Türkiye yıllar itibarıyla sürekli olarak puanlarını artırmıştır.

2011 ile 2023 yılları arasında cinsiyete göre 4. sınıfların TIMSS matematik ve fen puanı ortalamalarında yaşanan

değişim Şekil B.2.3'te verilmiştir. Buna göre, 4. sınıf düzeyi matematik puanı ortalaması 2011 yılından 2023 yılına erkeklerde 469'dan 560'a, kızlarda 470'ten 546'ya; fen puanı ortalaması ise erkeklerde 461'den 572'ye, kızlarda 465'ten 568'e yükselmiştir.

Şekil B.2.4'te 1999 ile 2023 yılları arasında cinsiyete göre 8. sınıfların TIMSS matematik ve fen puanı ortalamalarında yaşanan değişim verilmiştir. 8. sınıf düzeyinde 1999 yılından 2023 yılına, matematik puanı ortalaması erkeklerde 429'dan 508'e, kızlarda 428'den 509'a yükselmiş; erkeklerde toplamda 79 puanlık, kızlarda ise toplamda 81 puanlık bir artış gerçekleşmiştir. 8. sınıf düzeyinde fen puanı ortalamaları ise 1999 yılından 2023 yılına erkeklerde 434'ten 526'ya, kızlarda 431'den 533'ye yükselerek toplamda erkeklerde 92 puan, kızlarda ise 102 puanlık bir artış gerçekleşmiştir.

Şekil B.2.3 Cinsiyete göre 4. sınıfların TIMSS matematik ve fen puanı ortalamalarında yaşanan değişim (2011-2023)

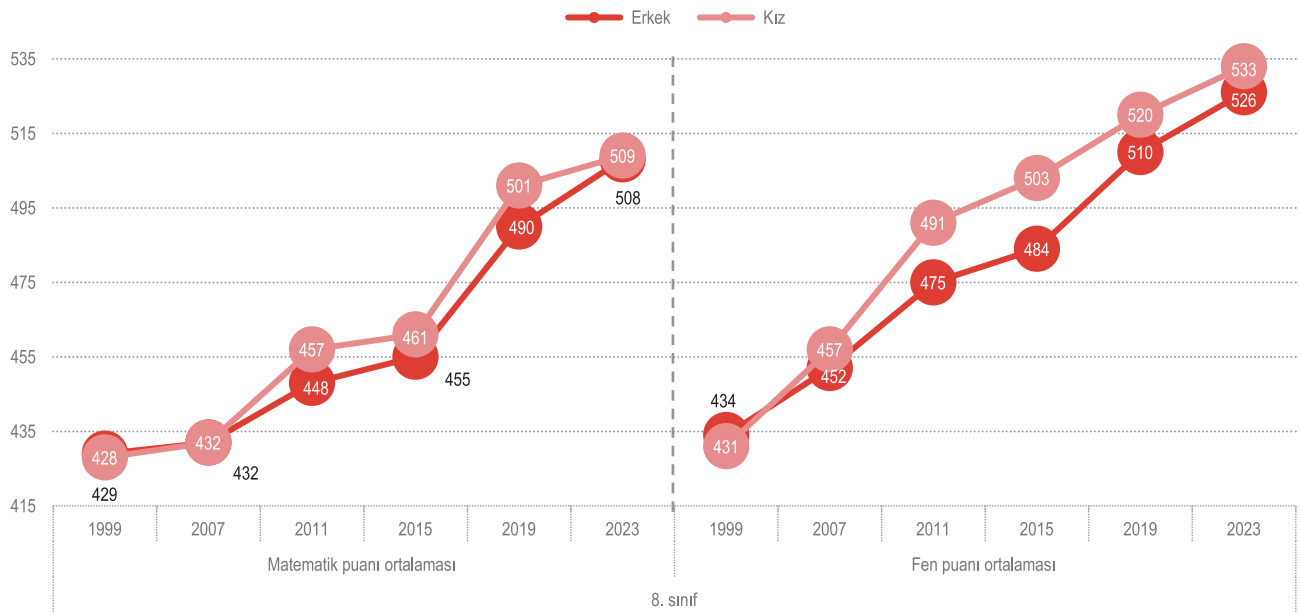

Kaynak: IEA TIMSS verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil B.2.5'te yeterlilik düzeyine göre TIMSS 2023'te matematik ve fen alanlarında öğrencilerin oransal dağılımı verilmiştir. TIMSS 2023 araştırmasının sonuçlarına göre 4. sınıf düzeyindeki öğrencilerin matematikte üst ve ileri düzey öğrencilerin oranı Türkiye için %54, TIMSS ortala-

ması ise %35 iken alt düzey ve alt düzey altı performans gösteren öğrencilerin oranı Türkiye için %28, TIMSS ortalaması ise %23'tür. 4. sınıf düzeyindeki öğrencilerin fen testindeki üst ve ileri düzey öğrencilerin oranı Türkiye için %62, TIMSS ortalaması ise %31 iken alt düzey ve alt

Şekil B.2.4 Cinsiyete göre 8. sınıfların TIMSS matematik ve fen puanı ortalamalarında yaşanan değişim (1999-2023)

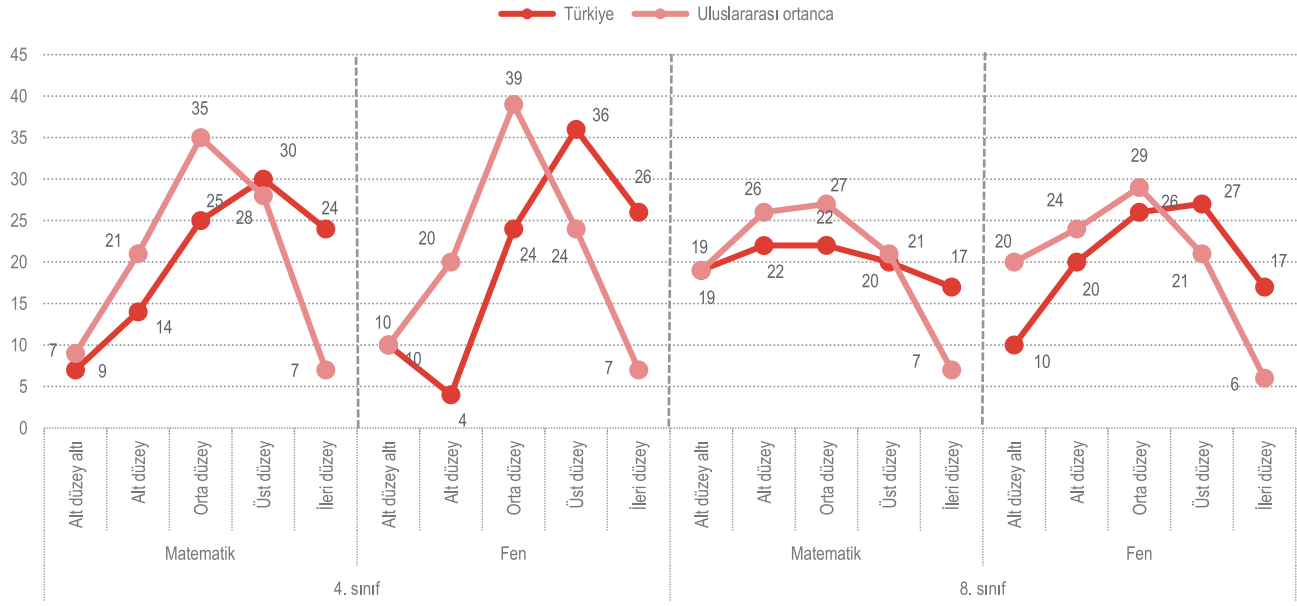

Kaynak: IEA TIMSS verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

düzyer altı performans gösteren öğrencilerin oranı Türkiye için %14, TIMSS ortalaması ise %30'dur. 8.sınıf düzeyinde ise matematikte üst ve ileri düzey öğrencilerin için Türkiye oranı %37, TIMSS ortalaması %28, alt düzey ve alt düzey altı performans gösteren öğrencilerin oranı Türkiye için %41, TIMSS ortalaması ise %45'tir. 8.sınıf düzeyinde fen testinde ise üst ve ileri düzey öğrencilerin için Türkiye oranı %44, TIMSS ortalaması %27, alt düzey

ve alt düzey altı performans gösteren öğrencilerin oranı Türkiye için %30, TIMSS ortalaması ise %44'tür. Türkiye'nin TIMSS 2023'te matematik ve fen alanlarında 4 ve 8. sınıfta yeterlik düzeylerine göre öğrenci oranları; alt düzey ve alt düzey altı seviyesindeki öğrenci oranları uluslararası ortancalardan daha düşük, üst düzey ve ileri düzey seviyesindeki öğrenci oranları ise uluslararası ortancalardan daha yüksektir.

Şekil B.2.5 Yeterlik düzeyine göre TIMSS 2023 matematik ve fen alanlarında öğrencilerin oransal dağılımı (%)

Kaynak: IEA TIMSS 2023 verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI SINAVI (YKS)'NDA ORTALAMA BAŞARI DURUMU NASILDIR?

Bu gösterge altında yıllara göre yükseköğretime geçiş kapsamında yapılan Temel Yeterlilik Testi (TYT), Alan Yeterlilik Testi (AYT) ve Yabancı Dil Testi (YDT) sınavlarının soru sayıları ve soruları cevaplayan adayların ortalama netlerinin değişimi analiz edilmiştir.

Tablo B.3.1 Test türlerine göre TYT'de soru sayıları ve cevaplayan adayların ortalama netleri (2020- 2024)

Test türü	Soru sayısı	2020		2021		2022		2023		2024	
		Lise son sınıfta okuyan adayların ortalaması	Tüm adayların ortalaması	Lise son sınıfta okuyan adayların ortalaması	Tüm adayların ortalaması	Lise son sınıfta okuyan adayların ortalaması	Tüm adayların ortalaması	Lise son sınıfta okuyan adayların ortalaması	Tüm adayların ortalaması	Lise son sınıfta okuyan adayların ortalaması	Tüm adayların ortalaması
Türkçe	40	14,5	14,3	18,4	18,4	19,4	17,8	20,0	19,2	21,4	20,2
Sosyal bilimler	20	7,9	7,8	8,6	8,3	8,7	8,0	8,7	8,5	9,0	8,4
Temel matematik	40	6,1	5,6	5,5	5,1	8,2	6,9	8,2	7,4	8,0	6,9
Fen bilimleri	20	3,2	2,7	3,8	3,2	3,9	3,2	3,5	2,9	3,5	2,9

Kaynak: ÖSYM tarafından yayınlanan YKS sayısal verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo B.3.1'de 2020-2024 yılları arasında test türlerine göre TYT'de soru sayıları ve cevaplayan adayların ortalamaları Tablo B.3.1'de verilmiştir. Son beş yıllık periyotta Türkçe -2021 yılı hariç-, sosyal bilimler, temel matematik ve fen bilimleri test türlerinde lise son sınıfta okuyan adayların ortalaması, tüm adayların ortalamasından yüksek olduğu; buna ilaveten 2024 yılı lise son sınıfta okuyan adayların ortalamalarının bir önceki yıla göre sadece Türkçe test türünde artış gösterdiği, tüm adaylarda ise yine Türkçe ortalamalarında artış gösterdiği görülmektedir.

Tablo B.3.2'de 2020 ile 2024 yılları arasında test türlerine göre AYT'de soru sayıları ve cevaplayan adayların ortalama netleri gösterilmektedir. Tabloya göre son yıllarda AYT ve YDT ortalama netlerine bakıldığında, YDT netle-

rinin daha yüksek gerçekleştiği görülmektedir. Son beş yıllık periyotta AYT test türünde fizik, kimya, biyoloji ve matematik testlerinde lise son sınıfta okuyan adayların ortalaması tüm adayların ortalamalarından daha fazla iken DKAB (Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) /ek felsefe grubu, tarih 1-2, coğrafya 1-2, felsefe grubu ve Türk dili edebiyatı test türlerinde tüm adayların ortalaması lise son sınıfta okuyanların ortalamalarından fazladır. Dahası YDT verilerine bakıldığında Arapça hariç diğer test türlerinde, lise son sınıfta okuyan öğrenciler toplam adaylara göre daha fazla net ortalamasına sahiplerdir. 2024 yılı verilerine bakıldığında ise DKAB, kimya, fizik, coğrafya 2 ve Türk dili ve edebiyatı, matematik ve İngilizce test türlerinde tüm adayların ortalama netlerinde bir önceki yıla göre düşüş gerçekleşmiştir.

Tablo B.3.2 Test türlerine göre AYT'de soru sayıları ve cevaplayan adayların ortalama netleri (2020-2024)

Oturum	Test türü	Soru sayısı	2020		2021		2022		2023		2024	
			Lise son sınıfta okuyan adayların ortalaması	Tüm adayların ortalaması	Lise son sınıfta okuyan adayların ortalaması	Tüm adayların ortalaması	Lise son sınıfta okuyan adayların ortalaması	Tüm adayların ortalaması	Lise son sınıfta okuyan adayların ortalaması	Tüm adayların ortalaması	Lise son sınıfta okuyan adayların ortalaması	Tüm adayların ortalaması
AYT	DKAB/ek felsefe grubu	6	0,6	0,7	1,5	1,6	1,3	1,4	1,4	1,5	1,3	1,4
	Fizik	14	1,3	1,1	1,6	1,5	2,2	2,0	2,5	2,2	2,2	2,1
	Kimya	13	1,7	1,4	2,0	1,9	1,7	1,6	1,8	1,5	1,5	1,3
	Biyoloji	13	1,5	1,3	2,5	2,4	2,2	2,1	2,1	1,9	2,3	2,2
	Tarih 1	10	1,2	1,4	1,8	1,9	2,4	2,6	1,7	2,1	2,5	2,7
	Tarih 2	11	1,1	1,5	1,1	1,3	1,6	2,0	1,8	2,3	2,1	2,4
	Coğrafya 1	6	1,4	1,6	2,1	2,3	2,7	2,9	1,3	1,5	2,1	2,2
	Coğrafya 2	11	2,3	2,7	2,7	3,0	3,3	3,7	2,4	2,8	2,4	2,7
	Felsefe grubu	12	2,0	2,3	1,8	2,0	1,9	2,1	1,8	2,2	2,0	2,2
	Türk dili ve edebiyatı	24	4,2	4,8	5,9	6,4	6,2	6,6	5,8	6,4	5,9	6,3
	Matematik	40	8,0	7,6	5,3	5,3	7,7	7,2	7,6	7,2	5,5	5,3
	Arapça	80	32,8	36,1	37,1	38,3	34,1	35,5	28,2	28,5	27,9	30,1
YDT	İngilizce	80	32,7	31,5	39,3	39,1	39,8	39,1	39,2	36,5	35,6	34,8
	Fransızca	80	37,7	31,5	44,0	40,7	43,5	39,8	39,2	33,8	46,3	41,6
	Almanca	80	38,0	30,6	43,1	37,3	42,9	36,2	38,1	30,9	39,4	33,0
	Rusça	80	45,3	37,2	52,0	45,4	49,8	41,5	39,0	36,7	52,3	43,4

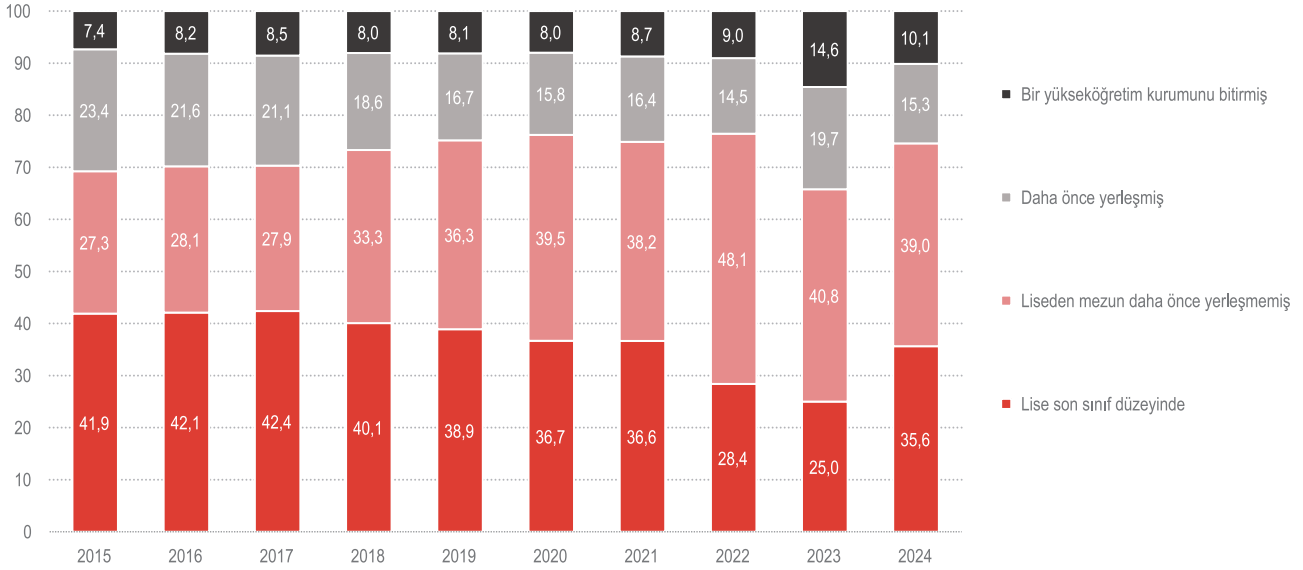
Kaynak: ÖSYM tarafından yayınlanan YKS sınav sonuçlarına ilişkin sayısal veriler kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

YÜKSEKÖĞRETİME GEÇİŞ ORANLARI VE YÜKSEKÖĞRETİM KONTENJANLARI NASILDIR?

Bu gösterge, üniversite giriş sınavına başvuran adayların lise mezuniyet durumlarına göre yerleşme oranları ve sayılarındaki yıllık değişimi ortaya koymaktadır. Ardından, bir yükseköğretim programına yerleşen adayların lise mezuniyet türleri, mezun oldukları okul türleri ve

daha önce yerleşme oranlarında görülen değişiklikler ele alınmıştır. Son olarak, yıllar itibarıyla Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS)'ne başvuran ve yerleşen aday sayıları detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

Şekil B.4.1 Üniversite giriş sınavına başvuranların lise mezuniyetlerine ve daha önce yerleşme durumlarına göre oransal dağılımında yaşanan değişim (%) (2015-2024)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri ile 2024 YKS yerleştirme sonuçlarına ilişkin sayısal bilgiler kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil B.4.1'de 2015 ile 2024 yılları arasında üniversite giriş sınavına başvuranların lise mezuniyetlerine ve daha önce yerleşme durumlarına göre oransal dağılımında yaşanan değişim Şekil B.4.1'de gösterilmiştir. Şekle göre lise son sınıf düzeyinde üniversite giriş sınavına başvuranların oranı 2015-2018 yılları arasında %40-42 arasında değişse de 2018 yılından 2023 yılına kadar sürekli bir düşüş eğiliminde gerçekleşmiştir. 2024 yılında ise ciddi bir artış yaşanmıştır. 2018 yılında %40,1 olan bu oran 2023 yılına gelindiğinde ciddi bir düşüşle %25'e gerilemiş, ardından 2024 yılına gelindiğinde ise %35,6 olarak gerçekleşmiştir. Buna ilaveten liseden mezun daha önce yerleşmemiş olanların oranına bakıldığında 2015 yılından 2020 yılına kadar artış, 2021 yılında kısmi bir düşüş ardından 2022 yılına gelindiğinde ise ciddi bir ar-

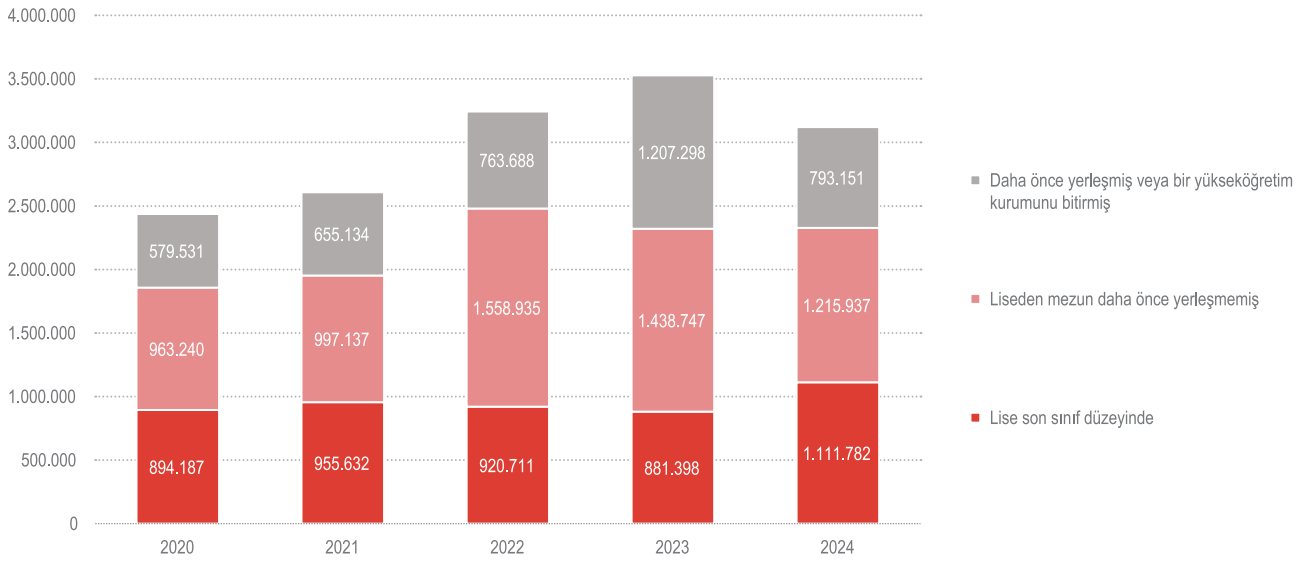
tışın olduğu ve ardından 2023 yılında tekrar bir düşüşün olduğu ve 2024 yılında da bu düşüşün devam ettiği görülmektedir. Daha önce yerleşmiş olanlar oranı son on yılda düşüş trendinde iken 2023 yılı verilerinde ise artış göstererek %19,7 şeklinde gerçekleşmiş; 2017 verisine tekrar yaklaşmıştır. Ancak 2024 yılında yeniden kısmi bir azalma gerçekleşmiştir. Bir yükseköğretim kurumunu bitirmiş olanların oranı ise son on yılda artış trendinde olup 2024 yılında %10,1 olarak gerçekleşerek bir önceki yıla göre yaklaşık %50 azalış göstermiştir.

2020-2024 yılları arasında üniversite giriş sınavına başvuranların lise mezuniyetlerine ve daha önce yerleşme durumlarına göre sayısal dağılımında yaşanan değişim Şekil B.4.2'de verilmiştir. Buna göre 2020 yılında üniver-

siteye başvuranların arasında lise son sınıf düzeyinde 894 bin 187, liseden mezun daha önce yerleşmemiş 963 bin 240, daha önce yerleşmiş veya bir yükseköğretim kurumunu bitirmiş 579 bin 531 kişi bulunurken; 2024 yılına gelindiğinde üniversite giriş sınavına başvuranların sayısı lise son sınıf düzeyinde 1 milyon 111 bin 782, liseden mezun daha önce yerleşmemiş 1 milyon 215 bin 937, daha önce yerleşmiş veya bir yükseköğretim kurumu-

nu bitirmiş 793 bin 151 şeklinde gerçekleşmiştir. 2022 yılında özellikle liseden mezun daha önce yerleşmemiş olanların sayısının ciddi düzeyde artmasının temel sebebi baraj puanı uygulamasının kaldırılmasından kaynaklanmaktadır. Buna ilaveten 2024 yılında, daha önce yerleşmiş veya bir yükseköğretim kurumunu bitirmiş olanların sayısı bir önceki yıla göre ciddi bir düşüş gözlemlenmektedir.

Şekil B.4.2 Üniversite giriş sınavına başvuranların lise mezuniyetlerine ve daha önce yerleşme durumlarına göre sayısal dağılımında yaşanan değişim (2020-2024)

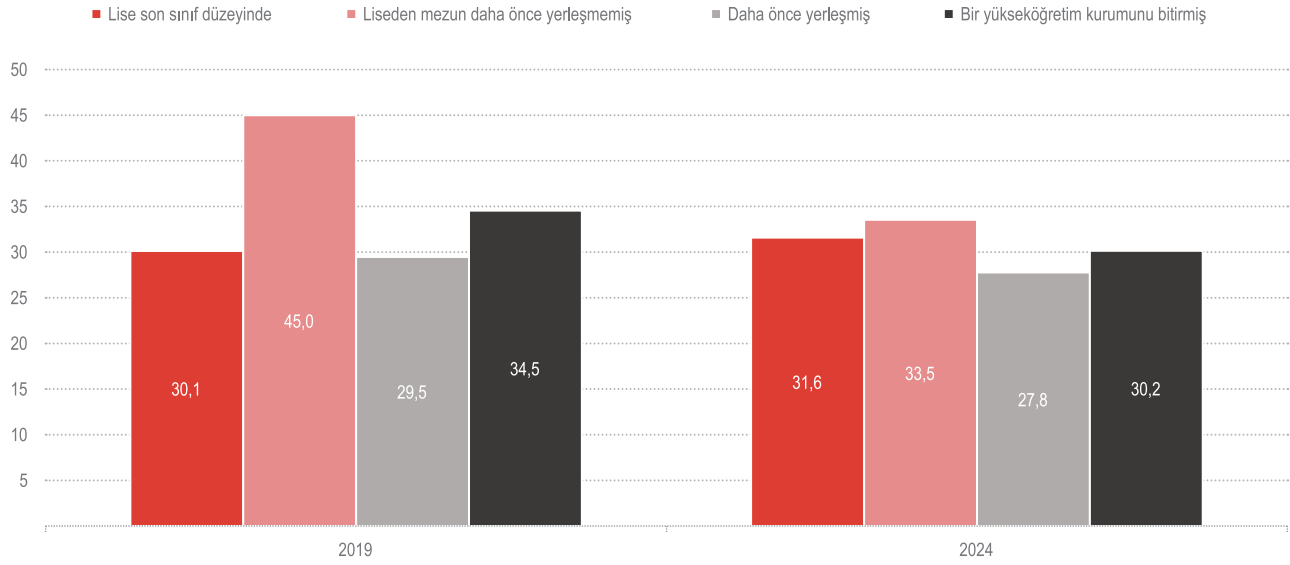
Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri ile 2024 YKS yerleştirme sonuçlarına ilişkin sayısal bilgiler kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil B.4.3'te 2019 ve 2024 yılları için lise mezuniyetlerine ve daha önce yerleşme durumlarına göre üniversite giriş sınavına başvuranlar arasında bir yükseköğretim programına yerleşenlerin oranlarında yaşanan değişim verilmiştir. Şekle göre 2019 yılında lise son sınıf düzeyinde üniversite giriş sınavına başvuranların %30,1'i, liseden mezun daha önce yerleşmemiş olup üniversite giriş sınavına başvuranların %45'i, daha önce yerleşmiş olup üniversite giriş sınavına başvuranların %29,5'i ve bir yükseköğretim kurumunu bitirmiş olup üniversite giriş sınavına başvuranların %34,5'i bir yükseköğretim programına yerleşmişken; 2024 yılında ise lise son sınıf düzeyinde üniversite giriş sınavına başvuranların %31,6'sı, liseden mezun daha önce yerleşmemiş olup üniversite giriş sınavına başvuranların %33,5'i, daha önce yerleşmiş olup üniversite giriş sınavına başvuranların %27,8'i ve bir yükseköğretim kurumunu bitirmiş olup üniversite giriş sınavına başvuranların %30,2'si bir yükseköğretim programına yerleşmiştir.

Şekil B.4.4'te 2014, 2019 ve 2024 yıllarına göre farklı türde yükseköğretim programlarına yerleşen öğrencilerin üniversite giriş sınavına başvuran aday sayısına oranında yaşanan değişim verilmiştir. Şekle göre yükseköğretim programlarına yerleşen öğrencilerin üniversite giriş sınavına başvuran toplam aday sayısına oranına bakıldığında 2014 yılında %44,2, 2019 yılında %35,8, 2024 yılında ise %31,6 şeklinde gerçekleşmiştir. Yıllara göre bu oranlarda düşüş olduğu görülmektedir. Farklı türde yükseköğretim programlarına yerleşen öğrencilerin üniversite giriş sınavına başvuran aday sayısına oranları incelendiğinde 2014 yılında lisans düzeyinde %19, önlisans düzeyinde %16,1, açıköğretim düzeyinde %9, 2019 yılında lisans düzeyinde %16,2, önlisans düzeyinde %13,6, açıköğretim düzeyinde %6, 2024 yılında ise bu oranlar lisans düzeyinde %13,5, önlisans düzeyinde %12,2 ve açıköğretim düzeyinde %5,9 şeklinde gerçekleşmiştir.

Şekil B.4.3

Lise mezuniyetlerine ve daha önce yerleşme durumlarına göre üniversite giriş sınavına başvuranlar arasında bir yükseköğretim programına yerleşenlerin oranlarında yaşanan değişim (%) (2019 ve 2024)

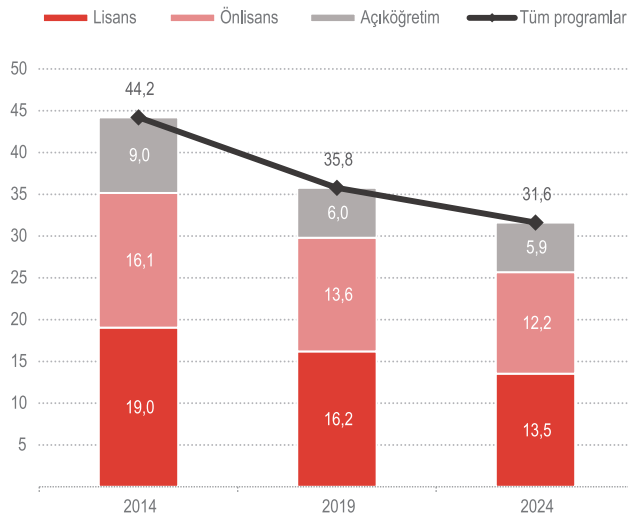
Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri ile 2024 YKS yerleştirme sonuçlarına ilişkin sayısal bilgiler kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil B.4.5'te 2014, 2019 ve 2024 yıllarında ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuran ve sonrasında bir yükseköğretim programına yerleşen öğrencilerin oranında yaşanan değişim verilmiştir. Şekle göre ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvu-

ran ve sonrasında bir yükseköğretim kurumuna yerleşenlerin toplamda oranlarına bakıldığında bu oran 2014 yılında %50,3 iken 2019'da %30,1 olup 2024'te %31,6 olmuştur. 2014'ten 2019'a oranlardaki düşüş, 2024 yılına gelindiğinde tüm düzeylerde devam etmemiştir. 2014

Şekil B.4.4

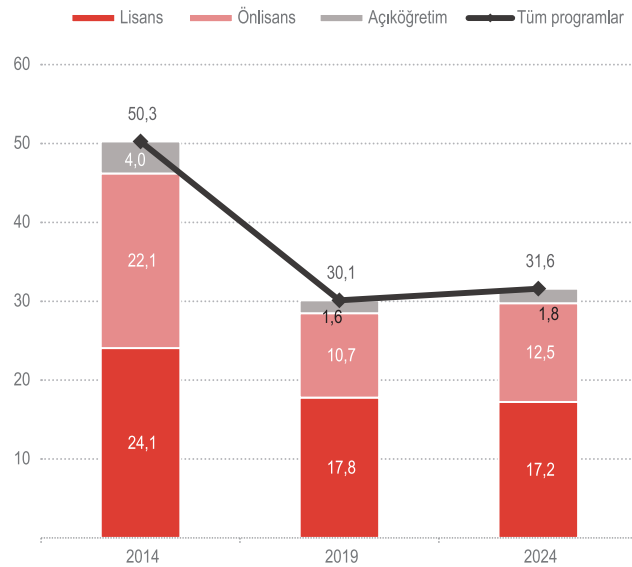
Farklı türde yükseköğretim programlarına yerleşen öğrencilerin üniversite giriş sınavına başvuran aday sayısına oranında yaşanan değişim (%) (2014, 2019 ve 2024)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri ile 2024 YKS yerleştirme sonuçlarına ilişkin sayısal bilgiler kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil B.4.5

Ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuran ve sonrasında bir yükseköğretim programına yerleşen öğrencilerin oranında yaşanan değişim (%) (2014, 2019 ve 2024)

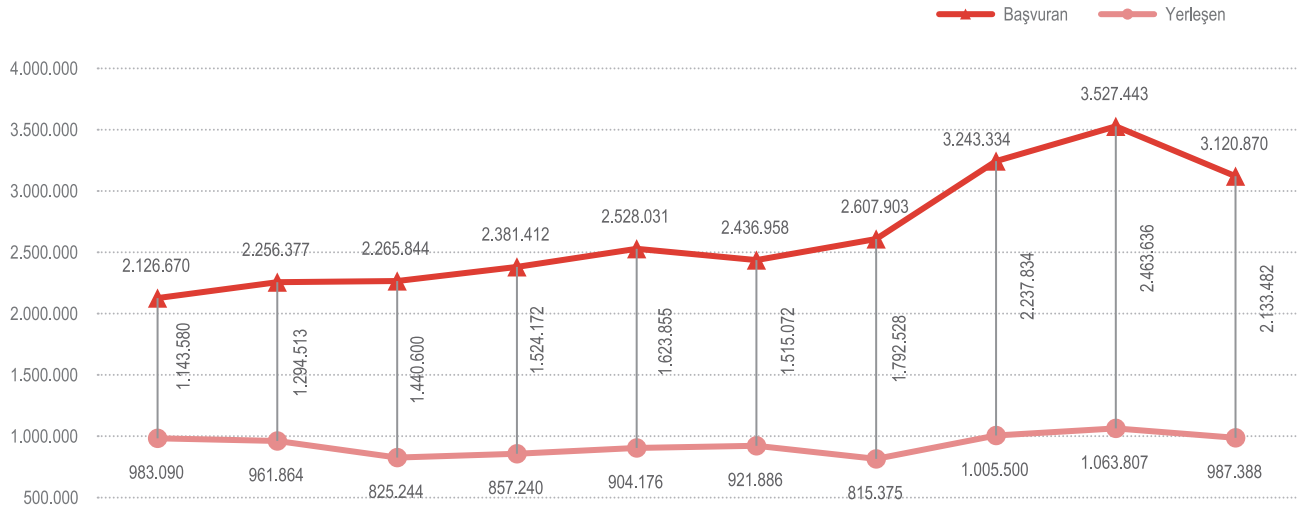

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri ile 2024 YKS yerleştirme sonuçlarına ilişkin sayısal bilgiler kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

yılında ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuranların %24,1'i lisans programına, %22,1'i önlisans programına, %4'ü açıköğretimde bir programa yerleşirken, 2024 yılında lisans düzeyinde bu oran %17,2'ye, önlisans düzeyinde %12,5'e, açıköğretimde ise %1,8'e

gerilemiştir. Burada çarpıcı olan husus ise bir önceki yıl gibi (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2024) 2024 yılında da ortaöğretim son sınıfta bulunan ve üniversite giriş sınavına başvuranların ancak üçte birine yakını bir yükseköğretim programına yerleşmiş olmasıdır.

Şekil B.4.6 ÖSYS'ye başvuran ve yerleşen aday sayılarında yaşanan değişim (2015-2024)

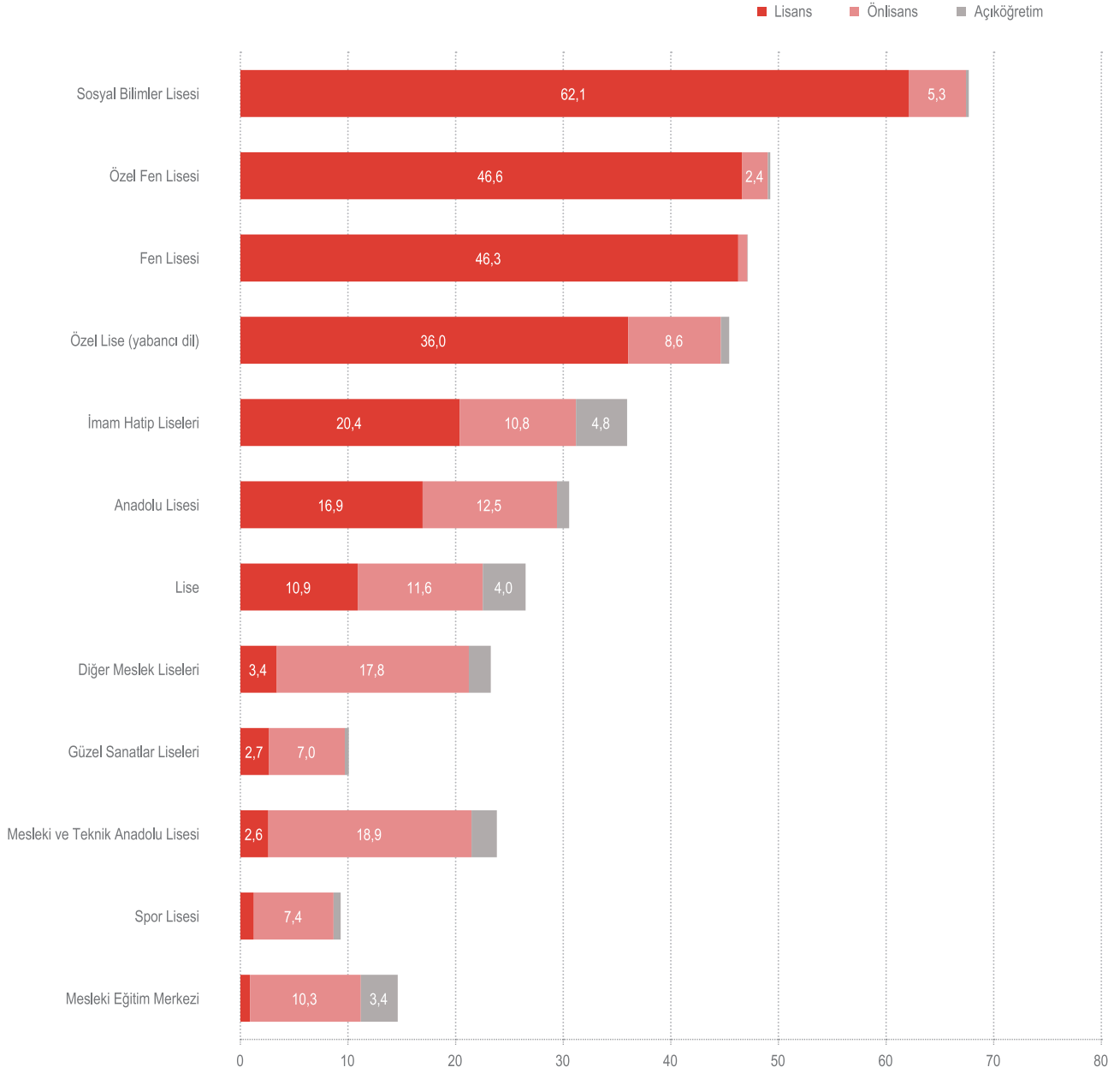
Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan ÖSYM istatistikleri ile 2024 YKS yerleştirme sonuçlarına ilişkin sayısal bilgiler kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2015 ile 2024 yılları arasında ÖSYS'ye başvuran ve yerleşen aday sayılarında yaşanan değişim Şekil B.4.6'da verilmiştir. Şekle göre ÖSYS'ye başvuran adayların sayılarında yaşanan değişim yıllara göre dalgalı bir seyir izlese de artış eğilimindedir. Özellikle 2022 yılına gelindiğinde bir önceki yıla göre başvuru sayısında ciddi bir artış meydana gelmiş ve bu artış 2023 yılında da devam etmiştir. Bunun sebebinin baraj puanı uygulamasının kaldırılması olduğu ifade etmiştik. Başvuran ve yerleşen aday sayıları arasındaki makas ise her yıl açılmakta olup 2024 yılında bir miktar azalma gerçekleşmiştir. 2024 yılında ÖSYS'ye başvuran 3 milyon 120 bin 870 adaydan 987 bin 388'i bir yükseköğretim programına yerleşmiştir ve başvuran ile yerleşen arasındaki fark 2 milyon 133 bin 482 olmuştur. Daha önceki raporlarımızda da ifade ettiğimiz gibi her geçen yıl yükseköğretime ilişkin arz talep arasındaki var olan sorun ise artarak devam etmektedir.

Şekil B.4.7'de 2024 yılında lise türüne göre üniversite giriş sınavına lise son sınıfta başvuranların içinde bir yükseköğretim programına yerleşenlerin oranı Şekil B.4.7'de verilmiştir. Şekle göre lise türüne göre üniversite giriş sınavına lise son sınıfta başvuranların içinde bir yükseköğretim programına yerleşenlerin oranlarına bakıldığında yerleşme oranının en yüksek olduğu liseler; sosyal bilimler liseleri, özel fen liseleri ve fen liseleridir. Lise son sınıfta olup sosyal bilimler liselerinden başvuranların %62,1'i bir lisans programına yerleşirken özel fen liselerinde bu oran %46,6, fen liselerinde ise %46,3'tür. Özel lise ve imam hatip liselerinin son sınıf düzeyinde lisans programına yerleşme oranları sırasıyla %36 ve %20,4'tür. Buna ilaveten mesleki ve teknik Anadolu lisesi, güzel sanatlar liseleri, spor lisesi ve mesleki eğitim merkezlerinin son sınıf düzeyinde başvurup lisans düzeyine yerleşenlerin oranı %3'ün altındadır. Bu durum başarı açısından liseler arasında eşitsizliğin var olduğunu ve yıllardır (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2024) devam ettiğini göstermektedir.

Şekil B.4.7

Lise türüne göre üniversite giriş sınavına lise son sınıfta başvuranların içinde bir yükseköğretim programına yerleşenlerin oranı (%) (2024)

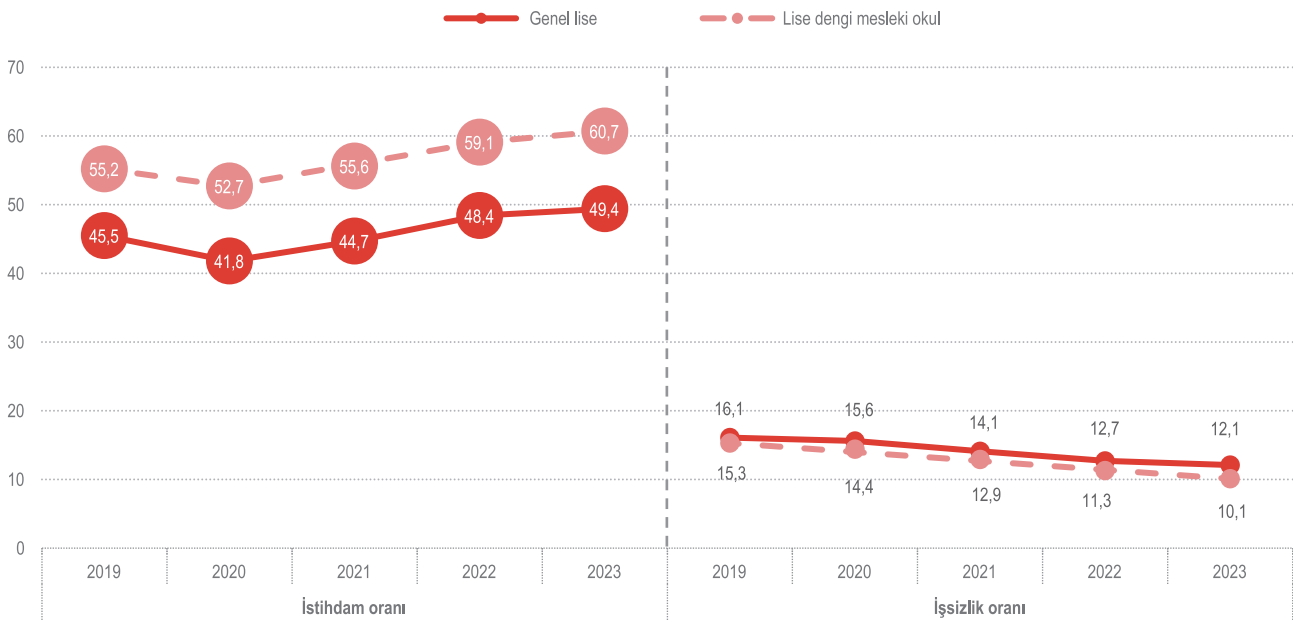

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi Yükseköğretime Geçiş İstatistikleri 2024 verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Bu göstergede öncelikli olarak 15 ve üzeri yaş grubunda genel lise ve lise dengi mesleki okul türleri ile cinsiyete göre istihdam ve işsizlik oranlarında yaşanan değişim yıllar bazında analiz edilmiştir. Ardından OECD ülkelerin-

de 25-64 yaş arası istihdam ve işsizlik oranları verilmiştir. Son olarak ise OECD ülkelerinde 18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda olanların (NEET) oranları ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Şekil B.5.1 Okul türüne göre 15+ yaş grubunda lise mezunlarının istihdam ve işsizlik oranlarında yaşanan değişim (%) (2019-2023)

Kaynak: TÜİK işgücü istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitim Bakanlığınca 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2019 ile 2023 yılları arasında okul türüne göre 15 ve üzeri yaş grubunda lise mezunlarının istihdam ve işsizlik oranlarında yaşanan değişim Şekil B.5.1'de verilmiştir. Şekle göre okul türüne göre 15 ve üzeri yaş grubunda lise mezunlarının istihdam oranlarına bakıldığında bu oran 2019 yılında genel lise mezunlarında %45,5 lise dengi mesleki okul mezunlarında ise %55,2 şeklinde gerçekleşirken 2023 yılında genel lise mezunlarında %49,4'e, lise dengi mesleki okul mezunlarında ise %60,7'ye yükselmiştir. İşsizlik oranlarına bakıldığında 2019 yılında genel lise mezunlarında bu oran %16,1, lise dengi mesleki okul mezunlarında ise %15,3 iken 2023 yılına gelindiğinde bu oranlar genel lise mezunlarında %12,1; lise dengi mesleki okul mezunlarında ise %10,1 olarak gerçekleşmiştir. Lise dengi mesleki okul mezunlarının istihdam oranları genel

lise mezunlarına göre daha yüksek iken işsizlik oranları ise daha düşüktür. Yıllar itibarıyla 15+ yaş grubunda lise mezunlarının istihdam oranlarında yükseliş görülürken işsizlik oranlarında da düşüş gerçekleşmektedir.

2023 yılı verilerine göre OECD ülkelerinde eğitim düzeyine göre 25-64 yaş arası istihdam ve işsizlik oranları Tablo B.5.2'de verilmiştir. Buna göre istihdam oranı bakımından OECD ülkeleri ortalaması lise altı düzeyde %60 iken lise düzeyinde ise %77'dir. İşsizlik oranına bakıldığında ise OECD ülkeleri ortalaması lise altı düzeyde %13,2 iken lise düzeyinde %7'dir. Eğitim düzeyine göre işsizlik oranlarına bakıldığında Meksika, Kolombiya, Kosta Rika ve Türkiye hariç diğer ülkelerde lise kademesinde işsizlik oranı lise altına göre daha az oranda gerçekleşmektedir.

Türkiye'nin verilerine bakıldığında 2023 yılı için istihdam oranlarında lise altı düzeyde istihdam oranı %52 ve lise kademesinde %62 iken işsizlik oranına bakıldığında lise altında %11,2, lise düzeyinde ise %11,4 oranına sahiptir.

Ayrıca Türkiye istihdam oranına göre lise düzeyinde geçen yıl olduğu gibi bu yılda OECD ülkeleri arasında son sırada yer almaktadır.

Tablo B.5.2 OECD ülkelerinde eğitim düzeyine göre 25-64 yaş arası istihdam ve işsizlik oranları (%) (2023)

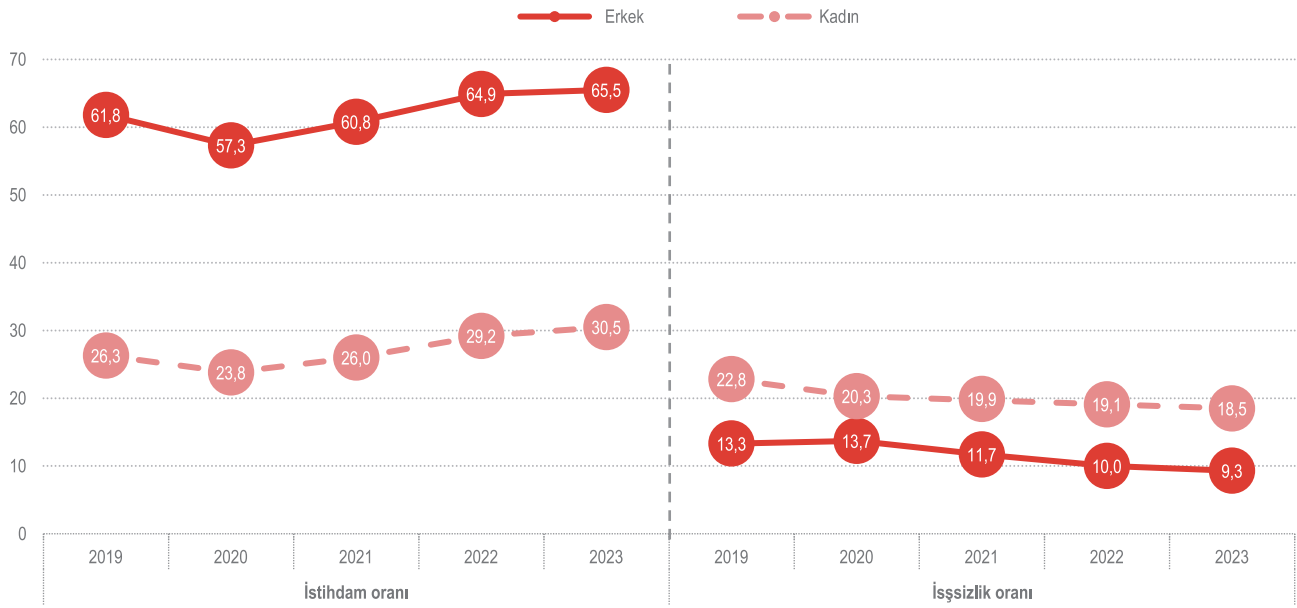
	İstihdam oranı		İşsizlik oranı	
	Lise altı	Lise	Lise altı	Lise
İzlanda	77	86	6,2	4,3
Portekiz	72	85	13,1	8,0
Yeni Zelanda	72	84	7,7	3,9
Hollanda	69	85	6,4	3,3
Estonya	69	81	8,8	7,8
İsviçre	68	84	10,8	4,2
İsveç	66	84	20,6	6,1
Meksika	66	72	2,9	3,4
Almanya	66	83	8,7	2,9
Letonya	65	75	15,3	9,3
Kolombiya	65	70	10,0	12,3
Lüksemburg	64	73	-	-
Avustralya	62	81	9,8	3,4
Güney Kore	62	72	4,9	4,3
Birleşik Krallık	62	79	6,2	4,1
Danimarka	62	82	11,9	5,6
İspanya	61	73	22,2	15,9
Macaristan	61	84	14,6	4,1
Kosta Rika	61	68	12,1	12,4
Şili	61	71	11,6	10,5
Çekya	61	86	14,2	2,9
Norveç	61	82	7,3	2,7
OECD ortalaması	60	77	13,2	7,0
Kanada	58	76	10,9	7,5
Yunanistan	58	68	24,0	18,1
ABD	58	70	8,9	5,7
Finlandiya	57	78	17,5	8,6
Litvanya	57	75	20,6	9,0
İsrail	55	74	6,0	4,7
Avusturya	55	78	16,0	5,5
İrlanda	55	77	15,3	7,0
Fransa	55	74	19,5	9,7
Slovenya	54	78	18,2	3,8
İtalya	54	73	16,3	10,1
Türkiye	52	62	11,2	11,4
Polonya	50	75	-	3,9
Belçika	48	73	18,7	8,7
Slovakya	36	81	35,0	7,1

Kaynak: OECD (2024).

2019 ile 2023 yılları arasında 15 ve üzeri yaş grubunda genel lise mezunu olanların cinsiyete göre istihdam ve işsizlik oranlarında yaşanan değişim Şekil B.5.3'te verilmiştir. Şekle göre 15 yaş ve üzeri yaş grubunda genel lise mezunu olanların istihdam oranı erkeklerde 2019 yılında %61,8'den 2023 yılında %65,5 oranına yükselmiş;

kadınlarda da bu oran 2019 yılında %26,3'ten, 2023 yılında %30,5'e yükselmiştir. Genel lise mezunu olanların işsizlik oranlarına bakıldığında ise kadınlarda 2019 yılında %22,8 iken 2023 yılında %18,5'e gerilerken erkeklerde 2019 yılında bu oran %13,3 iken 2023 yılına gelindiğinde %9,3'e gerilemiştir.

Şekil B.5.3 15+ yaş grubunda genel lise mezunu olanların cinsiyete göre istihdam ve işsizlik oranlarında yaşanan değişim (%) (2019-2023)

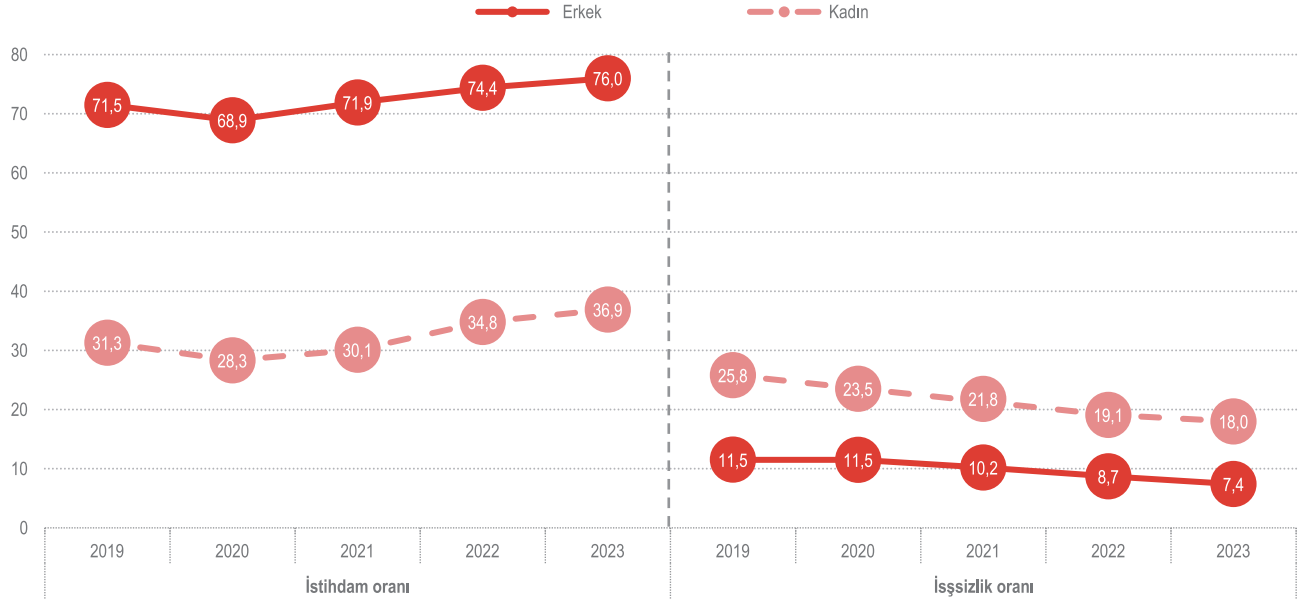
Kaynak: TÜİK işgücü istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2019 ile 2023 yılları arasında 15 ve üzeri yaş grubunda lise dengi meslek okul mezunu olanların cinsiyete göre istihdam ve işsizlik oranlarında yaşanan değişim Şekil B.5.4'te verilmiştir. Şekle göre 15 ve üzeri yaş grubunda lise dengi meslek okul mezunu olanların istihdam oranlarına bakıldığında, bu oran erkeklerde 2019 yılında %71,5 iken 2023'te %76'ya artmış; kadınlarda ise 2019 yılında %31,3 iken 2023 yılına gelindiğinde %36,9'a yükselmiştir. İşsizlik oranlarına bakıldığında ise lise dengi meslek okul mezunu erkeklerde 2019 yılında %11,5 iken 2023 yılına gelindiğinde %7,4'e; kadınlarda ise 2019 yılında %25,8 iken 2023 yılına gelindiğinde %18'e gerilemiştir.

2023 yılı bölgelere ve eğitim düzeyine göre istihdam ve işsizlik oranları Şekil B.5.5'te gösterilmiştir. Buna göre, lise ve lise dengi okul mezunlarının istihdam oranı bölgelere göre önemli oranda farklılaşmaktadır. Lise ve dengi meslek okulu mezunlarının istihdam oranı Batı Marmara'da %60,9, Doğu Marmara'da %59,6 iken, Güneydoğu Anadolu'da %44,7, Ortadoğu Anadolu'da %49,3'tür. Lise altı eğitim düzeyine sahip olanların istihdam oranları da bölgelere göre önemli oranda farklılaşmaktadır. Lise altı eğitimlilerin istihdam oranı Güneydoğu Anadolu'da %39,1 ile en düşük, Doğu Karadeniz ise %49,6 ile en yüksek düzeydedir. Bölgelere ve eğitim düzeyine göre işsizlik oranlarına bakıldığında ise her iki eğitim düzeyine göre de işsizlik oranları bölgelere göre önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Lise altı düzeyde mezunların işsizlik oranı Ortadoğu Anadolu'da %12,2, Güneydoğu Anadolu'da %9,9 ve Akdeniz'de %9,4 ile en yüksek iken; Batı Marmara %5,6 ve Doğu Karadeniz %5,7 ile işsizlik oranlarının en düşük olduğu bölgelerdir. Lise ve dengi meslek okulu mezunlarının işsizlik oranlarına bakıldığında, Orta Anadolu %15, Güneydoğu Anadolu %13,1 ile en yüksek; Batı Marmara %7,8 ve Doğu Marmara %9,8 ile işsizlik oranının en düşük olduğu bölgelerdir. Bu iki gra-

Şekil B.5.4

15+ yaş grubunda lise dengi meslek okul mezunu olanların cinsiyete göre istihdam ve işsizlik oranlarında yaşanan değişim (%) (2019-2023)

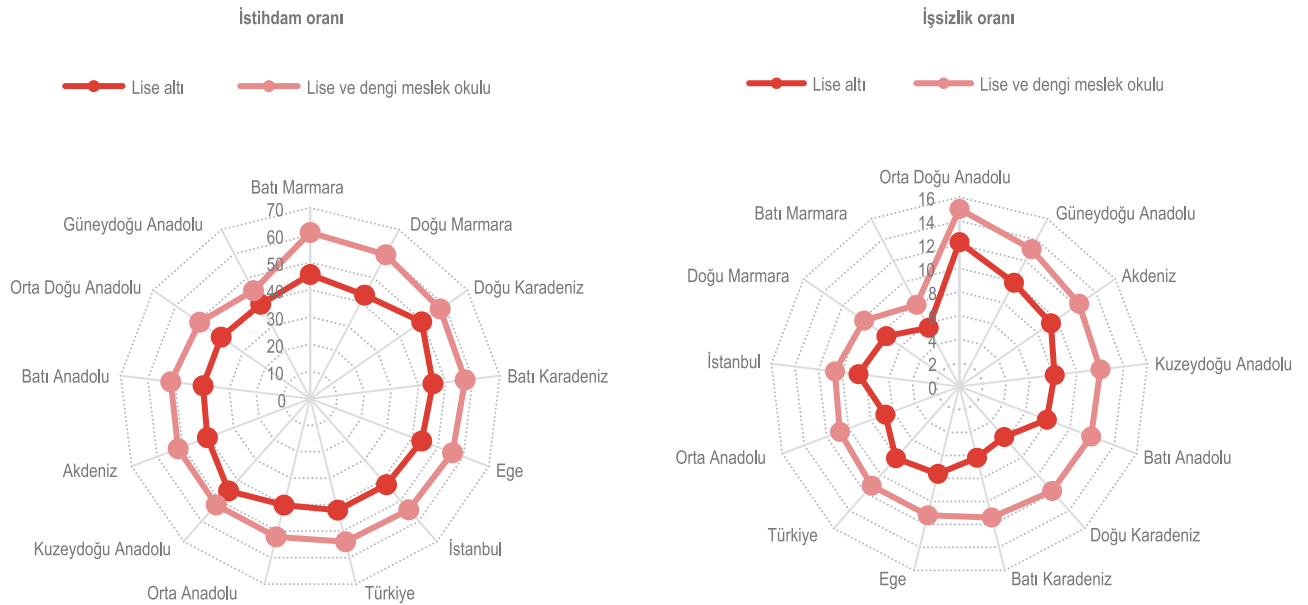

Kaynak: TÜİK işgücü istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

fik dikkate alındığında, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin istihdam konusunda hem lise altı hem de lise ve dengi okul mezunları için Türkiye'deki en dezavantajlı bölge

olduğu ve bu bölgede işsizlik oranı her iki eğitim düzeyi için de Türkiye ortalamasına göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Şekil B.5.5 Bölgelere ve eğitim düzeyine göre istihdam ve işsizlik oranları (%) (2023)

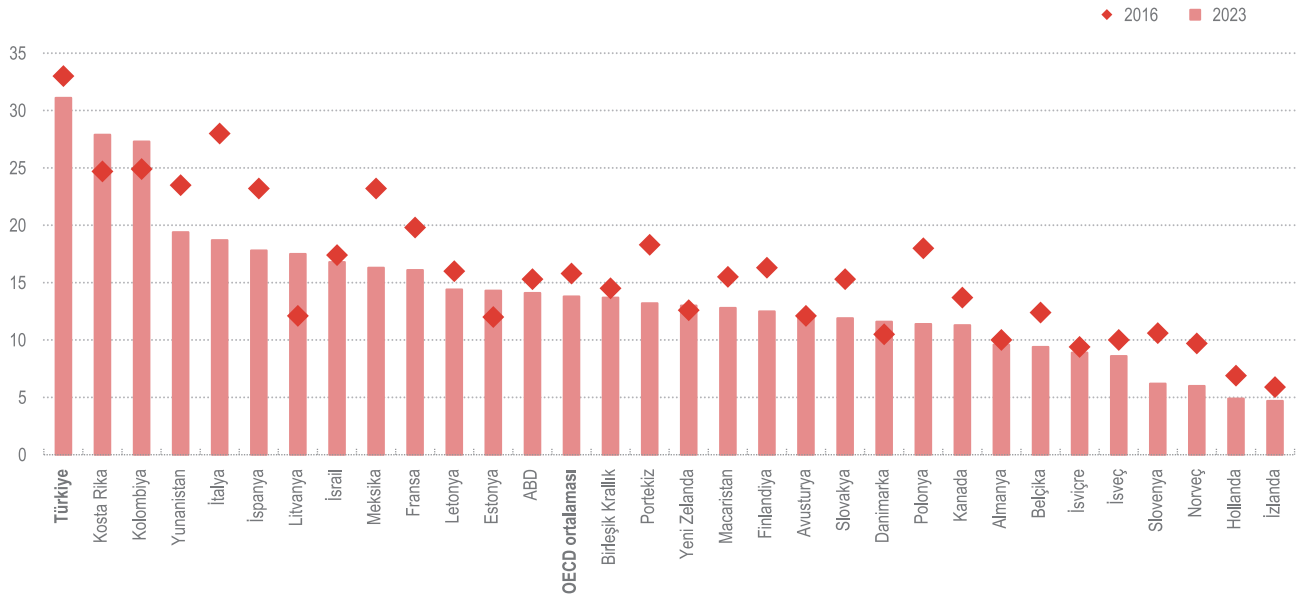

Kaynak: TÜİK işgücü istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2016 ve 2023 yıllarına göre OECD ülkelerinde 18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençlerin oranında yaşanan değişim Şekil B.5.6'da verilmiştir. Buna göre 18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda olanların OECD ülkeleri ortalaması 2016 yılında %15,8 iken 2023 yılında %13,8'e gerilemiştir. 2023 yılı verilerine

göre NEET oranı en yüksek olan Türkiye (%31,1), Kosta Rika (27,9) ve Kolombiya (%27,3) ülkelerinde %25'in üzerindeyken; İzlanda (%4,7), Hollanda (%4,9), Norveç (%6), Slovenya (%6,2), İsveç (%8,6), İsviçre (%8,9), Belçika (9,4) ve Almanya (9,6)'da ise NEET oranı %10'un altındadır.

Şekil B.5.6 OECD ülkelerinde 18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençlerin oranında yaşanan değişimi (%) (2016 ve 2023)

Kaynak: OECD (2024).

- 2014 ile 2023 yılları arasında 18-21 yaş arası Türkiye’de en az lise mezunu olma oranı önemli bir artış göstermiştir. Bu artış dikkate değer olmakla birlikte, oranların bölgeler arasındaki dağılımının büyük farklılıklar gösterdiği gözlemlenmektedir. Ayrıca, 2014 yılından itibaren en az lise mezunu olan kadınların oranı erkeklerden daha yüksek olup, bu fark her geçen yıl daha da artmaktadır. Ortaöğretim zorunlu eğitim kapsamında olmasına rağmen, 18-21 yaş grubunda özellikle erkeklerde lise mezunu olma oranlarının düşük kalmasının nedenlerine odaklanılmalıdır. Mezun olmayan ya da okul terk eden gençler için mevcut politikalar gözden geçirilmeli ve gerekli iyileştirmeler yapılmalıdır.
- Türkiye 4. sınıf matematik puanında 58 ülke arasından 8., fen puanında 4., 8. sınıf matematik puanında 42 ülke arasından 13. ve fen puanında ise 7. sırada yer almaktadır. Genel olarak ifade etmek gerekirse TIMSS sonuçlarına göre Türkiye, yıllar itibarıyla sürekli olarak puanlarını artırmıştır. Türkiye puanlarının ciddi derecede iyileştiği görülürken puanları ve başarı derecelerini daha iyi noktalara taşımak için gerekli planlamalar ve telafiler yapılmıştır.
- YKS’de lise son sınıf öğrencilerinin performansları incelendiğinde, özellikle TYT’deki temel matematik ve fen bilimleri testlerinde son yıllarda ortalamaların hala oldukça düşük olduğu gözlemlenmiştir. Son 3 yıldır Eğitime Bakış raporlarımızda da belirtildiği gibi, sınava giren diğer adaylara kıyasla bilgileri daha taze olan lise son sınıf öğrencilerinin bu performanslarını artırmak için somut adımlar atılmalıdır. Bu alandaki eksiklikler belirlenmeli ve bu eksiklikleri gidermeye yönelik telafi mekanizmaları geliştirilmelidir.
- Liseden mezun olup bir yükseköğretim kurumuna yerleşemeyen adayların üniversite giriş sınavına başvuru sayıları 2020 ile 2022 yılları arasında artmış ve 2023 ile 2024 yıllarından bir miktar azalmıştır. Bunun en önemli nedeni, yükseköğretim sisteminde kronikleşen arz ve talep arasındaki dengesizliktir. Üniversite giriş sınavına başvuran ve yerleşen aday sayıları arasındaki fark her yıl giderek artmaktadır. ÖSYS’ye başvuran ve yerleşen adaylar arasındaki bu fark, 2015 yılında 1 milyon 143 bin 580 iken, 2024 yılında 2 milyon 133 bin 482’ye çıkmış ve son on yılda bu makas iki katından fazla açılmıştır. Bu durum, toplumun yükseköğrenim talebini karşılayabilmek ve arz-talep dengesizliğini düzeltmek için etkili politikaların geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla toplumun yükseköğrenim talebini karşılamaya ve var olan arz talep dengesizliği sorununu düzeltmeye yönelik politikalar geliştirilmelidir.
- 18-24 yaş aralığında ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençlerin oranı OECD ülkeleri ortalaması 2023 yılında %13,8 iken Türkiye %31,1 ile en fazla orana sahip olan ülke konumundadır. Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranının bu denli yüksek olması kaygı verici bir noktadır. Bu nedenle Türkiye’nin, ne eğitimde ne istihdamda olan 18-24 yaş arası gençlere yönelik önemli politikalar geliştirmesi ve uygulamaya geçirmesi gerekmektedir.

- OECD. (2024). *Education at a glance 2024: OECD indicators*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/c00cad36-en>
- ÖSYM. (2024a). *2024 YKS sınav sonuçlarına ilişkin sayısal bilgiler*. <https://www.osym.gov.tr/TR,32870/2024-yks-sinav-sonuclarina-iliskin-sayisal-bilgiler.html>
- ÖSYM. (2024b). *2024 YKS yerleştirme sonuçlarına ilişkin sayısal bilgiler*. <https://www.osym.gov.tr/TR,29511/2024-yks-yerlestirme-sonuclarina-iliskin-sayisal-bilgiler.html>
- TÜİK. (2024a). *Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları*. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/>
- TÜİK. (2024b). *İşgücü istatistikleri*. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=72&locale=tr>
- TÜİK. (2024c). *Ulusal eğitim istatistikleri*. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas>
- vonDavier, M., Kennedy, A., Reynolds, K. A., Fishbein, B., Khorramdel, L., Aldrich, C. E., Bookbinder, A., Bezirhan, U., & Yin, L. (2024). *TIMSS 2023 international result in mathematics and science*. TIMSS & PIRLS International Study Center. <https://doi.org/10.6017/lse.tpisc.timss.rs6460>
- YÖK. (2024). *Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi*. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2024). *Eğitime bakış 2023: İzleme ve değerlendirme raporu*. Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

BÖLÜM C

ÖĞRETMENLER ve OKUL YÖNETİCİLERİ

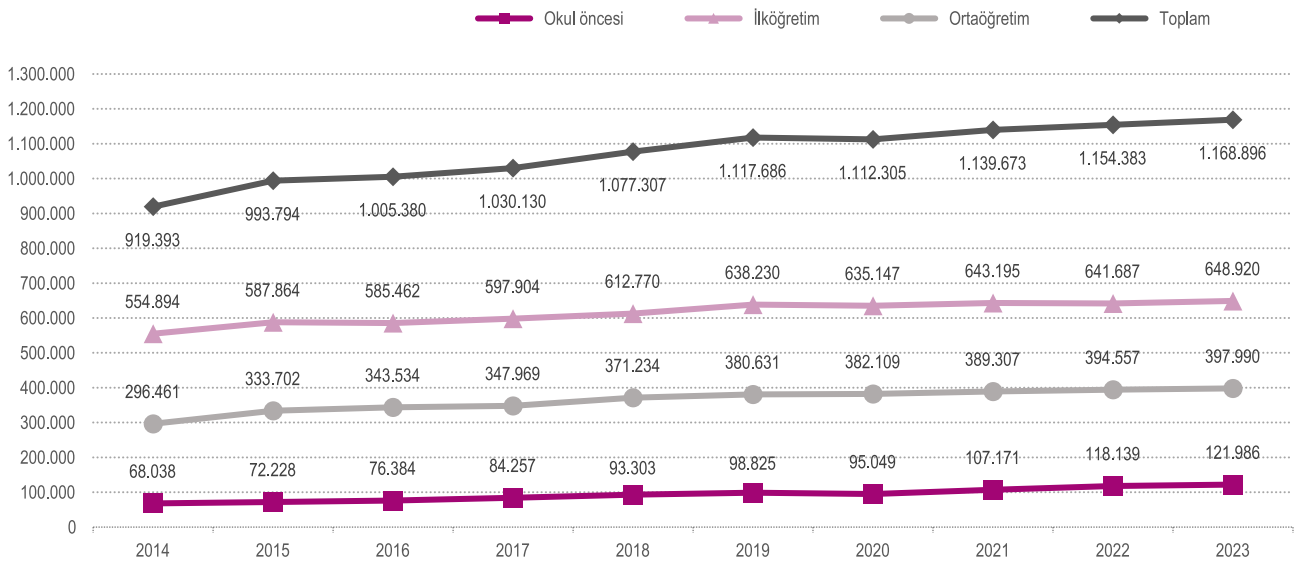
GÖSTERGE	C1	Öğretmenlerin profili nasıldır?
GÖSTERGE	C2	Öğretmen arz ve talebi ne durumdadır?
GÖSTERGE	C3	Öğretmen ve okul yöneticileri maaşları nasıldır?
GÖSTERGE	C4	Öğretmenlerin öğretim ve yasal çalışma süreleri nasıldır?
BÖLÜM	C	Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde öğretmenlerin profili ayrıntılı bir şekilde verilere dayalı olarak analiz edilecektir. Bu bağlamda Türkiye'deki öğretmen sayıları, kamu ve özel öğretim okul sayılarına, kademelere ve cinsiyet oranlarına göre incelenecektir. Bu kapsamdaki veriler Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) verileri ile karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Daha sonra Türkiye'deki öğretmen arz ve talep durumu, yeni atanan öğretmen sayıları, eğitim fakültelerine kayıt yaptıran ve mezun olan öğrenci sayıları ile Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)'na giren aday öğretmen sayıları ayrıntılı olarak analiz edilecektir. Son olarak ise OECD ülkelerinde kademelere göre öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin kariyer düzeylerine göre yıllık maaşları ile öğretmenlerin öğretim süreleri ve yasal çalışma süreleri Türkiye ile karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır.

Bu göstergede ilk önce kademelere ve okul türüne göre öğretmen sayılarında yaşanan değişim ele alınmıştır. Ayrıca, kamu ile özel ilköğretim ve ortaöğretim okullarında kadın öğretmen oranlarında yaşanan değişim incelenmiştir. Daha sonra bölgelere ve illere göre kadın öğretmen

oranların ele alınmıştır. Sonrasında OECD ülkelerinin güncel verileri kullanılarak kademelere göre kadın öğretmen oranları ile öğretmenlerin yaşlarının dağılımı Türkiye verisi ile karşılaştırmalı bir şekilde ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

Şekil C.1.1 Kademelere göre öğretmen sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

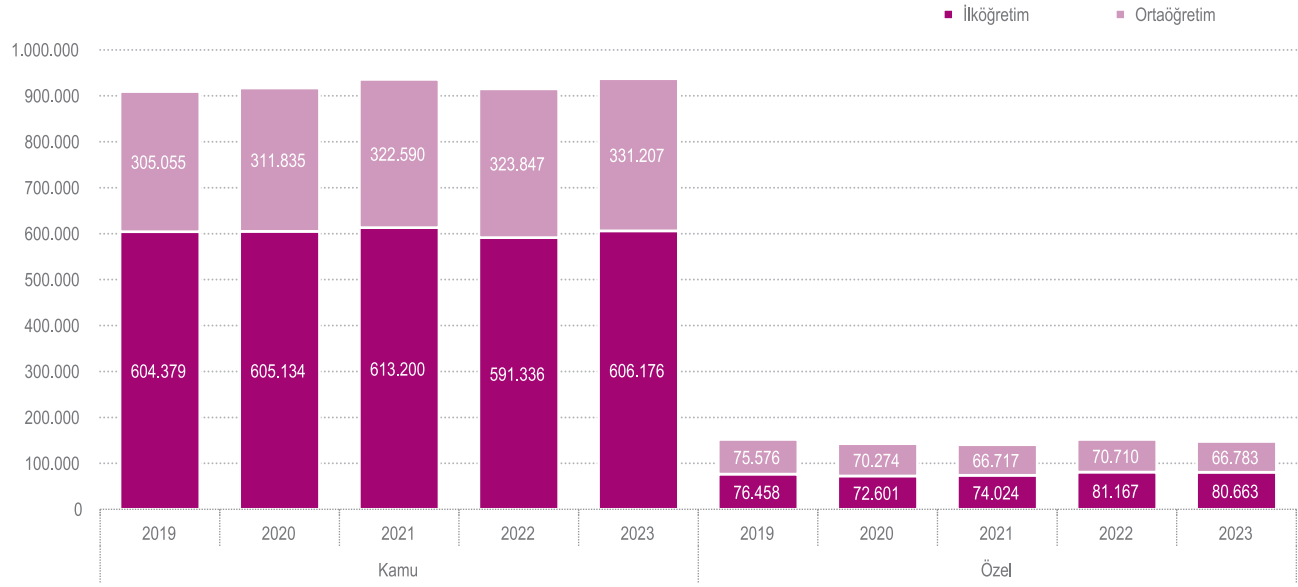

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil C.1.1'de 2014 ile 2023 yılları arası kademelere göre öğretmen sayılarında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre kademelere göre öğretmen sayıları genel itibarıyla son on yıldır artış eğilimindedir. 2014 ile 2023 yılları arasında okul öncesi öğretmen sayısı 68 bin 38'den 121 bin 986'ya, ilköğretim kademesinde 554 bin 894'ten 648 bin 920'ye, ortaöğretim kademesinde ise 296 bin 461'den 397 bin 990'a yükselmiştir. Toplam öğretmen sayısına bakıldığında da 2014 yılında 919 bin 393 iken 2023/24 eğitim-öğretim yılında toplam öğretmen sayısı 1 milyon 168 bin 896 olmuştur. Dolayısıyla 2023/24 eğitim-öğretim yılında bir önceki eğitim-öğretim yılına göre okul öncesi kademesinde yaklaşık 3 bin 850, ortaöğretim kademesinde 3 bin 450 ve ilköğretim kademesinde ise 7 bin 250 olmak üzere toplamda 14 bin 500 öğretmen artışı yaşanmıştır.

2019 ile 2023 yılları arasında kamu ve özel ilköğretim ve ortaöğretim okullarındaki öğretmen sayılarında yaşanan değişim Şekil C.1.2'de gösterilmiştir. 2019-2021 yılları arası kamu ortaöğretim okulları ile 2019-2023 yılları arası kamu ilköğretim okullarındaki öğretmen sayıları artış eğilimi gösterirken özel ilköğretim ve ortaöğretim okullarında ise 2019-2023 yılları arasında öğretmen sayıları dalgalı bir seyir izlemiştir. Kamu ilköğretim okullarındaki öğretmen sayısı 2019 yılında 604 bin 379 iken 2023 yılında 606 bin 176 olarak gerçekleşirken, kamu ortaöğretim kurumlarındaki öğretmen sayıları ise 305 bin 55 iken 331 bin 207'ye yükselmiştir. Özel ilköğretim okullarındaki öğretmen sayılarına bakıldığında, 2019 yılında 76 bin 458 iken 2023 yılında 80 bin 663'e yükselirken, özel ortaöğretim okullarında ise öğretmen sayısı 75 bin 576'dan 66 bin 783'e düşmüştür.

Şekil C.1.2 Kamu ve özel ilköğretim ve ortaöğretim okullarındaki öğretmen sayıları (2019- 2023)

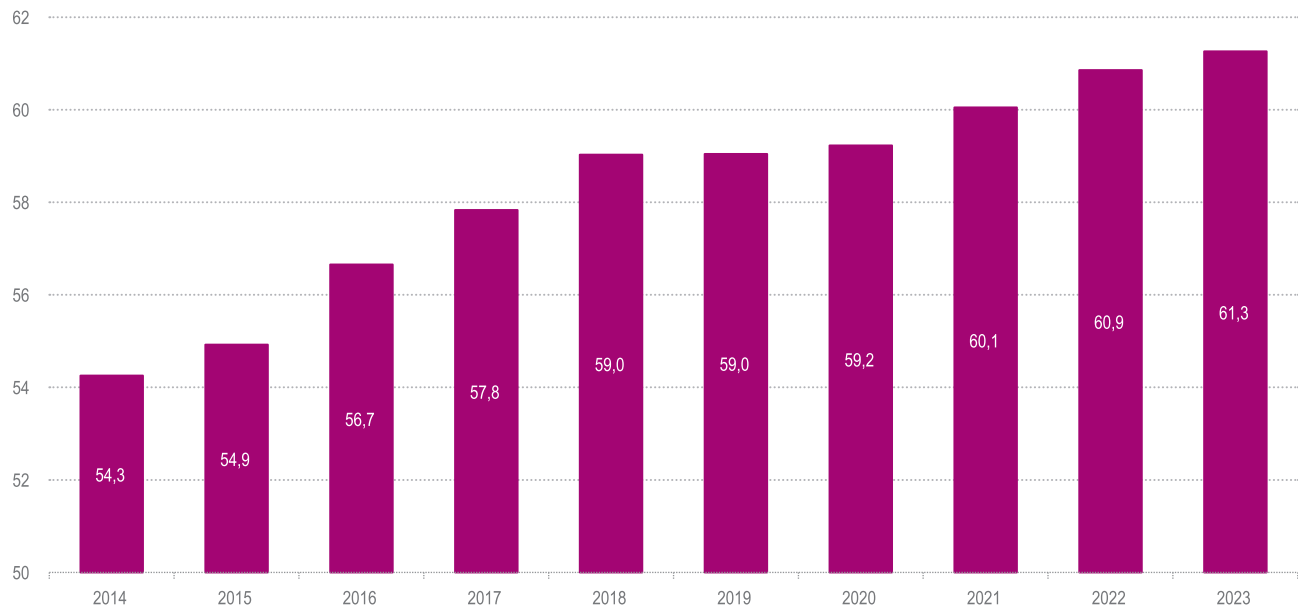

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.
Not: Okul öncesi dâhil değildir.

Şekil C.1.3'te 2014 ile 2023 yılları arasında kadın öğretmenlerin oranında yaşanan değişim verilmiştir. Buna göre 2014 ile 2023 yılları arasında toplam öğretmenlerin içinde kadın öğretmenlerin oranı sürekli artış eğilimi göstermiş olup son on yılda bu oran %7 puan artmıştır.

2014 yılında kadın öğretmenlerin oranı %54,3 iken 2022 yılında %60,9 olarak gerçekleşmiş ve 2023/24 eğitim-öğretim yılında ise %61,3'e yükselmiştir. Eğitim fakültelerine giren kız öğrenci oranları ile mezun olan kadınların oranı (bk. Şekil C.2.3 ve C.2.4) ve KPSS Eğitim Bilimleri

Şekil C.1.3 Kadın öğretmenlerin oranında (%) yaşanan değişim (2014-2023)

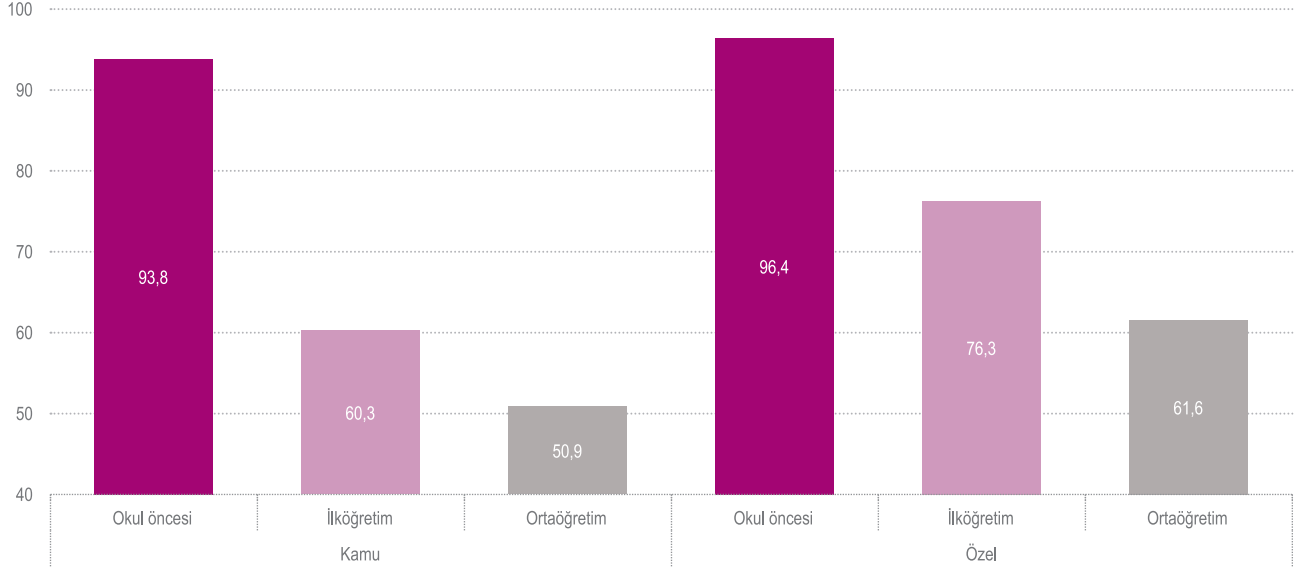

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Testine başvuran kadınların oranı (%72) (Anadolu Ajansı, 2024) incelendiğinde önümüzdeki yıllarda da bu oranın artarak devam etmesi muhtemel görünmektedir.

2023/24 eğitim-öğretim yılında kamu ve özel öğretim okullarında kademelere göre kadın öğretmen oranları Şekil C.1.4'te verilmiştir. Buna göre kamu okullarında

Şekil C.1.4 Kamu ve özel öğretim okullarında kademelere göre kadın öğretmen oranları (%) (2023/24)

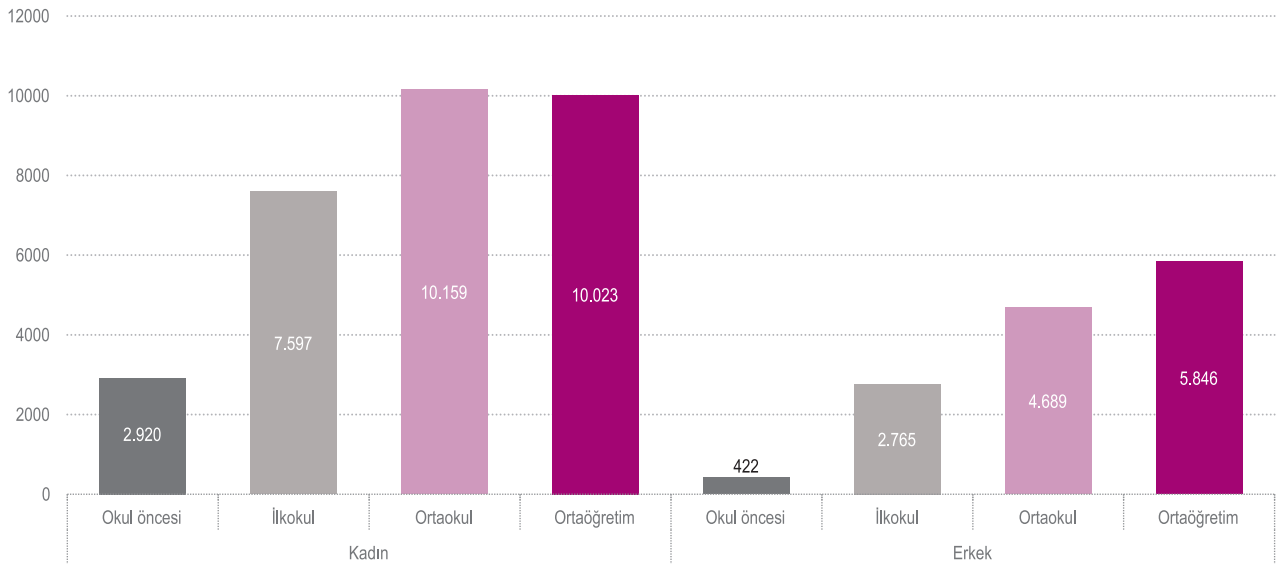

Kaynak: MEB (2024b).

kadın öğretmenlerin oranı okul öncesi kademesinde %93,8, ilköğretim kademesinde %60,3, ortaöğretim kademesinde ise %50,9'dur. Özel öğretim kurumlarında

kademelere göre kadın öğretmenlerin oranlarına bakıldığında ise, okul öncesi kademesinde %96,4, ilköğretim kademesinde %76,3 ve ortaöğretim kademesinde

Şekil C.1.5 Kamu okullarında kademe ve cinsiyete göre sözleşmeli öğretmen sayıları (2023/24)

Kaynak: MEB (2024b).

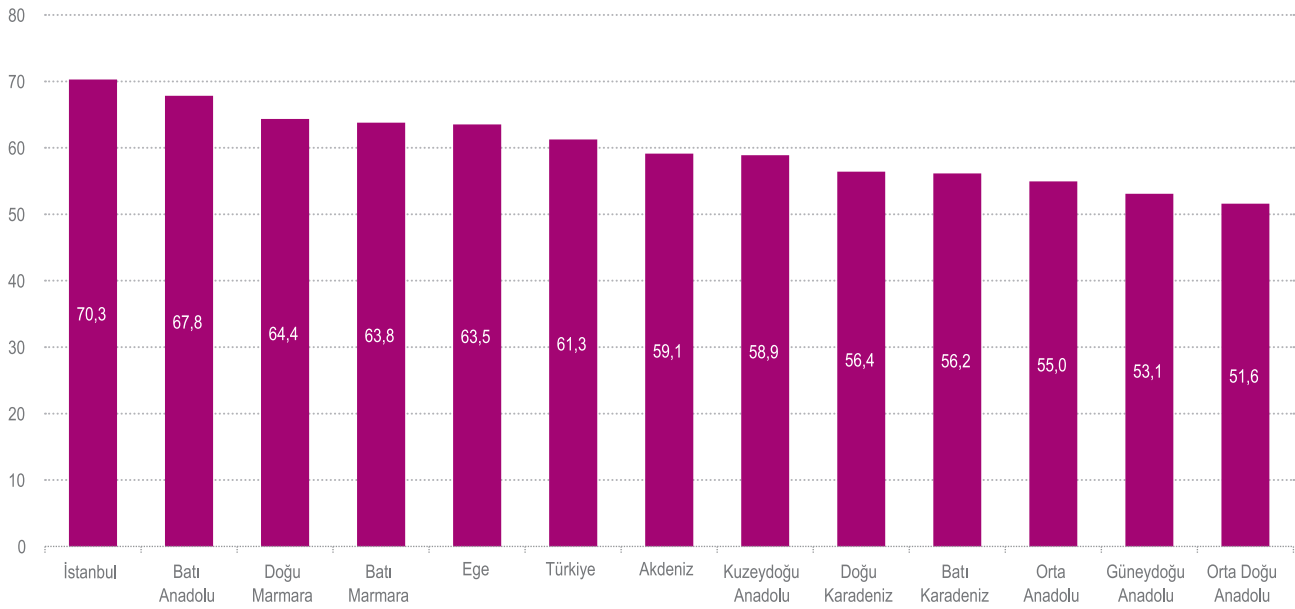
ise %61,6'dır. 2022/23 eğitim-öğretim yılına göre bu yıl kamu okullarında tüm kademelerde, özel öğretim okullarında ise ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde kadın öğretmenlerin oranı artmıştır. Burada dikkat çeken husus özel öğretim kurumlarında çalışan kadın öğretmen oranları her eğitim kademesinde kamu okullarındaki kadın öğretmen oranlarından daha fazla olup hem kamu hem de özel öğretim okullarında tüm kademelerde kadın öğretmenlerin sayısının erkeklerden fazla olmasıdır.

Şekil C.1.5'te 2023/24 eğitim-öğretim yılında kamu okullarında kademe ve cinsiyete göre sözleşmeli öğretmen sayıları gösterilmiştir. Buna göre sözleşmeli kadın öğretmenlerin 2 bin 920'si okul öncesi, 7 bin 597'si ilköğretim, 10 bin 159'u ortaokul ve 10 bin 23'ü ortaöğretim kademesinde bulunurken, sözleşmeli erkek öğretmenlerin 422'si okul öncesi, 2 bin 765'i ilköğretim, 4 bin 689'u ortaokul ve 5 bin 849'u da ortaöğretim kademesindedir. Dolayısıyla

sözleşmeli öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu ortaokul ve ortaöğretim kademesinde görev yapmaktadır.

2023/24 eğitim-öğretim yılında bölgelere göre kadın öğretmen oranları Şekil C.1.6'da verilmiştir. Buna göre tüm bölgelerde kadın öğretmenlerin sayısı erkek öğretmenlerden fazladır. Bölgelerde kadın öğretmen oranları %51,6 ile %70,3 arasında değişmektedir. İstanbul bölgesinde her on öğretmenden yedisi kadındır. Kadın öğretmen oranının en fazla olduğu diğer bölgeler sırasıyla Batı Anadolu (%67,8), Doğu Marmara (%64,4), Batı Marmara (%63,8) ve Ege (%63,5) olup bu bölgelerde kadın öğretmen oranı Türkiye ortalaması olan %61,3'ün üzerindedir. Kadın öğretmen oranının Türkiye ortalamasına göre daha az olduğu bölgeler ise sırasıyla Orta Doğu Anadolu (%51,6), Güneydoğu Anadolu (%53,1), Orta Anadolu (%55), Batı Karadeniz (%56,2) ve Doğu Karadeniz (%56,4)'dir.

Şekil C.1.6 Bölgelere göre kadın öğretmen oranları (%) (2023/24)

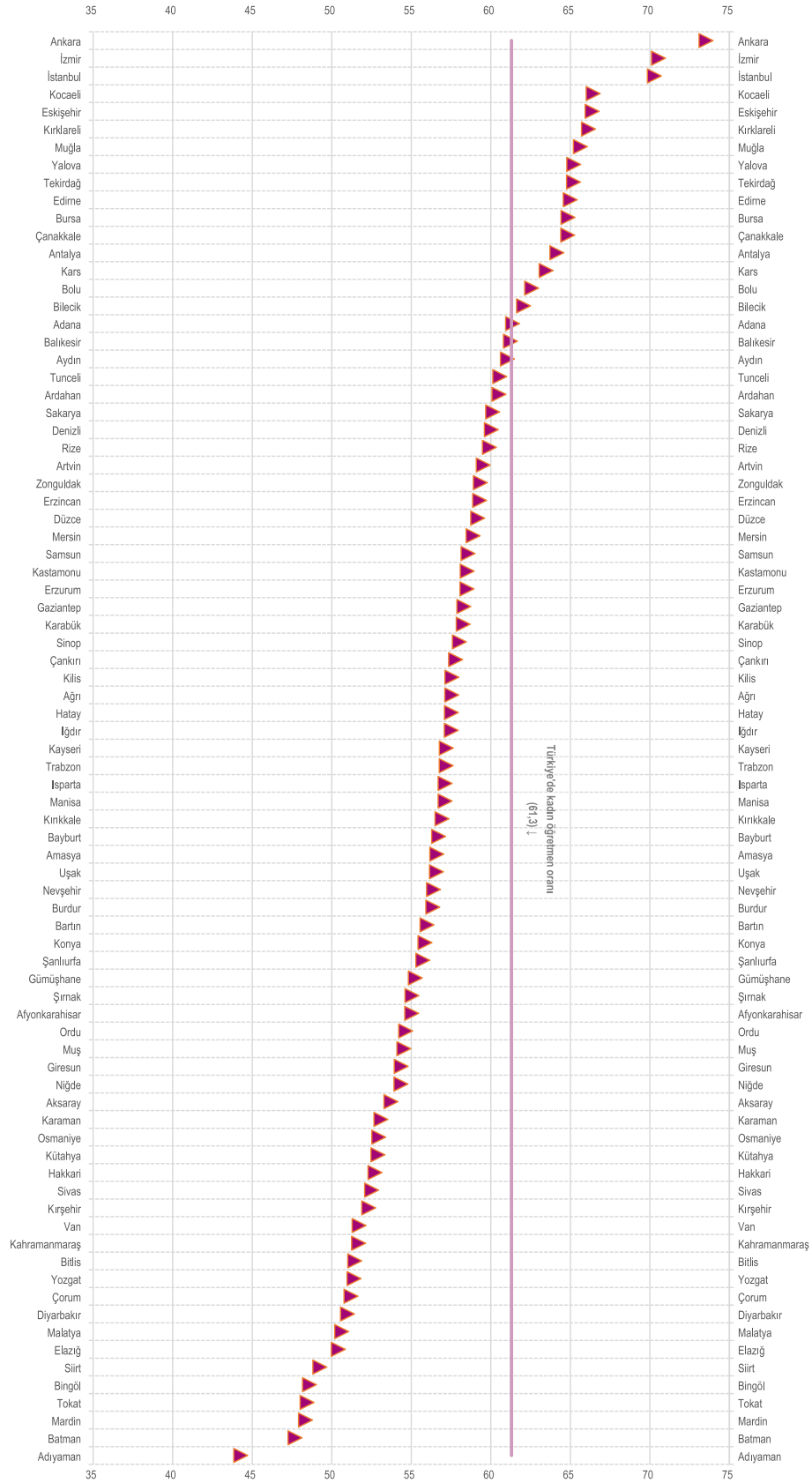

Kaynak: MEB (2024b).

Şekil C.1.7'de 2023/24 eğitim-öğretim yılında illere göre kadın öğretmen oranları gösterilmiştir. İllerde kadın öğretmen oranları %44,3 ile %73,5 arasında değişmekte olup Adıyaman (%44,3), Batman (%47,7), Mardin (%48,4), Tokat (%48,5), Bingöl (%48,6) ve Siirt (%49,3) illeri hariç diğer tüm illerde kadın öğretmenlerin sayısı erkek öğ-

retmenlerden fazladır. Kadın öğretmen oranının en fazla olduğu iller sırasıyla Ankara (%73,5), İzmir (%70,5), İstanbul (%70,3), Kocaeli (%66,4), Eskişehir (%66,4), Kırklareli (%66,1), Muğla (%65,6), Yalova (%65,2), Tekirdağ (%65,2) ve Edirne (%65) iken Türkiye ortalaması olan %61,3'ün üzerinde 17 il, altında ise 63 il bulunmaktadır.

Şekil C.1.7 İllere göre kadın öğretmen oranları (%) (2023/24)

Kaynak: MEB (2024b).

2022 yılında OECD ülkelerinde kademelere göre kadın öğretmen oranları Tablo C.1.8'de gösterilmiştir. Buna göre, okul öncesi kademesinde kadın öğretmen oranı Slovakya'da %100 iken Çekya, Macaristan, İsrail, Estonya, Portekiz, Güney Kore, Letonya, Litvanya, Şili ve İtalya'da %99'dur. Kadın öğretmen oranının en düşük oldu-

ğu ülkeler Hollanda ve Norveç olup bu ülkelerdeki kadın öğretmen oranı sırasıyla %88 ve %90'dır. İlkokul kademesinde Litvanya (%96), Macaristan (%95), İtalya (%95), Çekya (%94), Letonya (%93), Avusturya (%92), ve Estonya (%90)'da kadın öğretmen oranı %90 ve üzerindeyken, Japonya (%64), Türkiye (%65), Danimarka (%67), Meksi-

Tablo C.1.8 OECD ülkelerinde kademelere göre kadın öğretmen oranları (%) (2022)

	Okul öncesi	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim		
				Genel programlar	Mesleki programlar	Tüm programlar
Litvanya	99	96	82	80	70	78
Macaristan	99	95	75	69	58	63
İtalya	99	95	76	69	64	66
Çekya	99	94	77	59	59	59
Letonya	99	93	83	83	73	80
Avusturya	97	92	72	64	50	56
Estonya	99	90	82	77	60	70
Slovakya	100	89	79	73	70	71
Slovenya	96	88	-	66	66	66
Polonya	98	88	76	70	62	65
ABD	93	87	67	58	-	58
Almanya	94	87	66	60	51	57
Hollanda	88	87	56	56	57	57
Birleşik Krallık	92	86	65	65	-	-
İsrail	99	86	79	-	-	71
Yeni Zelanda	97	85	68	62	53	61
İrlanda	98	85	-	68	-	68
Fransa	91	84	60	60	59	60
İsviçre	97	84	57	49	45	46
OECD ortalaması	96	83	68	63	57	60
Belçika	96	83	67	64	61	62
İzlanda	91	82	82	-	-	-
Portekiz	99	81	72	-	-	69
İsveç	96	81	65	-	-	54
Şili	99	81	69	59	49	57
Finlandiya	97	80	74	69	56	61
Kosta Rika	94	79	58	58	57	58
İspanya	93	78	62	59	53	57
Güney Kore	99	77	72	58	51	57
Kolombiya	97	77	53	-	-	46
Kanada	-	75	-	-	-	75
Yunanistan	98	75	69	59	57	58
Lüksemburg	93	74	60	56	49	52
Norveç	90	74	74	56	56	56
Meksika	96	70	55	51	48	50
Danimarka	93	67	61	53	46	51
Türkiye	94	65	59	53	50	52
Japonya	97	64	44	-	-	32

Kaynak: OECD (2024).

Not: Tablodaki veriler ilkokul kademesine göre sıralanmıştır.

ka (%70)'da %70 ve altındadır. Ortaokul kademesinde ise kadın öğretmen oranının en yüksek olduğu ülkeler Letonya (%83), Litvanya (%82), İzlanda (%82) ve Estonya (%82) iken Japonya (%44), Kolombiya (%53), Meksika (%55), Hollanda (%56), İsviçre (%57), Kosta Rika (%58) ve Türkiye (%59)'dir. Ortaöğretim kademesinde genel programlarda Letonya (%83), Litvanya (%80), Estonya (%77) ve Slovakya (%73), mesleki programlarda Letonya (%73), Litvanya (%70) ve Slovakya (%70) kadın öğretmen oranı en yüksek olan ülkeler iken, İsviçre (%49), Meksika (%51), Danimarka (%53) ve Türkiye (%53) ülkeleri genel programlarda, İsviçre(%45), Danimarka (%46), Meksika (%48), Şili (%49) ve Lüksemburg (%49) ise mesleki programlarda kadın öğretmen oranı en düşük olan ülkelerdir. Genel olarak değerlendirildiğinde Türkiye'de okul öncesi hariç tüm eğitim kademelerinde kadın öğretmen oranı OECD ülkeleri ortalamalarının oldukça altındadır. Buna ilave olarak Türkiye'de tüm eğitim kademelerinde kadın öğretmenlerin sayısı erkeklerden fazladır. Ülkelerin büyük bir çoğunluğunda genel eğilim kadınların öğretmenlik mesleğinde daha fazla yer aldığı görülmektedir. Bu da meslekte cinsiyet eşitsizliğinin varlığını artırarak ilerlediğini göstermektedir.

2022 yılında OECD ülkelerinde kademelere göre 50 yaş ve üzeri öğretmenlerin oranı Tablo C.1.9'da verilmiştir. Buna göre okul öncesi kademesinde 50 yaş ve üzeri öğretmen oranının en yüksek olduğu ülkeler sırasıyla Portekiz (%55), İtalya (%51), Litvanya (%48) ve Estonya (%47); en düşük olduğu ülkeler ise Türkiye (%3), Güney Kore (%7), Japonya (%11) ve Lüksemburg (%15)'dur. İlkokul kademesinde 50 yaş ve üzeri öğretmen oranı İtalya (%57), Litvanya (%56), Letonya (%50), Portekiz (%49) ve Estonya (%48)'da %48 ve üzerindeki Lüksemburg (%15), Birleşik Krallık (%16), İrlanda (%16), Güney Kore (%17) ve Türkiye (%21)'de %21 ve altındadır. Ortaokul kademesinde 50 yaş ve üzeri öğretmen oranının en yüksek olduğu ülkeler Letonya (%58), Litvanya (%57), Portekiz (%57), Yunanistan (%56) ve Estonya (%54) iken, en düşük olduğu ülkeler ise Türkiye (%8), Birleşik Krallık (%19), Kosta Rika (%19) ve Lüksemburg (%22)'dur. Ortaöğretim kademesinde genel programlarda 50 yaş ve üzeri öğretmen oranının en yüksek olduğu ülkeler Yunanistan (%66), Litvanya (%62), Letonya (%58), İtalya (%55), Çekya (%50) ve Estonya (%50) iken, en düşük olduğu ülkeler ise Türkiye (%18), Birleşik Krallık (%19), Kosta Rika (%19) ve

Şili (%23)'dir. Ortaöğretim kademesinde mesleki programlarda 50 yaş ve üzeri öğretmen oranı Litvanya (%59), Finlandiya (%56), İtalya (%53), Çekya (%52), Letonya (%52) ve Avusturya (%51)'da %50'nin üzerindeyken Kosta Rika (%19), Türkiye (%20) ve Lüksemburg (%28)'da %28'in altındadır. 50 yaş ve üzeri öğretmen oranının kademelere göre OECD ülkeleri ortalamaları okul öncesinde %30, ilkokulda %34, ortaokulda %36, ortaöğretim genel programlarda %39 ve mesleki programlarda %43 iken, Türkiye'nin 50 yaş ve üzeri öğretmen oranları sırasıyla bu kademelerde %3, %21, %8, %18 ve %20 olup OECD ülkeleri arasında en düşük oranlara sahip ülkelerin başında gelmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde OECD ülkelerinin büyük bir çoğunluğunda öğretmenlerin 50 ve üzerinde yaşa sahip oldukları, diğer bir ifadeyle yaşlı bir öğretmen nüfusuna sahip oldukları, buna karşın Türkiye'nin OECD ülkelerine nazaran daha genç bir öğretmen nüfusuna sahip olduğu görülmektedir.

2022 yılında OECD ülkelerinde kademelere göre 30 yaş altındaki öğretmenlerin oranı Tablo C.1.10'da gösterilmiştir. Buna göre okul öncesi kademesinde 30 yaş altındaki öğretmen oranının en yüksek olduğu ülkeler Japonya (%49), Güney Kore (%47), İzlanda (%37), Avusturya (%29) ve Türkiye(%28); en düşük olduğu ülkeler ise Portekiz (%3), İtalya (%4), Kosta Rika (%6) ve Yunanistan (%7)'dir. İlkokul kademesinde 30 yaş altındaki öğretmen oranı Lüksemburg (%27), Birleşik Krallık (%25), Japonya (%21), Norveç (%21), Belçika (%20) ve İsviçre (%20)'de %20 ve üzerindeki Portekiz (%2), İtalya (%4), Polonya (%5) ve Litvanya (%6)'da %6 ve altındadır. Ortaokul kademesinde 30 yaş altındaki öğretmen oranının en yüksek olduğu ülkeler Birleşik Krallık (%22), Danimarka (%19), Norveç (%19), Japonya (%18) ve Türkiye (%17) iken, en düşük olduğu ülkeler ise Yunanistan (%2), Portekiz (%2), Polonya (%4), Litvanya (%4), İtalya (%4), Almanya (%5) ve Macaristan (%5)'dir. Ortaöğretim kademesinde genel programlarda 30 yaş altındaki öğretmen oranının en yüksek olduğu ülkeler Birleşik Krallık (%22), Hollanda (%16), Şili (%15), Türkiye (%14) ve Belçika (%12) iken, en düşük olduğu ülkeler ise Yunanistan (%1), İrlanda (%1), Litvanya (%3) ve Polonya (%4)'dur. Ortaöğretim kademesinde mesleki programlarda 30 yaş altındaki öğretmen oranı Güney Kore (%14), Şili (%12), Belçika (%12), Lüksemburg (%11), Hollanda (%10)'da %10 ve üzerindeki Finlandiya (%3), Yunanistan (%3), Almanya (%3), Litvanya

(%3) ve Polonya (%4)'da %5'in altındadır. 30 yaş altındaki öğretmen oranının kademelere göre OECD ülkeleri ortalamaları okul öncesinde %18, ilkokulda %12, ortaokulda %11, ortaöğretim genel programlarda %8 ve mesleki programlarda %7 iken, Türkiye'nin 30 yaş altındaki

öğretmen oranları sırasıyla bu kademelerde %28, %15, %17, %14 ve %9 olup OECD ülkeleri ortalamalarından yüksektir. Genel olarak değerlendirildiğinde Türkiye, 30 yaş altındaki öğretmen oranıyla OECD ülkeleri arasında üst sıralarda yer almaktadır.

Tablo C.1.9 OECD ülkelerinde kademelere göre 50 yaş ve üzeri öğretmenlerin oranı (%) (2022)

	Okul öncesi	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim		
				Genel programlar	Mesleki programlar	Tüm programlar
Litvanya	48	56	57	62	59	61
Yunanistan	37	45	56	66	50	60
Letonya	41	50	58	58	52	56
İtalya	51	57	48	55	53	54
Çekya	40	45	36	52	52	52
Estonya	47	48	54	52	50	51
Portekiz	55	49	57	-	-	50
Finlandiya	33	36	35	41	56	50
Slovenya	26	32	-	49	49	49
Macaristan	40	46	49	47	-	47
Avusturya	22	34	40	39	51	46
İsveç	38	37	39	-	-	45
Yeni Zelanda	25	37	39	42	50	43
İsviçre	31	29	32	38	44	42
Norveç	19	28	31	42	42	42
Danimarka	38	32	31	39	49	42
Slovakya	35	33	33	28	47	42
OECD ortalaması	30	34	36	39	43	41
İrlanda	-	16	-	40	-	40
Hollanda	30	31	34	34	43	40
Polonya	25	44	38	40	39	40
Almanya	29	36	41	36	50	39
Kolombiya	27	41	38	-	-	39
Japonya	11	27	30	-	-	38
İspanya	28	30	38	38	38	38
Fransa	31	26	38	38	38	38
ABD	-	30	31	36	-	36
İsrail	26	24	31	-	-	35
Belçika	29	25	27	32	34	33
Lüksemburg	15	15	22	32	28	29
Birleşik Krallık	22	16	19	19	44	29
Kanada	-	29	-	-	-	29
Güney Kore	7	17	25	25	31	27
Şili	21	23	24	23	31	25
Kosta Rika	26	26	19	19	19	19
Türkiye	3	21	8	18	20	19
İzlanda	21	39	39	-	-	-

Kaynak: OECD (2024).

Not: Tablodaki veriler ilkokul kademesine göre sıralanmıştır.

Tablo C.1.10 OECD ülkelerinde kademelere göre 30 yaş altındaki öğretmenlerin oranı (%) (2022)

	Okul öncesi	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim		
				Genel programlar	Mesleki programlar	Tüm programlar
Birleşik Krallık	20	25	22	22	9	17
Danimarka	11	18	19	6	5	6
Norveç	19	21	19	9	9	9
Japonya	49	21	18	-	-	13
Türkiye	28	15	17	14	9	12
Hollanda	17	15	16	16	10	12
Belçika	16	20	16	12	12	12
Avusturya	29	19	15	11	5	8
ABD	-	15	14	11	-	11
Güney Kore	47	16	14	11	14	11
Lüksemburg	21	27	14	8	11	9
Şili	14	14	14	15	12	14
Finlandiya	17	12	13	7	3	4
Yeni Zelanda	25	13	13	11	9	11
İsviçre	16	20	11	5	5	5
OECD ortalaması	18	12	11	8	7	8
Kolombiya	25	11	10	-	-	8
Slovakya	17	10	10	11	6	7
Çekya	17	8	9	5	5	5
Fransa	11	12	9	9	9	9
İsrail	12	13	9	-	-	9
Kosta Rika	6	7	8	9	8	8
Estonya	10	10	8	8	6	7
İsveç	9	9	7	-	-	5
Letonya	12	9	7	6	8	7
İspanya	10	9	7	6	6	6
İzlanda	37	7	7	-	-	-
Macaristan	15	8	5	5		5
Almanya	22	8	5	6	3	5
İtalya	4	4	4	5	5	5
Litvanya	11	6	4	3	3	3
Polonya	16	5	4	4	4	4
Portekiz	3	2	2	-	-	3
Yunanistan	7	10	2	1	3	1
Kanada	-	10	-	-	-	10
İrlanda	-	12	-	1	-	1
Slovenya	10	10	-	6	6	6

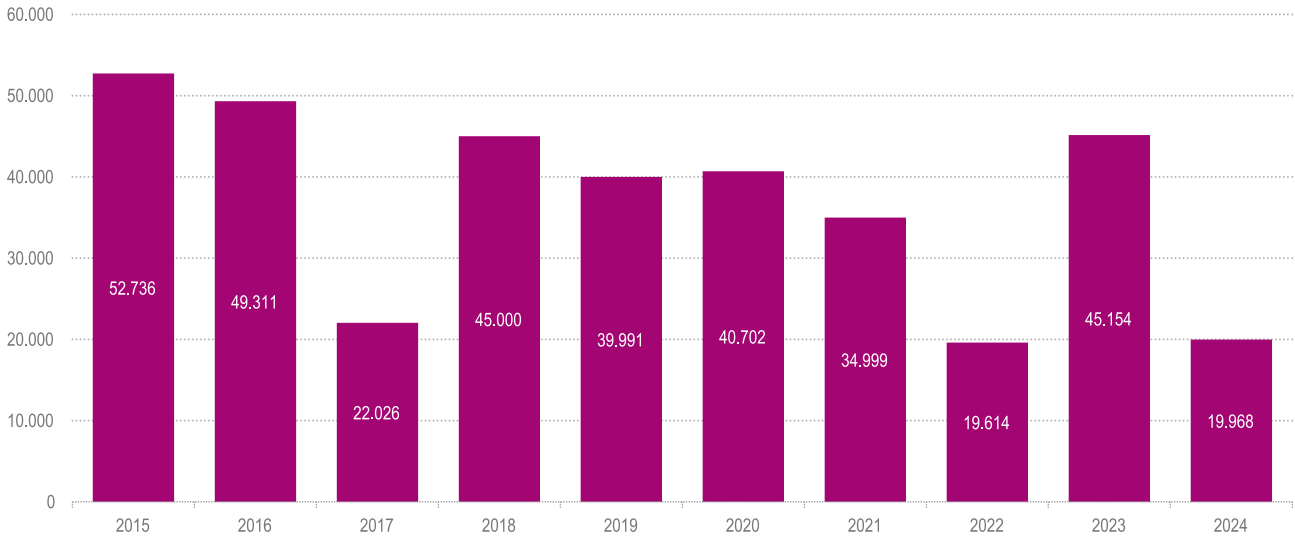
Kaynak: OECD (2024).

Not: Tablodaki veriler ortaokul kademesine göre sıralanmıştır.

Bu göstergede kamu okullarına ataması yapılan öğretmenlerin alanlara ve yıllara göre dağılımı detaylı bir şekilde incelenmiştir. Sonrasında eğitim fakültelerine yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı ve kadın öğrenci oranı, me-

zun sayısı ve mezun kadın oranı yıllara göre değişimi ele alınmıştır. Son olarak ise KPSS eğitim bilimleri testine giren aday sayısında yaşanan değişim yıllar bazında analiz edilmiştir.

Şekil C.2.1 Kamu okullarına ataması yapılan öğretmen sayılarında yaşanan değişim (2015-2024)

Kaynak: MEB Personel Genel Müdürlüğü verileri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2015 ile 2024 yılları arası kamu okullarına ataması yapılan öğretmen sayılarında yaşanan değişim Şekil C.2.1'de gösterilmiştir. Buna göre 2015 yılında 52 bin 736 öğretmen ataması yapılırken 2023 yılında 45 bin 154, 2024 yılında ise 19 bin 968 öğretmen ataması yapılmıştır. 2015 ve 2016 yıllarında 50 bin civarında öğretmen ataması yapılırken, 2017, 2022 ve 2024 yıllarında 20 bin civarında öğretmen ataması yapılmıştır. 2018 ve 2023 yıllarında 45 bin, 2019 ve 2020 yıllarında 40 bin, 2021 yılında da 35 bin öğretmen ataması yapılmıştır. Son on yıllık süreçte en az öğretmen ataması 2022 ve 2024 yıllarında yapılmış olup son yıllarda öğretme atama sayılarının düştüğü görülmektedir.

Tablo C.2.2'de 2024 yılında sözleşmeli olarak ataması yapılan öğretmenlerin alanlara göre dağılımı gösterilmiştir. Buna göre 2024 yılında sözleşmeli olarak ataması yapılan toplam 19 bin 968 öğretmen arasında 3 bin 263 atama ile en çok sınıf öğretmenliği bulunmakta olup toplam atama içindeki payı ise %16'dır. Daha sonra sırasıyla en çok ataması yapılan özel eğitim (2499), rehberlik (1.597), din kültürü ve ahlak bilgisi (1.594), İngilizce (968), okul öncesi (903), Türkçe (804) ve Türk dili ve edebiyatı (796) öğretmenleri bulunmaktadır. 2024 yılında ataması yapılan öğretmenlerin yarısı, ilk beş alandan olmuştur.

Tablo C.2.2 Sözlşmeli olarak ataması yapılan öğretmenlerin alanlara göre dağılımı (2024)

Alan adı	Atama sayısı
Sınıf öğretmenliği	3.263
Özel eğitim	2.499
Rehberlik	1.597
Din kültürü ve ahlâk bilgisi	1.594
İngilizce	968
Okul öncesi	903
Türkçe	804
Türk dili ve edebiyatı	796
Sosyal bilgiler	754
Müzik	634
Tarih	619
Kimya / kimya teknolojisi	468
Elektrik-elektronik teknolojisi / elektrik	325
Matematik	317
Fen bilimleri	305
Almanca	288
Beden eğitimi	288
Coğrafya	285
Fizik	283
Arapça	262
Görsel sanatlar	249
Felsefe	232
İmam-hatip lisesi meslek dersleri	217
Motorlu araçlar teknolojisi	215
Yiyecek içecek hizmetleri	214
Bilişim teknolojileri	252
İlköğretim matematik	174
Biyoloji	167
Makine teknolojisi / makine ve tasarım teknolojisi / makine ve kalıp	122
Mobilya ve iç mekân tasarımı	107
Sağlık / sağlık hizmetleri	85
Metal teknolojisi	83
Elektrik-elektronik teknolojisi / elektronik	60
Tarım teknolojileri / tarım / bahçe ve tarla bitkileri	58
Diğer	480
Toplam	19.968

Kaynak: MEB Personel Genel Müdürlüğü (2024a).

2014 ile 2023 yılları arasında eğitim fakültelerine yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı ve kadın öğrenci oranında yaşanan değişim Şekil C.2.3'te verilmiştir. Buna göre, 2014 yılında eğitim fakültelerine yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı 58 bin 92 iken 2017 yılında 57 bin 935'e düşmüştür. 2018 yılında yeni kayıt öğrenci sayısı büyük bir artış ile 99 bin 968'e yükselmiş, sonrasında ise 2023 yılına kadar 50-55 bin bandına bir seyirle devam etmiştir. 2023/24 eğitim-öğretim yılında ise 55 bin 150 olarak

gerçekleşmiştir. 2018 yılındaki bu artışın nedeni İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi çocuk gelişimi bölümüne ikinci üniversite kapsamında yeni kayıt yaptıranlar olup daha sonra bu bölüme öğrenci alımı durdurulmuştur (Çelik ve ark., 2020). 2014 yılında eğitim fakültelerine yeni kayıt yaptıran kadın öğrenci oranı %66,3 iken 2023/24 eğitim-öğretim yılında bu oran %65,8 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil C.2.3 Eğitim fakültelerine yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı ve kadın öğrenci oranında yaşanan değişim (2014-2023)

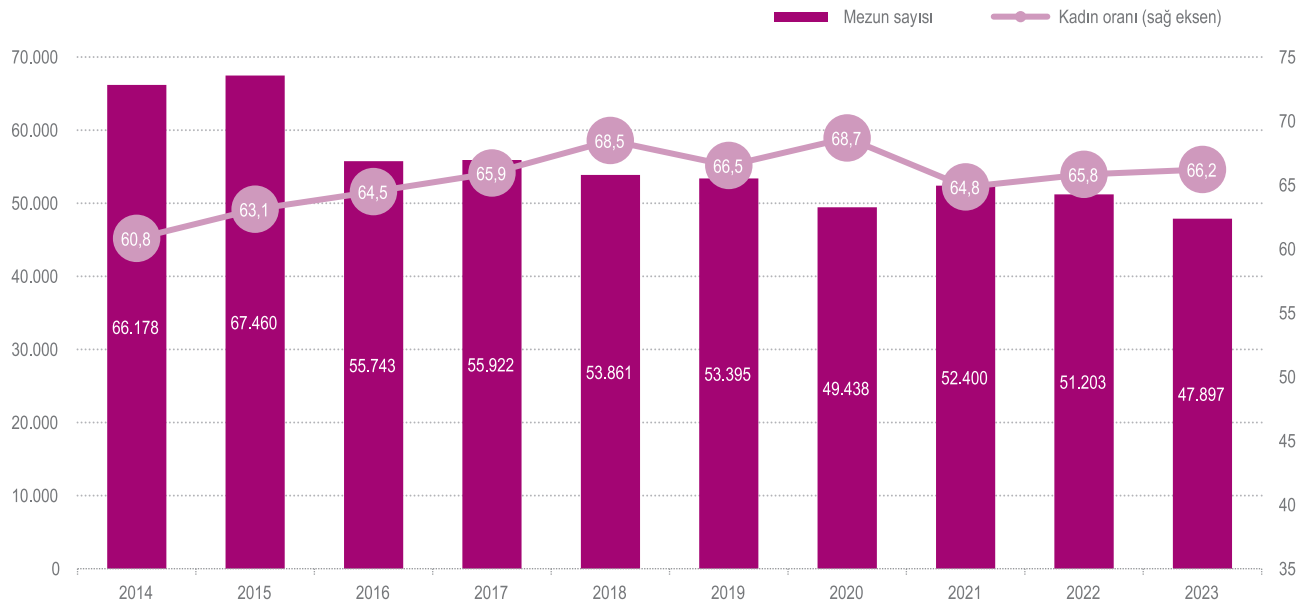

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil C.2.4'te 2014 ile 2023 yılları arasında eğitim fakültelerinden mezun olanların sayısı ve mezun kadın oranında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre eğitim fakültelerinden mezun olanların sayısı 2014 ve 2015 yıllarında 66-67 bin civarındayken, 2016 yılında eğitim fakültelerinden mezun olanların sayısında ciddi bir düşüş

yaşanmış ve 55 bin 743'e gerilemiştir. Sonrasında 2022 yılına kadar az da olsa düşüş seyri izlemiş ve 51 bin 203 olarak gerçekleşmiştir. 2023/24 eğitim-öğretim yılında ise eğitim fakültelerinden mezun olanların sayısı son on yılın en düşük seviyesinde gerçekleşmiş olup 47 bin 897 kişi mezun olmuştur. 2014 yılından 2023 yılına eğitim

Şekil C.2.4 Eğitim fakültelerinden mezun olanların sayısı ve mezun kadın oranında yaşanan değişim (2014-2023)

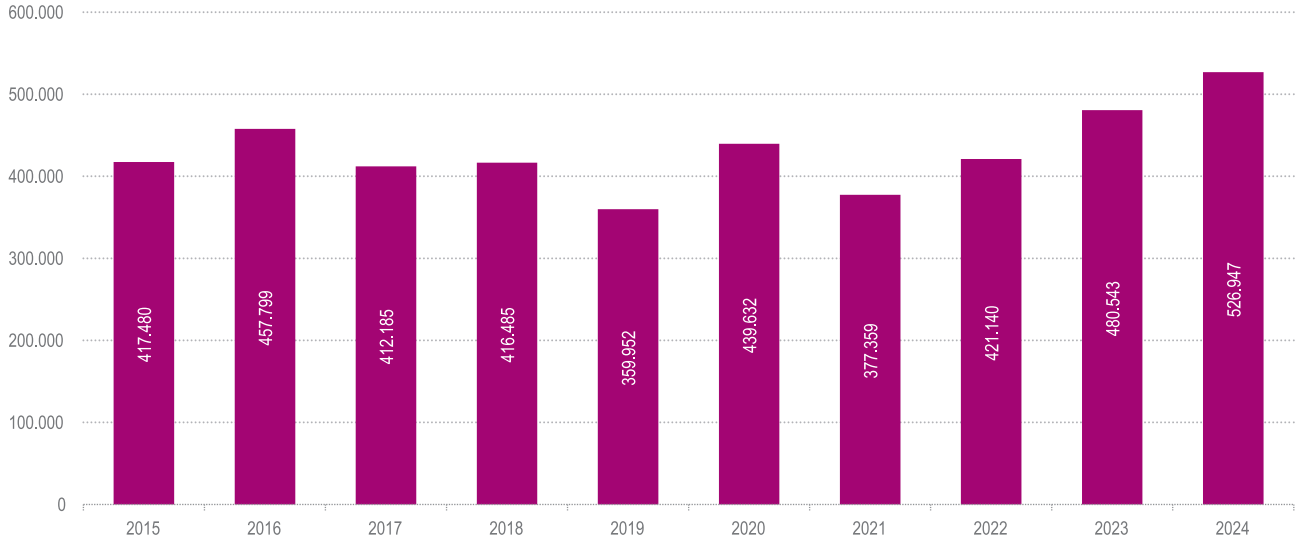

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

fakültelerinden yeni mezun olanların arasında kadınların payı ise %60,8'den %66,2'ye yükselmiştir. Dolayısıyla

2023/24 eğitim-öğretim yılında eğitim fakültelerinden yeni mezun olan her üç kişiden ikisi kadındır.

Şekil C.2.5 KPSS eğitim bilimleri testine giren aday sayısında yaşanan değişim (2015-2024)

Kaynak: Muhtelif yıllarda ÖSYM tarafından yayınlanan KPSS Lisans Sınav Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: ÖSYM'nin web sitesinde 2024 KPSS'ye giren aday sayılarına ilişkin sayısal bilgiler verilmediğinden dolayı 2024 yılına ilişkin veri, başvuran aday sayıdır.

Şekil C.2.5'te 2015 ile 2024 yılları arasında KPSS eğitim bilimleri testine giren aday sayısında yaşanan değişim verilmiştir. Buna göre 2015 yılından 2024 yılına KPSS eğitim bilimleri testine giren aday sayısında yaşanan değişim yıllar itibarıyla dalgalı bir seyir izlemiş olup 2015 ile 2018 yıllarında 400-450 bin bandında gerçekleşirken, ardından 2019 yılında 360 bin aday sınava girmiştir. 2020 yılında 439 bin 632 aday eğitim bilimleri testine girerken 2021 yılında bu sayı 377 bin 359'a düşmüştü ve ardından 2024 yılına kadar sürekli artış göstermiştir. 2023 yılında eğitim bilimleri testine giren aday sayısı bugüne kadar ki en yüksek sayı iken 2024 yılında başvuran aday sayısı 526 bin 947 olarak gerçekleşmiş ve geçen yılki giren aday sayısını geçerek bugüne kadar ki en yüksek sayıya ulaşmıştır. Dolayısıyla kamuda öğretmen olmak isteyen ve bu amaçla eğitim bilimleri testine başvuran öğretmen aday sayısı 2024 yılında 500 bini aşarak 526 bin 947 olarak gerçekleşmiştir. Buna ilave olarak 2024 yılında eğitim bilimleri testine başvuran 526 bin 947 öğretmen adayının 380 bin 244'ü kadın, 146 bin 703'ü erkek olup kadın adayların oranı %72'dir (Anadolu Ajansı, 2024).

2005 ile 2024 yılları arasında ataması yapılan öğretmenlerin KPSS eğitim bilimleri testine giren aday sayısına oranında yaşanan değişim Tablo C.2.6'da gösterilmiştir. Buna göre 2005 yılında ataması yapılan öğretmenlerin KPSS eğitim bilimleri testine giren aday sayısına oranı %12 iken bu oran 2016 yılında %15,3, 2011 yılında %17,3, 2012 yılında ise en yüksek seviyeye çıkarak %20,1 olarak gerçekleşmiştir. Sonrasında ise yıllar itibarıyla bu oran azalma eğilimine girmiştir. 2024 yılında ataması yapılan öğretmenlerin KPSS eğitim bilimleri testine giren aday sayısına oranı %3,8 olarak gerçekleşmiş dolayısıyla bu yılda hem KPSS eğitim bilimleri testine giren aday sayısının çok fazla olması hem de ataması yapılan öğretmenlerin sayısının az olması bugüne kadarki en düşük orana ulaşılmasına neden olmuştur.

Tablo C.2.6 Ataması yapılan öğretmenlerin KPSS eğitim bilimleri testine giren aday sayısına oranında yaşanan değişim (2005-2024)

Yıl	KPSS eğitim bilimleri testine giren öğretmen aday sayısı	Ataması yapılan öğretmen sayısı	Ataması yapılanların KPSS eğitim bilimleri testine girenlere oranı
2005	173.428	20.777	12,0%
2006	202.710	31.000	15,3%
2007	205.433	19.493	9,5%
2008	237.520	21.016	8,8%
2009	244.269	23.893	9,8%
2010	279.849	40.922	14,6%
2011	230.333	39.945	17,3%
2012	279.638	56.106	20,1%
2013	252.741	41.579	16,5%
2014	314.085	50.990	16,2%
2015	417.480	52.736	12,6%
2016	457.799	49.311	10,8%
2017	412.185	22.026	5,3%
2018	416.485	45.000	10,8%
2019	359.952	39.991	11,1%
2020	439.632	40.702	9,3%
2021	377.359	34.999	9,3%
2022	421.140	19.614	4,7%
2023	480.543	45.154	9,4%
2024	526.947	19.968	3,8%

Kaynak: Muhtelif yıllarda ÖSYM tarafından yayınlanan KPSS Lisans Sınav Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler ile MEB Personel Genel Müdürlüğü verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Bu göstergede ilk önce satın alma gücü paritesi dikkate alınarak OECD ülkelerinde kademelere göre öğretmenlerin kariyer düzeylerindeki yıllık maaşları ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Sonrasında yine OECD ülkelerinde kademelere ve kariyer düzeylerine göre okul yöneticilerinin yıllık maaşları analiz edilerek ve Türkiye ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

2022 yılı satın alma gücü paritesi dikkate alındığında OECD ülkelerinde kademelere göre öğretmenlerin kariyer düzeylerine göre yıllık maaşları Tablo C.3.1'de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde OECD ülkeleri arasında tüm kademelerdeki öğretmenlerin başlangıç ve 15 yıl deneyim sonrası maaş seviyeleri önemli düzeyde farklılaşmaktadır. Buna ilave olarak OECD ülkeleri ortalaması bakımından öğretmenlerin 15 yıl deneyim sonrası maaşı, başlangıç maaşından okul öncesi kademesinde %31, ilkokul ve ortaokul kademesinde %35 ve ortaöğretim genel programlar düzeyinde ise %36 daha fazla olup Türkiye'de bu oranlar tüm kademelerde %3'tür. Buna göre okul öncesi kademesinde öğretmenlerin başlangıç maaşı OECD ülkelerinde Lüksemburg'da 82 bin \$ ile Slovakya'da 17 bin \$ arasında, 15 yıl deneyim sonrası maaşları ise aynı ülkelerde 119 bin \$ ile 20 bin \$ arasında değişmektedir. Okul öncesi kademesindeki öğretmenlerin başlangıç maaşı ve 15 yıl deneyim sonrası maaşı OECD ülkeleri ortalamaları sırasıyla 40 bin \$ ve 53 bin \$ iken Türkiye'de ise sırasıyla 48 bin \$ ve 49 bin \$'dir. İlkokul kademesindeki öğretmenlerin başlangıç maaşı Lüksemburg'da 82 bin \$ iken Letonya'da 19 bin \$, 15 yıl deneyim sonrası öğretmenlerin maaşları ise Lüksemburg'da 119 bin \$ iken Slovakya'da 24 bin \$'dir. İlkokul kademesin-

deki öğretmenlerin başlangıç maaşı ve 15 yıl deneyim sonrası maaşı OECD ülkeleri ortalamaları sırasıyla 42 bin \$ ve 57 bin \$ iken Türkiye'de ise sırasıyla 48 bin \$ ve 49 bin \$'dir. Ortaokul kademesinde başlangıç maaşın en yüksek olduğu ülke Lüksemburg (93 bin \$), en düşük olduğu ülke ise Letonya (19 bin \$)'dir. Ortaokul kademesinde 15 yıl deneyim sonrası öğretmenlerin maaşının en yüksek olduğu ülke yine Lüksemburg (128 bin \$) iken, en düşük olduğu ülke ise Slovakya (24 bin \$)'dir. Türkiye'de ortaokul kademesinde başlangıç ve 15 yıl deneyim sonrası maaş ise sırasıyla 48 bin \$ ve 50 bin \$ iken OECD ülkeleri ortalamaları sırasıyla 43 bin \$ ve 59 bin \$'dir. Ortaöğretim kademesinde genel programlarda ise öğretmenlerin başlangıç maaşının en yüksek olduğu ülkeler Lüksemburg (93 bin \$), Almanya (89 bin \$) ve İsviçre (87 bin \$) iken en düşük olduğu ülkeler Letonya (19 bin \$), Slovakya (21 bin \$) ve Yunanistan (22 bin \$)'dir. Ortaöğretim kademesinde genel programlarda öğretmenlerin 15 yıl deneyim sonrası maaşının en yüksek olduğu ülkeler Lüksemburg (128 bin \$), Almanya (106 bin \$) ve Hollanda (99 bin \$) iken en düşük olduğu ülkeler Slovakya (24 bin \$), Macaristan (26 bin \$) ve Yunanistan (30 bin \$)'dir. Ortaöğretim kademesinde genel programlardaki öğretmenlerin başlangıç maaşı ve 15 yıl deneyim sonrası maaşı OECD ülkeleri ortalamaları sırasıyla 45 bin \$ ve 61 bin \$ iken Türkiye'de ise sırasıyla 48 bin \$ ve 50 bin \$'dir. Genel olarak ifade edilirse Türkiye'de tüm kademelerdeki öğretmenlerin başlangıçta aldıkları maaş satın alma gücü paritesine göre OECD ülkeleri ortalamalarının üstünde iken 15 yıl deneyim sonrası aldıkları maaşlar ise OECD ülkeleri ortalamalarının altındadır.

Tablo C.3.1

Satin alma gücü paritesi dikkate alındığında OECD ülkelerinde kademelere göre öğretmenlerin kariyer düzeylerindeki yıllık maaşları (2022)

	Okul öncesi		İlkokul		Ortaokul		Ortaöğretim	
	Başlangıç maaşı	15 yıl deneyim sonrası maaş	Başlangıç maaşı	15 yıl deneyim sonrası maaş	Başlangıç maaşı	15 yıl deneyim sonrası maaş	Başlangıç maaşı	15 yıl deneyim sonrası maaş
Lüksemburg	81.768	119.381	81.768	119.381	92.670	127.831	92.670	127.831
Almanya	-	-	77.547	93.943	85.732	102.337	89.027	105.777
İsviçre	64.918	-	70.049	-	77.234	-	87.327	-
Norveç	47.780	55.148	58.676	59.551	58.676	59.551	60.602	65.046
Danimarka	50.628	57.388	58.351	67.218	58.609	67.762	54.345	70.625
Avusturya	-	-	58.310	69.200	58.310	72.491	58.310	78.599
Hollanda	57.206	93.308	57.206	93.308	56.993	99.348	56.993	99.348
Avustralya	56.558	79.855	55.640	79.578	55.605	79.423	55.605	79.423
İspanya	51.280	59.476	51.280	59.476	57.427	66.558	57.427	66.558
İzlanda	49.914	52.608	49.914	52.608	49.914	52.608	45.311	57.553
Türkiye	47.928	49.488	47.928	49.488	48.356	49.917	48.356	49.917
Birleşik Krallık	48.807	73.220	47.809	70.399	48.899	73.787	51.204	74.001
Kanada	-	-	46.354	80.631	46.354	80.631	46.354	80.631
İsveç	45.519	48.954	45.912	52.640	47.552	54.439	48.536	54.832
Finlandiya	38.034	41.867	42.176	51.740	45.306	55.579	47.570	59.971
OECD ortalaması	40.167	52.631	42.060	56.753	43.484	58.596	44.831	60.803
İrlanda	-	-	42.015	70.337	43.442	71.026	43.442	71.026
Fransa	40.068	46.886	40.068	46.886	43.698	50.516	43.698	50.516
Portekiz	39.908	51.177	39.908	51.177	39.908	51.177	39.908	51.177
Yeni Zelanda	-	-	39.307	63.230	39.307	63.230	39.307	63.230
İtalya	37.565	45.134	37.565	45.134	40.374	49.041	40.535	50.404
Litvanya	37.004	42.525	37.004	42.525	37.004	42.525	37.004	42.525
Güney Kore	36.639	64.699	36.639	64.699	36.639	64.699	36.639	64.699
Slovenya	36.246	53.849	36.246	55.825	36.246	55.825	36.246	55.825
Japonya	-	-	32.686	53.226	32.686	53.226	32.686	53.226
İsrail	35.198	48.538	31.049	43.341	31.201	44.762	31.416	44.456
Estonya	-	-	30.183	-	30.183	-	30.183	-
Kolombiya	29.473	53.749	29.473	53.749	29.473	53.749	29.473	53.749
Şili	29.453	44.215	29.453	44.215	29.453	44.215	30.457	45.755
Çekya	26.796	28.275	28.449	31.581	28.449	31.581	28.449	31.581
Meksika	26.462	40.831	26.462	40.831	33.062	51.610	58.710	77.757
Kosta Rika	25.667	32.391	25.921	32.713	26.713	33.717	26.713	33.717
Macaristan	24.950	25.084	24.950	25.084	24.950	25.084	24.950	25.884
Polonya	24.309	35.806	24.309	35.806	24.309	35.806	24.309	35.806
Yunanistan	22.284	29.507	22.284	29.507	22.284	29.507	22.284	29.507
Slovakya	16.933	19.775	20.968	24.144	20.968	24.144	20.968	24.144
Letonya	20.524	-	19.043	-	19.043	-	19.043	-

Kaynak: OECD (2024).

Not: Satın alma gücü paritesine göre hesaplanmıştır. Tablodaki veriler ilkokul başlangıç maaşına göre sıralanmıştır.

Tablo C.3.2'de 2022 yılı için satın alma gücü paritesi dik-kate alındığında OECD ülkelerinde ortaokul yöneticilerin kariyer düzeylerine göre yıllık maaşları verilmiştir. OECD ülkeleri ortalaması bakımından yöneticilerin en yüksek kariyer maaşı, en düşük kariyer maaşından ilkokul kademesinde %65, ortaokul kademesi ve ortaöğretim genel programlar düzeyinde ise %66 daha fazla olup Türkiye'de bu oranlar tüm kademelerde %24'tür. Buna göre, OECD ülkeleri arasında Avustralya (103 bin \$), ABD (102 bin \$) ve Slovenya (65 bin \$)'da okul öncesi düzeyindeki yöneticilerin en düşük kariyer maaşı en yüksek olan ülkeler iken Kosta Rika (23 bin \$) ve Slovakya (23 bin \$) en düşük olan ülkelerdir. Okul öncesi düzeyindeki yöneticilerin en yüksek kariyer maaşı en yüksek olan ülkeler Avustralya (146 bin \$) ve Kolombiya (145 bin \$) iken en düşük olan ülkeler ise Çekya (33 bin \$) ve Slovakya (43 bin \$)'dır. Ayrıca, okul öncesi düzeyindeki yöneticilerin en düşük kariyer maaşı ve en yüksek kariyer maaşı bakımından Türkiye'nin verisi sırasıyla 60 bin \$ ve 75 bin \$'dir. İlkokul kademesindeki yöneticilerin en düşük kariyer maaşı Avustralya'da 106 bin \$ iken Kosta Rika'da 22 bin \$, en yüksek deneyim sonrası yöneticilerin maaşları ise Kolombiya'da 145 bin \$ iken Çekya'da 39 bin \$'dir. İlkokul kademesindeki yöneticilerin en düşük kariyer maaşı ve en yüksek kariyer sonrası maaşı OECD ülkeleri ortalamaları sırasıyla 58 bin \$ ve 95 bin \$ iken Türkiye'de ise sırasıyla 58 bin \$ ve 72 bin \$'dir. Ortaokul kademesindeki yöneticilerin en düşük kariyer maaşın en yüksek olduğu ülke Lüksemburg (128 bin \$), en düşük olduğu

ülke ise Kosta Rika (23 bin \$)'dir. Ortaokul kademesindeki yöneticilerin en yüksek kariyer sonrası maaşının en yüksek olduğu ülke Lüksemburg (177 bin \$) iken, en düşük olduğu ülke ise Çekya (39 bin \$)'dir. Türkiye'de ortaokul kademesinde yöneticilerin en düşük kariyer maaşı ve en yüksek kariyer sonrası maaşı ise sırasıyla 58 bin \$ ve 72 bin \$ iken OECD ülkeleri ortalamaları sırasıyla 63 bin \$ ve 105 bin \$'dir. OECD ülkeleri arasında Lüksemburg (128 bin \$), Avustralya (113 bin \$) ve ABD (112 bin \$) ülkelerinde ortaöğretim genel programlardaki yöneticilerin en düşük kariyer maaşı en yüksek olan ülkeler iken Kosta Rika (23 bin \$), Letonya (25 bin \$), Macaristan (28 bin \$), Çekya (29 bin \$) ve Slovakya (30 bin \$) en düşük olan ülkelerdir. Ortaöğretim genel programlardaki yöneticilerin en yüksek kariyer sonrası maaşı en yüksek olan ülkeler Lüksemburg (177 bin \$), Hollanda (165 bin \$) ve Avusturya (160 bin \$) iken en düşük olan ülkeler ise Çekya (39 bin \$), Slovakya (49 bin \$), Polonya (51 bin \$) ve Yunanistan (51 in \$)'dir. Ayrıca, Ortaöğretim genel programlardaki yöneticilerin en düşük kariyer maaşı ve en yüksek kariyer maaşı bakımından OECD ülkeleri ortalamaları sırasıyla 64 bin \$ ve 107 bin \$ iken Türkiye'nin bu maaşlardaki verisi ise sırasıyla 60 bin \$ ve 75 bin \$ olup OECD ülkeleri ortalamalarının altındadır. Genel olarak değerlendirilirse Türkiye'de tüm kademelerdeki yöneticilerin en düşük kariyer maaşı satın alma gücü paritesine göre OECD ülkeleri ortalamalarıyla hemen hemen aynı düzeydeyken en yüksek kariyer sonrası aldıkları maaş ise OECD ülkeleri ortalamalarının oldukça altındadır.

Tablo C.3.2 Satın alma gücü paritesi dikkate alındığında OECD ülkelerinde okul yöneticilerinin kademelere ve kariyer düzeylerine göre yıllık maaşları (2022)

	Okul öncesi		İlkokul		Ortaokul		Ortaöğretim (Genel programlar)	
	En düşük maaş	En yüksek maaş	En düşük maaş	En yüksek maaş	En düşük maaş	En yüksek maaş	En düşük maaş	En yüksek maaş
Lüksemburg	-	-	-	-	128.103	177.164	128.103	177.164
Avustralya	103.304	145.893	106.120	140.418	113.066	147.646	113.066	147.646
ABD	102.484	124.964	104.276	125.005	107.833	128.266	111.588	132.868
İtalya	-	-	97.488	117.623	97.488	117.623	97.488	117.623
Kanada	-	-	87.902	104.222	88.641	104.591	88.641	104.591
Danimarka	-	84.795	72.950	85.608	72.950	85.608	-	-
Meksika	33.018	94.670	33.018	94.670	71.928	180.633	65.691	88.478
İspanya	59.378	90.576	59.378	90.576	71.607	106.054	71.607	106.054
Yeni Zelanda	-	-	68.872	101.309	68.872	120.320	68.872	120.320
İrlanda	-	-	56.290	127.384	68.076	132.027	68.076	132.027
Japonya	-	-	66.877	73.918	66.877	73.918	68.535	77.833
İsrail	-	-	69.783	101.599	66.802	101.782	49.077	120.504
Fransa	52.256	75.148	52.256	75.148	66.535	100.151	66.535	100.151
Avusturya	-	-	63.702	127.603	63.702	127.603	83.847	160.153
Slovenya	63.550	86.422	63.550	86.422	63.550	86.422	61.275	93.116
OECD ortalaması	-	-	57.673	95.322	63.398	105.480	64.291	106.579
Litvanya	62.918	74.515	62.918	74.515	62.918	74.515	62.918	74.515
İzlanda	57.138	90.315	62.629	97.241	62.629	97.241	-	-
Finlandiya	44.823	48.869	58.440	80.105	60.367	90.654	69.058	84.547
Hollanda	58.323	126.432	58.323	126.432	58.053	165.149	58.053	165.149
Türkiye	60.439	75.145	57.811	71.894	57.811	71.894	60.439	74.655
Portekiz	48.636	100.360	48.636	100.360	48.636	100.360	48.636	100.360
Şili	39.903	114.183	39.903	114.183	39.903	114.183	41.041	116.190
Kolombiya	25.759	144.754	25.759	144.754	38.314	144.754	38.314	144.754
Polonya	36.001	41.068	38.261	42.554	38.261	42.554	47.233	50.573
Yunanistan	29.262	50.689	29.262	50.689	32.711	50.689	33.833	51.811
Slovakya	23.168	43.113	29.502	48.516	29.502	48.516	29.502	49.288
Çekya	27.492	32.886	28.623	38.889	28.623	38.889	28.536	39.063
Macaristan	25.326	72.502	25.326	72.502	28.140	83.868	28.140	83.868
Letonya	25.455	-	25.455	-	25.455	-	25.455	-
Kosta Rika	22.646	68.353	22.134	68.981	23.228	80.286	23.228	80.286
Güney Kore	-	114.894	-	114.894	-	114.700	-	114.700
Polonya	24.309	35.806	24.309	35.806	24.309	35.806	24.309	35.806
Yunanistan	22.284	29.507	22.284	29.507	22.284	29.507	22.284	29.507
Slovakya	16.933	19.775	20.968	24.144	20.968	24.144	20.968	24.144
Letonya	20.524	-	19.043	-	19.043	-	19.043	-

Kaynak: OECD (2024).

Not: Satın alma gücü paritesine göre hesaplanmıştır. Tablodaki veriler ortaokul en düşük maaşa göre sıralanmıştır.

Bu gösterge altında ilk önce OECD ülkelerinde kademelere göre kamudaki öğretmenlerin hafta, gün ve saat olarak yıllık toplam öğretim süreleri incelenmiştir. Daha sonra ise OECD ülkelerinde kademelere göre kamudaki öğretmenlerin yıllık toplam yasal çalışma süreleri incelenmiş ve Türkiye ile karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

2023 yılı verilerine göre OECD ülkelerinde kademelere göre kamudaki öğretmenlerin öğretim süreleri Tablo C.4.1'de verilmiştir. Buna göre, OECD ülkelerinde kamudaki öğretmenlerin öğretim yaptığı hafta sayısı okul önce kademesinde en fazla olan ülkeler Almanya (46 hafta), Slovenya (46 hafta), İzlanda (46 hafta) ve Estonya (46 hafta) iken en az olduğu ülkeler ABD (36 hafta), Yunanistan (36 hafta), Güney Kore (36 hafta), Türkiye (36 hafta), Lüksemburg (36 hafta), Fransa (36 hafta) ve İsrail (36 hafta)'dır. İlkokul ve ortaokul kademesinde öğretmenlerin öğretim yaptığı hafta sayısı en fazla olan ülkeler Kosta Rika (42 hafta) ve Meksika (42 hafta) iken, en düşük olan ülkeler ilkokul kademesinde Letonya (33 hafta), ortaokul kademesinde ise İrlanda (33 hafta)'dır. Ortaöğretim genel programlardaki öğretmenlerin öğretim yaptığı hafta sayısı en fazla olan ülkeler Kosta Rika (42 hafta) ve Avustralya (41 hafta) iken en düşük olan ülke ise İrlanda (33 hafta)'dır. Ortaöğretim mesleki programlardaki öğretmenlerin öğretim yaptığı hafta sayısı en fazla olan Letonya (44 hafta) ve Kosta Rika (42 hafta) ülkeleri iken, en düşük olan ülke ise İsrail (35 hafta)'dır. Kamudaki öğretmenlerin öğretim yaptığı hafta sayısı bakımından OECD ülkeleri ortalamaları okul öncesi kademesinde 40 hafta, ilkokul ve ortaokul kademesinde 38 hafta, ortaöğretim kademesinde genel programlarda 37 ve mesleki programlarda 38 hafta olup Türkiye'de tüm kademelerde 36 haftadır. OECD ülkelerinde kademelere göre kamudaki

öğretmenlerin öğretim yaptığı hafta sayısı en fazla ve en az olan ülkelerde öğretim yapılan gün sayısı ve net öğretim saati de en fazla veya en az olduğu görülmektedir. Dolayısıyla OECD ülkelerinde kamudaki öğretmenlerin öğretim yaptığı gün sayısı okul öncesi kademesinde 162-225 gün arasında, ilkokul kademesinde 160-202 gün arasında, ortaokul kademesinde 165-202 gün arasında, ortaöğretim kademesinde genel programlarda 165-200 gün arasında ve mesleki programlarda 168-215 gün arasında değişmektedir. Kamudaki öğretmenlerin öğretim yaptığı gün sayısı bakımından OECD ülkeleri ortalamaları okul öncesi kademesinde 194 gün, ilkokul ve ortaokul kademesinde 183 gün, ortaöğretim kademesinde genel programlarda 182 ve mesleki programlarda 185 gün olup Türkiye'de tüm kademelerde 180 gündür. OECD ülkelerinde kamudaki öğretmenlerin öğretim yaptığı süre saat bakımından okul öncesi kademesinde 505-1.755 saat arasında, ilkokul kademesinde 439-1.228 saat arasında, ortaokul kademesinde 457-1.267 saat arasında, ortaöğretim kademesinde hem genel hem de mesleki programlarda 475-1.267 saat arasında değişmektedir. Kamudaki öğretmenlerin öğretim yaptığı süre saat bakımından OECD ülkeleri ortalamaları okul öncesi kademesinde 1.007 saat, ilkokul kademesinde 773 saat, ortaokul kademesinde 706 saat, ortaöğretim kademesinde genel programlarda 679 ve mesleki programlarda 695 saat olup Türkiye'de okul öncesinde 898 saat, ilkokulda 718 saat, ortaokulda 503 saat, ortaöğretim genel programlarda 503 ve mesleki programlarda 951 saattir. Genel olarak ifade etmek gerekirse Türkiye, kamudaki öğretmenlerin öğretim süreleri hafta, gün ve saat bakımından OECD ülkeleri ortalamalarına göre 1-2 hafta daha az; 2-5 gün daha az; net öğretim süresi saat olarak ortaöğretim genel programlarda daha fazla, diğer kademelerde ise daha az öğretim yapmaktadır.

Tablo C.4.1 OECD ülkelerinde kademelere göre kamudaki öğretmenlerin öğretim süreleri (2023)

	Öğretim yapılan hafta sayısı					Öğretim yapılan gün sayısı					Net öğretim süresi (saat)				
	Okul öncesi	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim genel programlar	Ortaöğretim mesleki programlar	Okul öncesi	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim genel programlar	Ortaöğretim mesleki programlar	Okul öncesi	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim genel programlar	Ortaöğretim mesleki programlar
Kosta Rika	42	42	42	42	42	198	198	198	198	198	812	1.228	1.267	1.267	1.267
Şili	38	38	38	38	38	180	180	180	180	180	1.006	1.006	1.006	1.006	1.006
Kolombiya	40	40	40	40	40	188	188	188	188	188	752	940	827	827	827
Hollanda	40	40	40	40	40	200	200	200	200	200	940	940	720	720	-
Yeni Zelanda	-	39	38	38	-	-	191	190	188	-	-	917	834	752	-
ABD	36	36	36	36	-	178	178	179	178	-	900	908	893	888	-
İrlanda	-	36	33	33	-	-	181	165	165	-	-	905	704	704	-
Fransa	36	36	36	36	36	162	162	-	-	-	900	900	720	720	720
Avustralya	-	41	40	41	-	-	197	197	196	-	-	861	813	794	-
İspanya	37	37	37	37	37	176	176	176	176	176	854	854	656	656	656
İsrail	36	36	35	35	35	179	179	173	173	173	1.011	829	692	643	643
Litvanya	-	35	37	35	-	-	172	182	172	-	-	826	874	826	-
Lüksemburg	36	36	36	36	36	176	176	176	176	176	880	810	739	739	739
Portekiz	38	38	36	36	36	178	178	168	168	168	890	801	616	616	616
İsviçre	39	39	39	39	39	188	188	188	188	188	769	788	750	638	713
Avusturya	-	37	37	37	37	-	178	178	178	178	-	783	619	582	582
OECD ortalaması	40	38	38	37	38	194	183	183	182	185	1.007	773	706	679	695
İtalya	42	39	39	39	39	189	174	174	174	174	945	766	626	626	626
Meksika	42	42	42	36	36	190	190	190	172	172	505	760	988	843	688
Japonya	-	40	40	39	39	-	202	202	196	196	-	745	606	507	507
Norveç	-	38	38	38	38	-	190	190	190	190	-	741	663	523	595
Türkiye	36	36	36	36	36	180	180	180	180	180	898	718	503	503	951
Danimarka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	698	690	-	-
Slovakya	44	38	38	38	38	211	183	183	183	183	1.182	695	641	604	604
Almanya	46	40	40	40	40	225	193	193	193	193	1.755	691	642	620	617
Finlandiya	-	38	38	38	-	-	187	187	187	-	-	673	595	561	-
Güney Kore	36	38	38	38	38	180	190	190	190	190	757	671	517	539	526
Yunanistan	36	36	36	36	36	174	174	175	175	175	661	661	613	613	613
Macaristan	43	38	38	38	38	205	183	183	180	183	1.312	659	659	648	659
Çekya	44	39	39	39	39	211	191	191	191	191	1.308	630	630	573	573
Slovenya	46	38	38	38	38	220	190	190	190	190	1.320	627	627	570	570
İzlanda	46	36	36	36	36	219	180	180	180	180	1.445	624	624	576	576
Polonya	45	37	37	37	37	218	178	178	176	176	1.090	601	481	475	475
Estonya	46	35	35	35	40	225	172	172	172	197	1.350	585	619	654	-
Letonya	39	33	35	35	44	190	160	170	170	215	1.368	439	457	475	1.090
Kanada	-	37	37	37	-	-	184	184	184	-	-	-	-	-	-

Kaynak: OECD (2024).

Not: Tablodaki veriler ilkökul kademesinde saat olarak net öğretim süresine göre sıralanmıştır.

Tablo C.4.2'de 2023 yılında OECD ülkelerinde kademele- re göre kamudaki öğretmenlerin yıllık toplam yasal ça- lışma süreleri gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde çoğu ülkede tüm kademelerde kamudaki öğretmenlerin yıllık toplam yasal çalışma süreleri aynıdır. Buna göre OECD ülkelerinde okul öncesi, ilkökul, ortaokul, ortaöğretim genel programlar ve ortaöğretim mesleki programlar olmak üzere tüm kademelerde öğretmenlerin yıllık toplam yasal çalışma süresi en fazla olan ülkeler sırasıyla Şili (1.980 saat), İsviçre (1.810 saat), Almanya (1.778 saat), İsveç (1.767 saat), Japonya (1.728 saat), Kolombiya (1.720 saat) ve İzlanda (1.704 saat)'dır. Yıllık toplam yasal çalışma süreleri bakımından en az olan ülkeler okul öncesi kademesinde İsrail (1.047 saat) ve Portekiz (1.342 saat), ilkökul kademesinde İsrail (1.216 saat), Letonya (1.320 saat) ve Portekiz (1.342 saat); ortaokul kademesinde

İsrail (1.177 saat), Lüksemburg (1.197 saat), Portekiz (1.292 saat) ve Letonya (1.320 saat); ortaöğretimde hem genel programlar hem de mesleki programlar düzeyin- de ise Lüksemburg (1.197 saat), İsrail (1.269 saat), Por- tekiz (1.292 saat) ve Letonya (1.320 saat)'dir. Türkiye'nin tüm kademelerdeki öğretmenlerinin yıllık toplam yasal çalışma süreleri aynı ve bin 584 saat olup OECD ülkele- ri ortalamaları ise okul öncesi düzeyinde bin 578 saat, ilkökul düzeyinde bin 560 saat, ortaokul düzeyinde bin 572 saat, ortaöğretim genel programlar düzeyinde bin 584 saat ve ortaöğretim mesleki programlar düzeyinde bin 587 saattir. Türkiye'deki öğretmenler, ortaöğretim mesleki programlarda OECD ülkeleri ortalamalarından üç saat daha az, diğer tüm kademelerde OECD ülkeleri ortalamalarından biraz daha fazla yıllık toplam yasal ça- lışma sürelerine sahiptir.

Tablo C.4.2 OECD ülkelerinde kademelere göre kamudaki öğretmenlerin toplam yasal çalışma süreleri (saat) (2023)

	Toplam yasal çalışma süresi (saat)				
	Okul öncesi	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim genel programlar	Ortaöğretim mesleki programlar
Şili	1.980	1.980	1.980	1.980	1.980
İsviçre	1.810	1.810	1.810	1.810	1.810
Almanya	1.778	1.778	1.778	1.778	1.778
İsveç	-	1.767	1.767	1.767	1.767
Japonya	1.728	1.728	1.728	1.728	1.728
Kolombiya	1.720	1.720	1.720	1.720	1.720
İzlanda	1.704	1.704	1.704	1.752	1.752
Çekya	1.688	1.688	1.688	1.688	1.688
Norveç	-	1.688	1.688	1.688	1.688
Macaristan	1.664	1.664	1.664	1.664	1.712
Hollanda	1.659	1.659	1.659	1.659	1.659
Danimarka	1.643	1.643	1.643	1.643	1.643
Fransa	1.607	1.607	1.607	1.607	1.607
Slovakya	1.590	1.590	1.590	1.590	1.590
Türkiye	1.584	1.584	1.584	1.584	1.584
OECD ortalaması	1.578	1.560	1.572	1.577	1.587
Estonya	1.610	1.540	1.540	1.540	1.540
Güney Kore	1.440	1.520	1.520	1.520	1.520
Litvanya	-	1.512	1.512	1.512	1.512
Polonya	1.744	1.424	1.424	1.408	1.408
İspanya	1.406	1.406	1.406	1.406	1.406
Lüksemburg	1.508	1.402	1.197	1.197	1.197
Portekiz	1.342	1.342	1.292	1.292	1.292
Letonya	1.760	1.320	1.320	1.320	1.320
İsrail	1.047	1.216	1.177	1.269	1.269
Finlandiya	-	-	-	-	1.500

Kaynak: OECD (2024).

Not: Tablodaki veriler ilkökul kademesinde yasal çalışma süresine göre sıralanmıştır.

- Son on yıllık süreçte en az öğretmen atamasının olduğu yıllar 2022 ve 2024 yılları olup son yıllarda öğretime atama sayıları düşmüştür. Dolayısıyla mevcut öğretmen ihtiyacının karşılanmasına yönelik hesaplamaların yapılması ve bu ihtiyaç göz önünde bulundurularak öğretmen atama sayılarının artırılması gerekmektedir.
- 2023/24 eğitim-öğretim yılında eğitim fakültelerine 55 bin 150 öğrenci yeni kayıt yaptırmış olup aynı dönemde 47 bin 897 kişi mezun olmuştur. Dahası 2024 yılında KPSS eğitim bilimleri testine başvuran öğretmen adayı sayısı 527 bin ile bugüne kadar ki en yüksek seviyeye ulaşmış ve bu yılda ataması yapılan sözleşmeli öğretmen sayısı ise 20 bin olmuştur. Dolayısıyla öğretmen arz ve talebi arasındaki makas her yıl büyümekte olup 2024 yılında en büyük makas aralığı gerçekleşmiştir. Öğretmen arz-talep dengesi gözetilerek ihtiyaç ve planlamalar yapılmalı ve bu yönde politikalar oluşturulmalıdır.
- OECD ülkeleri arasında tüm kademelerdeki öğretmenlerin kariyer düzeylerine göre yıllık maaşları oldukça farklılaşmaktadır. Türkiye’de okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim kademesindeki öğretmenlerin kariyer düzeylerine göre aldıkları yıllık maaşlar bütün düzeylerde hemen hemen aynı olup başlangıçta aldıkları maaş satın alma gücü paritesine göre OECD ülkeleri ortalamalarının üstünde iken 15 yıl deneyim sonrası aldıkları maaşlar OECD ülkeleri ortalamalarının altındadır. Aynı durum okul yöneticilerinde de söz konusudur. Türkiye’de tüm kademelerdeki yöneticilerin en düşük kariyer maaşı satın alma gücü paritesine göre OECD ülkeleri ortalamalarıyla hemen hemen aynı düzeydeyken en yüksek kariyer sonrası aldıkları maaşlar ise OECD ülkeleri ortalamalarının oldukça altındadır. Dolayısıyla öğretmen ve okul yöneticilerinin maaşlarının kariyer düzeylerine göre OECD ülkeleri ortalamalarını yaklaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

- Anadolu Ajansı. (2024). *KPSS lisans oturumları 14 Temmuz'da başlıyor*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/kpss-lisans-oturumlari-14-temmuzda-basliyor/3273176#>
- Çelik, Z., Bozgeyikli, H. ve Yurdakul, S. (2020). *Eğitime bakış 2020: İzleme ve değerlendirme raporu*. Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- MEB. (2024a). *MEB personel genel müdürlüğü*. Milli Eğitim Bakanlığı. http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/arsiv/sayisal_veriler.asp
- MEB. (2024b). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2023-2024*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- OECD. (2024). *Education at a glance 2024: OECD indicators*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/c00cad36-en>
- Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2024). *Eğitime bakış 2023: İzleme ve değerlendirme raporu*. Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

BÖLÜM **D**

EĞİTİM-ÖĞRETİM ORTAMLARI

GÖSTERGE	D1	Okul, şube ve derslik sayısı kaçtır?
GÖSTERGE	D2	Okul, sınıf ve şube başına kaç öğrenci düşmektedir?
GÖSTERGE	D3	Öğretmen başına kaç öğrenci düşmektedir?
GÖSTERGE	D4	Taşımali eğitimde öğrenci sayısı kaçtır?
BÖLÜM	D	Sonuç ve Öneriler

Eğitim ve öğretim ortamlarına dair veriler, bir ülkenin eğitim sisteminin niceliksel açıdan ne kadar geliştiğini değerlendirmek ve analiz etmek için önemli göstergelerdir. Bu bağlamda, bu bölümde öncelikle eğitim politikalarının bir yansıması olan, niceliksel verilerle şekillenen eğitim-öğretim ortamlarının mevcut durumu ele alınacaktır. İlk olarak, okul, şube ve derslik sayıları ile birlikte okul, sınıf, şube ve öğretmen başına düşen öğrenci sayılarındaki değişiklikler incelenecektir. Ayrıca, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) verileri doğrultusunda ülkelerin ortalama sınıf mevcudu ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları değerlendirilecek ve ülkeler arası karşılaştırmalar yapılacaktır. Son olarak, taşınabilir eğitim kapsamındaki öğrenci sayılarının son on yıllık dönemi üzerinden, farklı kademeler ve iller bazında bir analiz gerçekleştirilecektir.

Bu gösterge çerçevesinde, son beş yıl içinde okul/kurum sayılarındaki değişim, kademeler ve okul türlerine göre incelenmiştir. Ayrıca, kademelere göre derslik ve şube sayılarındaki değişiklikler ele alınarak, ortaöğretimde

okul türüne göre derslik ve şube sayıları analiz edilmiştir. Son olarak ise, kamuda son beş yıl içinde inşa edilen yeni derslik sayıları sunulmuştur.

Tablo D.1.1 Kademelere göre okul / kurum sayıları (2019-2023)

Yıl	Okul öncesi		İlkokul		Ortaokul		Genel ortaöğretim		Mesleki ve teknik ortaöğretim		Tüm kademeler toplam
	Devlet	Özel	Devlet	Özel	Devlet	Özel	Devlet	Özel	Devlet	Özel	
2019	5.830	5.655	22.808	1.982	16.917	2.351	3.444	3.481	5.720	401	68.589
2020	5.232	5.320	22.527	2.049	16.682	2.343	3.483	3.393	5.700	396	67.125
2021	7.878	6.246	22.480	2.039	16.651	2.284	3.529	3.231	5.662	379	70.379
2022	11.716	6.528	23.117	2.065	16.640	2.266	3.579	3.085	5.682	337	75.015
2023	12.046	6.820	23.163	2.082	16.617	2.232	3.607	2.901	5.679	317	75.464

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo D.1.1'de 2019 ile 2023 yılları arasında kademelere göre okul/kurum sayılarında yaşanan değişim verilmiştir. Tabloya göre 2019 yılında toplam 68 bin 589 okul/kurum bulunurken 2023 yılına gelindiğinde bu sayı 75 bin 464'e yükselmiştir. Kademelere göre okul/kurum sayısı incelendiğinde okul öncesi kademesinde 2019 yılına göre 2020 yılında bir düşüş gerçekleşse de özellikle de 2022 yılında okul/kurum sayısı tekrar artmış ve 2023 yılında da artış devam etmiştir. Okul öncesi kademesinde 2019 yılında 5 bin 830 devlet, 5 bin 655 özel olmak üzere toplamda 11 bin 485 okul/kurum bulunurken 2020 yılına bakıldığında bu sayı 5 bin 232 devlet, 5 bin 320 özel olmak üzere toplamda 10 bin 552'ye gerilemiştir. 2023 yılına gelindiğinde ise bu sayı son iki yılda önemli artış göstererek 12 bin 46 devlet ve 6 bin 820 özel olmak üzere toplamda 18 bin 866'ya yükselmiştir. İlkokul kademesinde okul/kurum sayıları incelendiğinde devlette 2019-2021 yılları arası okul/kurum sayısının azaldığı görülürken özel okul/kurumlarda 2019-2020 yılları arasında bir artış olduğu ve 2021 yılında kısmi bir azalış olduğu görülmektedir. Tabloya göre 2019 yılında 22 bin 808 devlet ve bin 982 özel olmak üzere toplamda ilkokul kademesinde 24 bin 790 okul/kurum bulunurken bu sayı 2023 yılına gelindiğinde 25 bin 245 olmuştur. Ortaokul kademesinde okul/kurum sayılarına bakıldığında hem

devlet hem de özel okul/kurum sayılarının son beş yıldır az da olsa azalma eğiliminde olduğu görülmektedir. Ortaokul kademesinde 2019 yılında 16 bin 917 devlet ve 2 bin 351 özel olmak üzere toplamda 19 bin 268 okul/kurum bulunurken 2023 yılına gelindiğinde bu sayı 16 bin 617 devlet ve 2 bin 232 özel olmak üzere toplamda 18 bin 940 şeklinde gerçekleşmiştir. Genel ortaöğretim kademesinde ise 2019 yılında 3 bin 444 devlet ve 3 bin 481 özel olmak üzere toplamda 6 bin 925 okul/kurum bulunurken, 2023 yılına gelindiğinde 3 bin 607 devlet ve 2 bin 901 olmak üzere toplamda 6 bin 508'e yükselmiştir. Mesleki ve teknik ortaöğretimde okul/kurum sayısı verilerine bakıldığında ise 2019 yılında toplam 6 bin 121 okul/kurum bulunurken 2023 yılında kısmi bir azalışla bu sayı 5 bin 996 şeklinde gerçekleşmiştir.

Tablo D.1.2'de 2019-2023 yılları arası kamuda bazı okul türlerine göre okul sayıları verilmiştir. Tabloya göre 2019 yılında imam hatip ortaokulu sayısı 2 bin 822 iken 2023 yılına kadar düşüş eğilimi göstermiş ve 2 bin 589'a gerilemiştir. İmam hatip lisesi bünyesinde imam hatip ortaokulu sayısına bakıldığında ise yıllara göre bu sayının artmış olduğu görülmektedir. 2019 yılında bu sayı 615 iken 2023 yılına gelindiğinde 815'e yükselmiştir. İmam hatip lisesi sayısına bakıldığında 2019 yılında bin 650

iken 2023 yılında bin 722'ye yükselmiştir. Buna ilaveten fen lisesi sayısı 2019 yılında 316 iken 2023 yılında 366'ya yükselmiştir. Sosyal bilimler lisesi sayılarına bakıldığında ise son beş yılda benzer sayıların olduğu görülmektedir. 2019 yılında sosyal bilimler lisesi sayısı 92 iken 2023

yılında bu sayı 95 olmuştur. Son olarak Anadolu lisesi sayısına bakıldığında ise 2019 yılında 2 bin 846 iken son beş yılda sürekli artış göstererek bu sayı 2023 yılına gelindiğinde 2 bin 926'ya yükselmiştir.

Tablo D.1.2 Kamuda bazı okul türlerine göre okul sayıları (2019-2023)

Yıl	İmam hatip ortaokulu	İmam hatip lisesi bünyesinde imam hatip ortaokulu	İmam hatip lisesi	Fen lisesi	Sosyal bilimler lisesi	Anadolu lisesi
2019	2.822	615	1.650	316	92	2.846
2020	2.758	669	1.672	322	92	2.871
2021	2.720	731	1.693	344	93	2.885
2022	2.667	765	1.714	365	94	2.903
2023	2.589	815	1.722	366	95	2.926

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2019-2023 yılları arasında kademelere göre derslik ve şube sayıları Tablo D.1.3'te verilmiştir. Tabloya göre tüm kademelerde toplam derslik sayıları 2019-2022 yılları arasında artış, 2023 yılında ise düşüş göstermiştir. 2019 yılında tüm kademelerde toplam 727 bin 347 derslik bulunurken bu sayı 2023'te 742 bin 829'a yükselmiştir. Şube sayılarına bakıldığında ise 2019 yılında toplamda 762 bin 174 şube bulunurken yıllar içinde artış ve azalışlarla bu sayı 2023 yılında 797 bin 16'ya yükselmiştir. Kademelere göre derslik ve şube sayısına bakıldığında okul öncesinde 2019 yılında 50 bin 831 derslik ve 91 bin 737 şube bulunurken 2023 yılına gelindiğinde derslik sayısı 57 bin 364'e ve şube sayısı 114 bin 246'ya yükselmiştir. İlköğretim kademesinde toplam şube ve derslik sayısına bakıldığında 2019 yılında 457

bin 9 derslik ve 478 bin 408 şube bulunurken 2023 yılına gelindiğinde derslik sayısı 470 bin 273'e ve şube sayısı 492 bin 295'e yükselmiştir. İlköğretim kademesinde özel öğretime bakıldığında ise 2019 yılında 58 bin 867 derslik ve 36 bin 271 şube bulunurken 2023 yılına gelindiğinde derslik sayısı 59 bin 952'ye şube sayısı ise 38 bin 126'ya yükselmiştir. Buna ilaveten ortaöğretim kademesine bakıldığında toplamda yıllara göre derslik sayısı artarken -2022 hariç- şube sayısında azalış meydana gelmiştir. Derslik sayısı 2019 yılında 219 bin 507'den 2023 yılına gelindiğinde 215 bin 192'ye yükselmiştir. Şube sayısı ise 192 bin 29'dan seneler içinde artış ve azalışlarla 2023 yılına gelindiğinde 190 bin 475'e gerilemiştir. Son olarak ortaöğretim kademesinde özel öğretime bakıldığında derslik sayısı 51 bin 403'ten 43 bin 168'e gerilemiştir.

Tablo D.1.3 Kademelere göre derslik ve şube sayıları (2019-2023)

Yıl	Okul öncesi		İlköğretim				Ortaöğretim				Tüm kademeler toplam	
	Toplam		Toplam		Özel		Toplam		Özel		Derslik	Şube
	Derslik	Şube	Derslik	Şube	Derslik	Şube	Derslik	Şube	Derslik	Şube		
2019	50.831	91.737	457.009	478.408	58.867	36.271	219.507	192.029	51.403	33.548	727.347	762.174
2020	48.134	82.572	461.274	470.584	60.525	35.696	222.973	192.545	50.813	32.723	732.381	745.701
2021	55.989	109.851	467.425	479.151	59.516	36.891	226.040	195.886	50.566	32.667	749.454	784.888
2022	59.805	118.941	470.937	482.477	60.087	38.549	220.827	192.633	46.173	31.674	751.569	794.051
2023	57.364	114.246	470.273	492.295	59.952	38.126	215.192	190.475	43.168	30.087	742.829	797.016

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şube sayısına bakıldığında ise 2019 yılında 33 bin 548 iken seneler içerisinde kısmi bir azalışla 2023 yılına gelindiğinde 30 bin 87'ye gerilemiştir. Genel olarak

bakıldığında 2023 yılında bir önceki yıla göre kademelerin tamamında derslik sayılarında bir düşüş söz konusudur.

Tablo D.1.4 Ortaöğretimde okul türüne göre derslik ve şube sayıları (2019-2023)

Yıl	Genel ortaöğretim				Mesleki ve teknik ortaöğretim			
	Toplam		Özel		Toplam		Özel	
	Derslik	Şube	Derslik	Şube	Derslik	Şube	Derslik	Şube
2019	108.982	89.723	42.728	28.205	110.525	102.306	8.675	5.343
2020	111.783	99.675	41.881	26.672	111.190	92.870	8.932	6.051
2021	113.356	102.963	41.174	25.980	112.684	92.923	9.392	6.687
2022	110.117	100.902	37.737	24.970	110.710	91.731	8.436	6.704
2023	107.075	98.289	35.476	23.453	108.117	92.186	7.692	6.634

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo D.1.4'te 2019-2023 yılları arasında ortaöğretimde okul türüne göre derslik ve şube sayıları verilmiştir. Tabloya göre genel ortaöğretimde 2019 yılında özeld 42 bin 728 derslik bulunurken 2023 yılında bu sayı 35 bin 476'ya gerilemiş, şube sayısı ise aynı yıllarda 28 bin 205'ten, 23 bin 453'e gerilemiştir. Genel ortaöğretimde toplam derslik ve şube sayılarına bakıldığında ise 2019 yılında 108 bin 982 derslik bulunurken 2023 yılına gelindiğinde bu sayı 107 bin 75 olmuştur. Şube sayısına bakıldığında ise 2019 yılında 89 bin 723 şube bulunurken bu sayı 2023 yılında 98 bin 289 şeklinde gerçekleşmiştir. Buna ilaveten mesleki ve teknik ortaöğretimde 2019 yılında özel öğretimde 8 bin 675 derslik ve 5 bin 343 şube bulunurken, 2023 yılına gelindiğinde derslik sayısı 7 bin 692'ye gerilerken ve şube sayısı 6 bin 634'e yükselmiştir. Toplamda mesleki ve teknik ortaöğretimde derslik ve şube sayılarına bakıldığında 2019 yılında 110 bin 525 derslik bulunurken bu

sayı 2023 yılına gelindiğinde 108 bin 117'ye gerilemiştir. Şube sayısı ise 2019 yılında 102 bin 306 iken 2023 yılına gelindiğinde 92 bin 186'ya gerilemiştir.

Tablo D.1.5'te 2019-2023 yılları arasında kamuda yeni yapılan derslik sayıları verilmiştir. Buna göre 2019 yılından 2023 yılına kadar toplamda 70 bin 687 yeni derslik yapılmıştır. Yapılan yeni dersliklerin ise en fazla ilköğretim kademesinde olduğu görülmektedir. 2019 yılında ilköğretim kademesinde 13 bin 343 yeni derslik yapılmışken 2023 yılında 10 bin 4 yeni derslik yapılmıştır. Ortaöğretim kademesinde yeni yapılan derslik sayısında ise diğer kademelere göre azalma meydana gelmiştir. 2019 yılında 6 bin 145 yeni derslik yapılmış iken 2023 yılında bin 640 yeni derslik yapılmıştır. Eğitime %100 destekten yapılan derslik sayısı ise 2019 yılında bin 590 iken 2023 yılında bin 815 derslik yapılmıştır.

Tablo D.1.5 Kamuda yeni yapılan derslik sayıları (2019-2023)

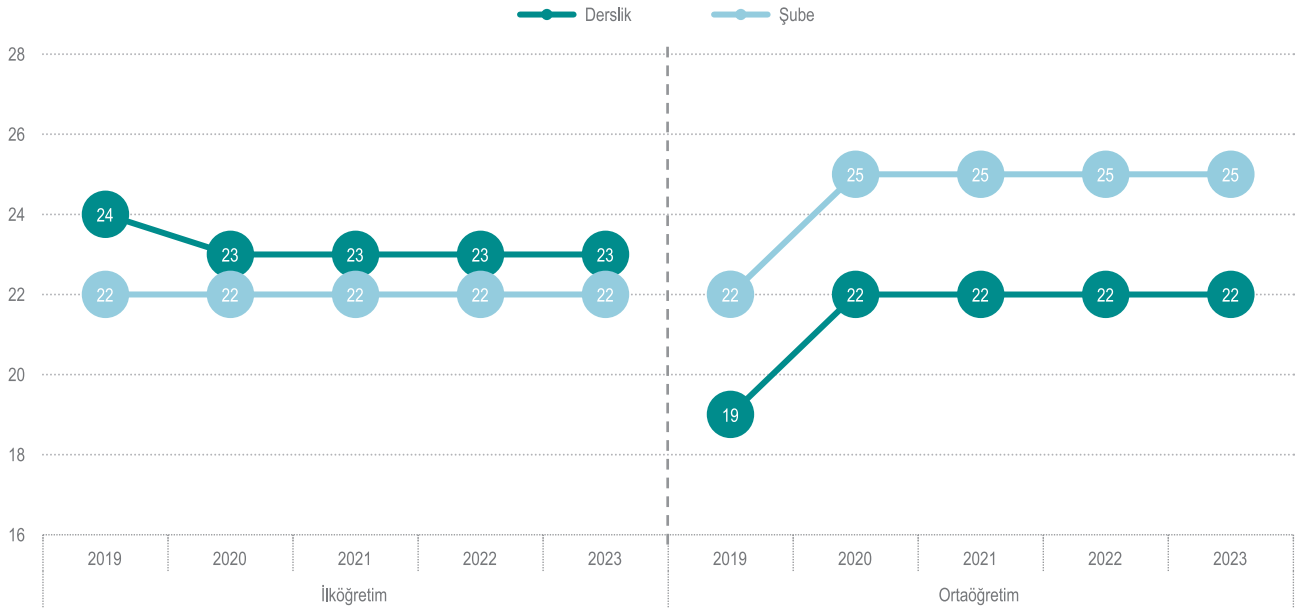
Yıl	Toplam	İlköğretim	Ortaöğretim (mesleki ve teknik dâhil)	Yaygın eğitim	Eğitime %100 destekten yapılan
2019	21.637	13.343	6.145	559	1.590
2020	12.410	7.874	3.196	292	1.048
2021	14.344	9.802	2.499	288	1.755
2022	8.582	5.615	1.212	205	1.550
2023	13.714	10.004	1.640	255	1.815
Toplam	70.687	46.638	14.692	1.599	7.758

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Bu gösterge altında, öncelikle ilköğretim ve ortaöğretimde şube ve derslik başına düşen öğrenci sayılarındaki değişim incelenmiştir. Ardından, özel ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde şube başına düşen öğrenci sayıları ele alınmıştır. Daha sonra, ilköğretim düzeylerinde okul türlerine göre şube başına ve okul

başına düşen öğrenci sayılarındaki değişim analiz edilmiştir. Ayrıca, kademelere, bölgelere ve illere göre şube ve okul başına düşen öğrenci sayılarındaki değişiklikler detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Son olarak, OECD ülkelerinde ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde ortalama sınıf mevcutları üzerinde durulmuştur.

Şekil D.2.1 İlköğretim ve ortaöğretimde şube ve derslik başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2019-2023)

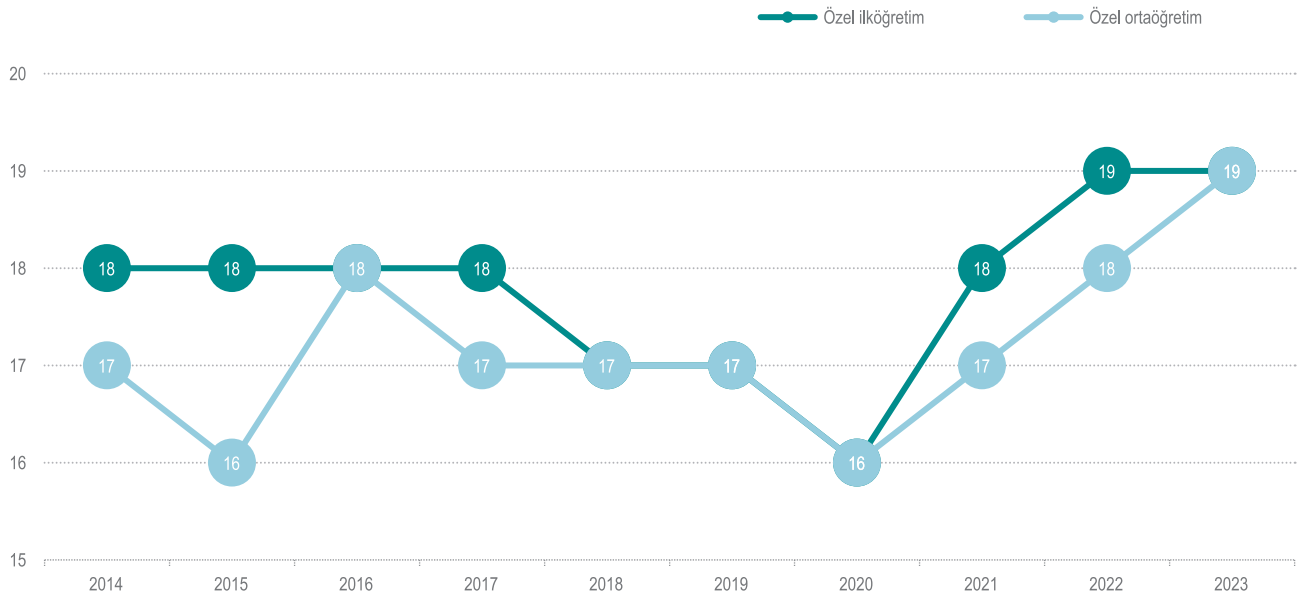
Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil D.2.1'de 2019 ve 2023 yılları arası ilköğretim ve ortaöğretimde şube ve derslik başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim gösterilmiştir. Şekle göre ilköğretim kademesinde 2019 yılında derslik başına 24 ve şube başına 23 öğrenci düşerken 2023 yılına gelindiğinde bu derslik ve şube başına düşen öğrenci sayıları sırasıyla 23 ve 22 şeklinde gerçekleşmiştir. Ortaöğretim kademesinde derslik ve şube başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında ise 2019 yılında 22 olan şube başına düşen öğrenci sayısı 2021 yılında 25'e yükselirken 2023 yılı da dahil olmak üzere aynı kalmış, derslik başına düşen öğrenci sayısı ise 2019 yılında 19 iken 2020 yılında 22'ye yükselmiş ve 2023 yılına kadar aynı kalmıştır.

2014-2023 yılları arası özel öğretimde ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde şube başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim Şekil D.2.2'de verilmiştir. Buna göre özel ilköğretim kademesinde 2014 yılında şube başına düşen öğrenci sayısı 18 iken 2015-2017 yılları arasında 18'de sabit kalmış sonrasında artış ve azalışlarla 2023 yılına gelindiğinde 19 olarak gerçekleşmiştir. Özel ortaöğretim kademesinde de şube başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında 2014-2023 yılları arası dalgalı bir seyir izlese de 2014 yılında 17, 2023 yılında ise bu sayı 19 şeklinde gerçekleşmiştir.

2014-2023 yılları arası ilköğretim ve ortaokulda şube başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim Şekil D.2.3'te

Şekil D.2.2 Özel öğretimde ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde şube başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

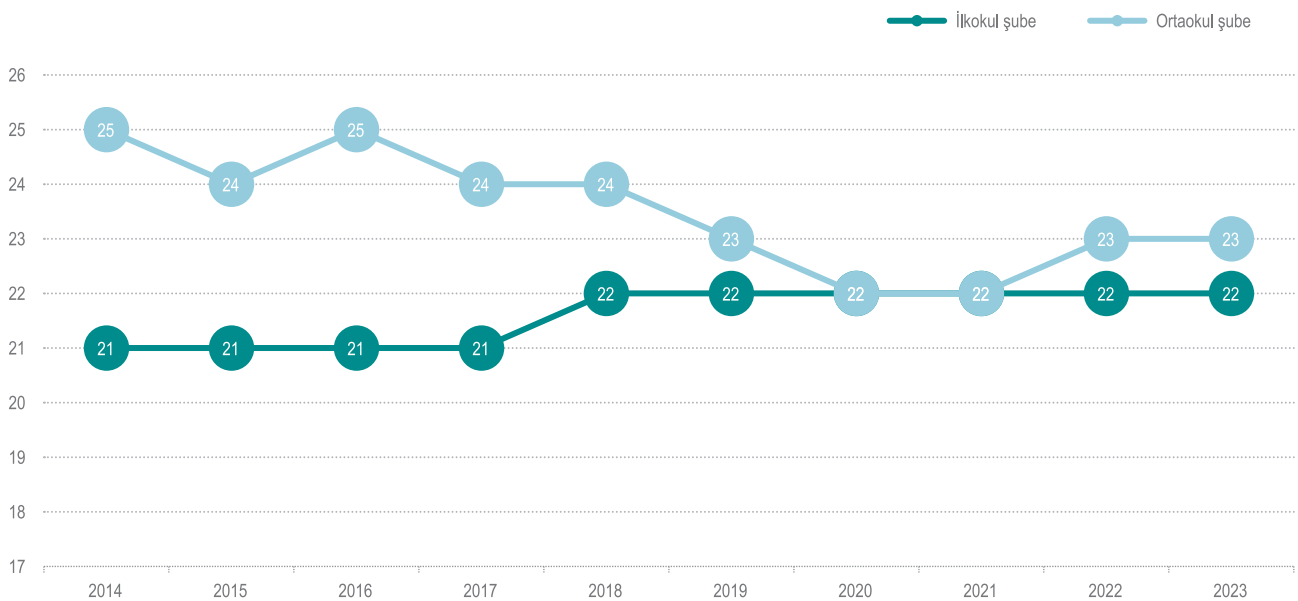

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

verilmiştir. Şekle göre ortaokul kademesinde şube başına düşen öğrenci sayısı yıllar içinde azalma eğilimi göstermiş, 2014 yılında 25 iken 2023 yılı için 23'e gerilemiştir. İlkokul kademesinde şube başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında ise 2014-2017 yılları arasında 21 iken 2018-2023 yılları arasında 22 şeklinde gerçekleşmiştir.

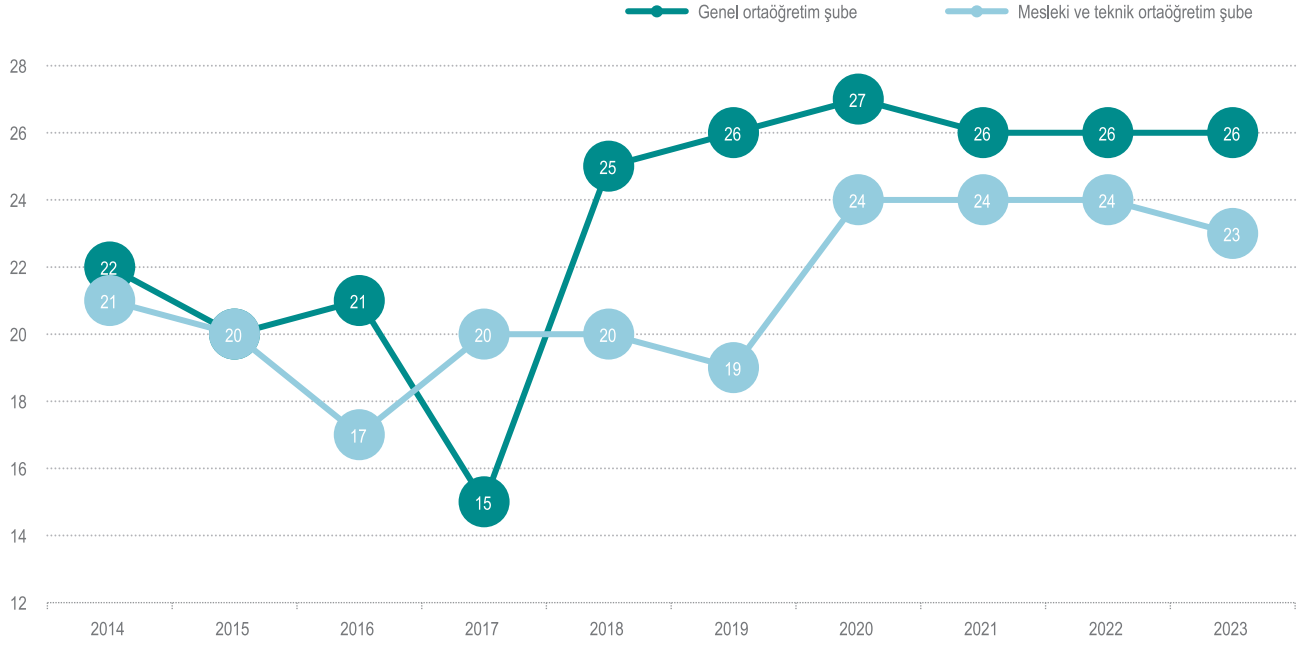
2014 ile 2023 yılları arası ortaöğretimde okul türüne göre şube başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim Şekil D.2.4'te gösterilmiştir. Şekle göre genel ortaöğretimde şube başına düşen öğrenci sayıları incelendiğinde 2014 yılında 22 iken 2017 yılına gelindiğinde 15'e gerilemiş ardından 2023 yılına gelindiğinde 26'ya yüksel-

Şekil D.2.3 İlkokul ve ortaokulda şube başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil D.2.4 Ortaöğretimde okul türüne göre şube başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

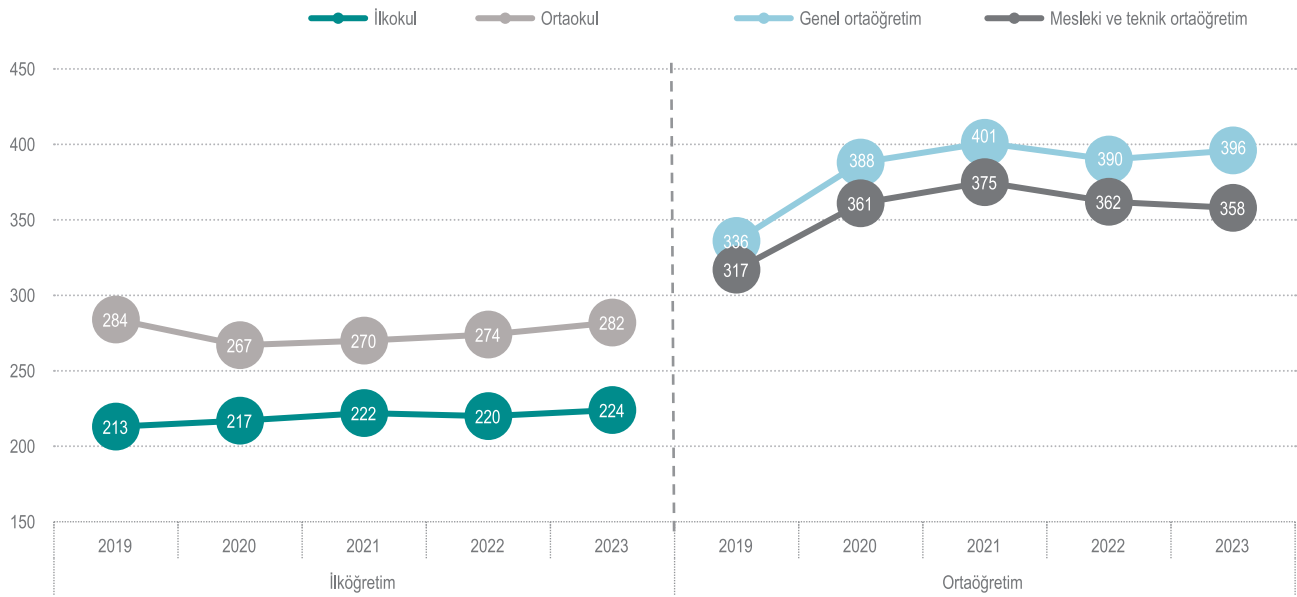
Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

miştir. Mesleki ve teknik ortaöğretim şube başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında 2014 yılında 21 iken 2019 yılında 19'a gerilemiş ardından 2023 yılına gelindiğinde tekrar 23'e yükselmiştir. Genel olarak bakıldığında 2018 ve sonrasında hem genel ortaöğretim hem de mesleki ve

teknik ortaöğretimde şube başına düşen öğrenci sayılarında gözle görülür bir artış söz konusudur.

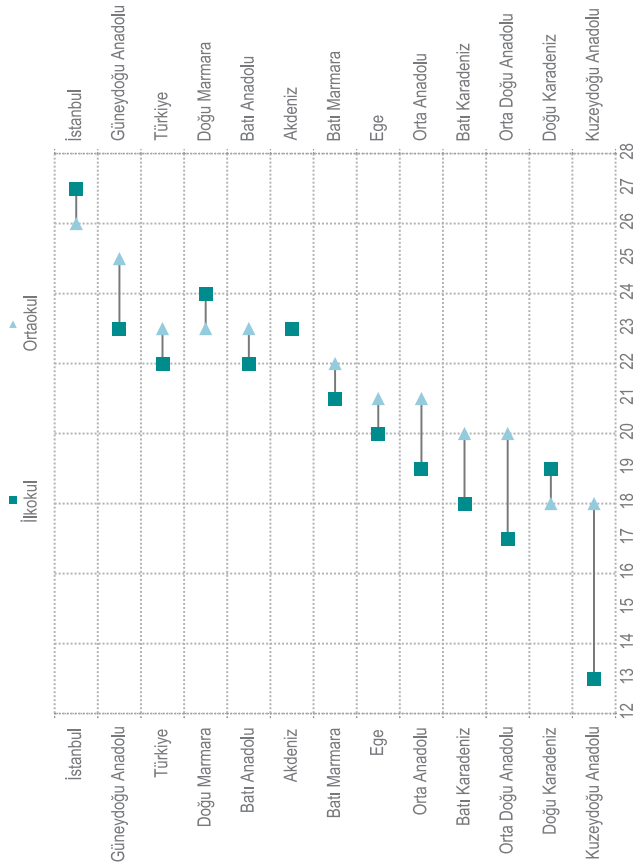
Şekil D.2.5'te 2019-2023 yılları arasında ilköğretim ve ortaöğretimde okul türüne göre okul başına düşen öğrenci

Şekil D.2.5 İlköğretim ve ortaöğretimde okul türüne göre okul başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2019-2023)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil D.2.6 İlkokul ve ortaokullarda bölgelere göre şube başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)

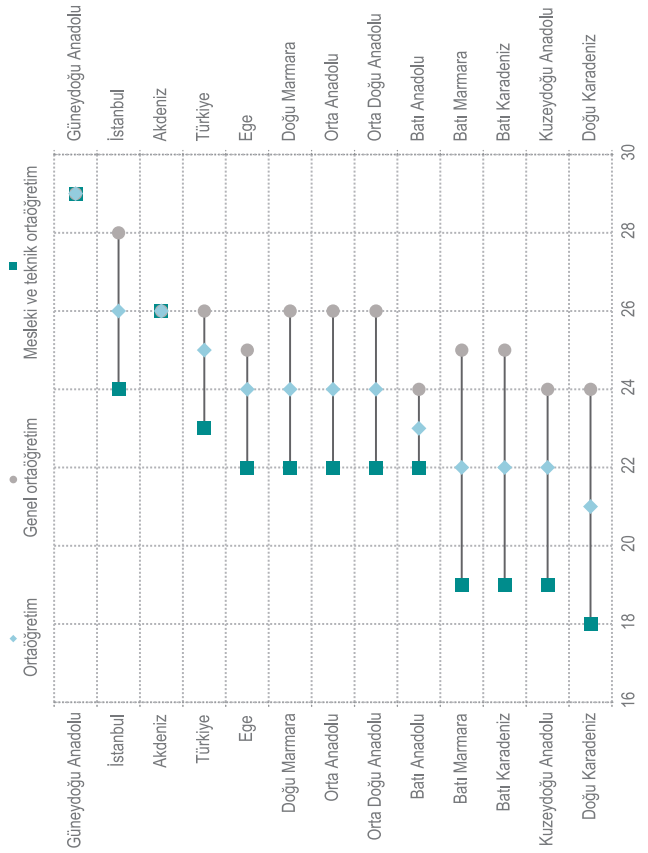

Kaynak: 2024 yılında yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

sayılarında yaşanan değişim gösterilmiştir. Şekle göre ilköğretimde ilköğretim kademesinde okul başına düşen öğrenci sayısı 2019 yılında 213 iken 2023 yılında 224'e yükselmiş, ortaokul kademesinde ise okul başına düşen öğrenci sayısı 2019 yılında 284 iken 2023 yılında 282'ye gerilemiştir. Genel ortaöğretimde okul başına düşen öğrenci sayısına bakıldığında 2019 yılında 336 iken 2023 yılında 396'ya yükselmiş, mesleki ve teknik ortaöğretimde ise 2019 yılında okul başına düşen öğrenci sayısı 317 iken 2023 yılında 358'e yükselmiştir.

Şekil D.2.6'da 2023/24 eğitim-öğretim yılı için ilköğretim ve ortaokullarda bölgelere göre şube başına düşen öğrenci sayısı gösterilmiştir. Buna göre Türkiye'de ilköğretim ve ortaokullarda şube başına düşen ortalama öğrenci sayısı sırasıyla 22 ve 23'tür. Buna ilaveten bölgelere göre hem ilköğretim düzeyinde hem de ortaokul düzeyinde şube başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında ciddi bir şekilde farklılaşmanın olduğu da görülmektedir. 2023 yılı

Şekil D.2.7 Ortaöğretimde okul türüne ve bölgelere göre şube başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)

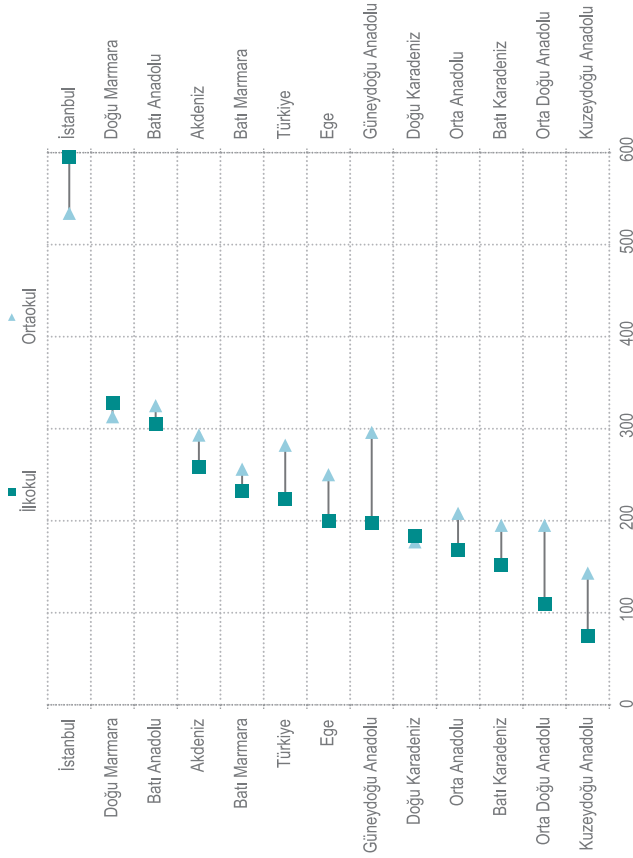
Kaynak: 2024 yılında yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

için ilköğretimde bölgelere göre şube başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında İstanbul'da 27, Doğu Marmara'da 24, Akdeniz'de 23, Güneydoğu Anadolu'da 23, Batı Anadolu'da 22'dir. İlkokulda şube başına düşen öğrenci sayısının en az olduğu bölgeler ise Kuzeydoğu Anadolu (13), Orta Doğu Anadolu (17), Batı Karadeniz (18)'dir. Ortaokul kademesinde ise İstanbul (26), Güneydoğu Anadolu (25), Doğu Marmara (23) ve Batı Anadolu (23) bölgelerinde şube başına düşen öğrenci sayıları en fazla iken, Kuzeydoğu Anadolu (18) ve Doğu Karadeniz (18) bölgelerinde ise en azdır.

Şekil D.2.7'de 2023/24 eğitim-öğretim yılı için ortaöğretimde okul türü ve bölgelere göre şube başına düşen öğrenci sayısı verilmiştir. Buna göre Güneydoğu Anadolu, İstanbul ve Akdeniz bölgeleri şube başına düşen öğrencilerin en yoğun olduğu bölgelerdir. Güneydoğu Anadolu'da mesleki ve teknik ortaöğretim ile genel ortaöğretimde şube başına düşen öğrenci sayısı 29 iken,

Şekil D.2.8

İlkokul ve ortaokullarda bölgelere göre okul başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)

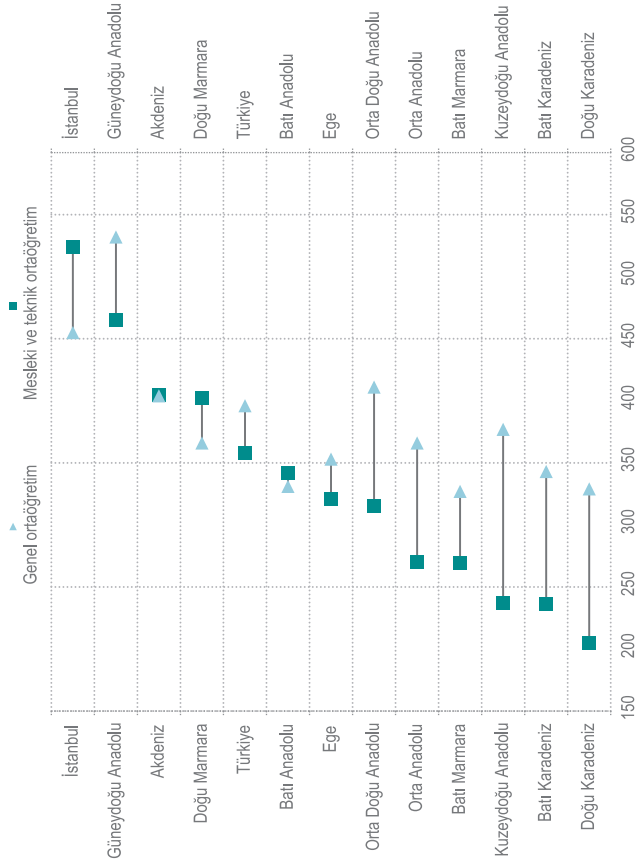
Kaynak: 2024 yılında yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

İstanbul'da mesleki ve teknik ortaöğretimde şube başına 24, ortaöğretimde 26, genel ortaöğretimde 28, Akdeniz'de ise ortaöğretim, genel ortaöğretim ve mesleki ve teknik ortaöğretimde şube başına düşen öğrenci sayısı 26'dır. Buna ilaveten mesleki ve teknik ortaöğretimde şube başına düşen öğrenci sayısının en düşük olduğu bölgeler Doğu Karadeniz (18), Batı Karadeniz (19), Batı Marmara (19) ve Kuzeydoğu Anadolu (19) iken genel ortaöğretimde şube başına düşen öğrenci sayısının en düşük olduğu bölgeler Doğu Karadeniz (24), Batı Anadolu (24) ve Kuzeydoğu Anadolu (24)'dur. Genel ortaöğretimde bölgesel farklılaşma fazla olmamakla birlikte mesleki ve teknik ortaöğretim kademesinde bölgelere göre ciddi farklılaşmalar mevcuttur.

Şekil D.2.8'de 2023/24 eğitim-öğretim yılı için ilkokul ve ortaokullarda bölgelere göre okul başına düşen öğrenci sayıları verilmiştir. Şekle göre Türkiye geneli ilkokullarda okul başına düşen öğrenci sayısı ortalama 224 iken or-

Şekil D.2.9

Ortaöğretimde okul türüne ve bölgelere göre okul başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)

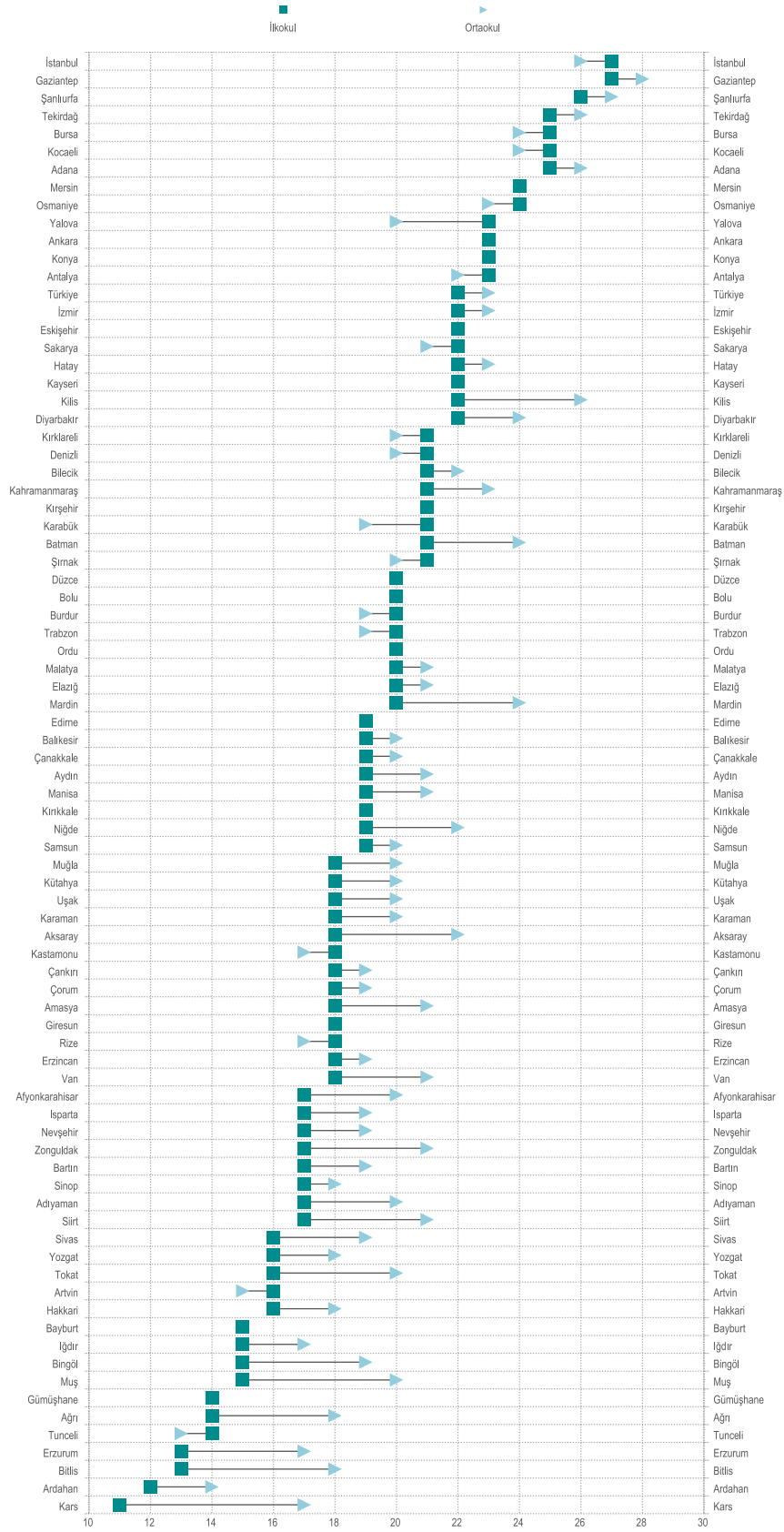

Kaynak: 2024 yılında yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

taokulda bu sayı 282'dir. İlkokul kademesinde bölgelere göre okul başına düşen öğrenci sayısına bakıldığında ciddi bir farklılaşmanın olduğu görülmektedir. İlkokul kademesinde okul başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında, okul başına düşen öğrenci sayısı en fazla İstanbul (534), Doğu Marmara'da 313 ve iken Kuzeydoğu Anadolu'da 143, Doğu Karadeniz'de 177'dir.

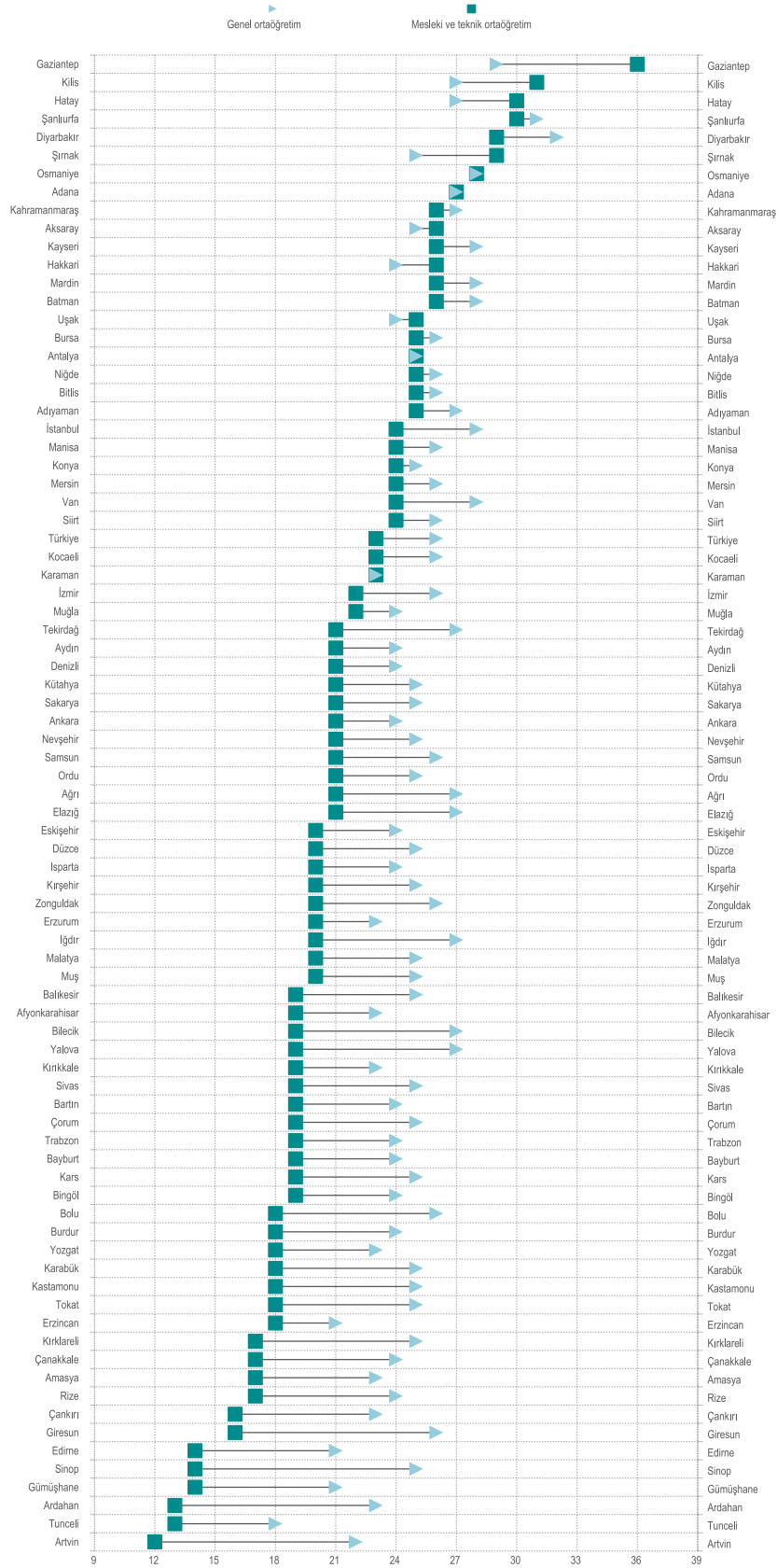
Şekil D.2.9'da 2023/24 eğitim-öğretim yılında ortaöğretimde okul türüne ve bölgelere göre okul başına düşen öğrenci sayısı verilmiştir. Şekle göre Türkiye'de genel ortaöğretimde okul başına düşen öğrenci sayısı ortalama 358'dir. Hem mesleki ve teknik ortaöğretimde hem de

Şekil D.2.10 İlkokul ve ortaokulda illere göre şube başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)

Kaynak: 2024 yılında yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil D.2.11 Ortaöğretimde okul türüne ve illere göre şube başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)

Kaynak: 2024 yılında yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

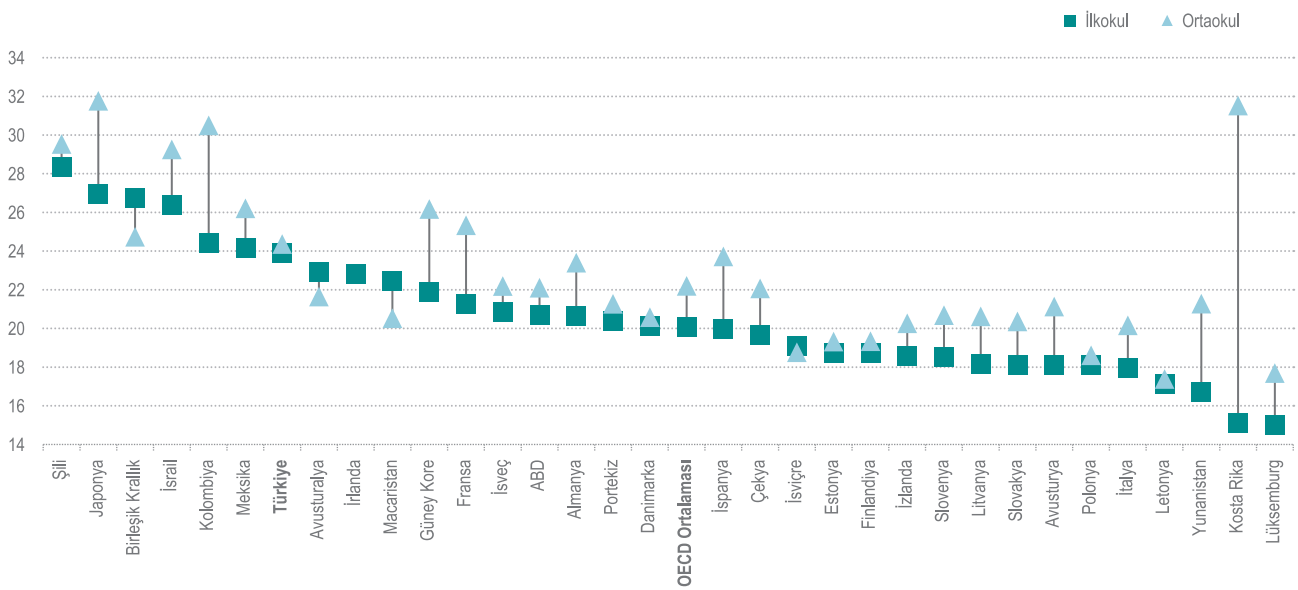
genel ortaöğretimde bölgeler arası okul başına düşen öğrenci sayılarında farklılaşmalar mevcuttur. Genel ortaöğretimde okul başına düşen öğrenci en fazla Güneydoğu Anadolu (532), İstanbul (455) ve Orta Doğu Anadolu (411) bölgelerindeyken, Batı Marmara (327), Batı Anadolu (331) ve Doğu Karadeniz (329) bölgelerinde en azdır. Mesleki ve teknik ortaöğretimde okul başına düşen öğrenci sayısı en fazla İstanbul (524), Güneydoğu Anadolu (465) ve Akdeniz (404) bölgelerindeyken Doğu Karadeniz (205) ve Batı Karadeniz (236)'de ise en azdır.

2023/24 eğitim-öğretim yılında ilkökul ve ortaokulda illere göre şube başına düşen öğrenci sayıları Şekil D.2.10'da verilmiştir. Şekle göre ilkökul ve ortaokulda illere göre şube başına düşen öğrenci sayılarında farklılaşmalar olduğu görülmektedir. İlkokulda şube başına düşen öğrenci sayısının en fazla olduğu iller Gaziantep (27), İstanbul (27), Şanlıurfa (26), Tekirdağ (25), Bursa (25), Kocaeli (25) ve Adana (25) iken en düşük olduğu iller ise Kars (11), Ardahan (12), Bitlis (13), Erzurum (13)'dür. Ortaokul kademesinde illere göre şube başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında, şube başına düşen öğrenci sayısının en fazla olduğu iller Gaziantep (28), Şanlıurfa (27), İstanbul (26), Tekirdağ (26), Kilis (26) ve Adana (26) iken en düşük olduğu iller ise Tunceli (13), Ardahan (14), Gümüşhane (14) ve Artvin (15)'dir.

Şekil D.2.11'de 2023/24 eğitim-öğretim yılında ortaöğretimde okul türüne ve illere göre şube başına düşen öğrenci sayısı verilmiştir. Buna göre genel ortaöğretimde şube başına düşen öğrenci sayısının en fazla olduğu iller Diyarbakır (32), Şanlıurfa (31), Gaziantep (29) ve iken en düşük olduğu iller ise Tunceli (18), Edirne (21), Erzincan (21) ve Gümüşhane (21)'dir. Buna ilaveten mesleki ve teknik ortaöğretimde şube başına düşen öğrenci sayısına bakıldığında öğrenci sayısının en fazla olduğu iller Gaziantep (36), Kilis (31), Hatay (30) ve Şanlıurfa (30) iken en düşük olduğu iller ise Artvin (12), Tunceli (13) ve Ardahan (13)'dür.

OECD ülkelerinde ilkökul ve ortaokullardaki ortalama sınıf mevcudu 2022 yılı için Şekil D.2.12'de verilmiştir. Buna göre OECD ülkeleri ortalamasına bakıldığında ilkökulda ortalama sınıf mevcudu 20 iken ortaokul kademesinde 22'dir. Buna ilave olarak; ilkökul kademesinde ortalama sınıf mevcudunun en fazla olduğu ülkeler Şili (28), Japonya (27), Birleşik Krallık (27) ve İsrail (26) iken ilkökulda sınıf mevcudunun en az olduğu ülkeler Lüksemburg (15), Kosta Rika (15), Yunanistan (17) ve Letonya (17)'dir. Ortaokul kademesinde sınıf mevcudunun en fazla olduğu ülkeler Japonya (32), Kosta Rika (32), Kolombiya (30) ve Şili (30) iken en az olduğu ülkeler ise Letonya (17), Lüksemburg (18), Polonya (19), İsviçre (19), Estonya (19) ve Finlandiya (19)'dir. Türkiye'nin ise hem ilkökul kademesinde hem de ortaokul kademesinde ortalama sınıf mevcudu 24 olup OECD ülkeleri ortalamalarının biraz üzerindedir.

Şekil D.2.12 OECD ülkelerinde ilkökul ve ortaokullardaki ortalama sınıf mevcudu (2022)

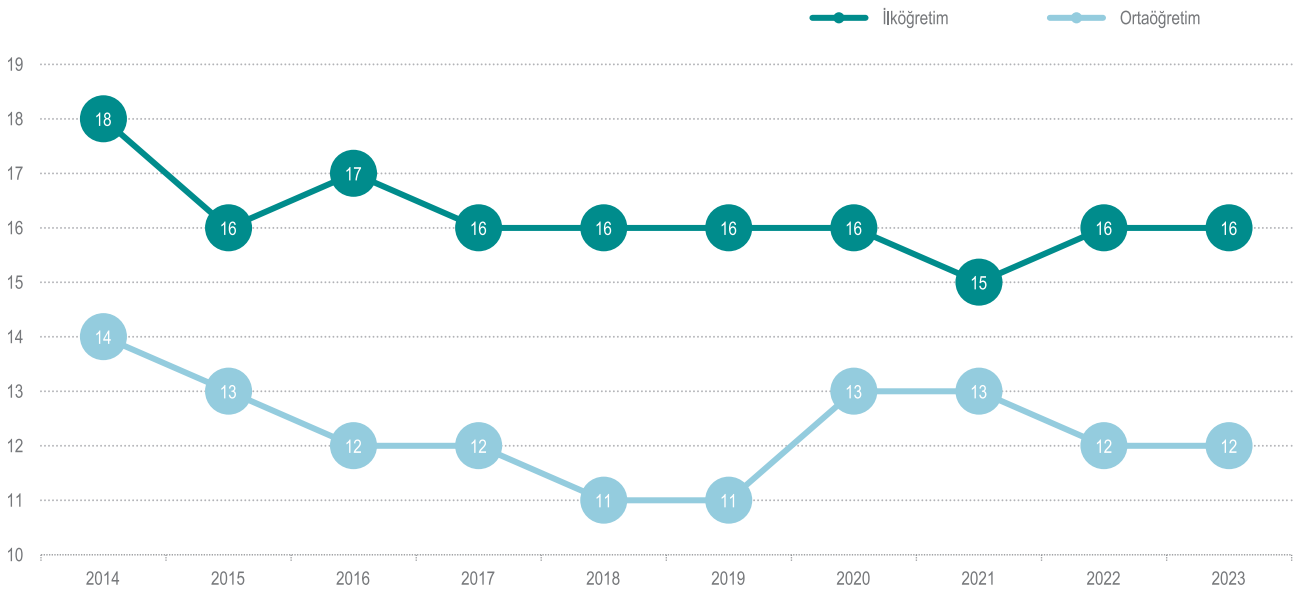

Kaynak: Data-Explorer. OECD (2024) verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır

Bu gösterge altında, öncelikle kademelere ve ortaöğretimde okul türlerine göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısındaki değişim sunulmuştur. Ardından, bölgelere ve illere göre ilköğretim, ortaokul ve ortaöğretimde öğret-

men başına düşen öğrenci sayıları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Son olarak, OECD ülkelerinde ilköğretim ve ortaokul kademelerinde öğretmen başına düşen öğrenci sayıları analiz edilmiştir.

Şekil D.3.1 Kademelere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısında yaşanan değişim (2014-2023)

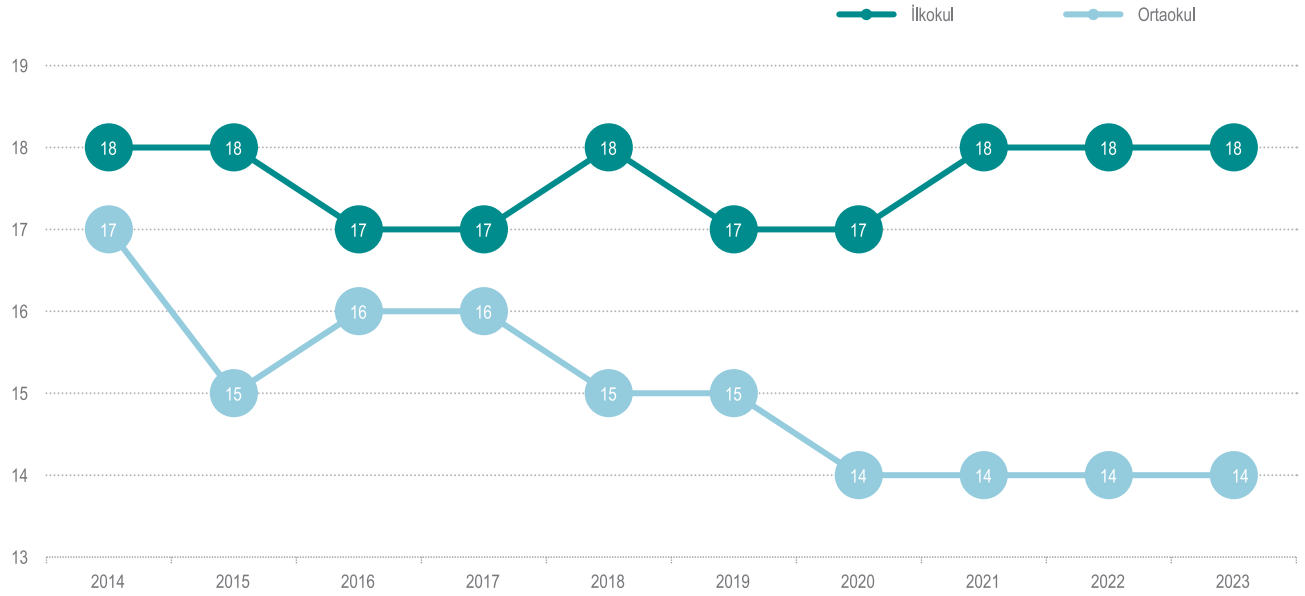

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil D.3.1'de 2014-2023 yılları arasında kademelere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim verilmiştir. Şekle göre ilköğretim kademesinde 2014 yılında öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 18 iken 2015-2020 yılları arasında 16'ya gerilemiş, 2021 yılında 15'e düşmüş ve sonrasında 2022 ile 2023 yıllarında 16 şeklinde gerçekleşmiştir. Ortaöğretim kademesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısına bakıldığında ise 2014 yılında 14 iken 2018 ve 2019 yıllarında 11'e gerilemiş, 2023 yılına gelindiğinde ise 12 şeklinde gerçekleşmiştir.

Şekil D.3.2'de 2014-2023 yılları arasında ilköğretim ve ortaokulda öğretmen başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim verilmiştir. Şekle göre ilköğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 2014 yılında 18 iken 2017 yılına gelindiğinde 17'ye gerilemiş, 2023 yılına gelindiğinde ise 18 şeklinde gerçekleşmiştir. Ortaokulda ise öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 2014 yılında 14 iken yıllar itibarıyla gerilemiş ve 2023 yılına gelindiğinde 12 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil D.3.2 İlkokul ve ortaokulda öğretmen başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

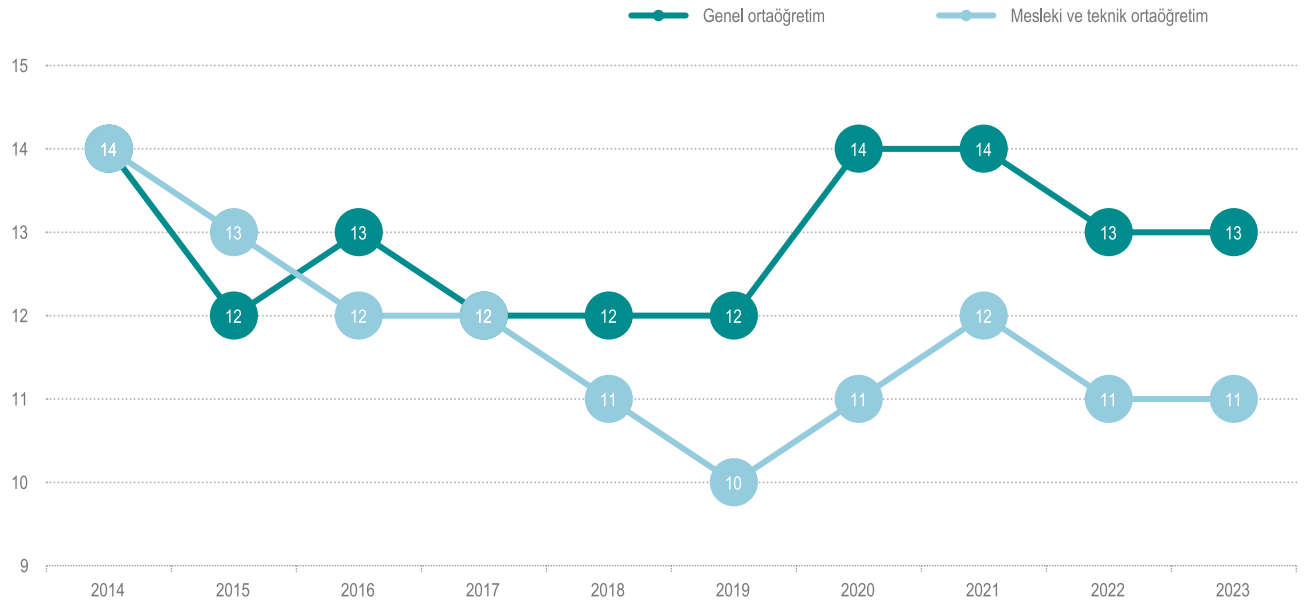

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2014-2023 yılları arası ortaöğretimde okul türüne göre öğretmen başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim Şekil D.3.3'te verilmiştir. Şekle göre genel ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 2014 yılında 14 iken 2019 yılında 12 olarak gerçekleşmiş, 2023 yılına

gelindiğinde ise 13 olmuştur. Mesleki ve teknik ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 2014 yılında 14 iken 2019 yılında 10'a gerilemiş, 2023 yılında ise 11 şeklinde gerçekleşmiştir.

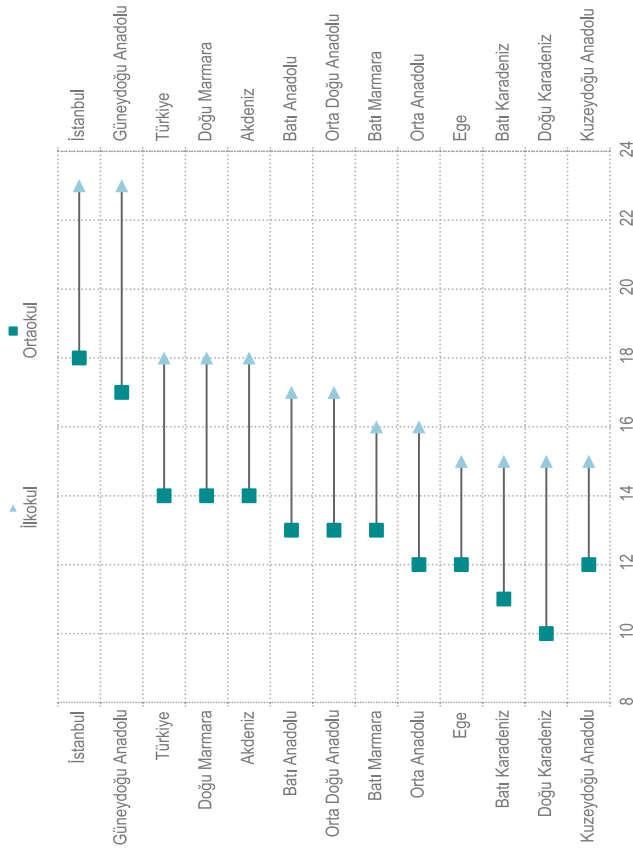
Şekil D.3.3 Ortaöğretimde okul türüne göre öğretmen başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2023/24 eğitim-öğretim yılı için ilkökul ve ortaokulda bölgelere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Şekil D.3.4'te verilmiştir. Buna göre Türkiye'de ilkökulda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ortalama 18 iken ortaokulda bu sayı 14'tür. İlkokul düzeyinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı en fazla İstanbul (23) ve Güneydoğu Anadolu (23) bölgelerindeyken en az Ege (15),

Şekil D.3.4 İlkokul ve ortaokulda bölgelere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)

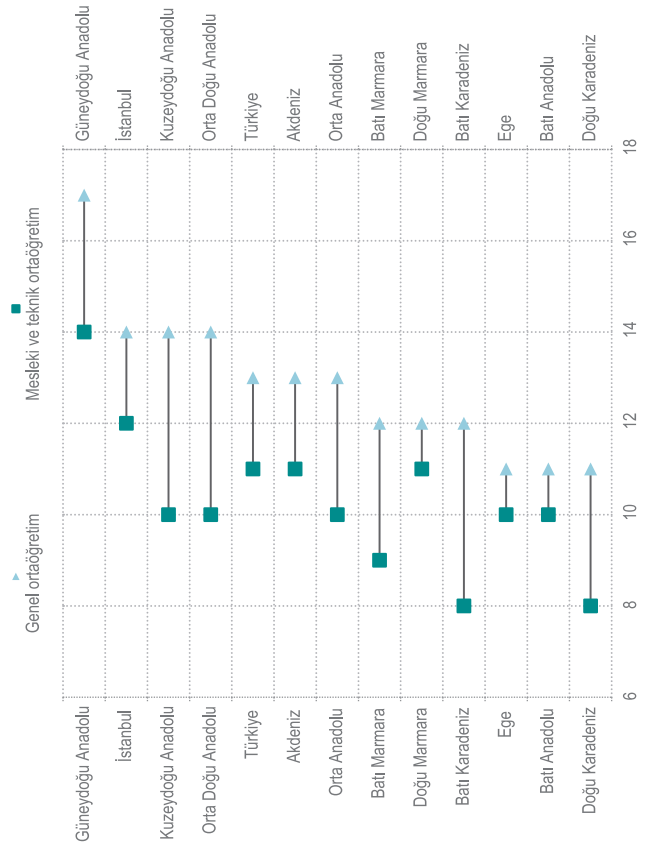

Kaynak: 2024 yılında yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2023/24 eğitim-öğretim yılında ortaöğretimde okul türüne ve bölgelere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Şekil D.3.5'te verilmiştir. Şekle göre Türkiye'de genel ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ortalama 13 iken mesleki ve teknik ortaöğretimde bu sayı 11'dir. Genel ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında bu sayı, en fazla Güneydoğu Anadolu (17), Orta Doğu Anadolu (14), Kuzeydoğu

Batı Karadeniz (15), Doğu Karadeniz (15) ve Kuzeydoğu Anadolu (15) bölgelerindedir. Ortaokul düzeyinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı en fazla İstanbul (18) ve Güneydoğu Anadolu (17) bölgelerinde bulunurken en az ise Doğu Karadeniz (10) ve Batı Karadeniz (11) bölgelerindedir.

Şekil D.3.5 Ortaöğretimde okul türüne ve bölgelere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)

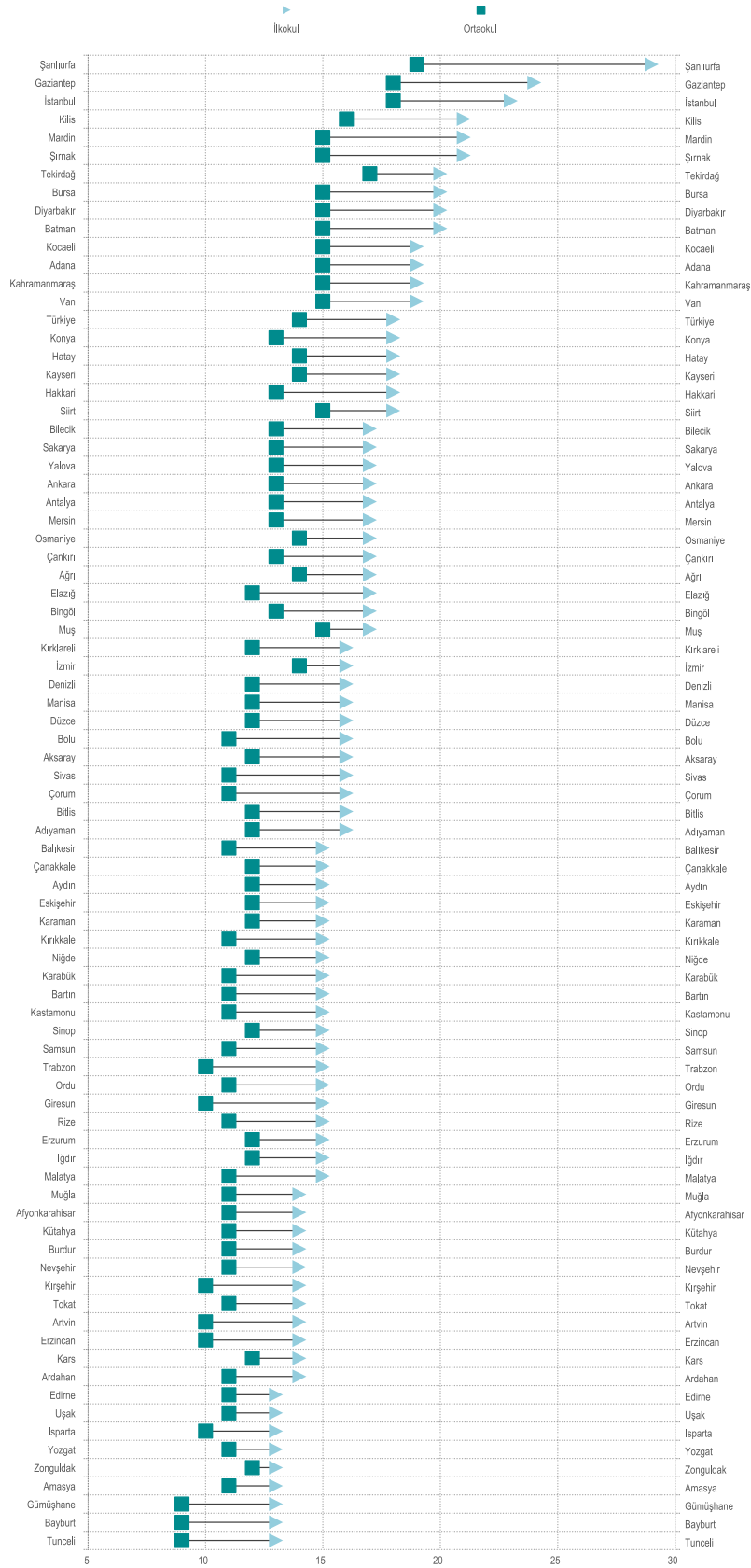
Kaynak: 2024 yılında yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Anadolu (14) ve İstanbul (14) bölgelerindeyken, en az ise Batı Anadolu (11), Doğu Karadeniz (11) ve Ege (11) bölgelerinde bulunmaktadır. Mesleki ve teknik ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı en fazla Güneydoğu Anadolu (14), İstanbul (12) ve Akdeniz (12) bölgelerindeyken en az ise Doğu Karadeniz (8), Batı Karadeniz (8), Batı Marmara (9), Batı Anadolu (10), Ege (10) ve Orta Anadolu (10) bölgelerindedir.

Şekil D.3.6'da 2023-24 eğitim-öğretim yılında ilköğretim ve ortaokulda illere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı verilmiştir. Buna göre ilköğretim kademesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının en fazla olduğu iller Şanlıurfa (29), Gaziantep (24) ve İstanbul (22) iken en düşük olduğu iller ise Tunceli (13), Bayburt (13), Gümüşhane (13), Amasya (13), Zonguldak (13), Yozgat (13), Isparta (13), Uşak (13), ve Edirne (13)'dir. Ortaokulda kademesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının en fazla olduğu iller Şanlıurfa (19), Gaziantep (18), İstanbul (18), Tekirdağ (17) ve Kilis (16) iken en düşük olduğu iller ise Bayburt (9), Tunceli (9) ve Gümüşhane (9)'dir.

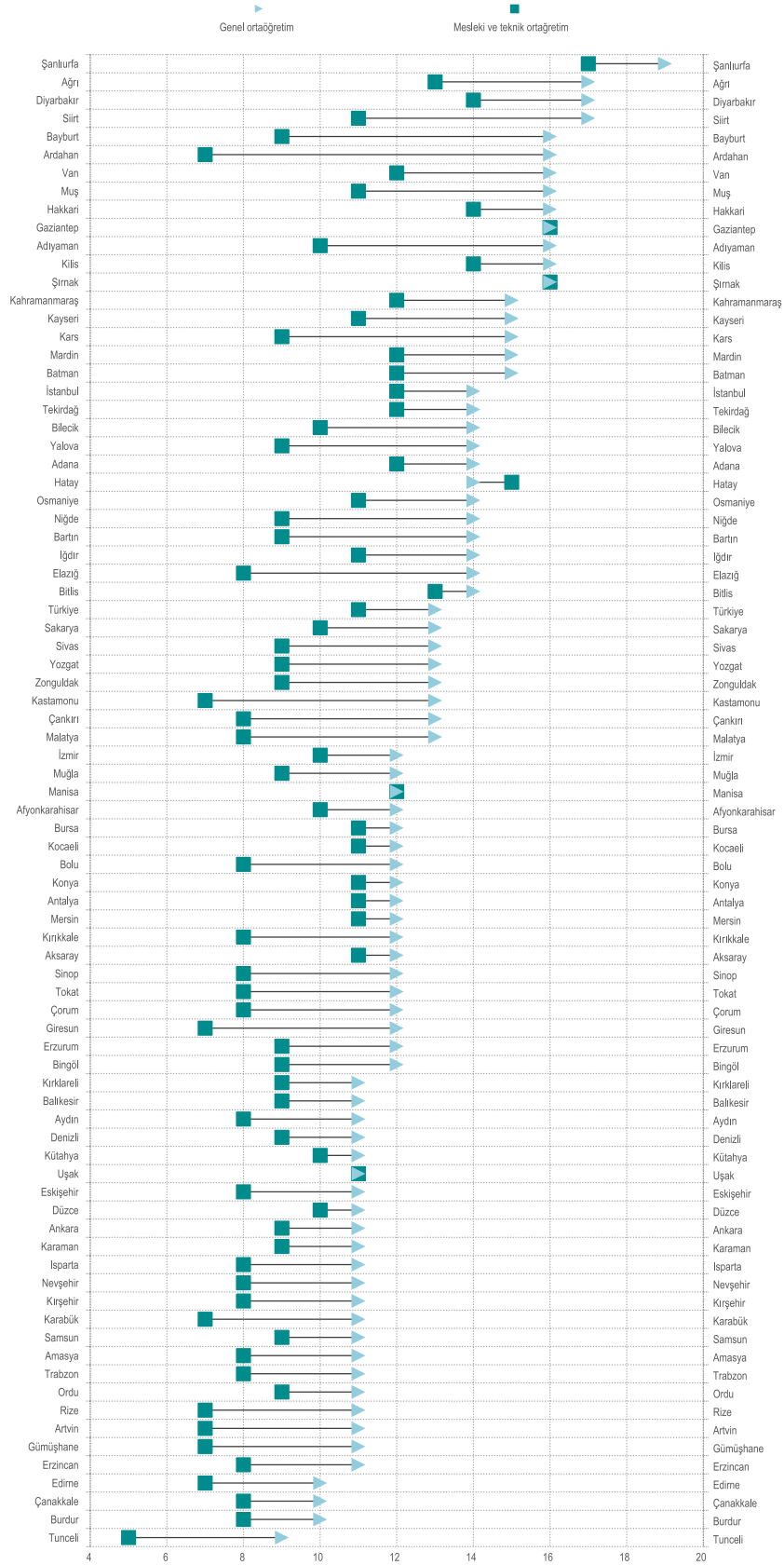
Şekil D.3.7'de 2023/24 eğitim-öğretim yılında ortaöğretimde okul türüne ve illere göre öğretmen başına düşen öğrenci verilmiştir. Buna göre genel ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının en fazla olduğu iller Şanlıurfa (19), Ağrı (17), Şırnak (19), Diyarbakır (18) ve Siirt (18) iken en düşük olduğu iller ise Tunceli (9), Çanakkale (10), Edirne (10) ve Burdur (10)'dur. Mesleki ve teknik ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısına bakıldığında en fazla olduğu iller Şanlıurfa (17), Gaziantep (16) ve Şırnak (16) iken en az olduğu iller ise Tunceli (5), Karabük (7), Edirne (7), Artvin (7), Rize (7) ve Gümüşhane (7)'dir.

Şekil D.3.6 İlkokul ve ortaokulda illere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)

Kaynak: 2024 yılında yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil D.3.7 Ortaöğretimde okul türüne ve illere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (2023/24)

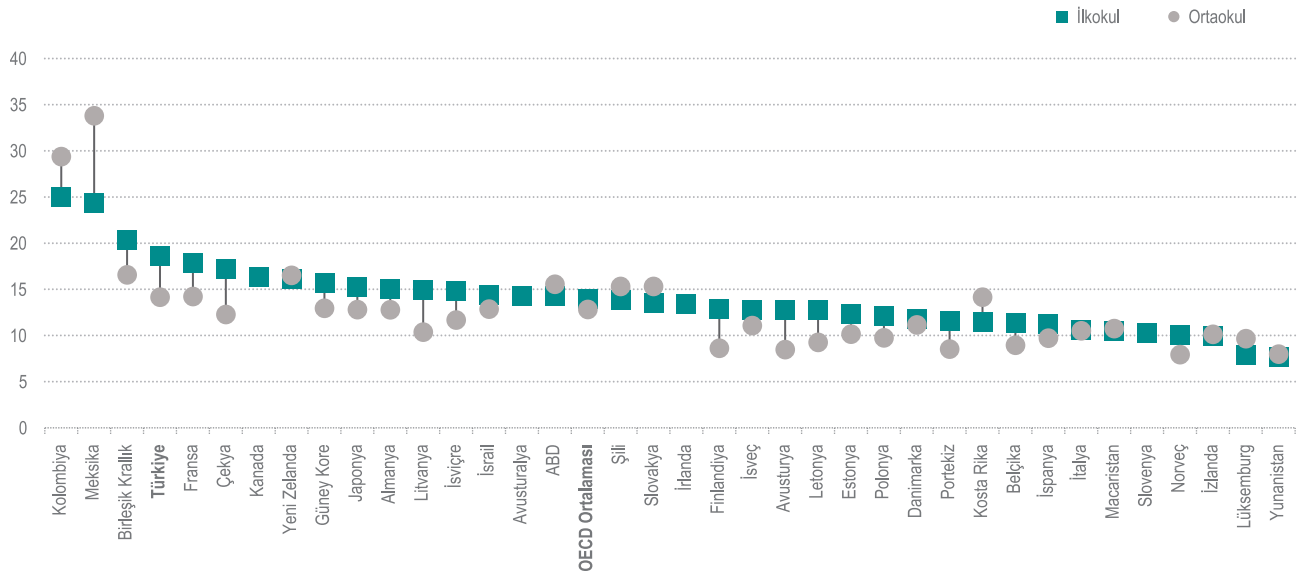

Kaynak: 2024 yılında yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

OECD ülkelerinde ilkökul ve ortaokul kademelerinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının 2022 yılı verileri Şekil D.3.8'de verilmiştir. Buna göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısına bakıldığında; OECD ortalaması ilkökul kademesinde 14 iken ortaokul düzeyinde OECD ortalaması 13'tür. İlkokul kademesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının en fazla olduğu ülke Kolombiya (25) iken ortaöğretim düzeyinde Meksika (34)'dir. Buna ilave olarak, ilkökul kademesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının en yüksek olduğu diğer ülkeler

Meksika (24), Birleşik Krallık (20) iken en düşük ülkeler ise Yunanistan (8) ve Lüksemburg (8)'tur. Ortaokul kademesinde de öğretmen başına düşen öğrenci sayısının en yüksek olduğu diğer ülkeler Kolombiya (29), Birleşik Krallık (17) ve Yeni Zelanda (17) iken bu oranın en düşük olduğu ülkeler, Yunanistan (8), Norveç (8) ve Avusturya (8)'dir. Türkiye'nin ise öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ilkökul kademesinde 19 iken ortaokul kademesinde 14 olup, sırasıyla OECD ülkeleri ortalamaları olan 14 ve 13'ün üstündedir.

Şekil D.3.8 OECD ülkelerinde ilkökul ve ortaokul kademelerinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (2022)

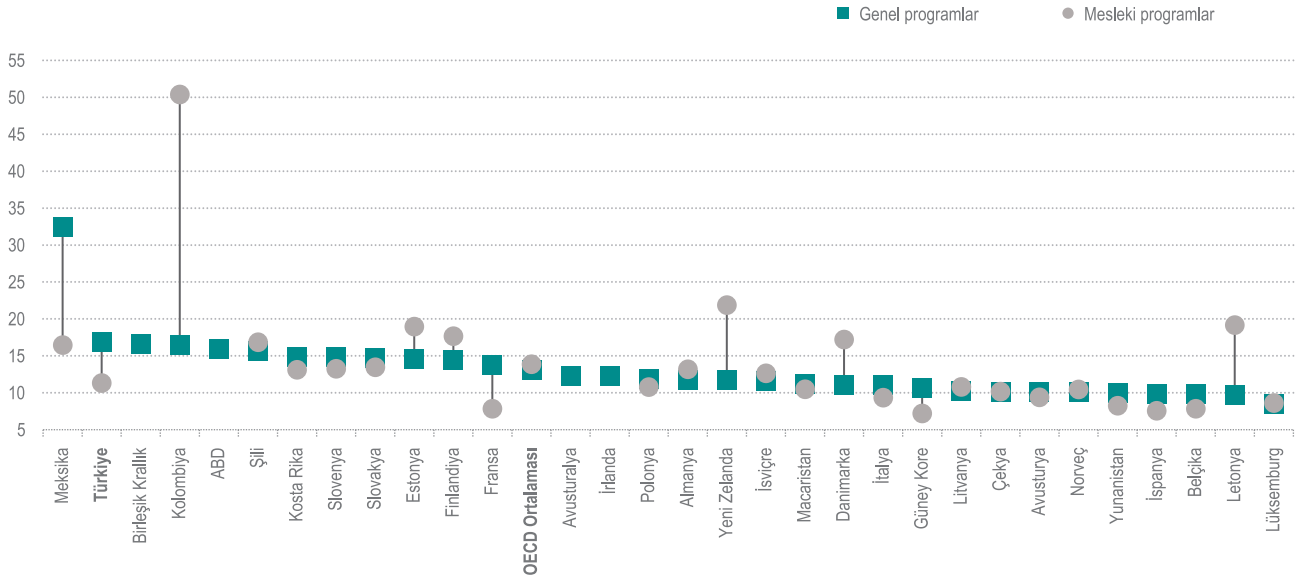
Kaynak: Data-Explorer. OECD (2024) verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

OECD ülkelerinde genel ortaöğretim ve mesleki ve teknik ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının 2022 yılı verileri Şekil D.3.9'da verilmiştir. Buna göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısına bakıldığında; OECD ortalaması genel ortaöğretimde 13 iken mesleki ve teknik ortaöğretimde 14 olduğu görülmektedir. Buna ilave olarak, genel ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının en yüksek olduğu diğer ülkeler Meksika (32), Türkiye (17) ve Birleşik Krallık (17) iken en düşük ülkeler ise Lüksemburg (9), Letonya (10), Belçika (10), İspanya (10), Yunanistan (10), Norveç (10), Avustur-

ya (10), Çekya (10), ve Litvanya (10)'dır. Mesleki ve teknik ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının en yüksek olduğu ülkeler Kolombiya (50), Yeni Zelanda (22), Letonya (19) ve Estonya (19) iken bu oranın en düşük olduğu ülkeler, Güney Kore (7), İspanya (8), Belçika (8), Fransa (8) ve Yunanistan (8)'dir. Türkiye'nin ise öğretmen başına düşen öğrenci sayısı genel ortaöğretimde OECD ortalamasının (13) üzerinde 17 iken mesleki ve teknik ortaöğretimde 11 olup, OECD ülkeleri ortalamasının (14) altında olduğu görülmektedir.

Şekil D.3.9

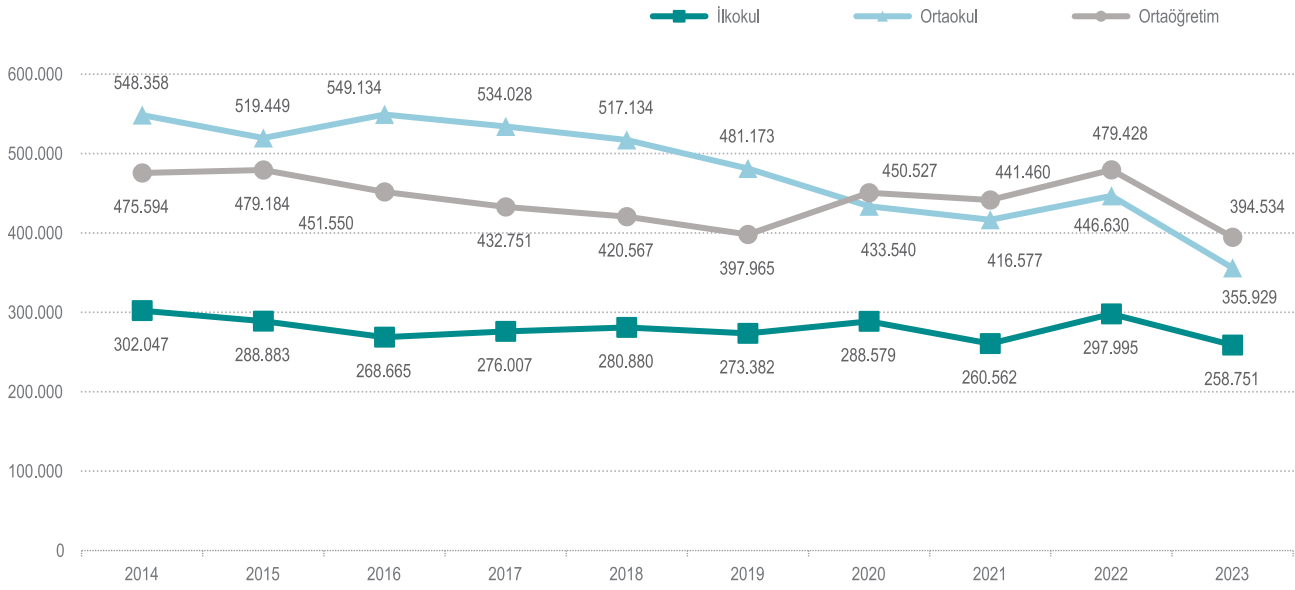
OECD ülkelerinde genel ortaöğretim ve mesleki ve teknik ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (2022)

Kaynak: Data-Explorer. OECD (2024) verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Bu gösterge altında ilk olarak kademelere göre taşımali eğitim kapsamında taşınan öğrenci sayılarında yaşanan değişim analiz edilmiştir. Sonrasında ise ilkökul, ortaokul ve ortaöğretimde illere göre taşınan öğrenci sayıları haritalarla görselleştirilerek ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Şekil D.4.1 Kademelere göre taşımali eğitim kapsamında taşınan öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2014-2023)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

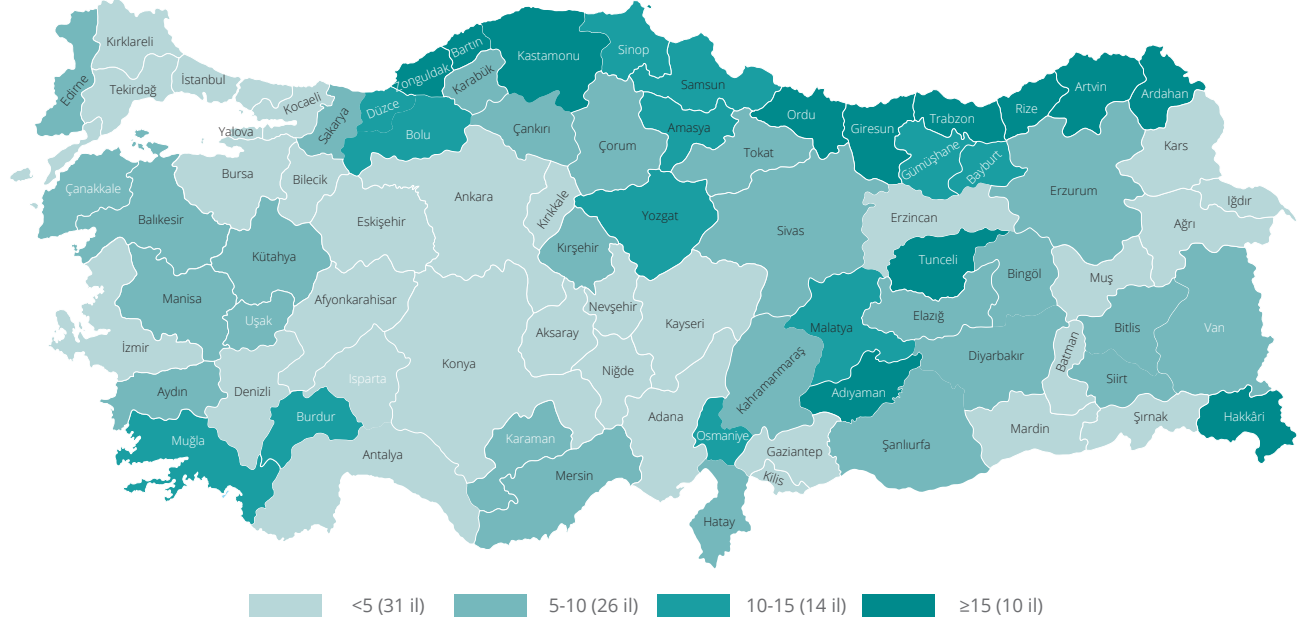
2014-2023 yılları arası kademelere göre taşımali eğitim kapsamında taşınan öğrenci sayılarında yaşanan değişim Şekil 4.1'de verilmiştir. Buna göre ortaokul düzeyinde taşımali eğitim kapsamında taşınan öğrenci sayısı 2014 yılında 548 bin 358 iken 2023 yılına gelindiğinde 355 bin 929'a düşmüştür. Ortaöğretim düzeyinde taşımali eğitim kapsamında taşınan öğrenci sayısı 2014'te 475 bin 594 iken 2023 yılına gelindiğinde 394 bin 534'e düşmüştür. İlkokul düzeyinde ise bu sayı 2014 yılında 302 bin 47 iken 2023 yılında 258 bin 751'e gerilemiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde son on yılda tüm kademelerde taşınan öğrenci sayılarının gerilediği görülmektedir.

2023/24 eğitim-öğretim yılında ilkökulda taşımali eğitim kapsamında taşınan öğrenci oranlarının illere göre dağılımı Harita D.4.2'de verilmiştir. 2023/24 eğitim-öğretim yılında ilkökul kademesinde taşımali eğitim kapsamında taşınan öğrencilerin oranının Türkiye ortalaması %4,6'dır.

Taşımali eğitim kapsamında taşınan öğrenci oranının en fazla olduğu iller Bartın (%28,8), Hakkâri (%26,5), Ardahan (%26,1), Ordu (%19,5), iken en az olduğu iller İstanbul (%0,7) ve Ankara (%0,7)'dir. Taşımali eğitim kapsamında ilkökul kademesinde Türkiye ortalamasının altında 29 il bulunurken taşınan öğrenci oranı %15'in üstünde olan 10 il bulunmaktadır.

Harita D.4.3'te 2023/24 eğitim-öğretim yılına göre ortaokulda taşımali eğitim kapsamında taşınan öğrenci oranlarının illere göre dağılımı verilmiştir. 2023/24 eğitim-öğretim yılında ortaokul kademesinde taşımali eğitim kapsamında taşınan öğrenci oranının Türkiye ortalaması %6,9'dur. Buna ilaveten ortaokul kademesinde taşımali eğitim kapsamında taşınan öğrenci oranının en fazla olduğu iller Hakkâri (%35,1), Ardahan (%30,6) ve Bartın (%30,1) iken en düşük olduğu iller ise İstanbul (%0,6), Ankara (%0,9), ve Kayseri (%1,6)'dir. Taşımali eğitim kap-

Harita D.4.2 İlkokulda taşınmalı eğitim kapsamında taşınan öğrenci oranlarının (%) illere göre dağılımı (2023/24)

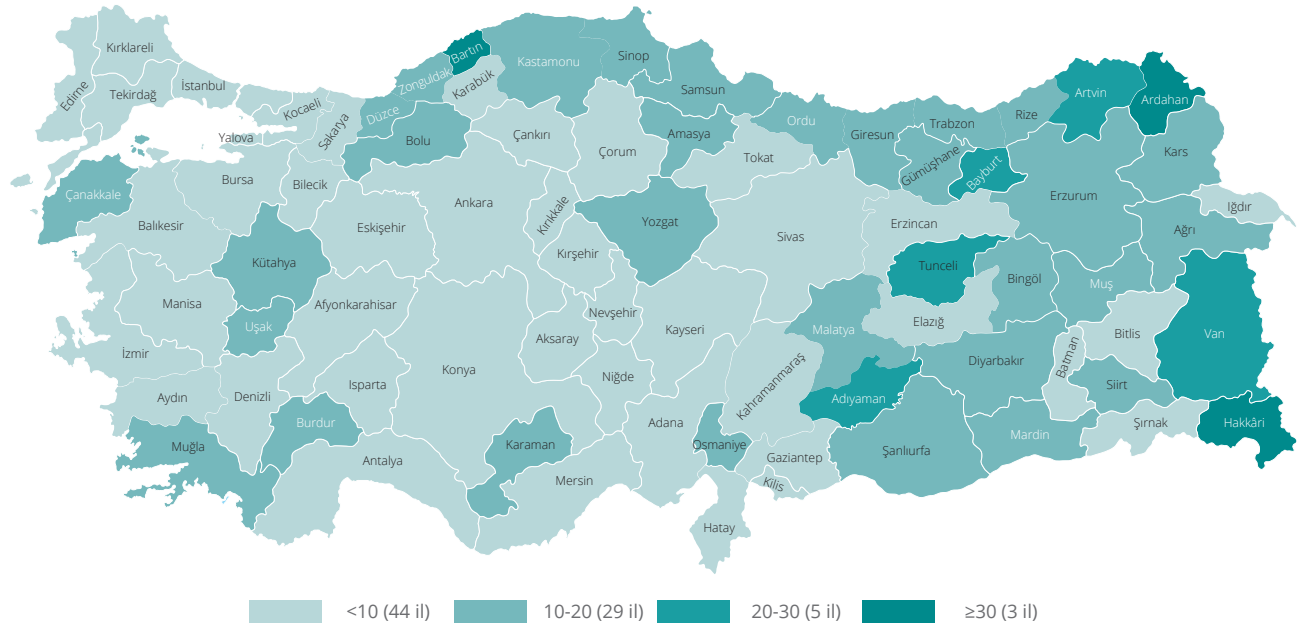

Kaynak: 2024 yılında yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2023/24 eğitim-öğretim yılında ortaöğretimde taşınmalı eğitim kapsamında taşınan öğrenci oranlarının illere göre dağılımı Harita D.4.4'te verilmiştir. Buna göre orta-

2023/24 eğitim-öğretim yılında ortaöğretimde taşınmalı eğitim kapsamında taşınan öğrenci oranlarının illere göre dağılımı Harita D.4.4'te verilmiştir. Buna göre orta-

Harita D.4.3 Ortaokulda taşınmalı eğitim kapsamında taşınan öğrenci oranlarının (%) illere göre dağılımı (2023/24)

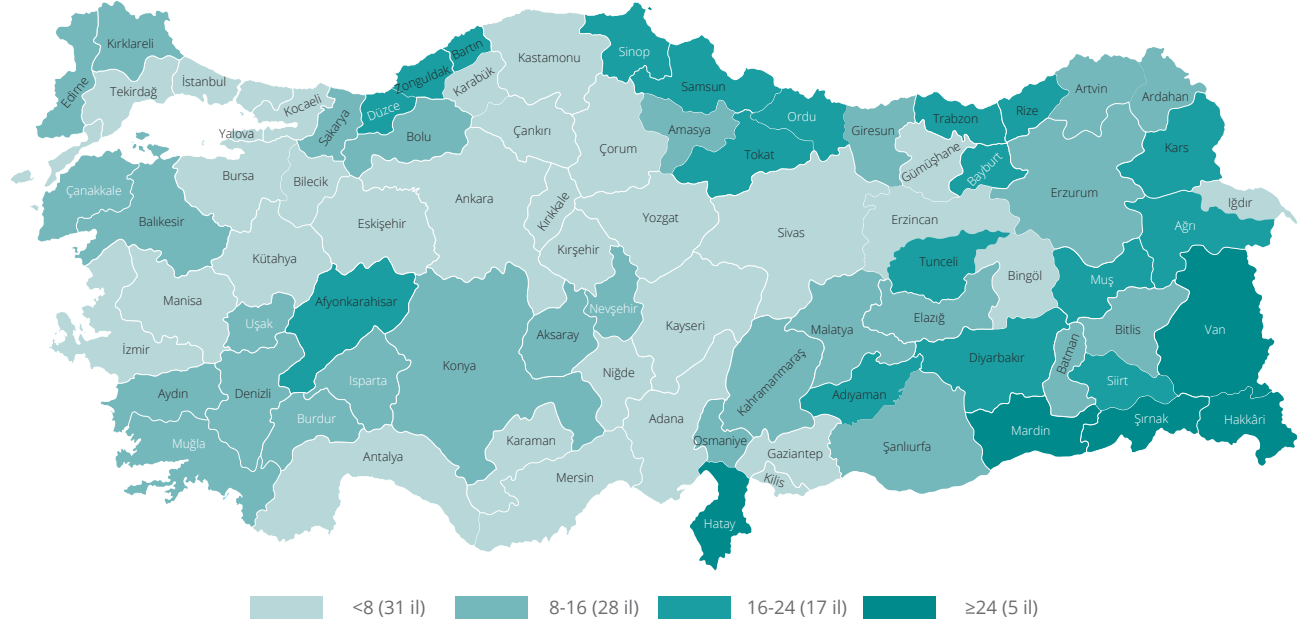

Kaynak: 2024 yılında yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

öğretimde taşınalı eğitim kapsamında taşınan öğrencilerin Türkiye ortalaması %8,4'tür. Buna ilaveten ortaöğretimde taşınalı eğitimde öğrenci oranının en fazla olduğu iller Şırnak (%39,5), Hatay (%28,4), Van (%27,1), Hakkâri (%25,3), Ardahan (%35),ve Mardin (%24,6) iken en düşük olduğu iller ise İstanbul (%0,3), Yalova (%0,6), ve Eskişehir

hir (%0,6) olup Gümüşhane ilinde hiçbir öğrenci taşınalı eğitimde bulunmamaktadır. Taşınalı eğitim kapsamında ortaöğretim kademesinde Türkiye ortalamasının altında 33 il bulunurken taşınan öğrenci oranı %20'nin üstünde 12 il bulunmaktadır.

Harita D.4.4 Ortaöğretimde taşınalı eğitim kapsamında taşınan öğrenci oranlarının (%) illere göre dağılımı (2023/24)

Kaynak: 2024 yılında yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

- Türkiye’de eğitim kademelerinin tamamında 2023 yılında bir önceki yıla göre derslik sayılarında geçen yıla kıyasla bir düşüş söz konusudur. Özellikle ortaöğretim kademesinde 2018 sonrasında şube başına düşen öğrenci sayılarında belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Bu artışın başlıca nedeni, 4+4+4 kademeli zorunlu eğitim sisteminin devreye girmesiyle ilkokula başlama yaşınının 66 aya çekilmesi ve bu değişiklikte birlikte sisteme dâhil olan yaklaşık 600 bin öğrencinin bu yıllarda ortaöğretim kademesinde yer almasıdır. Ayrıca, 4+4+4 sisteminin ortaöğretimi zorunlu eğitim kapsamına alınmasıyla birlikte lise eğitimi almak istemeyen öğrencilerin sisteme dâhil olması da bu artışta destekleyen bir diğer önemli faktördür. Ancak, bu niceliksel artış önemli olmakla birlikte, tek başına yeterli değildir. Eğitim kademelerinin ve her kademeye özgü ihtiyaçların dikkate alınarak, derslik, şube ve okul gereksinimleri belirlenmeli ve bu ihtiyaçlara uygun şekilde kaynak planlaması yapılmalıdır.
- OECD verilerine bakıldığında öğretmen ve sınıf mevcudu göstergeleri üzerinden ülkelere göre yapılan analiz, Türkiye’nin halen öğretmen ve sınıf başına düşen öğrenci sayılarının -mesleki ve teknik ortaöğretim hariç- OECD ortalamalarının üzerinde olduğunu göstermektedir. İllere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayıları ve sınıf mevcudu değişkenleri incelendiğinde iller ve bölgeler arası var olan eşitsizliklerin devam ettiği görülmektedir. Bu nedenle var olan ve kronik bir problem haline gelen bölgesel eşitsizliğin azaltılması için dezavantajlı bölgelere öncelik verilerek okul ve derslik yapımı gerçekleştirilmelidir.
- Taşınmalı eğitim, özellikle kırsal alanlarda yaşayan ve eğitime erişimde zorluk çeken öğrenciler için büyük önem taşıyan bir uygulamadır. 2023/24 eğitim-öğretim yılı itibarıyla, 1 milyon 9 bin öğrenciyi kapsayan bu sistemle, 258 bin 751 ilkokul, 355 bin 929 ortaokul ve 394 bin 534 ortaöğretim öğrencisi taşınmaktadır. Ancak, taşınmalı eğitim uygulamasının da bazı ciddi olumsuz sonuçları bulunmaktadır. Özellikle öğrencilerin uzak okullara gitmek zorunda olmaları, erken saatlerde yola çıkmalarına ve uzun saatler boyunca yolda vakit geçirmelerine neden olmaktadır. Bu durum, öğrencilerin eğitim süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu nedenle, taşınmalı eğitimin en aza indirilmesi ve yalnızca çok az sayıda öğrencinin bu sistemden faydalanması için, öğrencilerin evlerine en yakın okullarda eğitim almalarını sağlayacak etkili politikaların bir an önce hayata geçirilmesi gerekmektedir.

- Data-Explorer.OECD. (2024). *OECD data explorer*. <https://data-explorer.oecd.org/>
- MEB. (2024). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2023–2024*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2024). *Eğitime bakış 2023: İzleme ve değerlendirme raporu*. Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

BÖLÜM

FINANSMAN

GÖSTERGE	E1	Eğitime ayrılan bütçenin GSYH'ye oranı kaçtır?
GÖSTERGE	E2	Öğrenci başına ne kadar harcama yapılmaktadır?
GÖSTERGE	E3	Ekonomik sınıflandırmaya göre MEB bütçe dağılımı nasıldır?
BÖLÜM	E	Sonuç ve Öneriler

Eğitim finansmanı, daha nitelikli eğitime erişimi eşit şartlarda sağlama da önemli bir rol oynar. Dahası eğitimde eşitliği sağlarken niteliği korumanın zorluklarını anlamak için harcama dinamiklerini analiz etmek çok önemlidir. Eğitim fırsatlarına erişimi genişletme ve daha nitelikli eğitim sağlama politika hedeflerine ulaşmak, kamu harcamaları ve genel vergi yükü üzerindeki diğer taleplerle dengelenmesi gereken daha yüksek maliyetler anlamına gelebilir. Sonuç olarak, farklı harcama yaklaşımlarının etkisini anlamak, yatırımların en iyi sonuçları nerede elde edebileceğini belirlemede çok önemlidir. Öğrencileri modern toplumlarda yaşam ve işe hazırlamak için gereken kaynakların optimum seviyesini değerlendirmek zor olsa da, öğrenci başına eğitim kurumlarına yapılan harcamaların uluslararası karşılaştırmaları yararlı referans noktaları sağlayabilir (OECD, 2024).

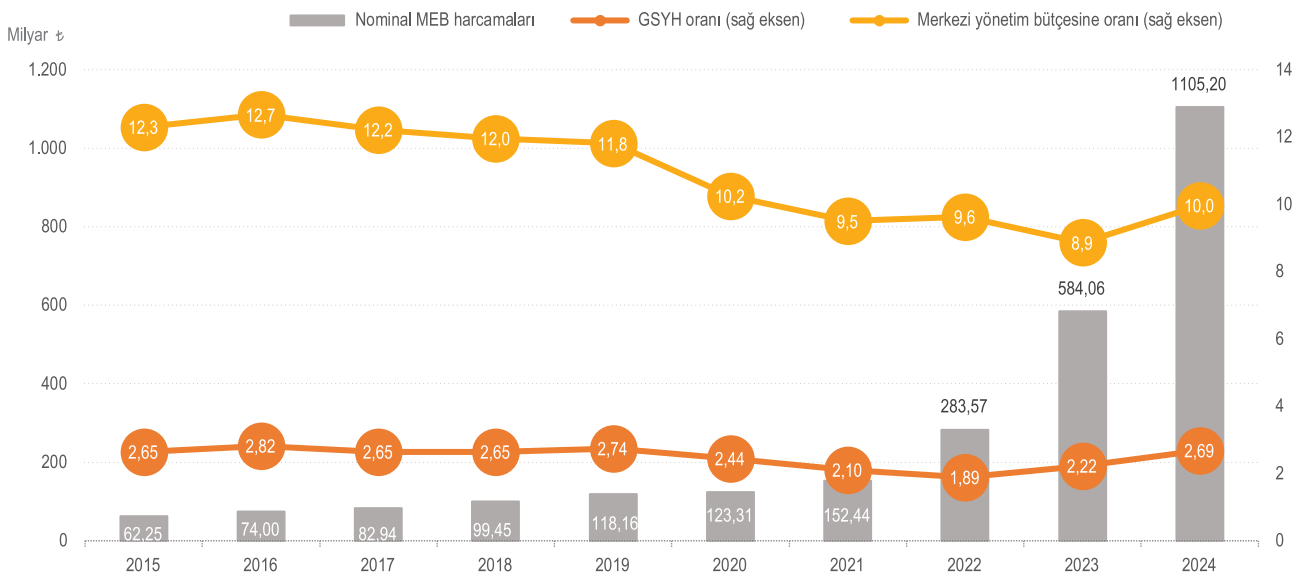
Bu bölümde nominal Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bütçesinin Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH) ve merkezi yönetim bütçesi içindeki oranları, öğrenci başına yapılan harcamalar, eğitime ayrılan kaynakların ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı göstergeleri Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) verileri ile karşılaştırmaları olarak ayrıntılı olarak incelenecektir.

EĞİTİME AYRILAN BÜTÇENİN GSYH'YE ORANI KAÇTIR?

Bu göstergede ilk önce nominal MEB bütçesinin GSYH'ye ve merkezi yönetim bütçesine oranında yaşanan değişim yıllara göre ayrıntılı ele alınmıştır. OECD ülkelerinde; eğitim kurumlarına yapılan toplam harcamaların ve

eğitim kademelerine göre eğitime yapılan harcamaların GSYH'ye oranı ile toplam devlet harcamaları içinde eğitime yapılan toplam devlet harcamalarının oranı, Türkiye'nin verileri ile karşılaştırmalı bir şekilde incelenmiştir.

Şekil E.1.1 Nominal MEB harcamalarının (milyar ₺) gerçekleşen GSYH ve merkezi yönetim bütçesine oranında (%) yaşanan değişim (2015-2024)

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan Hazine ve Maliye Bakanlığı verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Not: 2024 yılı GSYH tahminidir.

Şekil E.1.1'de 2015 ile 2024 yılları arasında nominal MEB harcamalarının gerçekleşen GSYH ve merkezi yönetim bütçesine oranında yaşanan değişim verilmiştir. Yıllar itibarıyla nominal MEB harcamaları sürekli artış eğilimi göstermiştir. MEB bütçesi 2015 yılında 62,25 milyar TL olarak gerçekleşirken, 2024 yılında 1 trilyon 105,06 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Nominal MEB harcamalarının gerçekleşen GSYH içindeki oranı ise 2015 yılında %2,65 iken 2023 yılında %2,22 olarak gerçekleşmiş ve 2024 yılında da %2,69 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Nominal MEB harcamalarının gerçekleşen merkezi yönetim bütçesine oranı incelendiğinde ise 2015 yılında %12,3 iken 2016 yılında bir miktar artmış sonrasında ise 2023 yılına kadar düşüş eğilimi göstermiş ve 2023 yılında da %8,9 olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılında ise No-

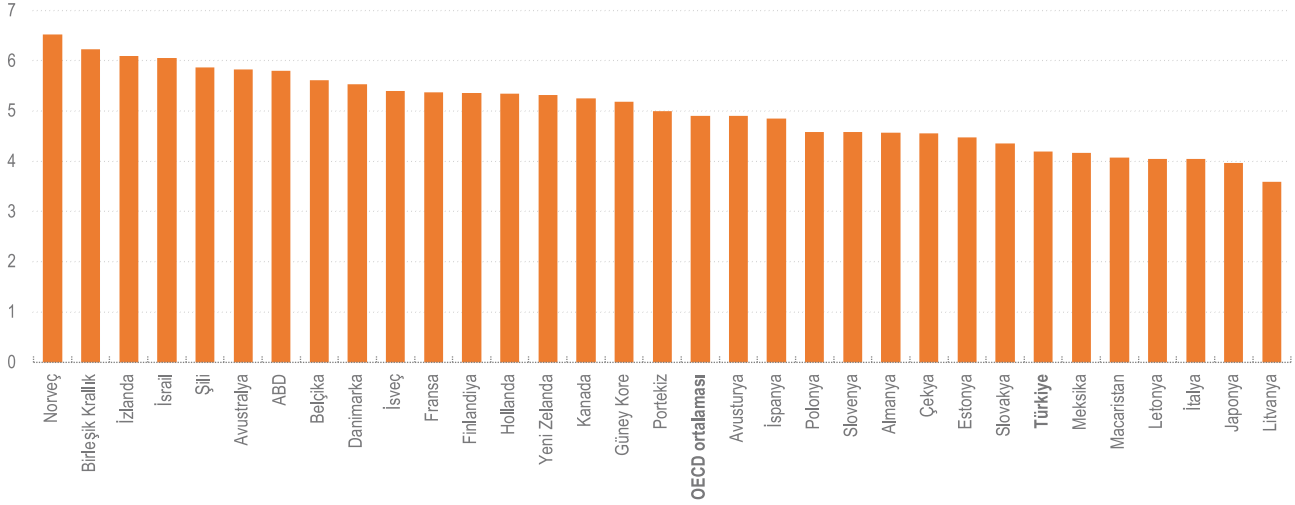
nominal MEB harcamalarının gerçekleşen merkezi yönetim bütçesine oranı bir önceki yıla göre artış göstererek %10 olarak gerçekleşmiştir. Burada dikkat çeken husus gerçekleşen merkezi yönetim bütçesi içinde nominal MEB harcamalarının oranının son yıllarda giderek azalırken 2024 yılında artmıştır.

2021 yılında OECD ülkelerinde eğitime kurumlarına yapılan toplam harcamaların GSYH'ye oranı Şekil E.1.2'de gösterilmiştir. Buna göre, 2021 yılında OECD ülkeleri arasında eğitim kurumlarına yapılan toplam harcamaların GSYH'ye oranı en yüksek olan ülkeler Norveç (%6,5), Birleşik Krallık (%6,2), İzlanda (%6,1), İsrail (%6,1), Şili (%5,9), Avustralya (%5,8), ABD (%5,8), Belçika (%5,6) ve Danimarka (%5,5)'dir. Eğitim kurumlarına yapılan toplam

harcamaların GSYH'ye oranı bakımından OECD ülkeleri ortalaması %4,9 olup Türkiye %4,2 ile OECD ülkeleri ortalamasının altındadır. 2021 yılında OECD ülkeleri arasında

GSYH içinde eğitim kurumlarına yapılan toplam harcama oranlarının en düşük olduğu ülkeler ise Litvanya (%3,6), Japonya (%4) ve İtalya (%4)'dür.

Şekil E.1.2 OECD ülkelerinde eğitim kurumlarına yapılan toplam harcamaların GSYH'ye oranı (%) (2021)

Kaynak: OECD (2024).

Not: Okul öncesi hariç, yükseköğretim dahil.

Tablo E.1.3'te 2021 yılında OECD ülkelerinde kademelere göre eğitime yapılan harcamaların GSYH'ye oranı verilmiştir. Buna göre 2021 yılında OECD ülkeleri arasında okul öncesinde eğitime yapılan harcamaların GSYH'ye oranı en yüksek İsveç (%1,2), İzlanda (%1,1), Letonya (%0,9), Norveç (%0,9), Litvanya (%0,9), Polonya (%0,9) ve İsrail (%0,9) ülkeleri olup bu oranın OECD ülkeleri ortalaması %0,7'dir. İlkokul düzeyinde eğitime yapılan harcamaların GSYH'ye oranı en yüksek İsrail (%2,6), İzlanda (%2,4), Norveç (%2,2), Kanada (%2,1), İsveç (%1,9) ve Birleşik Krallık (%1,9) ülkeleri olup bu oranın OECD ülkeleri ortalaması %1,4'tür. Ortaokul düzeyinde Avustralya (%1,4), Çekya (%1,4), Almanya (%1,3), Fransa (%1,3), Slovakya (%1,1), Polonya (%1,1), Avusturya (%1,1), Litvanya (%1,1), Finlandiya (%1,1), Hollanda (%1,1), Danimarka (%1,1), İzlanda (%1,1), Yeni Zelanda (%1,1) ve Portekiz (%1,1) en yüksek oranda GSYH içinde eğitime harcama yapan ülkelerdir. Ortaöğretim düzeyinde ise İsrail (%2,2), Belçika (%1,6), Norveç (%1,4), Birleşik Krallık (%1,3), Finlandiya (%1,3), Fransa (%1,2), İtalya (%1,2), Hollanda (%1,2), Kanada (%1,2) ve Güney Kore (%1,2) GSYH içinden eğitime en yüksek düzeyde harcama yapan ülkelerdir. 2021 yılı

verilerine göre Türkiye'nin kademelere göre eğitime yapılan harcamaların GSYH'ye oranlarına bakıldığında okul öncesinde %0,2, ilkokul ve ortaokul düzeyinde %0,8, ortaöğretim düzeyinde ise %1 olarak gerçekleşmiş iken OECD ülkeleri ortalamaları ise okul öncesinde %0,7, ilkokulda %1,4, ortaokulda %1 ve ortaöğretimde %1'dir.

2021 yılında OECD ülkelerinde toplam devlet harcamaları içinde eğitime (ilkokuldan yükseköğretime kadar) yapılan toplam devlet harcamalarının oranı Şekil E.1.4'te gösterilmiştir. Buna göre, 2021 yılında toplam devlet harcamaları içinde eğitime yapılan toplam devlet harcamalarının oranı en yüksek olan ülkeler Meksika (%13,8), İsrail (%13), İsviçre (%12,6), Kosta Rika (%12,5), Şili (%12,4), İsveç (%12,1), Danimarka (%12,1), İzlanda (%12,1) ve Norveç (%11,9) iken en düşük olan ülkeler ise İtalya (%6,7), Japonya (%7,1), Macaristan (%7,4), Lüksemburg (%7,5), Letonya (%7,9), Fransa (%8), İspanya (%8,4) ve Almanya (%8,5)'dir. Türkiye ise %10,7 ile OECD ülkeleri ortalaması olan %10,1'in biraz üzerinde devlet harcamaları içinden eğitime, devlet harcaması yapmaktadır.

Tablo E.1.3 OECD ülkelerinde kademelere göre eğitime yapılan harcamaların GSYH'ye oranı (%) (2021)

	Okul öncesi	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim
İsrail	0,9	2,6	-	2,2
İzlanda	1,1	2,4	1,1	1,1
Norveç	0,9	2,2	1,0	1,4
Kanada	-	2,1	-	1,2
İsveç	1,2	1,9	0,9	1,1
Birleşik Krallık	0,3	1,9	1,0	1,3
Avustralya	0,4	1,8	1,4	0,7
Şili	0,8	1,7	0,7	1,1
Danimarka	0,6	1,7	1,1	0,8
Slovenya	0,7	1,7	0,8	0,9
ABD	0,4	1,6	0,9	0,9
Güney Kore	0,5	1,6	0,9	1,2
Belçika	0,7	1,6	0,9	1,6
Estonya	-	1,6	0,9	0,6
Portekiz	0,6	1,5	1,1	1,1
Meksika	-	1,5	0,8	0,8
OECD ortalaması	0,7	1,4	1,0	1,0
Yeni Zelanda	-	1,4	1,1	1,0
İspanya	0,5	1,4	1,0	1,0
Finlandiya	0,8	1,4	1,1	1,3
Polonya	0,9	1,3	1,1	0,9
Letonya	0,9	1,2	0,7	0,8
Hollanda	0,4	1,2	1,1	1,2
Fransa	0,7	1,2	1,3	1,2
İtalya	0,5	1,2	0,6	1,2
Lüksemburg	0,5	1,2	0,8	0,9
Slovakya	0,7	1,2	1,1	0,9
Japonya	0,2	1,1	0,7	0,8
İrlanda	-	1,1	0,5	0,4
Çekya	0,7	1,0	1,4	1,1
Avusturya	0,6	1,0	1,1	0,9
Türkiye	0,2	0,8	0,8	1,0
Macaristan	0,7	0,8	0,8	0,9
Litvanya	0,9	0,8	1,1	0,5
Almanya	0,7	0,8	1,3	1,0
İsviçre	-	-	-	1,1

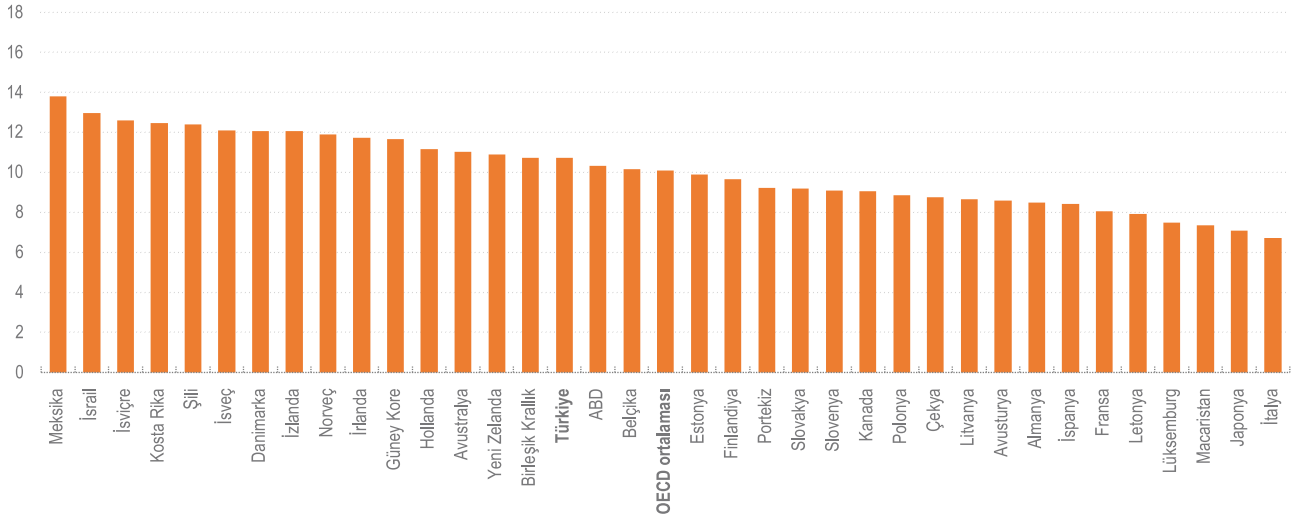
Kaynak: OECD (2024).

Şekil E.1.5'te 2021 yılında OECD ülkelerinde toplam devlet harcamaları içinde eğitime (okul öncesi ve yükseköğretim hariç) yapılan toplam devlet harcamalarının oranı verilmiştir. Burada eğitime yapılan devlet harcamaları, okul öncesi ve yükseköğretimi kapsamamaktadır. Buna göre, 2021 yılında toplam devlet harcamaları içinde eğitime -okul öncesi ve yükseköğretim hariç- yapılan top-

lam devlet harcamalarının oranı en yüksek olan ülkeler sırasıyla İsrail (%11), Meksika (%10,5), Kosta Rika (%9,4), Güney Kore (%9,2), İzlanda (%9,2), İsviçre (%9), Şili (%8,6), İrlanda (%8,5), Avustralya (%8,4) ve İsveç (%8,4) iken en düşük olan ülkeler ise Macaristan (%4,6), Yunanistan (%4,8), İtalya (%5,2), Avusturya (%5,3), Japonya (%5,5), Almanya (%5,8), Fransa (%6) ve Letonya (%6)'dır. Türkiye

Şekil E.1.4

OECD ülkelerinde toplam devlet harcamaları içinde eğitime (ilkokuldan yükseköğretime kadar) yapılan toplam devlet harcamalarının oranı (%) (2021)

Kaynak: OECD (2024).

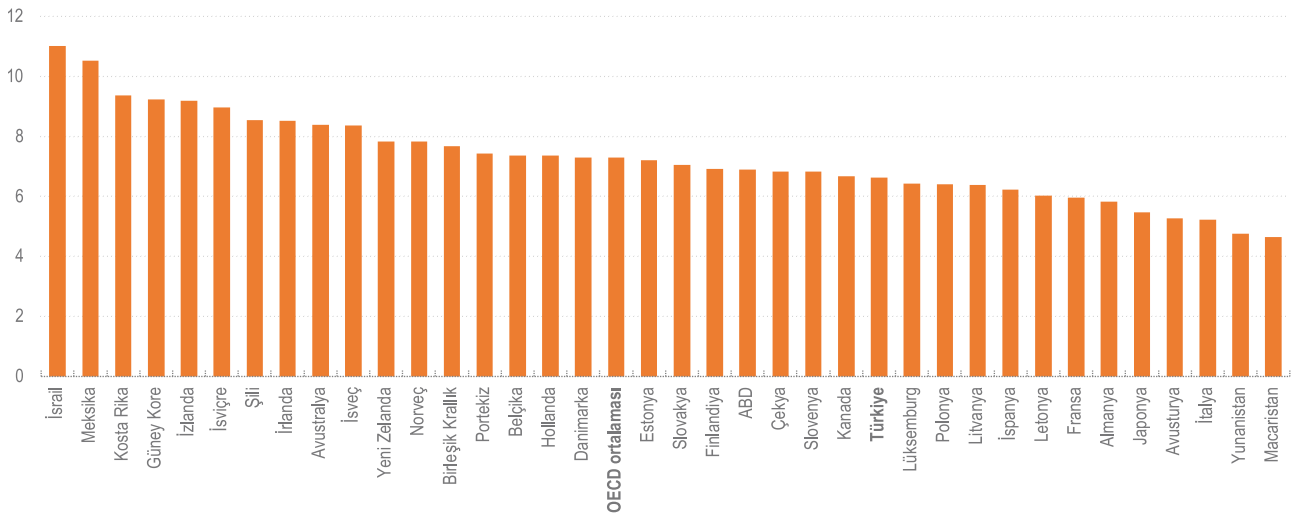
Not: Okul öncesi hariç, yükseköğretim dahil.

ise %6,6 ile OECD ülkeleri ortalaması olan %7,3'ün altında bir oranda devlet harcamaları içinden eğitime, devlet harcaması yapmaktadır. Burada dikkat çeken husus Türkiye'de toplam devlet harcamaları içinde eğitime yapılan

toplam devlet harcamalarının oranı; yükseköğretim dahil edildiğinde OECD ülkeleri ortalamasının üzerindeyken, yükseköğretim hariç tutulduğunda OECD ortalamasının altına düşmektedir.

Şekil E.1.5

OECD ülkelerinde toplam devlet harcamaları içinde eğitime (okul öncesi ve yükseköğretim hariç) yapılan toplam devlet harcamalarının oranı (%) (2021)

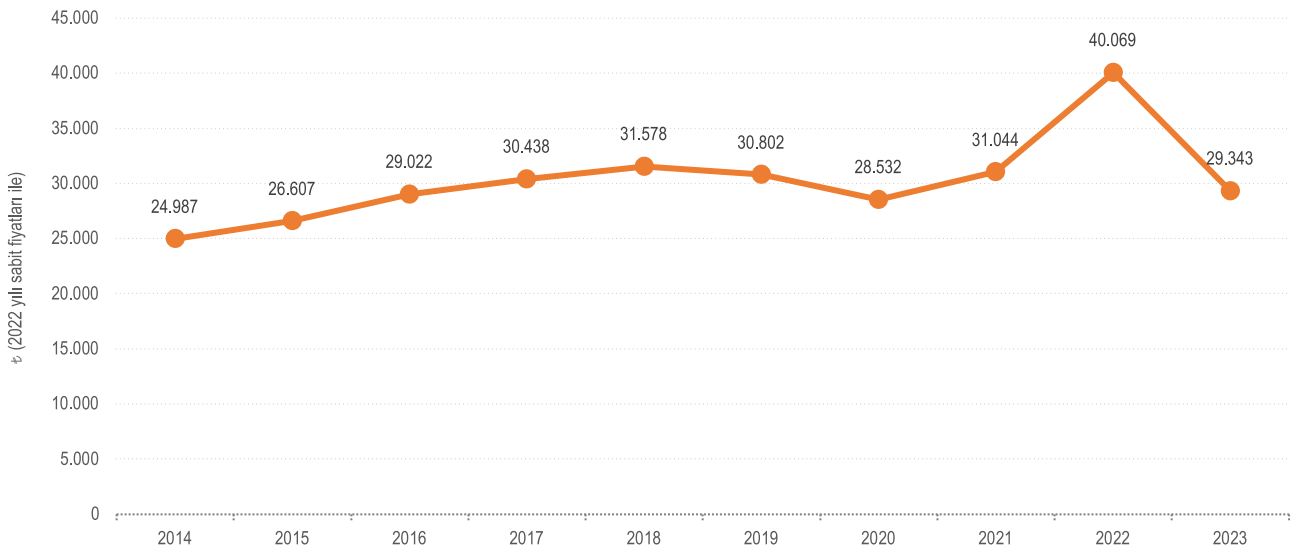
Kaynak: OECD (2024).

Not: Okul öncesi hariç, yükseköğretim hariç.

Bu göstergede öğrenci başına yapılan harcamada yaşanan değişim yıllara göre detaylı olarak ele alınmıştır. Daha sonra, OECD ülkelerinde öğrenci başına yapılan

harcama ile kademelere göre öğrenci başına yapılan harcama tutarları, Türkiye'nin harcama tutarıyla karşılaştırılarak ayrıntılı incelenmiştir.

Şekil E.2.1 Öğrenci başına yapılan harcamada (₺) yaşanan değişim (2014-2023)

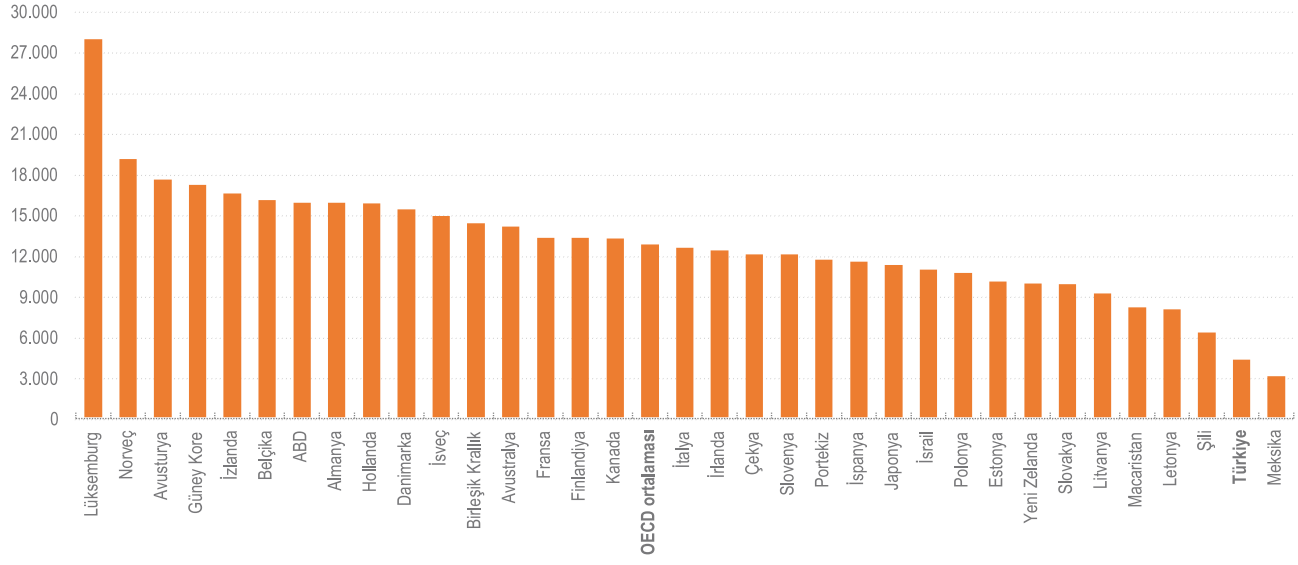

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri ve TÜİK verileri ile Hazine ve Maliye Bakanlığının istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Nominal MEB bütçesi üzerinden hesaplanmış olup, Aralık 2023 sabit fiyatları esas alınmıştır.

2014 ile 2023 yılları arasında öğrenci başına yapılan harcamada yaşanan değişim Aralık 2023 sabit fiyatlarıyla Şekil E.2.1'de gösterilmiştir. Buna göre öğrenci başına yapılan harcama 2014 yılından 2018 yılına kadar sürekli artış eğilimi göstermiş, 2019 ve 2020 yıllarında düşüş ve 2021 ile 2022 yıllarında da tekrardan artış göstermiştir. Aralık 2023 sabit fiyatlarıyla 2014 yılında öğrenci başına yapılan harcama 24 bin 987 ₺ iken 2018 yılında bu harcama 31 bin 578 ₺'ye artmıştır. 2019 ve 2020 yıllarında düşüş yaşanmış ve 2020 yılında 28 bin 532 ₺ olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılında 31 bin 44 ₺'ye, 2022 yılında ise 40 bin 69 ₺'ye yükselmiş, 2023 yılında ise 29 bin 343 ₺'ye düşmüştür. Burada da açıkça görüleceği üzere 2023 yılında öğrenci başına yapılan harcama aşırı düşmüştür.

Şekil E.2.2'de 2021 yılında OECD ülkelerinde öğrenci başına yapılan toplam harcama (okul öncesi ve yükseköğretim hariç) verilmiştir. Satın alma gücü paritesine göre Lüksemburg (27.838 \$), Norveç (18.993 \$), Avusturya (17.472 \$), Güney Kore (17.082 \$), İzlanda (16.458 \$), Belçika (15.967 \$), ABD (15.799 \$), Almanya (15.770 \$), Hollanda (15.734 \$) ve Danimarka (15.308 \$) OECD ülkeleri arasında öğrenci başına 15 bin \$'ın üzerinde harcama yapan ülkelerdir. Meksika (3.030 \$), Türkiye (4.219 \$), Şili (6.243 \$), Letonya (7.944 \$), Macaristan (8.080 \$), Litvanya (9.129 \$), Slovakya (9.792 \$), Yeni Zelanda (9.827 \$) ve Estonya (9.978 \$) ise OECD ülkeleri arasında öğrenci başına 10 bin \$'ın altında harcama yapan ülkelerdir. Satın alma gücü paritesine göre Türkiye 4 bin 219 \$ ile OECD ülkeleri ortalaması olan 11 bin 703 \$'ın oldukça altında öğrenci başına harcama yapmaktadır.

Şekil E.2.2 OECD ülkelerinde öğrenci başına yapılan toplam harcama (\$) (2021)

Kaynak: OECD (2024).

Not 1: Satın alma gücü paritesine göre hesaplanmıştır.

Not 2: Okul öncesi ve yükseköğretim hariç olup tam zamanlı öğrencileri kapsamaktadır.

2021 yılında OECD ülkelerinde kademelere göre öğrenci başına yapılan toplam harcama Tablo E.2.3'te gösterilmiştir. Satın alma gücü paritesine göre Lüksemburg (25.584 \$), Norveç (18.037 \$), İzlanda (16.786 \$), Danimarka (15.598 \$), Avusturya (15.415 \$), ABD (15.270 \$) ve İsveç (15.037 \$) OECD ülkeleri arasında ilkokul kademesinde; Lüksemburg (30.775 \$), Danimarka (19.110 \$), Finlandiya (19.003 \$), Avusturya (18.815 \$), İzlanda (18.513 \$) ve Norveç (18.037 \$) OECD ülkeleri arasında ortaokul kademesinde öğrenci başına en çok harcama yapan ülkelerdir. Ortaöğretim kademesi incelendiğinde ise sırasıyla Lüksemburg (29.200 \$), Güney Kore (22.383 \$), İsviçre (21.610 \$), Norveç (21.286 \$), Almanya (20.216 \$), Avusturya (19.344 \$), Hollanda (18.159 \$), Fransa (17.698

\$) ve Belçika (17.371 \$) OECD ülkeleri arasında ortaöğretim kademesinde öğrenci başına en çok harcama yapan ülkelerdir. Satın alma gücü paritesine göre Türkiye ilkokul kademesinde öğrenci başına 4 bin 38 \$, ortaokul kademesinde 4 bin 194 \$, ortaöğretim kademesinde genel programlarda 3 bin 424 \$, mesleki programlarda 6 bin 308 \$ ve tüm programlarda 4 bin 401 \$ harcama yaparken OECD ülkeleri ortalamaları ise ilkokulda 11 bin 902 \$, ortaokulda 13 bin 528 \$, ortaöğretim kademesinde genel programlarda 12 bin 314 \$, mesleki programlarda 14 bin 646 \$ ve tüm programlarda 13 bin 719 \$'dir. Türkiye'nin tüm kademelerde öğrenci başına yaptığı harcamalar, OECD ülkeleri ortalamalarının altındadır.

Tablo E.2.3 OECD ülkelerinde kademelere göre öğrenci başına yapılan toplam harcama (\$) (2021)

	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim		
			Genel programlar	Mesleki programlar	Tüm programlar
Lüksemburg	25 584	30 775	28 871	29 417	29 200
Güney Kore	14 873	16 337	-	-	22 383
İsviçre	-	-	-	-	21 610
Norveç	18 037	18 037	19 327	23 087	21 286
Almanya	12 829	15 312	16 694	23 761	20 216
Avusturya	15 415	18 815	16 786	21 087	19 344
Hollanda	12 817	17 651	15 537	19 463	18 159
Fransa	10 554	13 228	16 465	20 005	17 698
Belçika	13 987	17 811	16 190	18 357	17 371
ABD	15 270	15 934	16 683	-	16 683
Avustralya	12 191	16 808	17 165	12 851	15 942
Birleşik Krallık	13 797	13 655	16 116	14 080	15 531
Kanada	12 229	-	-	-	15 208
İsveç	15 037	14 869	12 885	17 829	14 770
İzlanda	16 786	18 513	12 367	19 169	14 177
OECD ortalaması	11 902	13 528	12 314	14 646	13 719
Japonya	9 928	11 585	-	-	13 292
Çekya	8 838	15 060	12 154	13 549	13 144
İspanya	10 181	12 043	11 619	16 117	13 041
İtalya	13 799	10 965	-	-	12 201
Portekiz	10 469	13 066	-	-	12 016
Danimarka	15 598	19 110	8 037	17 143	11 684
Yeni Zelanda	8 967	9 750	12 316	9 699	11 630
İrlanda	10 959	13 186	-	-	11 598
Finlandiya	12 067	19 003	10 975	11 439	11 300
Slovenya	12 170	13 000	11 183	10 805	10 928
Slovakya	10 223	8 693	9 555	11 493	10 856
İsrail	11 327	-	-	-	10 464
Litvanya	8 716	8 702	8 969	13 351	10 128
Letonya	7 248	7 394	8 716	11 149	9 737
Polonya	12 661	10 834	8 060	9 557	8 903
Macaristan	8 154	7 515	8 024	8 862	8 455
Estonya	10 642	11 443	5 710	9 458	7 275
Şili	6 347	6 957	5 252	8 132	5 721
Türkiye	4 038	4 194	3 424	6 308	4 401
Meksika	2 933	2 656	3 397	4 618	3 829

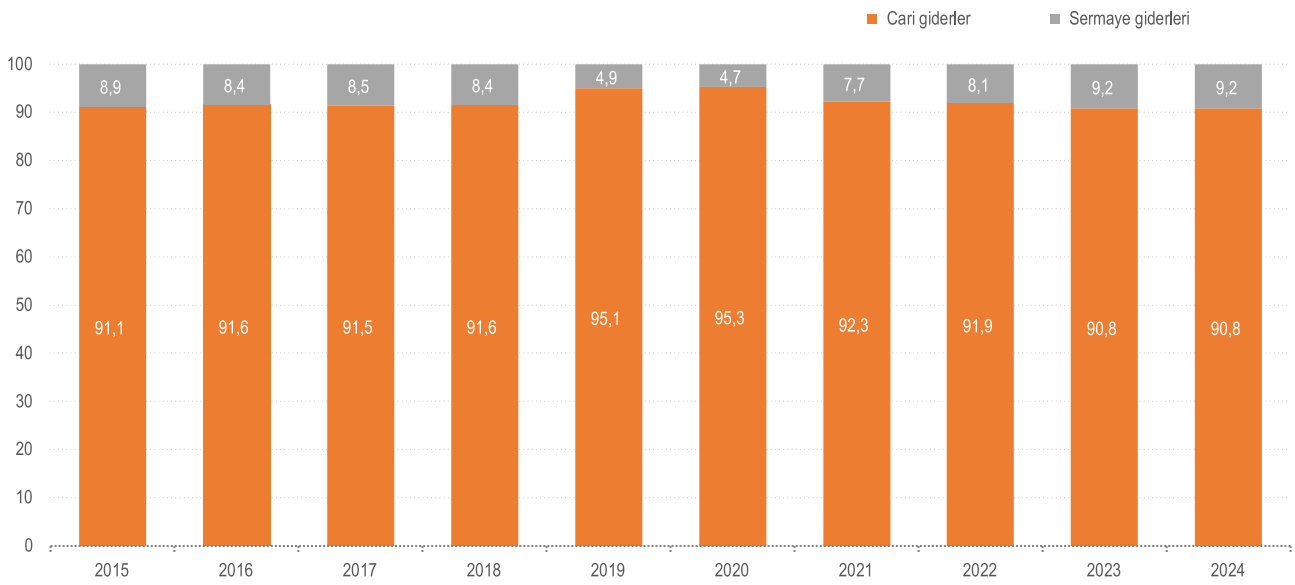
Kaynak: OECD (2024).

Not: Satın alma gücü paritesine göre hesaplanmıştır.

Bu gösterge altında MEB bütçesinde cari ve sermaye giderlerinin dağılımı ve merkezi bütçe yatırımlarından MEB yatırımlarına ayrılan payda yaşanan değişim ayrıntılı olarak incelenmiştir. Sonrasında OECD ülkelerinde,

eğitim harcamaları içinde cari ve sermaye gider harcama oranları ile program türüne göre ortaöğretim kurumlarında cari harcamaların dağılımı, Türkiye verisi ile karşılaştırmalı olarak ayrıntılı analiz edilmiştir.

Şekil E.3.1 MEB bütçesinde cari ve sermaye (yatırım) giderlerinin dağılımında yaşanan değişim (%) (2015-2024)

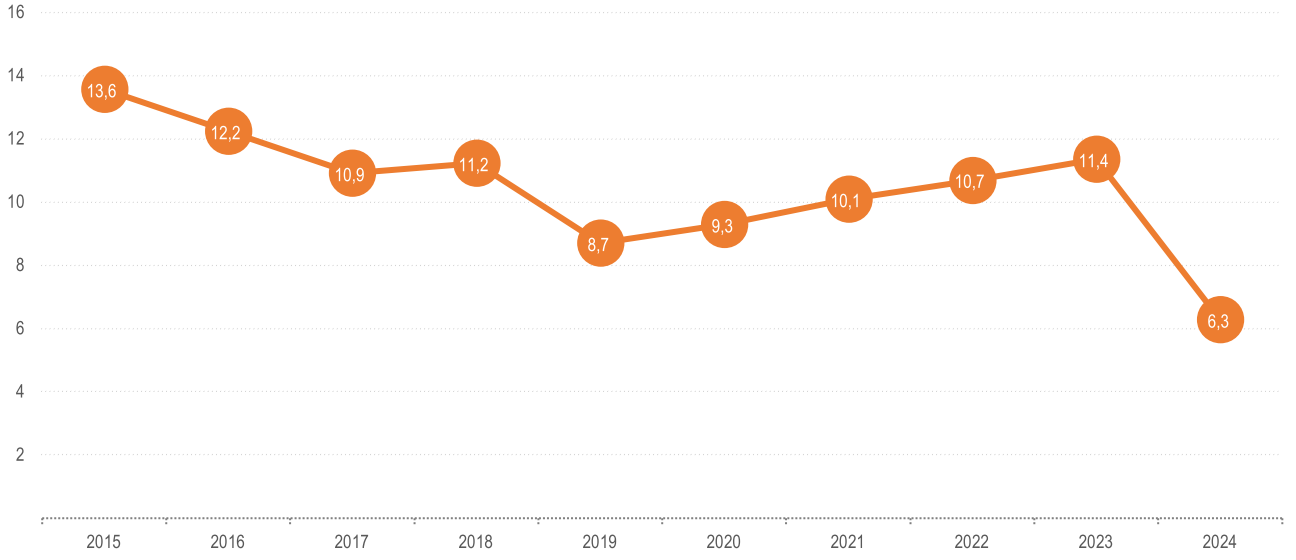

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitim Bakanlığı 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil E.3.1'de 2015 ile 2024 yılları arasında MEB bütçesinde cari ve sermaye (yatırım) giderlerinin dağılımında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre MEB bütçesindeki toplam giderler içindeki sermaye giderlerinin payı 2015 yılında %8,9 iken 2020 yılına kadar düşüş eğilimi göstermiş ve %4,7'ye düşmüştür. Sonrasında 2024 yılına kadar artış eğilimi göstermiş olup 2021 yılında %7,7'ye, 2022 yılında %8,1'e, 2023 yılında %9,2'ye yükselmiş ve 2024 yılında da %9,2 olarak gerçekleşmiştir. MEB bütçesi içindeki cari giderlerin payı ise 2015 yılında %91,1 iken 2024 yılında bu pay %90,8 olmuştur. Burada 2024 yılında sermaye giderlerinin payı bir önceki yıllarla aynı oranda gerçekleşmiştir.

2015 ile 2024 yılları arasında merkezi bütçe yatırımlarından MEB yatırımlarına ayrılan payda yaşanan değişim Şekil E.3.2'de verilmiştir. Merkezi bütçe yatırımlarından MEB yatırımlarına ayrılan pay 2015 yılından 2019 yılına kadar düşüş trendine girmiş, 2020 ile 2023 yılları arasında artış eğilimi göstermiş ve 2024 yılında ise son on yılın en düşük seviyesine gerilemiştir. Merkezi bütçe yatırımlarından MEB yatırımlarına ayrılan pay 2015 yılında %13,6 iken 2019 yılında %8,7'ye kadar gerilemiştir. Sonrasında ise 2023 yılına kadar artış eğilimine girmiş ve 2024 yılında %11,4'e yükselmiştir. 2024 yılında merkezi bütçe yatırımlarından MEB yatırımlarına ayrılan pay keskin bir düşüşle %6,3'e gerilemiştir.

Şekil E.3.2 Merkezi bütçe yatırımlarından MEB yatırımlarına ayrılan payda yaşanan değişim (%) (2015-2024)

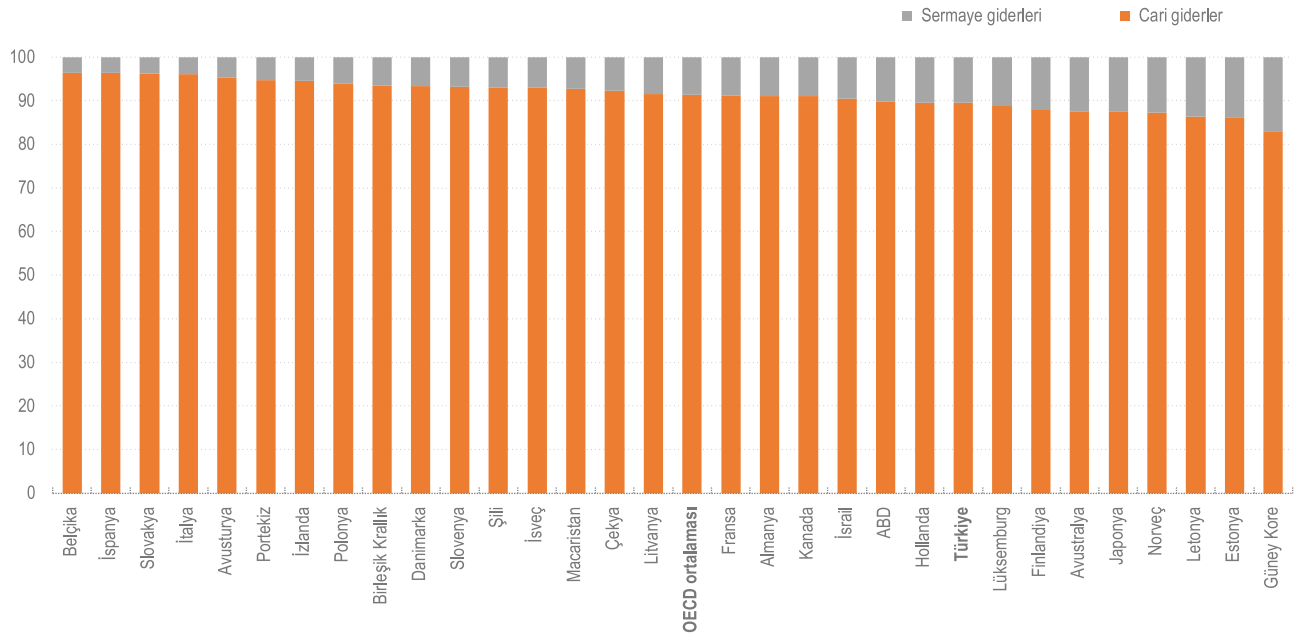

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Eğitime Bakış 2023'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil E.3.3'te 2021 yılında OECD ülkelerinde eğitim harcamaları içinde (okul öncesi ve yükseköğretim hariç) cari ve sermaye giderlerinin oranları gösterilmiştir. Buna göre sırasıyla Belçika (%97), İspanya (%96), Slovakya (%96), İtalya (%96), Avusturya (%95), Portekiz (%95), İzlanda

(%95) ve Polonya (%95) eğitim harcamaları içinde cari giderlerinin oranı en yüksek olan ülkelerdir. Güney Kore (%17), Estonya (%14), Letonya (%14), Norveç (%13), Japonya (%12), Avustralya (%12) ve Finlandiya (%12) ülkeleri ise eğitim harcamaları içinde sermaye giderleri oranı

Şekil E.3.3 OECD ülkelerinde eğitim harcamaları içinde cari ve sermaye giderlerinin oranları (%) (2021)

Kaynak: OECD (2024).

Not: Okul öncesi ve yükseköğretim verileri hariçtir.

en yüksek olan ülkelerdir. Eğitim harcamaları içinde cari giderlerinin oranı bakımından OECD ülkeleri ortalaması %91 iken sermaye giderlerinin oranı bakımında OECD ülkeleri ortalaması %9'dur. Türkiye'nin bu oranları sırasıyla %90'a %10 olup OECD ülkeleri ortalamasına çok yakındır.

Şekil E.3.4'te 2021 yılında OECD ülkelerinde program türüne göre ortaöğretim kurumlarında cari harcamaların dağılımı verilmiştir. Buna göre, OECD ülkeleri arasında program türüne göre ortaöğretim kurumlarında cari harcama oranının en yüksek olduğu kalem personel harcamaları olup ülkelere göre genel programlarda %62-86; mesleki programlarda %53-87; tüm programlarda ise %62-87 arasında değişmektedir. Belçika (%86) ve Lüksemburg (%85) genel program uygulayan ortaöğretim

kurumlarında cari harcamalar içinde personel harcamalarının oranı en yüksek olan ülkeler iken Slovakya (%62), Çekya (%63) ve İsveç (%64) ise en düşük olan ülkeler olup bu ülkelerin diğer cari harcama oranları da en yüksektir. Belçika (%87), Lüksemburg (%85), Hollanda (%82), Macaristan (%81) ve Letonya (%80) mesleki program uygulayan ortaöğretim kurumlarında cari harcamalar içinde personel harcamalarının oranı en yüksek olan ülkeler iken Avustralya (%53) ve Şili (%54) ise en düşük olan ülkelerdir. Türkiye'nin genel program uygulanan ortaöğretim kurumlarında cari harcamalar içinde personel harcamalarının oranı %74 iken mesleki program uygulayan ortaöğretim kurumlarında ise bu harcamaların oranı %79 olup OECD ülkelerinde ortalama olarak bu oranlar sırasıyla %78 ve %72'dir.

Tablo E.3.4 OECD ülkelerinde program türüne göre ortaöğretim kurumlarında cari harcamaların dağılımı (%) (2021)

	Genel programlar		Mesleki programlar		Tüm programlar	
	Personel harcamaları	Diğer cari harcamalar	Personel harcamaları	Diğer cari harcamalar	Personel harcamaları	Diğer cari harcamalar
Belçika	86	14	87	13	87	13
Lüksemburg	85	15	85	15	85	15
İsrail	-	-	-	-	85	15
Hollanda	82	18	82	18	82	18
Kanada	-	-	-	-	81	19
ABD	81	19	-	-	81	19
Danimarka	84	16	78	22	80	20
İspanya	84	16	75	25	80	20
Macaristan	79	21	81	19	80	20
Letonya	80	20	80	20	80	20
Japonya	-	-	-	-	80	20
İzlanda	79	21	79	21	79	21
Slovenya	82	18	78	22	79	21
Fransa	82	18	75	25	79	21
Birleşik Krallık	82	18	71	29	79	21
İtalya	-	-	-	-	77	23
Portekiz	-	-	-	-	77	23
Türkiye	74	26	79	21	77	23
Litvanya	80	20	69	31	77	23
OECD ortalaması	78	22	72	28	77	23
Almanya	84	16	71	29	76	24
Polonya	78	22	75	25	76	24
Norveç	81	19	72	28	76	24
Güney Kore	-	-	-	-	76	24
Avustralya	79	21	53	47	73	27
Estonya	84	16	62	38	73	27
Şili	76	24	54	46	71	29
Avusturya	70	30	71	29	71	29
Slovakya	62	38	72	28	69	31
İsveç	64	36	64	36	64	36
Finlandiya	65	35	63	37	63	37
Çekya	63	37	62	38	62	38

Kaynak: OECD (2024).

- 2016 yılından itibaren nominal MEB harcamalarının gerçekleşen GSYH içerisindeki payı 2022 yılına, merkezi yönetim bütçesi içerisindeki payı ise 2023 yılına kadar azalmıştır. 2023 yılında gerçekleşen ve 2024 yılında gerçekleşmesi öngörülen GSYH içerisinde nominal MEB harcamalarının payı artmıştır. Buna karşın nominal MEB harcamalarının gerçekleşen merkezi yönetim bütçesi içerisindeki payı 2023 yılında düşmüş, 2024 yılında ise gerçekleşmesi öngörülen veriler üzerinden artmış görünse de gerçekleşecek merkezi yönetim bütçesinin büyümesi olası olup bu oranın düşmesi de muhtemeldir. Dolayısıyla daha nitelikli bir eğitim sistemi için gerekli olan ihtiyaçların karşılanabilmesi bakımından MEB bütçesinin artırılması gereklidir. Bu bağlamda merkezi yönetim bütçesinden MEB'e ayrılan kaynaklar daha da artırılmalıdır.
- 2021 yılı verilerine göre Türkiye'de yükseköğretim dahil eğitim kurumlarına yapılan toplam harcamaların GSYH'ye oranı (%4,2) OECD ülkeleri ortalamasının (%4,9) altındadır. OECD ülkelerinde bu oran %6,5 (Norveç) ile %3,6 (Litvanya) arasında değişim göstermektedir. Buna ilaveten Türkiye'de toplam devlet harcamaları içinde eğitime yapılan toplam harcamaların oranı; yükseköğretim dâhil edildiğinde OECD ülkeleri ortalamasının üzerindeyken, yükseköğretim hariç tutulduğunda OECD ortalamasının altına düşmektedir. Dolayısıyla Türkiye, tüm kamu ve özel kuruluşlara yönelik eğitim kurumlarını destekleyecek şekilde harcamalar yapmalarını teşvik edecek mekanizmaları artırmalıdır.
- Türkiye, öğrenci başına yaptığı harcama ile OECD ülkeleri arasında Meksika'dan sonra en düşük harcama yapan ikinci ülke konumundadır. Satın Alma Gücü Paritesine göre öğrenci başına yapılan harcama Türkiye'de 4 bin 219 \$ iken OECD ülkeleri ortalaması Türkiye'nin 3 katı kadardır. Aradaki fark önemli düzeyde fazla olup Türkiye'de öğrenci başına yapılan harcamaların OECD ülkeleri ortalamasına yaklaştırılması gerekmektedir.

- OECD. (2024). *Education at a glance 2024: OECD indicators*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/c00cad36-en>
- Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2024). *Eğitime bakış 2023: İzleme ve değerlendirme raporu*. Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Eğitim-Bir-Sen Genel Merkezi
Zübeyde Hanım Mahallesi Sebze Bahçeleri Caddesi No: 86 Kat: 14-15-16 Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 231 23 06 - Faks: (0312) 230 65 28

egitimbirsen

egitimbirsen

www.ebs.org.tr

egitimbirsen

ebsgenelmerkez

